

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Disputatio IV. De lege concedente privilegium seu de privilegiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

deposicio fit de consuetudine vigente illo in loco, ubi testis commoratur, secus si de probanda consuetudine alterius loci tractaretur, quia tunc vnus testis videtur semiplenam probationem præstare, quia est probabilis ignorantia illius consuetudinis. Sed hæc limitatio mihi non probatur, si in loco illo, de quo probanda est consuetudo, non adsint alii testes illam testificantes: nam tunc à fortiori cognitio absentis suspecta censeri potest, & eius testimonium fallax. Secundo limitat Mascard, vt non procedat, quando ageretur de probanda consuetudine multum antiqua quia tunc vix est, qui illius recordetur, & vnus testis iuratus semiplenam constituit probationem, ex *ausben. sed cum testator. C. ad legem Falciã. l. si arbitri. ff. de probas. cui limitationi assentior.*

8 Plene autem probatur consuetudo, si duo testes de illa deponant: sic Guid. Papa *consil. 116. n. 9. & consil. 17. n. 3. Barr. in l. 1. C. que sit longa consuet. q. 26. & in l. de quibus. in 4. q. in princ. Rochus de Curte tract. de consuet. sect. 14. n. 56. Mascard. alios referens *concl. 424. n. 4. & n. 13. Salas disp. 19. sect. 18. n. 108.* Hi autem testes debent de vltimo populi, frequentia actuum, & diuinitate temporis illius actus, quia hæc omnia ad consuetudinem præscriptam requiruntur, alios non probant consuetudinem. sic Guid. Papa *consil. 231. Rebuff. tract. de consuetud. n. 196. tom. 1. Mascard. supra n. 2.* Quocirca debent testes deponere se vidisse sic obseruatum esse illo in loco, scientibus & præsentibus multis toto temporis spacio, quod ad introducendam consuetudinem requiritur: vt eleganter tradit Rota *decis. 255. in nouiss. apud Fatin. pag. mibi 291. tom. 1. decisionum nouissimarum. & decis. 5. & 6. n. 7. sine & part. 2. decis. 497. n. 2.* neque sufficit, si testatur esse consuetudinem, nisi illius rationem reddant, vt optime tradit Decius *consil. 215. n. 3. Rochus de Curte in tract. de consuetud. n. 6. 7. versis. & quod testis. Barr. in l. de quibus. col. 9. versis. sed quid si testis. Ratio est, quia consuetudo est vsus frequens populi longo tempore durans. Ergo qui de consuetudine testari debet, de vsu frequenti longo tempore durante debet ferre testimonium. Verum si de immemoriali consuetudine testes deponant, sufficit, si testentur, se ita vidisse, & à maioribus audisse obseruatum, quin viderint, aut audierint aliquid contra fieri.**

9 Sed inquires, an consuetudo probetur sufficienter per assercionem alicuius excellentis Doctoris, de consuetudine testificantis?

Varia sunt Doctorum placita in hac re, vt videre est apud Thomam Sanchez *lib. 7. de matr. disp. 17. num. 8. & Mascard. de probationib. conclus. 426. n. 1. & seqq. Salas disp. 19. sect. 18.* Illos tamen in concordiam redigit Mascard. n. 11. affirmans, Doctori excellenti testanti in suis scriptis esse consuetudinem, credendum esse præsumptiue, non concludenter. Et probat præsumptiue esse credendum, quia testis etiam non iuratus facit præsumptionem: vt obseruat glossa in *cap. nuper de testibus. Item dictum honesti viri inducit credulitatem: vt obseruat Accurs. in l. Titio fundus ff. de condit. & demonstrat. & Decius *consil. 540. & consil. 691. sine.* Item pro iudice præsumitur *cap. in nostra de procuratorib. & in cap. in presentia de renunciat. quin etiam pro Notario præsumitur. cap. ad audientiam. de prescrip. Ergo etiam præsumendum est pro dicto excellentis Doctoris, donec contrarium probetur. Quod autem dictum excellentis Doctoris non faciat concludentem probationem, probat optime Mascard. primo, quia consuetudo est quid facti: in his autem, quæ ad factum pertinent, nihil magis Doctori, quam aliis credendum est, secus vero fieret in his, quæ ad eius professionem spectarent. Secundo quia ea, quæ sunt facti, plerumque etiam prudentissimos fallunt. *l. 2. ff. de iuris & facti ignorantia.* Ergo non concludit dictum prudentissimi. Tertio testi cuiuscumque sit qualitas non creditur absque iuramento, vt in religiosis patet. *c. ius. de testibus.* Et de Episcopo constitutum est in *c. in diuina calum. quinimo neque etiam S. Romanæ Ecclesiæ Cardinali creditur, si deponat absque iuramento, vt docuit glossa *cap. cum olim. 1. in verbo fratrum. & ibi Abbas de privilegiis. & idem Abbas in cap. nuper. de testibus.* Ergo multo minus videtur credendum Doctori etiam præstantissimo absque iuramento. Quarto probat idem Mascard. quin alias sequeretur duplicem specialitatem circa idem concurrere. Prima quod admitterentur testes non iurati. Secunda, quod admitterentur testes qui deponerent per scripturam: quod non licet sancitum est in *cap. testes. 3. q. 9. & in l. 3. §. idem diuus. ff. de testib. Sed istud non debet admitti quia duplex specialitas circa idem concurrere non debet. *l. 1. & quod ibi notat. Barr. c. de inofficiosis dotib. & in l. si is qui pro tempore. ff. de usucap. Ergo vni Doctori fides integra non est adhibenda.*****

10 Vtrem si communiter Doctores consuetudinem testentur, & nullus sit qui contradicat, credo fidem eis integrè hadendam esse quia tunc videtur probata consuetudo notoria & dicta illorum Doctorum habentur tanquam publica instrumenta sic docuit Mascard. plures referens *concl. 426. num. 17. Sanchez lib. 7. de matr. disp. 17. n. 8. Salas disp. 19. sect. 18. num. 108.* Debet tamen consuetudo iuri communi esse conformis & non aduersa: nam si iuri communi aduersatur, dicta illo-

rum Doctorum plene non probant omnibus enim illis ius commune præponderat: vt rectè ex aliis Doctoribus docuit Mascard. *ibi numer. 24.* Quia etiam ratione, etsi ex auctoritate vnus glossa consuetudo probetur, vt censet Bald. *cap. cum dilectus. col. 2. de consuetud. & Decius consil. 540. num. 9. & 10. & glossa in l. dos à parte. Cod. soluto matrimonio hoc intelligendum est, si communi non aduersetur: vt ex aliis notat Mascard. *num. 29.**

11 Hæc omnia intelligenda sunt de probatione fori externi & iudicialis, si enim de foro conscientie loquamur, existimo vni excellenti Doctori assercionem consuetudinem esse, dummodo alii non contradicant posse integrè fidem adhiberi, quia facit rem moraliter certam, ac proinde aptam, cui fides in foro conscientie merito habenda sit, sic Salas *disp. 19. sect. 18. n. 108. Suar. lib. 7. de legib. c. 11. n. 8.*

DISPVATIO IV.

De lege concedente privilegium seu de privilegiis

Quod perfectam legis notitiam pertinet [privilegiorum] cognitio vt potest extantibus subditos à legis communis oblectatione.

Multipliciter privilegium nuncupatur: qualibet enim gratia, beneficium, fauor, prerogatiua, exemptio, indulgentia, & facultas alicui specialiter concessa, privilegium dicitur: & quia hæc solent per scripturam Principis, diploma, seu bullam Pontificis concedi: ideo illud præscriptum, diploma, seu bulla, solet privilegium appellari non quia sint privilegium, sed quia privilegium continent, qua vero ratione differant, statim videbimus.

PVNCTVM I.

Quid sit privilegium, & qua ratione à lege, dispensatione, gratia, & rescripto distinguatur.

- 1 Definitur privilegium.
- 2 Quæ ratione dicatur lex priuata.
- 3 Inferuntur aliqua verba de notanda.
- 4 Leges penales privilegia dici non debent.
- 5 Explicatur, quomodo privilegium differat à lege, dispensatione, gratia, & rescripto.

1 **D**ata lex aliquod speciale beneficium concedens. Sic sumitur ex Iuliano relato in *cap. privilegia. disp. 3. & c. in his. de privileg. cap. Abbate. cap. olim. de verborum significatiõ. Dicitur, lex non proprie tum quia sæpe privilegium non est perpetuum, sed temporale: tum etiam quia necessitatem non imponit privilegiati vtendi privilegio, sæpe enim illum liberum relinquunt vtendi privilegio, vt contingit, quando privilegium est in fauorem priuatae personæ, & non in fauorem communitatis: dicitur tamen lex quia dum durat aliis necessitatem imponit ne privilegio vsum privilegii impediatur, esto huiusmodi necessitas etiam ex iure ipso naturali ortum habeat quia ius ipsum naturale dicitur ne privilegiati iure, & facultate sibi à superiori concessa priuentur, quare privilegium respectu aliorum est lex, non respectu privilegiati.*

2 Vocatur autem lex priuata, quia regulariter priuatae personæ conceditur, et dato, quod alicui communitati concedatur & tanquam parti communitatis superioris quæ erat lege communi obligata, conceditur, præcipue tamen appellatur lex priuata, quia priuatum aliquod beneficium privilegio concedit, si enim nihil speciale concederet, quod ex iure communi concessum non esset inutile & fructuum esset privilegium vt dicitur in *cap. in his. de privileg. cap. Abbate. eodem tit. & tradit Gratian. §. vlt. 2. §. 1. Neque obstat sæpe reputari privilegia concessiones factas à principe illarum rerum, quæ alias iure communi concessa erant, vt constat ex *cap. quin in causis. de procuratoribus*, ubi conceditur vniuersitati Parisiensi, vt possit procuratorem creare, quod de iure communi, vt ibidem dicitur, fieri poterat, & in *cap. est Christus. §. fin. de iur. iurando*, religiosis conceditur potestas iurandi in propriis causis alias probatione deficiente, quod iure etiam naturali facere poterant: Non inquam, obstat: tum quia hæc non sunt proprie privilegia concessiua, de quibus loquimur, nihil enim speciale his personis conceditur, quod alias concessum non esset: sunt tamen privilegia declaratiua, quia declarant quod forte illis erat dubium, & obscurum: quæ declaratio meri-*

10 reputari potest privilegium, quia causam securitatem, & certitudinem in operante: & ita docet glossa in supradicto cap. Azor tom. 1. lib. 5. cap. 23. quæst. 3. Nauarr. consil. 5. de statu monarchialis. num. 5. Salas disp. 17. sect. 1. num. 4. Suarez lib. 8. cap. 1. Quod his concessionibus non solum securitas, & certitudo concedatur. sed etiam licentia, & facultas faciendi aliquid, quo possit ab aliquo inferiori Prelato impediri: tunc clarum est esse propriè privilegium concessiuum. Semper tamen quoad fieri potest, intelligendum est privilegium, de privilegio concessiuo, non declaratio: quia hoc propriissime privilegium, vt sumitur ex cap. in his, de privileg. & tradit Panormit. & Felio, in cap. n. de rescriptis. Azor, supra Salas num. 4. Suarez num. 8.

3 Ex qua doctrina inferit Azor quæst. 3. & ex illo Salas n. 5. privilegium concessum Episcopo, vt testari queat, intelligendum esse de bonis ratione Ecclesiæ, cui præst. quæsitus, non de patrimonialibus, de quibus iure communi testari potest. Secundo si concedat privilegium, vt procedat in causa appellatione remota intelligitur non de iniuria, & appellatione, sed de iusta quia procedere remota iniuria & frivola appellatione quilibet iudex potest; quod tenet Manuel. Rodrig. tom. 1. regular. quæst. quæst. 13. art. 13. Tertio facultas data Episcopo creando novam dignitatem in Ecclesia, censetur data sine consensu Capituli. Quarto mandatum Pontificis de conferendo beneficio in certa Ecclesia, protenditur vique ad canonicatum, si in ea Ecclesia non sint alia beneficia. Quinto, si princeps concedat alicui ius inquirendi, & animaduertendi in aliquos homines, intelligitur de his, in quos inquirere, & animaduertere alioqui non poterat. Sexto, si concedat, vt agnoscat delicta, quæ alioqui antea poterat, intelligitur, vt de his delictis procedere queat, etiam fama publica non præcedente. Adde quædam privilegia solum concedere id, quod iure communi concessum esset, rectè poterat vocari privilegium concessiuum, non quidem noui iuris, & facultatis, sed eiuſdem, etiam habite nouo titulo, quæ concessio nouo titulo facta, reputari potest privilegium, vt docet Suarez lib. 8. cap. 22. num. 3. Baldus verbo privilegium, n. 3. Bonacina disp. 1. quæst. 3. punct. 4. num. 1. Deseruit autem hæc concessio, ne per simplicem prohibitionem impediri possit illius usus, sed necessaria fit reuocatio privilegii concessi, vt aliis relictis docuit Suarez supra.

4 Dixi in definitione, privilegium concedere speciale aliquod beneficium vt excluderem à ratione privilegii leges omnes penales, quæ licet in defensionem aliquorum personarum, vel immunitatis Ecclesiæ laz sint privilegii, naturam non obtinent quia non per se concedunt beneficium, licet ex impositione pœnæ & delinquentis punitione aliquo modo resultet, sic Salas sed. 1. num. 2. & sect. 2. num. 17. cum Valquez disp. 11. cap. 3. num. 19. Suarez lib. 8. cap. 6. num. 6. vbi optimè notam non esse privilegium decretum, quo aliqui excluduntur ab aliqua congregatione, & collegio ob defectum aliquem: quia licet decretum cedat in fauorem communitatis, quia tamen hoc non est per se, sed ex consequenti siquidem materia illius decreti non est fauor, sed pœna & priuatio; ideo non est privilegium; sicut nec priuilegia dici debent decreta Pontificis, quibus aliqua genera personarum ab ordinibus suscipiendis arceatur, nullum enim beneficium tali statuto alicui directe conferitur.

5 Ex his constat, quæ ratione privilegium à lege, à dispensatione, à gratia, & rescripto differat. Differt enim à lege primo, quia lex respicit ius commune, & publicum; privilegium ius speciale, sic Valquez disp. 11. cap. 1. num. 2. & 3. Secundo quia lex semper astringit ad sui obseruationem eos, in quos fertur, privilegium à legis obseruatione excipit privilegium. Tertio lex aliquando imponit pœnam irregularibus, privilegium non item.

Differt autem à dispensatione, quia latius patet, quam dispensatio: dispensatio enim semper est alicuius legis, at privilegium non semper dispensationem legis continet; quando scilicet privilegium non est aduerſum iuri communi, sed præter illud. Item dispensatio ad vnum solum actum conceditur, v. g. ad vnicam excommunicationem, vel irregularitatem, vel impedimentum matrimonii tollendum; & tunc certe talis facultas dici in vigore non potest privilegium, quia non est priuata lex non enim ad modum legis permanet, sed potius ad modum præcepti transit; autem, & facultas per privilegium concessa debet esse aliquo modo permanens & stabile. A gratia autem, & beneficio Principis differt, tanquam inferiori à superiore omne enim privilegium gratia est, & beneficium Principis: at non omnis gratia & beneficium privilegium est, siquidem data gratia, qualis est absolutio alicuius excommunicationis incurte, & dispensatio alicuius irregularitatis, quæ privilegium non est. Denique differt privilegium à rescripto, quia rescriptum, si nomen propriè attendamus, significat responſum Principis scriptum ad decisionem alicuius dubii iuris vel iuris, inquam communis, vel specialis: ac proinde à privilegio est omnino distinctum, quod non constituit ius sed potius regulatur à iure eximit. Verum communiter iam rescriptum sumitur pro scriptura, quæ gratia, vel iustitia alicui conceditur. Re-

scriptum iustitiæ est rescriptum datum, vt ius alicui seuerit ac proinde privilegium differt multo ab illo, quia privilegium gratiam, non iustitiam continet. A rescripto autem gratiæ differt, quia sæpè hoc rescriptum pro solo vnico actu conceditur, vt contingit rescriptis dispensatiuis, alicuius impedimenti canonici, & inhabilitatis. Rescriptum autem quod privilegium continet, facultatem ad plures actus concedit. Item rescriptum gratiæ, sæpè est alicuius gratiæ quoad factum, non quoad ius: hoc est, est alicuius gratiæ quæ consistit in facto esse, seu quæ vnico facto completur, vt contingit in rescriptis concedentibus beneficia, dignitates, & officia. At privilegium propriè est facultas de aliqua gratia, quæ non absorbetur vnico facto sed relinquit facultatem exercendi actiones plures iuri communi contrarias, vel saltem distinctas.

PUNCTUM II.

Quotplex sit privilegium.

Multiplex est privilegium aliud reale, aliud personale, aliud remuneratorium, aliud gratiosum, aliud purum aliud sub conditione. Aliud ob bonum commune, aliud ob priuatum, aliud fauorabile, aliud odio sum, aliud temporale, aliud perpetuum, aliud scriptum, aliud non scriptum. De quibus omnibus sigillatim est dicendum.

§. I.

De privilegio personali, & reali, quid sint, & qua ratione distinguantur.

- 1 Explicatur utrumque privilegium.
- 2 Duo notabilia inferuntur pro clariori intelligentia superioris doctrina.
- 3 Privilegium concessum alicui ob aliquam illius excellentiam, quando censetur, reale, quando personale.
- 4 Apponitur quadam limitatio.
- 5 Quid quando est dubium, an sit reale, vel personale, Places aliquibus debere intelligi personale.
- 6 Sub distinctione respondentur.
- 7 Si tibi probabilis sit esse privilegium personale, & non reale, tamen si Suarez & alii sentiant te debere stare parti maioris probabilitatis: ac securè potes probabilis parti adhaerere.
- 8 Si tibi possidentis privilegium, vt reale, suboritur dubium, siue personale, neque potes vincere, reale poteris reputare.

1 PRIMO diuiditur privilegium in personale, & reale, secundum omnium sententiam ex l. privilegia ff. de regul. iur. ibi Privilegia quædam causæ sunt, quædam personæ. Et cap. mandata de præsumptionib. dicitur: non loco tribuimus, sed personæ. Personale privilegium est, quod per bonæ ratione ipsius conceditur. Reale, quod personæ conceditur ratione alicuius rei ab ipsa distinctæ; semper enim privilegium siue personale sit, siue reale personam respicit, quia sola illa capax est fauoris, & beneficij per privilegium concessi: at quia hoc beneficium ioco officio, dignitati, aliisque similibus solet annecti privilegium tunc reale dicitur quia immediatè rei conceditur, & ratione illius personæ. Hæc distinctio est maximè aduertenda ob diuersos effectus privilegij personalis & realis. Nam privilegium personale cum persona finitur cap. privilegium, de regulis iuris, m. 6. l. unica §. ne autem, C. de caducis tollendis, l. cum quis 55. l. fin. ff. de verborum obligat. §. finitur. In iur. de usu fructu. Privilegium vero reale durat toto eo tempore, quo durat res, cui annectitur. l. Imperatores ff. de publicanis; & tradit alios referens Ioannes Garcia de nobilitate, glossa 6. num. 3. 8. versic. 8. Gutierrez de gabellis, quæst. 166. num. 3. Barbosa in l. quia tale 24. ff. soluto matrimonio, num. 77. sine. Donell. de iure eligendi, lib. 15. comment. cap. 1. Res autem, quibus solet annecti privilegium reale, sunt in duplici differentia: alia vocantur corporea, alia incorporata. Corporea vocantur Ecclesiæ, monasteria, agri, aliaque similia. Incorporata, Episcopatus, Clericatus, Doctoratus officium, & munus iudicis, scholaris, militis. Quandoquidem ergo privilegium alicui fuerit concessum ab aliquam rem, & qualitatem: ex his supradictis, privilegium reale dicendum est.

2 Ex quo fit primo privilegium concessum religioni, vniuersitati, ciuitati, collegio, monasterio, vt ipsa communitas, quatenus talis est, illo vtatur, privilegium reale propriè dici debere quia tunc non descendit ad singulares, personas, sed ipsi communitati, qua talis est, conceditur. Tum etiam, quia de se est privilegium perpetuum, sicut ipsa communitas de se perpetua est l. proponitur, 79. ff. de iudicis. Quæ est ratio sufficiens, vt privilegium reale dicatur, ex l. for. a, §. quamquam ff. de censibus. Si vero privilegium communitati sit concessum

cessum, ut singuli ex illa communitate illo frui possint, etiam reputo privilegium reale dici debere; quia est descendit ad singulares personas non qua tales sunt, sed ob qualitatem communem sibi adhaerentem, scilicet, quia sunt ex tali communitate.

Et secundò privilegium concessum minoribus, & absentibus, ut in aliquibus casibus institui possint, & privilegium concessum filiis familias, ne ratione mutui possint obligari, & concessum feminis, ne pro fideiussione obligentur privilegium reale dici debet; quia illas personas singulares respicit, non qua tales sunt, sed ratione qualitatis communis illis adhaerentis: & in his omnes ferè Doctores conveniunt, ut videre est in Azor lib. 5. cap. 22. quest. 2. & segg. Salas disp. 17. sect. 2. à num. 6. Suarez lib. 8. cap. 3. à num. 3. Bail. de Leon lib. 8. de matrim. c. 18. à num. 4. & num. 6.

3. Difficultas autem est, quando privilegium alicui personae conceditur ob aliquam illius excellentiam: Verbi gratia, ob labores in bello factos, ob ingentem victoriam, ob singularem scientiam; an tunc privilegium illud sit personale, vel reale? Et quidem si privilegium illud ob matrem incapacitatem, ad successores, vel haeredes illius transire non potest, privilegium personale erit, quantumcumque verba aliud indicent; quia verba debent rebus accommodari: sic ex Panor. Anchar. & aliis docet Suarez lib. 8. de legibus, cap. 3. à n. 13. Menochius lib. 1. praesumpt. 103. num. 1. & 16. Bailius cap. 18. §. 1. num. 6. Sanchez lib. 8. disp. 27. num. 3. At si privilegium illud ad successores, vel haeredes transmitti potest, tunc, inquam, attendenda sunt verba, quibus privilegium conceditur, ut ex illis intento concedentis colligatur. Nam si verba privilegij dignitatem ad dignitatem, officium, & munus illius personae, quod munus, & dignitas ad successores transit, regulariter privilegium reale iudicari debet, & ad successores transmitti. Ut si dicat Princeps; Concedo Episcopo Salmanticensi, Comitibus Benaventini, Ducibus Sidoniae hanc, vel illam facultatem, &c.

Dixi regulariter, quia ex verbis, & materia privilegij, potest constare non fuisse privilegium concessum dignitati, sed personae, etiam si persona nominata non fuerit. Ut si Episcopo Salmantino concedatur potestas aliqua dispensandi, & addatur in privilegio, id illi concedi ob eius prudentiam, & singularem scientiam, & sanctitatem, concessio personalis erit, neque ad successores transmittenda, ut multis allegatis docet Thomas Sanchez lib. 8. de dispensat. disp. 27. num. 3. & probatur satis ex cap. mandata, de praesumptionibus. Verum si dicat; Concedo tibi Petto, Francisco, &c. regulariter personale privilegium est reputandum: tum quia concessio ad personam dirigitur: tum quia non nominat officium, cum possit ita Panor. inanus, & Felinus in cap. quoniam Abbas, de officio delegati, glossa in cap. tua, de his, qua sunt à prelato, & 25. quest. 2. in princip. Baldus in cap. 1. de his, qui secundum dare possunt, §. Marchio, num. 4.

4. Limitanda tamen est haec doctrina, nisi addantur aliqua verba, quae perpetuitatem, & transmissionem privilegij ad successores denotent: tunc enim reputandum est privilegium, non personae singulari, sed officio, vel familiae concessum. Ut si privilegium dicat tibi, & successoribus tuis haec facultas conceditur. Et idem est, si dicat: Tibi in perpetuum concedo hanc facultatem; ratione illius particulae, in perpetuum, ac successores privilegium transit. Nam si ad successores non transiret privilegium, nihil illa particula operaretur, sed esset inutilis, & frustranea: quod in legibus, & privilegiis omnino vitandum est, ut decidit in cap. si Papa de privilegiis, in 6. ibi, cum verba aliquid operari debeant, & 13. in princip. ff. de iurcir. randa. nec frustra adjicitur. Quod ad id verum est, ut etiam quilibet syllaba aliquem effectum debeat sortiri: & tradit Staphil. de literis gratias, tit. de vi. & effectibus clausulae, §. 1. num. 6. Simon de Praetis de interpret. olim. volunt. lib. 2. interpret. 3. dub. 2. solut. 5. & gloss. cap. supra, de maiori, & obed. verb. tanquam. Sed ex eo praesertim, quod privilegium dicat: Concedo tibi hanc facultatem, sine vlla temporis restrictione, intelligitur tibi concessa toto tempore vitae tuae. Ergo ut aliquid operetur, particula illa in perpetuum, ad successores debet extendi. N. que obstat concessio tibi tantum esse factam, quia tibi tantum est facta sub expresso nomine, & successoribus, sub nomine implicito, & virtuali: sic Felin. in cap. quoniam Abbas, de offi. delegat. n. 11. Suarez lib. 8. cap. 3. num. 12. Bail. de Leon lib. 8. cap. 18. n. 5. Menochius de praesumptionibus. lib. 3. praesumpt. 103. n. 38. Ioan. Garcia de nobilit. glossa 1. §. 1. n. 5. Neque obstat l. 1. ff. pro socio, ubi contractus societatis, est dicitur factus in perpetuum, non extenditur ultra vitam, quia non potest socij obligare haeredes ad societatem, ex l. cum duobus, §. 2. §. idem respondit, l. aded. §. 6. ff. pro socio.

5. Sed inquires, quando pensatis verbis privilegij, & illius materiae dubium est, an privilegium reale sit, an personale, quod reputandum sit; verba enim privilegij simul & ad personam, & ad officium dirigi possunt. Ut si dicat privilegium: Concedo tibi Episcopo Salmanticensi facultatem, &c. illa enim verba tum ad dignitatem, tum ad personam dirigitur, am-

biguumque sensum reddunt, an ad personam ratione ipsius vel ratione dignitatis dirigitur: quid ergo dicendum tunc est? Aliquibus videtur reputandum esse privilegium personale, quia duplici praesumptione concurrente, alia specialis, alia generalis, praevalet specialis, ut ex multis probat Menochius de arbit. lib. 2. casu 472. num. 14. & de praesumptionibus, lib. 1. quasi 29. n. 7. Sed personalis praesumptio magis specialis est, quam realis. Ergo pro personali in casu dubio standum est: sic tenet relato Decio cap. quoniam Abbas, num. 36. de officio delegati, in nova editione. Thomas Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 27. num. 4.

6. Verum sub distinctione respondendum censo. Si privilegium est omnino favorabile, quia nec iuri communi, neque iuri tertij contrarium est, reputari debet reale in casu dubio, & extendendum, sicut Bart. & Bald. Barbosa, Rodriguez, & alii docet Suarez num. 18. Bonacina disp. 1. de legibus, quasi 3. punct. 1. num. 7. & innumeros referens Thomas Sanchez lib. 8. de dispensat. disp. 1. num. 1. in fine, & num. 4. Bail. de Leon lib. 8. de matrim. cap. 18. §. 1. n. 7. Ratio est, tum quia beneficium Principis late est interpretandum; ex l. vlt. ff. de consuet. Princip. tum etiam, quia beneficium concessum à Principe debet esse manuum, ex reg. decet, 16. de regul. iur. in 6. Verum si privilegium iuri communi deroget tantum, etsi plures Doctores sentiant late interpretandum esse, ac proinde, ut reale iudicandum: at metuo Thom. Sanchez pluribus relatis, Suarez, & Bonacina, Bail. sententiam limitandum esse, & personale iudicandum. Et ratio desumitur ex cap. 1. §. ille vero de filijs presbyterorum, in 6. vbi ea de causa restringitur dispensatio illegitimi, quia à iure communi exorbitat. Si autem privilegium praeter ius commune sit, vergit tamen in praevium aliorum, ea parte, qua in praevium vergit. Illicite est interpretandum; ac proinde reputandum erit tunc personale, & non reale, sic Sanchez, Bonacina, Suarez, & alij apud ipsos. Debet tamen praevium graue esse, alias non debet in considerationem venire; sic ex gloss. sup. cap. olim, de verb. signific. & alii, docet Sanchez supra num. 4. circa finem. Neque obstat aduersus hanc doctrinam reguli illa, quod praesumptio specialis generalem cessante superat, quia hoc intelligitur, quando specialis generali opponitur, Secus verò de praesumptione specialis, quae si praevium generalem transeat, favorabilior erit.

7. Aduertit tamen Suarez, & Bonacina supra; si tibi maior probabilitas est, privilegium personale esse, & non reale, vel contra; pro parte maioris probabilitatis stare debes, etiam si probabile iudices oppositum, quia illa maior probabilitas est quaedam moralis certitudo, & maius ius conferit: ac proinde non solum in foro interno, sed externo sic iudicandum est. Verum, ut constat ex dictis in 17. de conscientia probabili, est tibi sententia aliqua probabilior appareat, non teneris illi adherere, sed probabiliter sequi potes: tum quia non est certum illam sententiam, quae tibi probabilior apparet, esse probabiliorum: ab aliis enim, ut minus probabilis iudicabitur, ac proinde de eadem dixit Suarez lib. 8. de legibus, cap. 3. circa finem sententiam probabiliorum sequendam esse, si excessus probabilitatis certus sit quod ferè est impossibile; tum etiam, quia id quod verè est probabile, in ea ratione, qua probabile est, praeponderat illi conformis. Ergo non teneris probabiliorum partem sequi.

8. Aduerto secundò, si tibi possidenti privilegium, ut reale, suboritur dubium, an fuerit personale, & te diligenter examinata, dubium vix necesse non potes, reale esse poteris reputare; iuxta vulgatam regulam. In dubiis melior est conditio possidentis, sic Bonacina, & Suarez supra.

§. II.

De privilegio perpetuo, & temporali.

1. Explicatur privilegium perpetuum, & illius conditio.
2. Explicatur temporale, & quorupmodum contingat.

1. Secundò dividitur privilegium in perpetuum, & temporale. Privilegium perpetuum est, quod durare perpetuo potest, nisi a concedente reuocetur. Temporale e contra, quod de se tempore limitato finitur. Privilegium perpetuum semper est reale, ac proinde tunc solum contingit, quando adheret rei de se perpetuae, & concessum est ubi quae vlla temporis limitatione. Sic dicitur privilegium perpetuum, quod conceditur monasterio, Ecclesiae, alioque loco pio, quia haec loca de se perpetua sunt, cap. quae semel, 19. quasi 3. Item quod volucritas, collegio, & religioni primo est concessum; quia communitas illa semper manet, etsi singulares finiantur. Idem est de privilegio concessio dignitati, officio, & maneri, quod ad successores transit, quia successio ipsa perpetua est, & durat.

2. Privilegium autem temporale tripliciter contingit. Primum ex parte eius cui conceditur. Secundò ex parte concedentis. Tertio ex parte ipsius privilegij. Ex parte eius, cui conceditur, contingit

contingit, si personæ tantum concedatur, quodque vocatur privilegium personale, singulare. Nam licet hoc aliquo modo dici possit perpetuum, sicut exilium pro tota vita perpetuum dicitur: comparatione tamen facta cum privilegio alio reali perpetuo, temporale est, quia pro tempore signato, qualis est hominis vita, durat; hac enim finita, & privilegium finitur, ex cap. privilegia, de regulis iuris, in 6. & l. privilegia, l. in omnibus causis, ff. eodem. Ex parte concedentis est privilegium temporale, quando pro sola eius vita conceditur, vel pro limitato aliquo tempore. Nam licet privilegium, quia gratia est, & favor, non finitur de se morte concedentis, quando absolute conceditur, ex cap. gratum, de offic. delegat. & c. si super gratia, eodem tit. in 6. At si concedens limitaverit intentionem suam, vel solum pro tanto tempore, vel pro sua vita vim habeat, ultra illam extendi non poterit, quia non potest extendi privilegium ultra intentionem concedentis illud. Quando vero hoc censetur contingere, ex verbis ipsius privilegij desumendum est, & nos explicabimus, cum de cessatione privilegij loquemur. Ex parte vero privilegij est temporale, si concedatur sub aliqua conditione, quæ lapsu temporis finitur: nam ultra illam extendi non poterit, quia non extenditur privilegium ultra intentionem concedentis illud.

§. III.

De privilegio gratuito, & remuneratorio, conventionali, & puro.

1. Explicatur hac privilegia.
2. Quilibet ex his privilegiis potest esse reale, & personale.
3. Proponuntur aliquot objectiones.
4. Solvuntur.
5. In casu dubio, an hæc censenda sint privilegia personalia, an realia.

Tertio dividitur privilegium in gratuitum, & remuneratorium. Remuneratorium privilegium dicitur, quod alicui conceditur in præmium, & satisfactioem meritorum eius, vel suorum parentum, vel consanguineorum. Gratuitum vero, in quo non habetur respectus ad vlla merita tanquam merita. Concedens enim privilegium dupliciter se gerere potest in illius concessione. Primum pure, gratiosè, cui gratia non obstat respectus ad merita privilegiati, tanquam ad causam impellentem, & moventem ad concessionem; obstat tamen, si respiciat merita, tanquam merita, & pretium; pro quibus, & in quorum satisfactioem, & præmium intenditur privilegium concedi. Si ergo privilegium merita, ut merita non respiciat, erit privilegium gratuitum: si autem illa, ut merita spectet, & privilegij concessione velit illa remunerari, & quodammodo satisfacere, censetur privilegium remuneratorium; in hac enim explanatione omnes Doctores conveniunt.

Quarto, dividitur privilegium in conventionale, & purum. Conventionale autem privilegium, ut ex ipsis terminis constat, est, quod ex conventione, & pacto conceditur. Non conventionale, seu purum, quod omni conventionione, & pacto caret.

Dices conventionem privilegio stare, quia quæ debentur ex conventionione, sunt debita; privilegium autem est gratia, ut diximus: gratia autem debito opponitur. Ergo.

Respondet, de ratione privilegij solum est facultas alicui concessa extra id, quod à iure habet, quæ de se gratia est: quod autem hæc facultas, & gratia concedatur ex debito, vel ex liberalitate, nihil interest ad privilegium: ut bene dixit Suarez lib. 8. de priviil. cap. 4. n. 9.

2. Sed inquires, an quolibet ex his privilegiis possit esse reale, vel personale?

Respondet & posse esse reale, & personale, quia siue pure, siue ex pacto, siue in remunerationem, siue gratiosè privilegium concedatur, potest concedi personæ, vel officio, limitato tempore, vel in perpetuum. Ergo ex se indifferens est, ut personale sit, vel reale: quare attendenda sunt verba privilegij, & materia circa quam versatur, ut inde colligatur, an privilegium reale sit, vel personale.

3. Sed obijcies, quia privilegium remuneratorium non videtur posse esse reale; contra vero privilegium conventionale non videtur esse posse personale. Ergo supradicta doctrina non subsistit: quod autem privilegium remuneratorium non possit esse reale, hoc est, ad hæredes, & successores transire, inde probatur: quia ad ipsos non transiunt merita, ob quæ privilegium est concessum. Ergo neque privilegium transire potest; privilegium enim remuneratorium debet habere merita, quæ remuneret. Ergo ubi non habet merita, quæ remuneret, privilegium remuneratorium esse non potest. Et confirmo ex l. 69. ff. de regul. iur. ubi in omnibus causis id observatur, ut ubi persona conditio locum facit beneficio, ibi deficiente ea, beneficium quoque deficiat, & ex l. 1. ff. de constit. Princip. ubi Visian. dicit, Quæ Princeps alicui ob merita indulsit, vel si quam

pœnam irrogavit, vel si cui sine exemplo subvenit personam non egreditur. Ergo privilegium concessum ob merita alicuius, illius personam egreditur: siquidem conditio ipsius locum fecit beneficio, ac proinde ea deficiente, beneficium deficiere debet. Quod autem privilegium conventionale personale esse non possit, inde probatur, quia fundatur in pacto, & non in persona, & ratione pacti neque ab ipso concedente revocari potest. Ergo est privilegium reale, & de se perpetuum.

4. Facilis est horum solutio. Dico ergo privilegium remuneratorium non exigere actu merita, quando est, sufficit, si aliquando præcesserint; propter merita enim præterita tibi privilegium remuneratorium concedi potest; imò propter merita tuorum parentum, vel consanguineorum: illa enim merita in te remunerantur, & illud privilegium remuneratorium est, non tuorum meritorum, sed aliorum, quæ tibi applicantur.

Ad confirmationem desumptam ex regul. 69. concedo, ubi personæ conditio locum facit beneficio, taliter, quod beneficium à conditione personæ pendat in esse, & conservari, deficiente ea, beneficium quoque deficiere. Quia tunc est privilegium personale, qualitatem personalem respiciens. At quia sæpè personæ conditio locum facit beneficio, quod beneficium non dependet in sui conservatione à conditione, quæ illius fuit occasio; ideo tale beneficium non semper finitur deficiente persona, sed ad successores transire potest. Ad legem illam primum concedo privilegia, quæ Princeps alicui ob merita indulsit, vel gratis donavit, personam illius cui sunt concessa, non egredi; per consequentiam, inquam, similitudinem, & exemplum, quia in regul. 74. de regulis iuris, in 6. dicitur, Quod alicui gratiosè conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum. Hoc tamen non obstat, quominus per identitatem possint personam egredi, & ad successores transire. Quod si rectè expendatur, non est propriè egredi personam, cui sunt privilegia concessa; siquidem à principio non fuerunt vni, & singulari personæ concessa, sed multis, scilicet omnibus ex familia, vel successoribus in dignitate. Alia verò obiectio de privilegio conventionali difficultatem non habet. Concedo ergo privilegium conventionale fundari in pacto, tanquam in occasione, & causa, ob quam est concessum: non tanquam in fundamento, cui annexator ipsa concessio, est enim pactum occasio concessionis, non materia illius.

5. Sed ulterius inquires, quid in casu dubio censendum sit, an privilegium reale, an personale. Et quidem de privilegio conventionali regulatier censendum est reale, ex l. 2. ff. de iure immunitatis. Ratio est, quia huiusmodi privilegium rationem contractus foritur, qui regulatier ad hæredes transit, ex l. iurisgenium, §. pactorum ff. de pactis. Menochius de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 103. num. 22. Barbosa in l. quia tale, ff. de soluto matrimonio, num. 6. ad finem. De privilegio autem remuneratorio censeo probabilis in casu dubio personale esse, quia merita, in quibus fundatur, personalia sunt: sic Menochius plures referens supra num. 12. Barbosa num. 6. Basil. lib. 8. cap. 18. §. 1. num. 9.

§. IV.

De privilegio affirmativo, & negatio, communi, & singulari, fauorabili, & odioso.

1. Explicatur affirmativum, & negativum, & quomodo distinguantur.
2. Privilegium commune, & singulare expenditur.
3. Fauorabile, & odiosum declaratur.

Quinto privilegium sicut & lex, & præceptum dividit solet in affirmativum, & negativum. Divisio est ratione materiae privilegij. Affirmativum privilegium vocatur, quod facultatem concedit ad aliquid efficiendum; negativum, quod concedit facultatem ad omitendum. Multipliciter autem hæc differunt. Primum d'ferunt, quia privilegium affirmativum aliquando est contra ius commune, aliquando est præter illud, quia in actione consistit, quæ potest esse, & iuri communi adversa, vel saltem ab illo non concessa: sic privilegium concessum ingrediendi monialium monasteria, est contra ius commune, & privilegium lucrandi indulgentias, eligendi Confessorem præter ius commune. At privilegium negativum semper est contra ius certum, vel saltem dubium; quia esse non potest privilegium, nisi concedat facultatem aliis non habenti: at quilibet habet potestatem omitendi ea, ad quæ faciendâ nullo iure tenetur. Ergo ad hæc omitenda non datur privilegium. Dixi, contra ius certum, vel dubium, ut comprehenderem omne privilegium, tam declarativum facultatis, quàm concessivum illius, quando enim ius dubium est, & non obligat nisi ex ignorantia, & scitipulo alicuius; tunc privilegium, quod illi conceditur, non est propriè privilegium, quia non est concessio alicuius facultatis aliis non habenti, sed est declaratio facultatis incognita, quam habebat. Hinc est secunda differentia privilegij affirmativi à negatio, quia negativum semper

semper est oppositum positivo præcepto: at affirmativum non semper est oppositum præcepto, & quando ei opponitur, negativum præcepto opponitur. Alij etiam differentiam addunt, quia privilegium negativum amitti non potest per non vltim, seu omissionem; secus vero affirmativum. Quod verum habet, si non vltim intelligatur de non vltim, seu omissione legis communis, quia per talem omissionem, & non vltim legis privilegium servatur. Quomodo ergo amitti potest? At si intelligatur de non vltim, & omissione ipsius privilegij, potest sicut & affirmativum privilegium deperdi.

2. Sexto dividitur privilegium in commune, & singulare. Voco privilegium commune, quod ob finem boni communis, immediate conceditur. Singulare, quod ob bonum alicuius singularis est immediate concessum. Notanter apposui particulam *immediate*: nam omne privilegium, siue concessum communitati, siue concessum singulari personæ, semper est ob finem communis boni vltimæ, quia ad bonum commune spectat privilegia indigentibus, & demeritis concedi: sed non obinde debent dici privilegia communia, & ob finem boni communis immediate concessa, sed singulata; quia licet nullis concedantur, cuiuslibet tamen conceditur, quatenus talis est. At privilegium quod ob finem boni communis immediate conceditur, primo, & per se communitati conceditur, & inde ad singulos derivatur, non qua singuli sunt, sed qua partes sunt illius communitatis. Exemplum est manifestum in privilegio concessio clericis, ne ad tribunal sæculare trahantur, quod est concessum statui clericali primo, & inde ad quoslibet clericos derivatur, quatenus partes sunt illius status. Huius ergo privilegio communi nemo potest renuntiare, ex *cap. si diligenti, de foro comper. c. consingit, de sentent. excommu. c. l. ius publicum, ff. de pactis*, quia nemo potest renuntiare, quod sibi directe concessum non est, esto illo fruatur, bonum enim commune pendere non debet a cuiusque voluntate. Item ipse non potest renuntiare esse partem illius communitatis, cui concessum est privilegium. Ergo nec privilegio, quod illi advenit, quatenus est pars, & membrum communitatis. Privilegio autem in commodum vniuersaliusque introducto cedere quis potest, ex *cap. ad Apostolicam, de regularibus, l. si quis in conscribendo, C. de pactis*, tum quia non decet beneficium invito concedi: tum & præcipue, quia si in commodum ipsius est privilegium, ipse constituitur illius dominus, ac proinde renuntiare poterit. Limitanda tamen est hæc doctrina, nisi privilegium concessum in gratiam vnius, respiciat etiam commodum alterius, & vnum ab alio separari non possit, quia tunc ab vno tantum non poterit renuntiare, aliis posset renuntiare privilegio alterius. Quia ratione dicitur uxorem non posse renuntiare privilegio scnatuconsulti Velleiani, non se obligandi fideiussione sine consensu mariti; quia tam in fauorem uxoris, quam mariti hoc privilegium est uxori concessum. Idem est, si privilegium concessum in fauorem tui, esset etiam directe concessum in vindictam alterius; quia tunc tali privilegio renuntiare non posses, eo quod non possis intentionem legislatoris, quæ tuum consensum non respicit, impedire sic Bonacina *disp. 1. q. 3. punct. 1. num. 10. Suarez lib. 8. cap. 7. à num. 1. Salas disp. 17. sect. 2. num. 24.*

3. Septimo dividitur privilegium in fauorabile, & odiosum. Fauorabile est, quod ita fauorem continet, vt nemini incommodum afferat. Tale est privilegium audiendi Missam tempore interdictionis, vescendi lactinia, vel carnes solemnitate, & alia similia, hæc enim etiam obseruationi iuris communis opponantur; quia tamen nemini specialiter præiudicium afferunt, fauorabilia privilegia absolute dicenda sunt. Odiosum vero privilegium est contra dicitur, quod ita fauet privilegiato, vt simul alteri noccat: tale est privilegium, quo exemptus es à decimarum solutione; nocet enim illi, cui decimæ debebantur, etsi tibi prosit. Item privilegium, quo capax es habendi plura beneficia, cedit enim in præiudicium aliorum. Simile est privilegium concessum ad lites, & maxime si datur, vt procedat iudex, appellatione remota, quia hæc omnia etsi tibi fauant, aliis damnosa sunt, sic Panormita, in *cap. quia, de privileg. c. olim, de verb. signific. Bald. in l. 1. ff. de constit. Princip. Tiraquell. de retroque retrahit, in præf. num. 62. Azor. lib. 5. cap. 23. q. 2. Bonacina disp. 1. quest. 3. punct. 1. num. 21. Suarez lib. 8. cap. 6. num. 5.*

§. V.

De privilegio scripto, & non scripto pro foro conscientie, & externo.

1. Quid sit privilegium scriptum, & an transumptio fides habenda sit: quid non scriptum.
2. Consuetudine comparari potest privilegium.
3. Proponitur quedam obiectio, & soluitur.
4. Explicatur privilegium pro foro conscientie, & pro foro externo.

5. An privilegium pro foro conscientie intelligatur pro foro sacramentali approbatur non intelligi.

6. Imò neque concessum pro foro penitentia importat necessarium forum sacramentale, quicquid contra sententias Sanchez & alij.

1. Octavo dividitur privilegium in scriptum, & non scriptum. Scriptum privilegium est, quod per scripturam conceditur. Debet autem scriptum esse authenticum, & obligatum Principis sigillo, vt fidem saltem in foro externo faciat. Si autem velis transumptum aliquid deducere, debes citare patrem, cuius interest, aliis nullam fidem facit transumptum, sic deductum ex originali.

At si privilegium nulli specialiter opponitur, debes edicto generali vocare; si aliquis forte est, cui interest tale privilegium vt compareat ad contradicendum, sic Couar. *q. practica, cap. 2. circa finem*. Baptista de Salas in *sum. verbo privilegium fol. 199. col. 1. Emanuel Rodrig. q. regul. q. 8. av. 16. & probant omnes, ex cap. Albericus, de testibus*. Verum post Clementem V. ferè semper in omnibus privilegijs specialiter religionibus concessis, apponitur Pontificis clausulam, vt transumptis, etiam impressis habeatur integra fides, modò sint manu Notarij publici subscripta, & sigillo personæ in dignitate constitutæ munita, vt videri potest in omnibus bullis. Imò Iulius 11. vt refert Emanuel Rodrig. *tom. 1. regul. q. quest. 8. art. 16.* vnum sufficere concessis, vel transumptum obligari manu Notarij publici, vel sigillo personæ in dignitate constitutæ quod privilegium non censetur reuocatum, at Eman. etiam Pontificis subsequentes vtunque ad fidem expolentur, subintelligitur enim, nisi aliud sit specialiter concessum. Privilegium non scriptum est, quod verbis tenetur à Principe esse concessum, vel consuetudine est introductum. Supponimus modò ex dicendis in puncto seq. scripturam non esse de substantia privilegij, sed consensum Principis, quomodoamque manifestetur, sufficere.

2. Difficultas autem est, an huiusmodi consensus in consuetudine inueniatur, ac proinde privilegium consuetudine comparari possit?

Respondeo cum communi omnia sententia posse, sic glossa in *cap. super quibusdam*. *§. præterea, verbo non extat, de verb. signific. c. in cap. noui, de iudicis, verbo consuetudinem, c. in c. conquisitus, q. 3. Innocent. cap. consuetus, de rescriptis. Suar. lib. 8. cap. 7. à n. 5. Bonacina disp. 1. q. 9. punct. 1. n. 1. Salas disp. 17. sect. 2. n. 22.* Ratio est, quia consuetudo legalis vim habet abrogandi legem in totum: vel in parte, si de communitate procedat, sed talis abrogatio verè privilegium est. Si autem consuetudo non sit ab aliqua communitate, quæ legem introducere possit, sed ab aliqua familia, vel singulari personæ tunc idem est, ac præscriptio: præscriptio autem acquiritur varia iura, & facultates, & iurisdictiones, vt constat ex *cap. cum contingat, de foro comperenti*, vbi id notat glossa, & Panormita. Felin. *cap. auditis, n. 17. de præscriptione*. *c. cap. super questionum, §. si verò, de officio delegati, n. 17.* Callanovus in *consuetudinibus, Burgundicæ rub. 1. §. 6. verbo du prince, n. 1.* Hæc autem reputari debent, & verè privilegia sunt. Consensus autem Principis ad huiusmodi consuetudinem legalem, vel præscriptionem subsequens non requiritur. Sufficit enim datus in *l. de quibus, ff. de legib. c. cap. ult. de consuetud. vt loquendo de consuetudine diximus*. Quocirca omnes conditiones, quæ ad consuetudinem legalem, vel præscriptionem requiruntur, ex omnes requiruntur ad hoc privilegium, siquidem media consuetudine legali, vel præscriptione debet introduci. Cum autem ad consuetudinem legalem, & ad præscriptionem diuersæ conditiones requirantur, vt constat ex supra dictis de consuetudine, ad consuetudinem legalem diximus sufficere decennium, ad præscriptionem non semper, sed pro qualitate rei præscribendæ. Ad consuetudinem introducendam non expulsiatur bona fides, secus ad præscriptionem. Diuersæ etiam conditiones requiruntur ad privilegium consuetudine legali, vel præscriptione comparatum.

3. Sed obijcies hæc ex hac doctrina, quoties reuocatur alicui privilegia, reuocari ea, quæ consuetudine, & præscriptione comparantur; siquidem verè, & proprie privilegia sunt. Consequens autem communiter non admittitur. Ergo non sunt verè privilegia.

Respondeo negando sequelam, & ad probationem dico, etsi iura, & facultates consuetudine, vel præscriptione comparantur verè, & proprie privilegia sunt, quia tamen nomen privilegij pro privilegio specialiter à Principe concessio sumitur communiter: ea de causa in materia odiosa, qualis est reuocatio, non debent venire intelligenda, quæ consuetudine, vel præscriptione comparata sunt, sic docuit Salas *disp. 17. sect. 2. n. 2.* Bonacina *disp. 1. quest. 3. punct. 1. n. 3.* Suarez *lib. 8. cap. 7. à num. 10. c. præcipue num. 35.* Et fauent omnes illi, qui dicunt, privilegium hoc esse præsumptum, seu factum fictione iuris, quos refert Suarez *si præ num. 6.* Verum si sermo sit de augmento, & extensione aliqua fauorabili, optime possunt consuetudine, & præscriptiones sub nomine privilegij comprehendendi, quia

quia vere sunt privilegia: nulla apparet ratio, quare talis favor illis competere non possit.

4. Nona diffusio privilegij in privilegium pro foro confitentium tantum, & in privilegium pro foro exteriori, est satis vtrius, & cognitio necessaria. Privilegium datum pro foro confitentium tantum, ita prodest privilegium in illo foro, ut non possit in exteriori foro virtute illius operari, sed debet se exercere gerere, ac si nullo privilegio gauderet. At privilegium datum absolute seu datum pro foro exteriori, non solum in illo foro prodest, sed etiam pro foro confitentium, nam securus in illo foro prodest, qui virtute talis privilegij operatur. Quod intelligendum est quando vere privilegium est, & non presumptum, seu subreptitium acquiritur: nam tunc licet in exteriori foro videatur esse privilegium; re tamen ipsa nullum est, sed solum presumitur.

5. Diffinitio autem est, an idem sit privilegium datum pro foro confitentium, & pro foro penitentium; Negat Eman. Rodrig. tom. 1. quest. regular. qua. 61. art. 10. & Thom. Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 34. num. 29. hi enim Doctores distinguunt cum Pz. p. 10. cap. p. 1. art. 2. num. 5. e. spon. lib. triplex forum: primo contentialium; secundum penitentiale; tertio quasi penitentiale, quod est medium inter hanc, quodque vocatur contentiale, quando ergo privilegium concessum est pro confitentium foro, existimant ij Doctores extra sacramentum penitentiae exerceri posse: si concessum sit pro foro penitentiae, solum in foro sacramentalis penitentiae exercendum esse. Assentior his Doctoribus, quia patet dicunt privilegium concessum pro foro confitentium non expositurale forum sacramentale, cum multa ad contentiam pertinent, quae extra sacramentum exerceri possunt, ut bene dixit etiam Navar. lib. 5. consil. 1. de privilegiis, consil. 1. num. 2. in 2. edicione, & in summa cap. 17. num. 41. Idem docet Eman. Saa verbo excommunicatio, ubi de absolute, num. 1. Quare privilegium pro confitentium foro concessum, solum importat vsum occultum illius minime delictum in iudiciali foro, nulloque modo exposituralem sacramentalem confessionem, nisi materia privilegij aliud indicet.

7. Dissensio tamca à Thom. Sanch. Eman. Rodrig. & Pz. p. 10. quatenus affirmant privilegium concessum pro foro penitentiae, seu penitentiale, importare confessionem necessarii. Penitentia enim Ecclesiastica saepe extra confessionem sacramentalem imponitur, ut cum aliquis ab excommunicatione solemniter absoluitur, talis absolutio penitentialis est, & in foro penitentiae datur, & tamen non datur in foro sacramentali. Quocirca forum penitentiae à foro confitentiae in eo solum existimo distinguendum, quod forum confitentiae comprehendit quicquid ad confitentiam pertinet, quod non solum est remota causa, sed etiam peccati, sed etiam casualiumque boni concessio. Vile enim est confitentiae, non solum tollere ab illa mala, quae habet sed etiam fautores aliquos, & bona, quibus capax est, concedere. At forum penitentiae solum comprehendit culpam vel malum aliquod, & vinculum, pro quo tollendo penitentia facienda est; cum autem hoc vinculum, & malum saepe possit tolli extra sacramentum Penitentiae, manifestè videtur inferri privilegium concessum pro foro penitentiae, non semper importare forum sacramentale, sed solum quando malum, quod tollendum est, alia via tolli non possit, quam per sacramentalem confessionem, quod malum solum est culpa, & peccatum, non censura, & poena; & ita docet Suarez, adducens Sylo. Rosellum, Antonium, & Tabien. lib. 8. de legibus, cap. 6. num. 15. infirma Basilius de Leon lib. 8. cap. 21. num. 17. Quod adeo verum est inquit Suarez, ut etiam si indultum committatur Sacerdoti confessori, vel qui audit confessiones, non debeat ob id intelligi exercendum necessarium in sacramento Penitentiae; quia illis verbis solum indicatur qualitas personae eligendae, non actualis usus confessionis. Item docet Thomas Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 34. num. 19.

Ex qua doctrina infero cum ipso Suarez num. 16. indultum datum Episcopis in Trident. sess. 24. cap. 6. de absolute à qua liber censura, & impedimento occulto in foro confitentiae, immunda penitentia saluati, non indigere ad sui executionem sacramentum Penitentiae, sed extra illud imponi posse penitentiam salutarem. Idemque esse in foro confitentiae inuncta penitentia saluati, ac in foro penitentiae, vel penitentiali.

§. VI.

De privilegio ad instantiam parris, vel motu proprio concessio.

1. Quae sint haec privilegia.
2. Probari possit testibus privilegium esse motu proprio concessum.
3. Clausula motus proprii in privilegio tollit vitium subreptionis, ex communi sententia.

4. Intelligitur si nulla à te facta sit supplicatio.
5. Tameñ supradicta gratia careat vitio subreptionis, si est ex aliis capitibus informari.
6. Si concedens privilegium exprimit in concessione falsitatem, nullum est.
7. Quid si supplicationem facias diminutam, & concedens apponatur clausulam ex motu proprio & probabilis censeo valere, esto doctissimus Suarez contrarium defendat.

1. Illud dicitur privilegium concessum ad instantiam parris, quando propter instantiam privilegij, vel alterius, qui eius partes gerit, conceditur, aliàs non concessurus. Econtra verò illud dicitur motu proprio concessum, in cuius concessione Princeps à se ipso movetur independenter à qualibet alia intercessione. Sed quia haec motio, & voluntas Principis consistere non potest, nisi ipse eam declarat, imbit enim universalem negatiuam, ex nullo alio motum esse, cuius probatio moraliter impossibilis est: ea de causa nunquam censetur privilegium, & gratia motu proprio concessa, nisi in ipsa concessione sic exprimitur: deciditur in cap. si motu proprio, de prebendis, in 6. Neque inde fit excludi à tali gratia, & privilegio petitionem privilegij poterat enim petisse privilegium, & nihilominus privilegium non ob eius petitionem, tanquam ob causam finalem, sed ex voluntate Principis esse concessum, quia concedit ex sua voluntate, sicut petium est, non quia petium est, & ita ex Baldo, Decio, Felino, & aliis tradit opinio Menochius lib. 2. de arbitrar. centur. 3. casu 201. num. 79. Rebuff. in concord. in forma mandati Apostolici verbo motu proprio, versic. notandum est. & praxi beneficiariorum tit. de mandat. Apostolici clausula mandatorum, num. 21. Thomas Sanch. lib. 8. de dispens. lib. 1. num. 6. Suarez de legib. lib. 8. c. 1. n. 6. & 7. alij apud praecitos Doctores.

2. Ex qua doctrina infero bene Suarez, & Sanch. supra, alios allegans, & Mascard. de probat. conclus. 845. num. 34. non posse testibus probari gratiam esse motu proprio concessam; quia non possunt testificari de illa voluntate negatiua, à nullo moveri Principem in concessione. At si Princeps semel id exprimit, & recipit, deperdit, possum testes deponere in illo appositam esse clausulam motu proprio, sic Sanchez supra, Mascard. num. 24. Adde etiam posse probari testibus, si gratia verbo tenus concessa fuisset, & testes deponerent concedentem dixisse se motu proprio concedere.

3. Sed inquires, an clausula motus proprii apposita in privilegio tollat vitium subreptionis.

Communis sententia affirmat tollere vitium subreptionis, quae provenire potest ex tactumitate veritatis, alioqui necessaria explicanda, sed verò ex falsa causa expressione sic Menochius lib. 2. de arbitrar. centur. 3. casu 201. num. 80. Thomas Sanchez lib. 8. de dispens. disp. 21. num. 47. & 52. Movenitur, quia ex tacita veritate non colligitur, an concedens bene, vel male informatus gratiam proprio motu concesserit: at quando falsa causa exprimitur, satis constat illa informatum esse, & cum ex falsa informatione motus fuerit ad concessionem, concessio nullius momenti erit.

4. Ceterum dicendum est primò si nulla à te, vel pro te facta est supplicatio, sed Princeps motus est à se privilegium concedere, & in concessione nullam falsitatem exprimit, est taceat ea, quae alioquin exprimerenda essent, gratia firma est, neque vilius habet vitium subreptionis: sic Doctores supra relati, & tradit Suarez lib. 8. de legibus, cap. 12. num. 14. & est expressa decisio textus in cap. si motu proprio, de prebendis, in 6. & Clem. si Romanus eodem tit. Ratio est manifesta, quia ubi nulla à te, vel pro te facta est supplicatio, nulla subreptio intervenire potest, sum, cum enim intervenire potest ignorantia ex parte concedentis, quae non debet presumi.

5. Nihilominus, est gratia sic concessa vitio subreptionis careat non inferri semper firmam, & validam esse: potest enim ex aliis capitibus irritari. Primò enim irrita redditur, si aliqui inhabili concedatur, ut si illegitimo, excommunicato, aut irregulari concedatur beneficium, non impetrata prius dispensatione illius impedimenti; quia haec clausula motus proprii solum significat moveri concedentem, à se, & non ab alio in privilegij concessione, non autem significat se dispensare in impedimentis, & inhabilitatibus illius, sic glossa in supradicto cap. si motu proprio, verbo ob hoc, per textum ibi. Rebuff. in concordatis, tit. de forma mandati Apostolici, in clausula motus proprii, in 6. & 7. effectibus. Menoch. de arbitrar. lib. 2. centur. 3. casu 201. numer. 81. & 82. Thomas Sanchez lib. 8. disp. 21. quest. 3. numer. 49. Suarez lib. 8. cap. 12. num. 14. fine. Secundò inualidatur gratia, si cedat in praedictum tertij, quia non censetur concedens iuri adquisito derogare, nisi illius faciat mentionem item si sit adversus consuetudinem municipale, & consuetudinem receptam ob eadem rationem, sic Rebuff. Menoch. Thom. supra. Gigas de personibus quest. 9. num. 4. & 5. & quest. 29. num. 4. & 5. in quibus alia exempla videntur, quae quia materiam de beneficiis Ecclesiasticis attingunt, omnino, latius in proprio tractatu dctoris.

6. Dicendum secundò, si concedens privilegium falsitatem exprimit

DE
ASTRO
PALAC
TOM.
ELI
ELI

exprimit in concessione, qua non exante non solet privilegium sic concedi, siue in illius saltuatus fuerit occasio, siue auunde in motum concedentis obuenit, gratia irrita redditur, esto addat clausulam, *Moti proprio*; quia tunc non censetur Princeps concedere privilegium, nisi quatenus intelligi rem sic se habere. Cum ergo aliter sit, ac ipse existimat, efficitur non habere intentionem concedendi: & ex defectu intentionis gratia est irrita. Neque obstat de dicere proprio motu concedere, concedit enim proprio motu, posita veritate talis relationis. Ex quo fit inualidam esse dispensationem concessam in impedimento consanguinitatis, si in tali dispensatione ipse Pontifex referat puellam patri iactorem honoris, & inuuptam mansutam; cum tamen hoc falsum sit, esto addat clausulam motus proprii, quia hac subintelligitur posita veritate supradictae relationis, quae cum non sit, non subsistit concessio. Idem est in collatione beneficii Ecclesiastici, cuius valorem falso expressit Pontifex, non valet utique, quantumuis habeat clausulam motus proprii, & alia plura exempla his similia adduci possent, quia, ut bene dicit Menoch. *num. 83.* ex *Rota decis. 10. num. 2. de rescriptis in nouis*, & communis sententia, multa expressa nocent, quae tacita nocere non possunt. & ita tenet Staphileus de *iusuris gratia, tit. de vi. c. si de clausulam, in clausula, motu proprio, ff. de 7. num. 3.* Menoch. *supra n. 83. c. segg.* Sanchez *n. 52. Suar. n. 15.* & alij ab eisdem citati.

7 Verum si supplicationem facias dimputam pro privilegio obtinendo, & Princeps ex illa moueatur concedere privilegium, aliis cogita veritate non concessurus, esto addat clausulam motus proprii, existimat Suarez *supra num. 16.* cum Paternitan. & aliis irritam esse concessionem, quia deficit intentio concedentis. Cederem tamen in praesenti validam esse, quia omnes Doctores, qui supponunt taciturnitatem veritatis, non vitiate gratiam ex motu proprio concessam, supponunt petitam esse, & videtur aperte constare ex *Cl. m. n. si Romanus, de praebendis*, & ex *supradicto casu si motu proprio*. Ergo si ex petitione diminuta reddatur concessio nulla, nullus est casus, in quo proprie ex taciturnitate veritatis facta a privilegio valeat gratia. Neque clausula motus proprii aliquid speciale operaretur in privilegio, ubi privilegiatus supplicationem fecit, quod est contra communem sententiam, ut videtur est in Menoch. Sanchez & aliis *supra*. Quocirca et si Princeps forte non concessurus esset privilegium, si veritatem integre cognouerit; at absolute vult concedere, & hunc defectum supplere, eo ipso, quod addit ex motu proprio, se concedere. Adverte aliquando ob diminutam relationem privilegij concessionem esse nullam; quod contingit, cum relatio est occasio, ut res diuersa ab ea, quae conceditur, intelligatur; si enim petens beneficium Ecclesiasticum tacitas esse regulare, vel hospitalale, vel vnum alteri, concessio nulla est, etiam si fiat motu proprio, non tam ob taciturnitatem veritatis, quam ob defectum intentionis in concedente; intendit enim concedere beneficium commune, quia ita per se fuit representatum; non tamen intendebat concedere illius qualitatibus affectum: atque adeo rem diuersam concessit ab ea, quam intendebas eaque de causa fuit concessio nulla. Vnde cum dicimus taciturnitatem veritatis, non vitiate gratiam, intelligitur de taciturnitate veritatis extrinsecae rei, & quae illam non mutat, non de qualitate aliqua intrinseca, quae rem esse facit diuersam, & ita tenet Abbas *cap. ad aures, n. 1. num. 3. de rescriptis*. Rebuff. *in concor. datus, tit. de forma mandati, n. clausula, m. tu proprio, in 5. ff. de iur. Sanch. lib. 8. c. 1. n. 51.* Menoch. *de arbit. lib. 2. cent. 3. casu 201. n. 80. c. segg.*

§. VII.

De privilegio absolute, vel sub conditione, aut modo concessio.

- 1 Quid sit explicatur.
- 2 Quando omisso operis, sub cuius onere privilegium fuit concessum, irritet eius usus? sub distinctione respondetur.
- 3 Si detur tibi facultas dispensandi, absoluedi, puniendi cum consilio alicuius, si omittas consilium petere, nulla est dispensatio, absolutio, &c.
- 4 Intelligitur doctrina de opere expostulato, quod de iure non inest.

1 **S**acis communis, & vulgaris est distinctio privilegij absolute concessum, vel sub conditione, aut modo. Illud dicitur concessum absolute, quod sine vilo onere privilegij conceditur. Contra illud sub conditione, aut modo, quod conceditur sub onere alicuius operis efficiendi.

2 Difficultas ergo est, quando omisso operis, sub cuius onere privilegium conceditur, irritet eius vsum? & quidem si opus iniunctum possit fieri post privilegij vsum, nequaquam illius omisso irritum reddat privilegij vsum, quia iam supponitur vus legitimus privilegij: hac ratione valida est absolutio a referuatis, quam obtinuit cum obligatione, comparandi, cui obligationi, et si non satisfacias, absolutio data, valida est;

peccas tamen, quia sub illo onere tibi fuit hoc privilegium absolute concessum. Idem est in facultate concessa per Lublaum, et si illud postea non lucreris; absolutio tamen prius data tenet quia opus subiectione expostulatur, ut onus privilegij concessi, non pro conditione ad illud concedendum. At quando opus iniunctum antecedere debet privilegium, communis sententia docet, nullum esse vsum privilegij, si tale opus omittatur, quia tunc censetur concedens privilegium, sub conditione illius operis concedere, & ex defectu intentionis privilegium non operatur effectum, sic Suarez *lib. 3. cap. 13. num. 4. c. segg.*

3 Ex qua doctrina inferri, si detur tibi privilegium dispensandi, absoluedi, vel puniendi alicquem, cum consilio alicuius, & omittas petere, nullam esse dispensationem, absoluedionem, vel punitionem a te factam, quia consilium natura sua antecedit actum: ut colligitur ex *cap. cum in veteri, de consuetudine*, ubi id notat glossa. Innocent. & Panormit. *in fine*, quare debes consilium prius petere, non tamen obligaris sequi, quia in petitione consilij hoc non includitur, aliud enim est petere consilium, aliud consilio assentiri. Neque semper mandatum consilium expostulatur, ut ipsum sequaris, sed vt melius insinuatus possis prudenter operari. At si tibi data esset facultas aliquid faciendi de consensu, vel cum consensu alterius; tunc necessarium sequi debebas beneplacitum illius: aliis non de consensu, sed potius ex consensu illius fieret opus, sic Suarez *supra num. 6.* & adducit glossam in *cap. si pro re descriptis in 6. verbo assensu*, & in *cap. 1. ne sede vacante in 6.* & Felinum in *cap. ex parte, de constitutionibus in primo*. Federicum Senenlem *conf. 1. num. 4.*

4 Adverte tamen supradicta intelligi debere de opere expostulato, quod iure ipso non inest privilegio concessio; hoc enim si necessarium antecedere debet privilegij vsum, praesumi debet peti sub conditione & sub illa privilegij vsum concedit. Verum si opus expostulatur, quod alioquin ex iure ipso tenetur privilegiatus facere, si vt privilegio velit, tunc videndum est, an a iure expostulatur tale opus, vt substantialis forma, an vt iolum accidentalibus; igitur eo modo, quo a iure expostulatur; sic praesumendum est concedentem privilegium, expostulare illud a privilegiato; neque aliud intendere per expostulacionem illius operis, quam monere privilegiatum, quid teneatur facere. Quae omnia constant ex his, quae diximus de lege irritante, quae in praesenti accommodanda sunt.

§. VIII.

De privilegio ad instar.

- 1 Quid sit.
- 2 Debet habere effectum privilegium, ad cuius similitudinem est concessum, aliis non tenet concessio.
- 3 Prepositur quaedam obiectio, & soluitur.
- 4 Quaedam limitationes supradictae sententiae apponuntur.
- 5 An sub illa forma, Concedo tibi cathedram, seu canoniam, sicuti tuus praedecessor habuit, censentur tibi concessio facultates personales praedecessoris? Sub distinctione respondetur.

1 **P**rivilegium ad instar, vocatur, quod ad similitudinem, & exemplum alterius concessum est: si enim Princeps concessio alteri privilegio dicat: Concedo tibi privilegium idem ac Petro concessi; tunc privilegium tibi concessum vocatur privilegium ad instar, quia est ad instar, & similitudinem privilegij Petro concessi: ita vt omnem limitationem, vel extensionem, quam habuerit Petri privilegium, habeat privilegium ad instar: alia non erit perfectio ad instar illius, ita docet Nauarr. *comment. de iuribus, notab. 26. numer. 2.* Bonacina *disp. 1. quest. 3. punct. 7. §. 1. num. 20.* Suarez *lib. 8. c. 15. numer. 2. cum Bald. in Lomina. C. de Episc. & cleric. Mandol. tract. de privileg. ad instar. q. 4.*

2 Quapropter ad huius privilegij valorem requiritur necessarium, vt privilegium illud, ad cuius similitudinem est concessum, habeat effectum, & valorem, & sic verè privilegium, aliis nulla erit concessio. Nam cum totum suum esse, sit esse aliud, si aliud privilegium effectu caret, etiam privilegium ad instar carebit effectu. Neque obstat Principem expressisse facultatem concedendi tibi privilegium; cum enim non expresserit, quid concesserit, concessio eius fuit nulla, quia privilegium debet esse de re certa, & determinata: facitque ad id *lex si sic legatum 75. §. si mihi, ff. de legatis 1.* ibi *si quantitas non si adiecta, cuiusmodi ratioe nihil debetur, quia non apparet, quantum fuerit legatum*. sic docet Suarez alios referens *lib. 8. cap. 15. numer. 6.* Bonacina *disp. 1. quest. 3. punct. 7. numer. 20.*

3 Sed ubi licet legatum in testamento, 2. ff. de constitutionibus. & demonstrat, ubi cauetur, si testator iusserit fieri monumentum, adhuc instat existens in tali loco, & ibi nullum reperitur, adhuc tenet

§. IX.

De privilegio per communicationem concessio.

reneri hanc dem monumentum statuere, iuxta vires hereditatis; quia satis expressit velle monumentum contrui; esto non appareat, quomodo sic construendum. Ergo idem erit in privilegio, cum satis expresserit Princeps se velle privilegium concedere.

Respondere esse longè diuersam rationem primo quia testator mandans monumentum contrui, satis expressit, quid faciendum sit potest enim fieri monumentum, esto non fiat similitudinem ac proinde satisfieri voluntati testatoris in substantia, le alteri ac proinde satisfieri voluntati testatoris in substantia, le alteri non fiat satis in modo: ac privilegio vti non potes, nisi scias in qua materia, & quo modo vti illo debeas, ac proinde qui tibi per generalia verba privilegium concessit simile alteri, quod nullam est, nullam tibi facultatem concessit, sed solum nomen privilegii dedit, & animum concedendi significauit. Secundo est diuersa ratio in illo casu testamenti, ac in privilegio; quia tunc testator non expresserit, quid faciendum sit, ipse tamen heres inter, retenti debet, eius voluntatem; cum vices illius gerat: ac privilegio non committitur potestas interpretandi voluntatem concedentis, quia ad concedentem, vel eius successorem adite potest. Quapropter heres tenetur monumentum facere, vt sibi ex coniecturata mente mandans, visum fuerit; privilegatus vero non potest vti privilegio vti, quin ad concedentem, vel eius successorem adeat pro privilegii explanatione.

Aduerto tamen, si aliquo modo Princeps in hoc privilegio ad instar expresserit, quid concedat; vt si dicat, concedo tibi hanc vel illam facultatem dispensandi in votis eligendi Confessorum, &c. sicuti habet Petrus: tunc privilegium concessit, etiam Petri privilegium nullum sit; quia per illam particulam, ad similitudinem privilegii Petri non irritatur concessio facta, & satis explicata; quia non apponitur vt conditio, sed exempli gratia: sic tradit alios referens Felix in cap. quoniam Abbas, de officio delegati, num. 11. Mandos, in tractat. de privilegiis ad instar, quasi. 5. Suarez numer. 7. Bonacina numer. 10.

Aduerto secundo, si privilegium Petri fuit aliquando validum, & firmum, vti vero vel renouatione amiserit, & princeps concedat tibi privilegium sicuti habet Petrus: probabiliter existimare poteris tuum privilegium valere quia videtur facta concessio de privilegio ad similitudinem illius, quod Petro concessum fuit, & quod existimabas habere.

Aduerto tertio si argatur, vel diminuat, aut omnino tollatur Petri privilegium post concessum tibi privilegium ad instar illius, non obinde augeri, & diminui tuum privilegium: quia Petri privilegium fuit tantum adductum in exemplum & similitudinem, ad determinandam voluntatem concedentis facta iam determinatione & concessione tuum privilegium ex alio non dependet. Item voluntas concedentis privilegium ad instar, loquitur attendit privilegium Petri in exemplo secundum statum, quem habebat tempore concessionis, quia solum ad instar illius est facta concessio. Ergo ex varietate postea subsequenti in exemplari non variatur privilegium ad instar. Quæ omnia satis confirmari possunt, argumentis legis in testamento, 2. ff. de condit. & demonstrat. & docuit Mandos, supra q. 6. §. 9. Suarez, n. 3. §. 4. cap. 16. num. 17. vbi de privilegiis communicatione, quod idem est, ac privilegium ad instar vt statim dicemus, Bonacina numer. 10. Emanuel Rodriguez tom. 1. q. 9. regul. 9. art. 9.

Sed quid dicendum de illa forma: Concedo tibi cathedralicam, canonicam, & beneficium, sicuti habuit tuus antecessor: inquam, succedas non solum in his, quæ iure ordinario cathedralicæ, & beneficium sunt annexa, sed etiam in privilegiis personalibus, si forè illa habeat.

Ratio dubitandi est quia in privilegiis personalibus non datur successio, sed cum ipsa persona, extinguuntur, ex regul. privilegii de iur. in 6. Nihilominus dicendum est, si modus concessio tibi factus nouus fuit, neque antea visitatus, credendum est voluisse Principem transferre tibi non solum canonicatum, & præbendam; cum his, quæ ex iure ordinario ei erant annexa, sed etiam quæ ex particulari privilegio illi annexabatur, quia alias ille specialis modus, & forma concessiois frustrata esset apponitur & ita docet aduersus Barbol, in l. quia tale, ff. de iur. matr. Suarez lib. 8. c. 15. num. 11. Quam doctrinam aliquo modo confirmatam vidi in Ecclesia Compostellana; vbi Ludouic. Henriquez obtinuit casualem, quæ est dignitatem tenet vere, & in re est canonicatus in illa Ecclesia & simul etiam obtinuit alium canonicatum obijt & eius frater Antonius de Castro petiit à Pontifice vt eamque præbendam eo modo quo suus frater obtinuerat, auerit Pontifex supplicationi: & licet controuersum fuerit, an ex vi illius clausule sicut prædecessor suus obtinuit, fuerit facta dispensatio de facto iudicatum fuit in eius fauorem.

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars. I.

- 1 Quotupliciter hoc contingat.
- 2 Nunquam hoc privilegium vni religioni concessum, conferatur alteri communicari, si obseruantia regularis inde minuatur.
- 3 Quid si in ipsi privilegiis caueatur, vt non censeantur aliis communicata.
- 4 Restriccio facta religiosis Societatis Iesu ne possint suis privilegiis vti, nisi à Preposito generali fuerint communicata, non communicari aliis religiosis, tamesi privilegia communicentur.
- 5 Privilegia, Lubiana & gratia concessa alicui religioni in honorem alicuius sancti proprii ad alias transferuntur in communicatione proportionate seruata.

Priuegium per communicationem est quando communicatur tibi privilegium quod alteri est concessum. Triplex autem hæc communicatio contingere potest. Primo per quandam quasi extensionem eiusdem privilegii, ita vt vnum & idem privilegium quod aliquibus personis erat concessum ad alios æquè extendatur, non per nouam concessionem, sed per aggregationem plurium subiectorum: ita vt concessio potius tendat ad applicationem eiusdem privilegii ad plura subiecta, quam ad noui privilegii concessionem: & tunc cum sit idem privilegium, aucto, vel diminuto in his quibus fuit primo concessum, augetur, & dimiuitur in omnibus aliis. Secundo modo contingit communicatio privilegii concessi, non per communicationem, & applicationem privilegii ad plura subiecta æquè primo, & principaliter, sed secundario: qua ratione privilegium concessum religioni extenditur ad moniales: & privilegium concessum domino extenditur ad eius seruos, non quidem æquè primo, sed accessorie; cum autem accessorium sequatur naturam principalis, aucto vel diminuto principalis augetur, vel dimiuitur accessorium. Tertio, & principaliter contingit communicatio privilegii per nouam privilegii concessionem: sed quia illud privilegium, quod denuo conceditur est eiusdem rationis cum privilegio antea concessio; ideo per quandam similitudinem, & imitationem dicitur privilegium concessum communicari, & in hoc sensu communicantur privilegia vni religioni alteri religioni: neque inter huiusmodi privilegia, & privilegia ad instar inuenio aliquam in se differentiam, sed solum secundum maiorem vel minorem explanationem. Quapropter omnia illa quæ dicta sunt de privilegio ad instar, intelligi debent de hac privilegii communicatione. Sæpe tamen non solum privilegium concessum communicatur sed etiam concedendum, vt patet ex Bulla Pii V. Scicitati concessa, quæ incipit, Cum in defessa? vbi non solum privilegia concessa aliis religionibus, sed & concedenda communicantur; debet tamen hoc exprimi alias non intelligitur communicari privilegium nisi secundum statum, quem habet tempore communicationis.

2. Sed circa hæc privilegiorum communicationem est primo aduertendum non communicari privilegia alicuius religionis alteri, si ex eius communicatione obseruantia regularis labefactetur; quia Pontifex non intendit religionem destrucere, sed potius fouere. Quocirca privilegia concessa ordinibus militibus habendi proprium, testandi &c. siue concessa sint per modum dispensationis, siue ob aliquos fines superiores religionibus mendicantibus, non communicantur; quia sui monasterii, & gubernationis obessent sic Manuel Rodriq. tom. 1. q. 9. regul. quæst. 55. art. 2. Suarez lib. 8. cap. 17. num. 3. & 4.

3. Secundo aduerto: si in ipsi privilegiis communicandis caueatur, ne censeantur aliis communicata, qui privilegio communicationis gaudent: sicuti in Bulla Gregorii XIII. edita anno 1584. quæ incipit, Satis superque; & in Bulla Gregorii XIV. de instituto Societatis caueatur, necessaria est vt postea alteri hæc privilegia concedantur specialis clausula huius derogationis, alias hæc specialis prohibitio non censebitur derogata ita & tradit Suarez lib. 8. cap. 17. n. 8.

4. Tertio aduerto restrictionem factam religiosis Societatis de suis aliorum privilegiis, ne scilicet illis vti possint: nisi in quantum Preposito generali fuerint communicata: vt concessit Gregor. XIII anno 1575. in Bulla incipiente, Ad futurum, non obitare quominus alia religiones suis privilegiis vti possint, quamuis per suos prepositos non fuerint communicata, quia illa restrictio non est in privilegio sed in ipsius vsu ob specialem modum, quem habet Societas in suo regimine: dependet enim tota eius gubernatio à suo primo capi-

DE
ASTRO
DALIA
TOM.
LIB. 8.
CAP. 17.

re: & sic erat conueniens, vt etiam in vfu suorum privilegiorum dependeret? quod tamen aliis regionibus, quae hoc gubernationis modo carent, non videtur necessarium: atque ita possunt aliis religionibus nostra privilegia communicari, quin communicetur haec restrictio: & ita tenet Manuel Rodriq. tom. 1. regul. q. 55. art. 27. vbi. secundum dubium. Suarez lib. 8. c. 17. num. 6.

3 Quato aduerto privilegia, gratias & indulgentias concessas alicui religioni in honorem aliquorum Sanctorum sui ordinis transferri ad omnes alias religiones quae cum illa religione in privilegiis communicant porportione seruata; vt si cur illa prima religio habet facultatem non seruandi interdictionem, vel lucrandi subilzatum die vocationis suae Ecclesiae, & in festiuitate sui fundatoris, & aliorum Sanctorum: pari ratione alia religio communicans his privilegiis gaudeat in die vocationis suae Ecclesiae, & in festiuitate sui fundatoris supradictis privilegiis; hoc enim operatur illa communicatio privilegiorum: sic optime explicat Eman. tom. 1. reg. qq. quaest. 55. art. 20. ad lucen. Bullam lulij I. in qua hoc fuit declaratum. Suar. lib. 8. de leg. c. 17. num. 7.

S. X.

De privilegio concesso in forma communi, vel ex certa scientia.

- 1 Explicentur supradicta.
- 2 Quando censetur in forma communi, quando ex certa scientia privilegium confirmari.
- 3 Si ex certa scientia fiat, renouat privilegium iam amissum.
- 4 Non censetur confirmatum privilegium subreptione impetratum. Neque derogatur Concilio generali.
- 5 Si inferatur privilegium confirmandum in confirmatione tamen nullum sit rales confirmatio, defenditur vt, probabilius.
- 6 Clausula vt omnes defectus iuris, & facti suppleantur, aequiualeat clausula ex certa scientia.
- 7 Quid operetur clausula, vt brachium saeculare invocare possit.
- 8 An debeat iudex secularis certificari de iurisdictione cause, vt reuocatur auxilium praestari; Negat aliqui. Sed probabilius est ostendendam esse per summariam informationem, vel authenticam ostensionem litterarum.

Hec non habent locum nisi in privilegij iam concessi confirmatione; solum enim Princeps concessum tibi privilegium confirmare, duplici tamen forma; alia ex certa scientia cognoscendo inquam qualitatem & circumstantias privilegij quod confirmat alia sine tali scientia, & noticia. Si primo modo privilegium confirmet, dicitur confirmare illud ex certa scientia in secundo modo, dicitur confirmare illud in forma communi.

2 Vt autem censetur Princeps confirmare privilegium suum ex certa scientia, id debet explicare, vel in actu signato affirmando expresse ex certa scientia privilegium confirmare; tunc enim in illi credendum est, vel per verba aequalentia, quae laesenda sunt, si dicat se confirmare; non obstante qualibet alia lege contraria, seu de plenitudine potestatis: vel debet explicari in actu exercito, inferendo in confirmatione tenorem privilegij, quod confirmat: sic docet glossam in cap. venerabilis de confirmatione vtili. Bar. in l. privilegia. C. de sacrosancti. Eccl. Fe. ho. in c. cum inser. de excep. in princ. & in c. nonnulli de rescript. Suarez alios referens lib. 8. de leg. cap. 18. n. 5. & leg. q. Quando autem sic non explicat, censetur confirmare privilegium in forma communi, hoc est confirmare privilegium eo modo, quo est concessum, & via obiectuam. Quod si contingat privilegium vim non habere, illa confirmatio in forma communi nullas est effectus; quia non intendit privilegium de nouo concedere, casu quo non existat, sed solum intendit approbare, roborare & sub sua speciali protectione accipere, quod factum est, si forte sit aliquid, quod possit accipi. Quapropter saepe Princeps cum privilegia in forma communi confirmat, addere solet ad maiorem explicationem suae voluntatis, se confirmare, sicuti factum est; quae clausula, vt bene expendit Suarez supra num. 7. necessaria non est, sed ex eo solum, quod cognoscatur ex perfecta cognitione, privilegij confirmationem non potuisse? intelligi debet esse confirmationem in forma communi, hoc est confirmare privilegium, seu illud approbare, vt de presenti existit, & ita tradit Riccius in rub. de confirmat. vtili, vel inutili, dub. vltim. Felin. in cap. inter dilectos, de fide instrum. numer. 13. & in cap. cum venisset de rescrib. num. 2. & sumitur ex cap. 1. cap. quia diuersitatem de concess. praeb. cap. examinata. de confirmat. vtili, vel inutili, & alijs.

3 Veram si Princeps ex certa scientia privilegium confir-

mat habet talis confirmatio vim, & efficaciam renouandi, seu concedendi privilegium si forte vii, vel alia via amissum fuit. Probo, quia vel Princeps cognoscit defectum, & nullitatem privilegij confirmandi, & illa non obstante confirmat: & tunc clarum est talem confirmationem nouae concessioni aequivalere, quia intendit dare illi firmitatem, quoad possit alias intendere facere actum superfluum, inutilem, & frustraneum; qui omnino praecipue in legibus, & dispositionibus Principum vitandus est: si autem Princeps nullitatem privilegij non cognouerit, vel de illa dubius existat, praeterquam quod hoc praesumi non debet contra verba ipsius confirmantis, qui dicit ex certa scientia confirmare adhuc confensus est velle dare privilegium vim & efficaciam, ne cogamur dicere appoluisse illa specialia verba ex certa scientia, inutiliter & frustrane, siquidem non praestant in eo casu aliquem specialem effectum quod si addat, de plenitudine potestatis, intelligendus est, velle confirmare in quantum potest, & necessarium est. sic Tufcus verbo confirmatio ex certa scientia per vocem confirmationem. Suar. lib. 8. de legibus c. 28. n. 22. & alij plures ab eisdem relati.

4 Sed circa hanc confirmationem privilegiorum ex certa scientia.

Aduerto primo non censenda esse confirmata privilegia quae subreptione, & falsa causa impetrata sunt nisi expresse Princeps dixerit se confirmare non obstante subreptione priorum quia hic est defectus commissus in ipsa privilegij consecutione, qui non praesumitur cognitus a Principe, tum etiam quia Princeps non intendit confirmare, nisi privilegium concessum: privilegium autem subreptione impetratum, nunquam concessum fuit, & ita docet Panotm. in cap. inter dilectos de fide instrum. n. 8. Et in ibi. n. 6. & in cap. 2. de rescri. num. 44. Rota dec. 1. in nouis, tract. de confirm. vtili, vel inutili. Suarez lib. 8. de legib. c. 9. n. 3.

Aduerto secundo non censeri confirmata, quae generali concilio renouata sunt: nisi expresse derogatio huius reuocationis addatur, quia non praesumitur velle legi a Concilio stabilitate derogare ob concessionem ita generaliter factam: quod enim multorum consensu stabilitum est, maiori auctoritate est firmatum, ac proinde maiori & speciali reuocatione indiget, ita Suarez n. 5. Eman. Rodriq. tom. 1. regul. qq. 8. art. 10. in medio vbi alios allegat.

5 Aduerto tertio si privilegium confirmatur inferendo in confirmatione privilegium confirmandum, & hoc nullum fit vel quia reuocatum a Principe speciali reuocatione, vel quia renouatum a privilegio existimat Suarez lib. 8. c. 19. n. 4. non censeri confirmatum, nisi fiat mentio reuocationis eius vel addatur clausula generalis, non obstantibus &c quia non praesumitur Princeps scire illam reuocationem, aut renouationem quia est de re & facta speciali, quod princeps praesumitur ignorare iuxta. de censur. in c. secus vto affirmat esse dicendum si princeps diceret expresse se ex certa scientia, vel ex plenitudine potestatis privilegium confirmare. Verum probabilius existimo in omnibus his casibus privilegium manere confirmatum tum quia diximus in princ. huius §. & cons. nit ipse Suarez c. 18. n. 5. tenorem privilegij inferunt in confirmatione aequaliter clausula ex certa scientia quodque satis probatur ex cap. venerabilis de confirm. vtili, vel inutili, & ibi gloss. & Panotm. Ergo debet aequaliter in valore & efficacia tum quia si huiusmodi scientia reuocationis, aut renouationis non praesumitur quia est de re sp. cui ad factum pertinente & obinde non censetur renouatum privilegium neque etiam censetur renouatum & confirmatum quando per non vsum fuerit amissum, quia etiam hic defectus est specialis & pertinet ad factum, ac proinde in nullo casu reuocabitur privilegium nullum, quod est contra communem sententiam.

6 Aduerto quarto in confirmatione privilegiorum solere apponi clausulam quae suppletur omnes iuris, & facti defectus si qui interuenierint in eisdem hoc est in privilegijs, quae confirmantur: sic appositus Sixtus V. & Paulus IV. in confirmatione privilegiorum minoribus facta prout refert Eman. Rodriq. tom. 1. qq. reg. q. 8. n. 15. & pro nostra Societate in Bulla edita a Greg. XIV. & a Paulo V. eadem clausula habetur quae verba nihil speciale videtur addere confirmationi ex certa scientia, sed solum apponi ad maiorem claritatem, & euentiam, quia nec suppletur defectus subreptionis: si qui interuenit, quia hoc est contra naturam privilegij confirmatorij & tradit Eman. Rodriq. scrib. n. 15. Suarez c. 20. circa finem. n. 12. neque tamen supplet defectus & in habilitates privilegiari vt si sit spur. s. excomm. unicus, & irregularis quia haec specialem neque tum reuocant, & clausula generali non videtur sublaata neque etiam supplet alios defectus naturales, quia vel ibi suppleri non possunt, vel saltem non possunt licite vt bene dicit Host. in cap. 1. de translat. & Felin. in cap. sciscitatis, de rescrip. num. 4. Suarez, & Emanuel. supra. Ergo nihil est quod per illam clausulam specialiter suppleatur, quod per confirmationem ex certa scientia suppletur non fit

ho, non in iure ad agendum, hoc est, quae consistit in sola concessione Principis, non in potestate ad aliquid ex concessione faciendum. Quapropter dicunt Doctores statim referendi, dispensationem factam alicuius irregularitatis; & inhabilitatis, remissionem obligationis contractae, confirmationem alicuius facti validam esse literis non expeditis: ac verò gratia seu facultas facta alicui, ut aliquid operetur, quod alias efficere non poterat, nulla est, quovisque literae expendantur, sic Bald. in l. falsus, num. 21. Cod. de furtis, & ex illo tradit Molin. lib. 2. de primogen. cap. 7. n. 57. & seqq. Gutier. quast. canon. lib. 2. cap. 17. n. 4. & quast. pract. lib. 2. q. 75. n. 2. Auendanno l. 43. Tauri. gl. 1. n. 2. Man. Rodr. q. reg. tom. 2. q. 46. art. 8. Matienz. lib. 5. compil. di. 7. l. 1. gl. 2. 3. 4. & 5. & indicat (licet obscure) Azueud. ibi n. 13.

Et quae doctrina infert supradictus Molin. Matienz. & Azueud. non esse validam licentiam concessam à Rege nostro instituendi maioratum, quovisque subscribat, & literis expeditur concessionem: & inclinat videtur in hac parte noster Molin. tom. 3. disp. 599. numer. 3. non ob rationem generalem gratiae, & privilegii ad aliquid agendum, sed ob peculiaris illa, quae in hac gratia servatur. Secundo infert Gutier. eadem quast. 75. num. 2. & Man. art. 8. licentiam concessam à Pontifice Episcopis ad testandam, non valere, quovisque literae expendantur, quia est ad aliquid agendum. Tertio infert supradicti DD. omnes illas gratias, quae ad aliquid faciendum sunt concessae, quaeque, ut ipsi dicunt, non habent esse perfectum, penitus mortuo concedente, neque à successore expediti.

9 Verum admittenda non est haec limitatio, sicut neque illam admittit noster Molin. disp. 599. num. 4. Suarez lib. 8. c. 2. n. 4 Azor. tom. 1. lib. 5. c. 2. q. 5. circa fin. Thom. Sanch. lib. 8. c. 29. n. 7. quia iure naturae ad committendam alicui iurisdictionem, & facultatem ad aliquid agendum, non requiritur scriptura, ut de se constat: iure autem positivo non invenitur talis exigentia ad omnes actus, sed solum ad iudicandum: & hoc non ex iure communi, sed ex reg. 25. Cancell. Ergo sine fundamento firmo haec conditio expostulatur. Quapropter infero cum Azor, & nostro Molin. validam esse facultatem ad testandum, ad instituendum maioratum, ad eligendum Confessorem, qui absolvat à reatu, ad non servandum ieiunium, ad celebrandum tali hora, & tempore sacrificium, ad faciendos ordines non servatis interstitiis, vel extra tempora, vel ante legitimam aetatem, ad lucrandas indulgentias, & alia similia, si iuratae literae non expendantur, sed solum verbo placuerit facta concessio: consentis Nicol. Garc. 6. p. de benef. cap. 2. circa fin. à n. 350.

§. II.

An promulgatio, seu notitia privilegij ad privilegium requiratur.

- 1 Requiritur promulgatio, ut alij privilegium non impediant, & quae sufficiat.
- 2 Quid dicendum de privilegio, quatenus favor est privilegiati Notatur distinctio privilegiorum pro declaratione.
- 3 Non censetur privilegium concessum, quovisque illius notitiam habeat.
- 4 Satisfit cuidam obiectio.
- 5 Limitatur ab aliquibus, ut intelligatur de privilegio gratioso, non remuneratorio. Sed non admittitur.
- 6 Secundo limitatur, ut ante acceptationem, seu notitiam privilegiati non habeat suam vim integram, tamen non possit revocari à concedente? Non admittitur.
- 7 Privilegium non expostulat notitiam illorum, in quorum damnum cedit.
- 8 Excipit nisi privilegio collatur alicuius iuris qualitas.
- 9 Scientia privilegij requiritur in privilegio per se, & directe, seu in indirecto privilegio.
- 10 Quae acceptatio sufficiat? Sufficit facta per procuratorem, nuntium, &c.
- 11 Limitatur aliqui, ut non intelligatur de privilegio, quae sciam inuolunt dispensationem.
- 12 Non admittitur limitatio.
- 13 Proponitur obiectio, quadam, & solvitur.

EX supetioribus constat privilegium habere rationem legis, non quidem respectu illius, in cuius fauorem est concessum, sed respectu aliorum, quia ipsi vel ex iure ipso naturali, vel ratione precepti in privilegio latum, tenentur non impedire privilegij vsum.

Si ergo de privilegio, quatenus inducit obligationem in his, qui formaliter privilegiati sunt, loquamur, certum esse debet indigere promulgatione, quae sufficienter privilegium manifestet: tum quia in hac parte privilegium habet rationem legis, seu precepti: tum quia precepti, & legis obligatio esse non potest, ubi non est illius notitia. Haec autem notitia non debet dari publicatione solemni, nisi privilegium sit vniuersi-

fali lege constitutum: quale est latum in Extravaug. 1. de relig. & venerat. Sanctor. & Clement. unica de Baptismo. & aliis, quia privilegia, quae non vniuersali lege, sed particulari indulte, & scripto conceduntur singularibus personis, & communitatibus, singulare commoditatem, & fauorem respiciunt. Ergo singularis publicatio sufficit: ea enim quae sufficit privilegiatis ad vrendum privilegium, eadem per se sufficit aliis, ne illius vsum impediatur, quia ex vno aliud necessario sequitur. At quia saepe occulte conceditur privilegium, & solum privilegio innotescit, ideo necessarium est hanc concessionem aliis etiam manifestari, ut teneatur illius vsum non impedire. Manifestanda tamen est ostensione publici instrumenti, quia publico instrumento fuit facta concessio, vel saltem manifestari debet per testes omni exceptione maiores, qui de concessione facta, & literis expedita nullum vitium haberentur testentur, vel saltem testentur publice, & coram omnibus privilegiatorum vsum fuisse privilegio, alias fidem perfectam in iudicio non facient, sic Syluest. verb. exemptio, quast. 5. & 7. Suarez lib. 8. de legibus, cap. 24. num. 10. Mascard. de prob. conclus. 845. num. 24. in foro tamen conscientiae non tanta probatio requiritur, sed sufficit ea, quae prudentem hominem certum reddere potest de privilegio concessio, qualis est celebranda ea, quae à solo privilegiato habetur, etiam si ipse suo iuramento affirmet se habere privilegium, quia, ut bene dicit Suarez supra num. 9. nullus in propria causa est testis omni exceptione maior, cui ex obligatione fides sit adhibenda, esto ex vrbantate aliquando credi possit.

2 Verum, si de privilegio, quatenus favor, & beneficium est privilegiati, loquamur, certum est, si sit privilegium per modum legis concessum, indigere promulgatione, sicut & ipsa lex indiget, & consequenter expostulat notitiam illius in privilegio, esto non debeat singularium auribus intimari: sic omnes DD. referendi; hoc enim non est tam ratioe beneficij, quam ratione obligationis inductae ex lege. Et si loquamur de privilegio concessio per modum scripti singularibus personis, vel communitatibus, in quorum commodum, & fauorem cedit, vana sunt Doctorum placita. Nam esto communitate dicant non valere privilegium, quovisque privilegiatus illius notitiam habeat, & privilegium acceptet, tot limitationes adhibent, ut ex illis potius videatur pro regula generali esse statuendum, valere privilegium abique notitia privilegiati. Et ergo eam distinctione procedamus, distinguenda sunt privilegia, alia sunt privilegia praeter ius, alia contra ius. Privilegia praeter ius voco ea, quibus aliqua iurisdictione, & facultas tibi conceditur, quae communi iuri non repugnat: contra ius voco omnes dispensationes, & facultates, quibus à iuris communis observatione eximitis. Et quidem posse Principem de plenitudine suae potestatis alicui privilegium concedere inuito, & nolenti, res debet esse indubitata: quae enim repugnantia ostendi potest, in eo, quod Pontifex habebit clericum ad matrimonium contrahendum, si causa communis expostulet, vel dispenser cum illegitimo ad ordines etiam nolente dispensationem, & obligationem decimandi, & ieiunandi auferat? Impedimenta enim haec, cum à potestate Pontificis tantum fuerint introducta, ab illo solum auferri possunt, & dispensari, nec consensus subditi requiri necessarii debet, sic Bonac. disp. 1. quast. 3. par. 3. n. 4. Salas disp. 20. sect. 14. num. 13. Suarez alios referens lib. 8. cap. 25. n. 15. Aduerto tamen, nunquam fit intelligendum esse factam esse concessionem, nisi clare constat.

3 Quapropter regula. Esti Princeps supremus possit privilegium quoddam tibi concedere, nulla illius notitia à te habita: attamen nunquam fit censetur concedere, sed eius concessio imbibit tacitam conditionem, dammodo non resistas, Probo, quia hoc expedit rectae gubernationi, ne beneficia, & mercedes Principis exprobrentur, & contemnantur: neve dentur nisi indigentibus & meritis. Secundo, quia privilegium est quaedam donatio, quae abique acceptatione donatarij non censetur habere effectum: sic Menoch. lib. 2. de arbitrar. centur. 2. casu 185. n. 31. Sanchez lib. 1. de matrim. disp. 6. n. 10. & 29. & lib. 3. disp. 30. num. 13. & disp. 36. per totam. Bonac. disp. 1. de legibus, q. 3. punct. 3. n. 5. Suar. lib. 8. de legib. c. 25. num. 17. & seqq. Valq. disp. 156. c. 4. n. 30. & 31. Salas disp. 20. sect. 14. Azor. tom. 1. lib. 5. c. 3. q. 7. & c. 23. n. vlt. & alij plures ab eisdem relati.

4 Neque obstat aduersus hanc regulam, quod privilegium equiparari solet legato, autenti, de nup. §. disponat. collat. 4. Sed legatum relictum à testatore acquiritur legato, etiam ignorantia à tempore motus testatoris, licet iam parat §. surdo, ff. de leg. 2. Ergo privilegium, Non inquam, obstat, quia solum equiparatur in eo, quod vtrumque seruandum sit, & privilegium, & testamentum: at quodlibet diuersas condiciones expostulat ad sui valorem; testamentum enim morte testatoris firmatur, privilegium vero acceptatione privilegiarij. Neque item obstat l. 1. §. 1. ff. de iudic. ubi ignorantia sibi esse prorogatum iurisdictionem, illam de facto habet: sed prorogatio est quoddam privilegium. Ergo. Non, inquam, obstat, quia iurisdictione prorogata eadem est eam principali, ac prouide non est mirum, si ad prorogationem specialis scientia, & acceptatio non requiratur.

semper causam habere debet. Nam vel privilegium est dispensatum legis communis, & tunc omnes concedunt ratione dispensationis causam ad se debere, ut licet legislator procedat aliis non leuaret iustitiam distributiuam, si pro sua voluntate, nulla alia causa intercedente, alicui communi lege eximeret. Si autem est parum beneficium Principis, neque alicui terro, nec iuri communi derogans, etiam causam honestam habere debet, ut licet concedatur: aliis prodigalitati, & vitij acceptationis personarum arguetur, & occasionem dabit inuidiae, & perturbacionis reliquis aliis non privilegatis: & ita tenet Suarez lib. 8. cap. 21. num. 2. Salas disp. 17. sect. 4. sub num. 29. cito contra tenet Sanchez lib. 8. de dispensat. disp. 1. num. 3. Causa autem concedendi privilegium, non est necesse, ut immunitatis bonum commune respiciat, quia privilegium est lex privata, & primario bonum privatum respicit, quare si in remuneracionem alicuius virtutis, scientiae, vel laboris privilegij conceditur privilegium, sufficiens tunc honestas eius concessio, quia haec causa particularis mediata ad bonum commune dirigitur, quatenus fouet religionem, pietatem, vel iustitiam, sic Salas disp. 17. sect. 4. §. 2.

Quod si de valore privilegij loquamur, si legislator velit dare absque causa, validum est privilegium, quia semper est de re, quae solum a voluntate legislatoris pendet, nam si privilegium est parum beneficium, est de bonis illi tubiculis, & quoniam ipse est dominus: si autem est dispensatum iure legis, si cui potest legem totam abrogare, ita potest limitare illius obligationem, & ratione illius limitationis aliquas personas eximere, sic Suarez, Salas, & Sanchez sup. a cum communi sententia. Quod secus est de indulgentiarum concessione, quia tunc dispensant nomine Christi, de eius meritis, & reliquorum Sancto- rum, cui dispositioni Christus non censetur consentire, nisi quando rationabilis est, & ex iusta causa procedit. Dixi valere privilegium si legislator velit dare absque causa, quod nunquam est praesumendum, quia nunquam debet delictum praesumi, praecipue in Principe, & ex dictis constat esse delictum, si absque causa concedatur. Ex quo fit saepe invalidum esse privilegium, quia causa, ob quam fuit concessum, vere non est, sed falso allegata, ut infra dicemus: quando autem privilegij bona fide procedit, vel Princeps motu proprio privilegium concessit, semper praesumi debet, esse tunc concessum, quia stat praesumptio pro legitimitate, sic Salas supra sect. 4. num. 30.

PUNCTUM VI.

Possitne privilegiatus uti suo privilegio in quolibet loco, etiam extra territorium concedentis.

- 1 Pro omni loco concedentis valet privilegium.
- 2 Si a concedente limitatur pro aliquo loco, extra illum non potest exerceri.
- 3 Si privilegium sit dispensatio alicuius impedimenti, se habilem reddat pro omni loco, ac si impedimentum non habuisset.
- 4 Si usus tui privilegij non est extra territorium concedentes prohibitus iure communi, aut speciali constitutione illius loci, tunc illo poteris.
- 5 Secus est, si obstat legibus, & constitutionibus contrarium respicientibus.
- 6 Expenditur, utine possit privilegio ab Episcopo concesso, si eius usus obstat legibus communibus, vel municipalibus illius loci, qua transit? Responditur, ut probabiliter, et uti non posse, si usus aduersetur speciali constitutioni illius loci, secus si communi.
- 7 Proprietas aliquot oblationes.
- 8 Illis si satis.

Primo certum est privilegium concessum absolute, & sine ulla limitatione valere pro omni loco, & territorio concedentis; quia non est maior ratio de uno loco, quam de alio. Ergo ne iniuriam sit, ambiguum, & incertum pro omni loco intelligendum est, adde, si legislator non vellet pro determinato loco privilegium valere, ipse se debet explicare: cum autem non se explicaverit; prudenter intelligitur pro omni loco concessisse, praecipue cum sit regitur §. 5. contra eum, qui legem aperit, dicitur potius, est interpretatio faciendae, sic Suarez lib. 8. cap. 26. num. 2. Bonacina disp. 1. q. 3. punct. 5. num. 1.

Secundo certum est, si ab ipso concedente privilegium limitatur pro aliquo loco, extra illum extendi non posse, quia non potest extendi ultra intentionem concedentis, cum ex eius intentione, totus valor privilegij pendat: haec autem limitatio colligi potest, vel ex verbis, quibus privilegium conceditur, vel ex fine, ob quem conceditur, vel ex materia circa quam conceditur. Quando ex verbis privilegij limitatio constat, tunc conclusio est clara, ultra illa extendi non posse. Si vero verba sint indifferencia, & ex fine, aut ex materia concessiois appareat pro aliquo determinato loco privilegium concedi, ultra illum extendendum non est. Hac ratione dicunt plures Doctores privilegium Bullae cruciatæ concessum Hispanis comedendi la-

eticinia tempore Quadragesimae; non posse extra Hispaniam extendi, quia ob inopiam piscium Hispanis conceditur. Credo tamen non esse hunc finem, sed icium rigorem temperare famelicis bullam, ob subsidium, & elemosinam ab ipsis datam: alias habitantes in locis maritimis, ut sunt plures in Hispania, privilegio illo uti non possent. Sed quidquid sit de hoc exemplo, regula est certissima, vnicuique conferri finem concessiois esse pro loco limitato, non debere ultra illum extendi. Hic autem finis ex tenore ipsius privilegij cum antecedentibus, & consequentibus, & ex materia ipsius coniecturandus est.

Tertio certum est, si ratione alicuius impedimenti, inhabilitatis, irregularitatis functionibus communibus, & dispensatis in supradicto impedimento, vbi libet poteris uti functionibus communibus, ac si impedimento nunquam fuisset ligatus, hoc enim non est concedere privilegium pro omni loco, sed tollere impedimentum, quod tuam habitatem impediabat: sic exoratus impeditur ob vorum castitatis, vel ob asinitatem contractam petere debetur, si dispensationem impedimenti obtineat, vbi libet debetur petere potest: & irregularis, suspensus, & excommunicatus, qui ratione excommunicationis, suspensionis, aut irregularitatis impeditur erat ordinis, aut beneficium suscipere: si dispensationem obtineat, habilis vbi que manebit, sic Th. Sanchez lib. 8. dispensat. disp. 3. num. 27. aduersus aliquos num. 16. r. late.

Quarto certum est, si usus tui privilegij illo in loco, qua transit, non est prohibitus iure communi, neque aliqua synodali, aut municipalis constitutione, te illo uti posse, quia aliunde, quam ex iure communi, constitutione, aut mandato speciali superioris illius loci impediti non potest. Neque obstat, concedentem tibi privilegium exercere iurisdictionem extra territorium suum; quia non exercet iurisdictionem contentiosam, cum strepitu iudicij, sed voluntariam, quam vbi que exercere potest.

Quinto est certum, si privilegij usus obstat legibus, & constitutionibus respicientibus contra, vel boni in communi illius loci, qua transit, quibus legibus diximus in omnium sententia persequi, & forenses teneri, te illo privilegio uti non posse extra locum concedentis, quia concedens non habet potestatem (ut suppono) te a iurisdictione superioris illius loci eximere, qui non est superior illo: ac proinde non potest te liberare ab obseruatione illarum legum, qua reliqui peregrini, & forenses tenentur. In his consentiunt Doctores, ut constat ex Suar. & Bonac. supra.

Difficultas est, an uti possis privilegio a tuo Episcopo concesso, quando in alieno territorio existis; si eius usus obstat legibus communibus, vel specialibus constitutionibus, aut mandatis illius loci, qua transit? v.g. Obtinuisti privilegium eligendi confessorem, comedendi carnes diebus prohibitis, non recitandi horas, laborandi festis diebus, legendi libros haereticorum: quae omnia possunt esse & prohibita lege communi, & speciali aliqua constitutione, aut mandato. Difficultas ergo est, an possis uti illo privilegio, vbi conque existat?

Censo resolutionem huius difficultatis pendere ex illa, an forenses teneantur legibus, constitutionibus, & mandatis loci illius, qua transeunt. Nam in sententia illorum, qui dicunt non teneri, manifeste inferitur uti non posse privilegij supradictis: siquidem mandato, lege, aut constitutione locali impediti non potes. At qua nos, ut probabiliter, retulimus, forenses non solum legibus per modum statuti, sed etiam per modum sententiae, hoc est, constitutionibus, & mandatis localibus ligari, sicut ligantur vicini, & naturales; ideo censo te supradictis privilegij uti non posse, si illo in loco, qua transit, est specialis aliqua constitutione, aut mandato prohibitis illorum usus: quia ab obligatione illius constitutionis, & mandati, quam contrahis ratione transiens habitacionis, exemptus esse non potes virtute privilegij alibi tibi concessi, quia privilegium illud non est ab aliquo, qui potestatem habeat remittendi obligationem impositam tibi per superiorem illius loci, qua transit; quia non est superior illo, & ita docet Suar. lib. 8. cap. 26. a num. 7. Salas disp. 17. sect. 10. num. 54. Bonacina disp. 1. q. 3. punct. 6. num. 4. Aduerte, etsi Bonacina; & Suarez, cum de obligatione forenium legibus loci, qua transeunt, loquerentur, affirmarent, non teneri mandatis, & sententis superioris illius loci; nihilominus in praesenti dicunt privilegium his teneri: neque uti posse privilegio eligendi confessorem; aut comedendi carnes, si specialiter prohibetur a super ore illius loci, quod non videtur satis consequenter. Aduerto secundo ex benigna interpretatione voluntatis superioris illius loci, qua transit, praesumere potes te obligatum non esse eius legibus a quibus in tuo territorio exemptus es, & quae specialiter loci illius non sunt propriae, sic Salas disp. 17. sect. 10. numer. 56. Bonacina disp. 1. q. 3. punct. 7. numer. 6. Suar. supra.

Si autem usus tui privilegij non sit contra aliquam specialem constitutionem, aut mandatum loci illius, qua transit, sed solum aduersetur legi communi aequae in tuo, ac in alieno territorio obliganti, ut probabiliter existimo te exemptum esse, licet que uti posse tuo privilegio, quia obligatio illius legis eadem est.

DE
ASTRO
PALACIO
TOM.
II
EL

n. 8. & lib. 4. in Decalog. cap. 48. Ratio quare hæc acceptatio sufficiat, est, quia hæc sufficit ad constituendam validam, & firmam quamlibet aliam donationem. Ergo & priuilegium. Consequenter est legitimum, quia priuilegij concessio est quædam donatio. Antecedens probatur, quia inter voluntatem donantis priuilegium, & recipientis illud, debet esse aliqua ratio & respectus: at hic sufficienter intercedit, si nomine tuo alius accipiet; ea enim, quæ alius nomine tuo facit, tu facere censetur. Quapropter in l. 5. tit. 4. p. 5. hoc necessarium ad donationem, vel promissionem requiritur, tibi mensuro certo, que le imbie a deyr se, aludemente lo que le da, & in l. 3. tit. 11. part. 5. ibi, embiando a prometer, o deyr por su carta firmada, o por su mensuro cierto, & multis allegatis docet Sanchez illo lib. 1. de matr. disp. 6. n. 2. Ex quo si validum esse priuilegium a puncto acceptationis per te, vel per tuum nuntium, procuratorem, aut litteras factas. Quod autem alia acceptatio non sufficiat, probatur, quia acceptatio, quæ a te immediatè vel mediatè per nuntium aut procuratorem non fit, tibi tibi non potest Quocirca si tibi absenti Titius concederet priuilegium aliquod, & Petrus, qui neque est tuus nuntius, neque procurator, neque haberet ad id mandatum, acceptaret, nulla esset talis acceptatio, quia reputari non potest tua, eo quod nomine tuo facta non fuerit, si autem ipse Petrus non missus a donante, sed sua sponte tibi nuntiat concessioem à Titio factam, & tu acceptares, est Gregorius Lopez l. 2. verbo no lo puede, tit. 4. part. 5. & Azuado lib. 5. recopil. tit. 16. l. 2. n. 20. affirmant valeret cum communis sententia tenendum est esse inuadendam, nec locum esse factam; quia illa non est acceptatio donationis factæ, non enim censetur facta, quousque donans, donatio, vel alicui nomine ipsius manifestet, sic Capius multis relictis decis. 180. num. 9. Sanchez lib. 1. disp. 6. num. 3. Ex his plures illationes inferunt Sanchez, & Bonacina supra, sed & ex doctrina posita manifestæ sunt.

11 Temperat tamen supradictam doctrinam Vasq. de legib. disp. 156. cap. 4. n. 31. & 32. Sui. lib. 8. de legibus, c. 25. n. 25. & procedit in priuilegiis, quæ factum habere possunt sine operatione priuilegij, licet veto de priuilegiis, quæ secum inuoluunt legis communis dispensationem; de his enim censent non valere, quamvis nuntius, vel procurator accipiet, quousque priuilegij notitiam illius habeat. Probant, quia hoc priuilegium, & dispensatio legis est, ut licet facias, quod aliis tibi illicitum erat, sed hoc obtinere non potes, quousque illius priuilegij notitiam habeas. Ergo non censetur vique tunc priuilegium concessum.

12 Sed reijcienda est hæc limitatio, ut eam reijcit Sanchez lib. 4. in Decalog. c. 48. n. 9 & Bonacina disp. 1. quest. 2. punct. 3. num. 15. cum Syluest. verb. priuilegium, quest. ult. Ratio est, quia concedens tibi priuilegium dispensationem legis, non intendit te à legis obseruatione eximere per se, & ut priuilegij. Sed hæc exemptio fieri potest, est ut illum ignores. Ergo ignorantia tui valori priuilegij oblatæ non potest. Minorum probat. Lex legitime publicata potens est ligare ignorantes, est ipsi à legis obseruatione excusantur. Ergo priuilegium legitime publicatum, & acceptatum eximunt ignorantes à legis obligatione, est ipsi ob ignorantiam lege obligentur. Hæc enim ignorantia est per accidens, & non per se, quam Princeps non attendit. Et confirmo ex his, quæ admittunt Suarez, & Vasquez: hi enim dicunt, si tibi concedatur priuilegium, ne excommunicatione Ordinarij ligari possis, esse validum priuilegium, à tempore, quo tuus procurator accepit, est tu illius ignoras sis; quia hoc priuilegium non petit in se aliquid vsum sed potius tollit vsum facultatis Ordinarij te excommunicandi. Item dicunt, si tibi concedatur facultas colligendi decimas ex aliquo loco, valere priuilegium à tempore concessiois, & acceptationis factæ per tuum procuratorem, quia, ut statum sis dominus, non est necesse, ut decimas colligas ante notitiam priuilegij. At ex his exemplis non leuiter confirmatur solita sententia, & contraria infirmatur. Fundamentum enim contrarium eo tendebat, ut probaret non esse intentionem concedentis priuilegium dispensationem legis, quousque il ius notitiam habere possis; quia illo priuilegio legislator intendit licitum, & honestum vsum in priuilegiato, sed hæc ratio in supradictis exemplis æquè procedit: ideo enim eximere te excommunicatione Ordinarij, ut licet procedere possis illa non firmitas; & habes ius decimandi ut sine peccato colligere decimas possis; sed hæc intentio est de facto non habet effectum ob ignorantiam priuilegiati, non obstat horum priuilegiorum vaorij. Ergo neque etiam obstat priuilegiis dispensatiuis. Et confirmo: matrimonium contractum per procuratorem validum est, & ad licitum copulæ vsum ordinatur, & tamen illo uti non potes, quousque per te factam illius notitiam habeas; & generaliter quælibet donatio per procuratorem acceptata ius tribuit donatio utendi re donata: & nihilominus illa uti non potest, quando ignorat donationem. Ergo sicut hæc impotentia non obstat vaori donationis: ita neque valori cuiusvis priuilegij, quia si imper censetur hæc impotentia per accidens, & non orta ex ratione priuilegij, & manifestationis illius, si que sit satis fundamento contrario.

13 Sed obijciat: Priuilegium tibi concedens exemptionem à lege nullius effectus est, dum priuilegium ignoras, quia de facto à lege non eximeris. Ergo non est verissime valorem habere, quousque ad tuam notitiam deueniat?

Respondet id. in argumentum fieri posse in lege, probatque legem non habere valorem in subditis ignorantibus quare cum tibi necessarium dicendum sit ignorantiam esse per accidens ad legis valorem: sic dicendum est in priuilegio acceptato. Præterea multiplex effectus ex valore priuilegij oritur. Primo, si lex in qua dispensatur, non solum erat prohibens, sed irritans actum, & de facto positio priuilegio actum operaris, valeret actus, quamvis ex ignorantia peccatum commiseris. Hac enim ratione, si tibi habeat impedimentum contrahendi matrimonium concedatur dispensatio Romæ, & tuus procurator accipiet, & sub probabilitate illius, est ignorans, contra his, peccas; at matrimonium tenet. Et idem est de iurisdictione concessa ad absolouendum, & de omni alio priuilegio. Si autem priuilegium solum det licitum vsum, quia lex, in qua dispensatur, solum erat prohibens, potest deservire, si habeat excommunicationem, aut reclusionem annexam, ne in illam incurras; & dato non obtineri effectum à superiore intentum, id est per accidens ex tua ignorantia, non ex ratione priuilegij, quod sufficienter censetur promulgatum, dum tuo procuratori intimatum fuit, & ab illo tuo nomine acceptatum.

PUNCTVM IV.

A quo, & cui priuilegia concedi possit.

- 1 Nullus alius præter legislatorem priuilegium concedere potest.
- 2 Neque aliis, nisi subditis possunt priuilegia concedi.

Regula est, nullum alium præter legislatorem posse priuilegia concedere. Et quidem de priuilegio dispensatio legis res est manifesta, quia nullus alius præter legislatorem, aut superiorem illo, potest propria auctoritate in lege dispensare. Si autem de priuilegio concessio facultatis extra ius commune, vel municipale loquamur, probatur non posse ab alio concedi, quam à legislatore; quia nullus alius potest legem ferre obligantem subditos præter legislatorem: at concedens hoc priuilegium, simul etiam fert, vel ferre potest legem obligantem, ne priuilegium impediatur in vtu priuilegij, alius priuilegium non erit lex priuata: ergo necessarium dimanare debet priuilegium à legislatore, & ita tenet alios referens Suarez lib. 8. c. 8. n. 1. Dalas disp. 17. sect. 3. à n. 37. Bonacina disp. 1. q. 3. p. 3. n. 1. Azor 1. p. lib. 5. cap. 22.

Quocirca omnes illi, & soli, qui potestatem habent legislatiuam, possunt priuilegia concedere; & hæc circa materiam sibi subiectam, & circa quam legem ferre possunt. Quapropter Pontifex, & Rex potest concedere priuilegium derogans iuri communi; Episcopus vero, & magistratus iuri solum à se statuto. Item Pontifex, & Rex possunt concedere priuilegia circa materiam sibi subiectam, quæ in illa est; Episcopus vero, & magistratus solum in materia, quæ illis subicitur, & circa cuius obseruationem subditos cogere possunt: sic tenent supradicti Doctores.

2 Ex quibus constat, quibus personis concedi possunt priuilegia; si enim priuilegia sunt dispensatiua legis, solum subditis, qui lege arctantur, possunt concedi: si autem sint facultatis concessio, non solum subditis, sed etiam non subditis, concedi possunt; potest enim Rex clericis, tam naturalibus quam exteris, & quibuscumque forensibus, permittere aliquos contratus in suo regno, qui aliis sunt prohibiti. Item potest permittere extrahere ex regno arma, cibos, & alia, quæ subditis prohibentur. Ergo priuilegium concessio facultatis non subditis dari potest. Ratio est, quia per huiusmodi facultatem, & priuilegium non arctatur priuilegiatus ad vsum illius, sed libere omittere potest. Ergo sicut est capax cuiusvis donationis, capax etiam est huius priuilegij. At quia priuilegium inuoluit respectu aliorum, qui priuilegiati non sunt, rationem legis obligantis, ne priuilegiatum in vtu priuilegij impediatur, ideo hæc priuilegia concessa à Principe non subditis, debent esse de materia, quæ Principi est subiecta, & circa quam subditos cogere potest: sic Doctores supra relati.

PUNCTVM V.

An in concessione priuilegij causa aliqua requiratur.

- 1 Ad licitam concessioem semper causa requiritur.
- 2 Secus ad eius valorem, nunquam tamen sic datur præsumitur.

SENTE esse potest de valore priuilegij, vel de licita illius concessioe. Si de licita illius concessioe loquamur, semper

semper causam habere debet. Nam vel privilegium est dispensationem legis communis, & tunc omnes concedunt ratione dispensationis causam ad se debere, ut licet legislator procedat ad illam non leuaret iustitiam distributivam, si pro sua voluntate, nulla alia causa intercedente, alicui communi lege eximeret. Si autem est purum beneficium Principis, neque alicui merito, nec iuri communi derogans, etiam causam honestam habere debet, ut licet concedatur: aliis prodigalitatibus, & vitij acceptationis personarum arguetur, & occasionem dabit inuidiae, & perturbacionis reliquis aliis non privilegiatis: & ita tenet Suarez lib. 8. cap. 21. num. 2. Salas disp. 17. sect. 4. sub num. 29. cito contra tenet Sanchez lib. 8. de dispensat. disp. 1. num. 3. Causa autem concedendi privilegium, non est necesse, ut immediate bonum commune respiciat, quia privilegium est lex privata, & primario bonum privatum respicit, quare si in remuneracionem alicuius virtutis, scientiae, vel laboris privilegij conceditur privilegium, sufficiens tunc honestas eius concessio, quia haec causa particularis mediata ad bonum commune dirigitur, quatenus fouet religionem, pietatem, vel iustitiam. sic Salas disp. 17. sect. 4. §. 2.

Quod si de valore privilegij loquamur, si legislator velit dare absque causa, validum est privilegium, quia semper est de re, quae solum a voluntate legislatoris pendet, nam si privilegium est purum beneficium, est de bonis illi tubiectis, & quoniam ipse est dominus: si autem est dispensationem suae legis, si cui potest legem totam abrogare, ita potest limitare illius obligationem, & ratione illius limitationis aliquas personas eximere, sic Suarez, Salas, & Sanchez sup. a cum communi sententia. Quod secus est de indulgentiarum concessione, quia tunc dispensant nomine Christi, de eius meritis, & reliquorum Sancto- rum, cui dispositioni Christus non censetur consentire, nisi quando rationabilis est, & ex iusta causa procedit. Dixi valere privilegium si legislator velit dare absque causa, quod nunquam est praesumendum, quia nunquam debet delictum praesumi, praecipue in Principe, & ex dictis constat esse delictum, si absque causa concedatur. Ex quo fit saepe invalidum esse privilegium, quia causa, ob quam fuit concessum, vere non est, sed falso allegata, ut infra dicemus: quando autem privilegij bona fide procedit, vel Princeps motu proprio privilegium concessit, semper praesumi debet, esse tunc concessum, quia stat praesumptio pro legitimitate. sic Salas supra sect. 4. num. 30.

PUNCTUM VI.

Possitne privilegiatus uti suo privilegio in quolibet loco, etiam extra territorium concedentis.

- 1 Pro omni loco concedentis valet privilegium.
- 2 Si a concedente limitatur pro aliquo loco, extra illum non potest exerceri.
- 3 Si privilegium sit dispensatio alicuius impedimenti, se habilem reddat pro omni loco, ac si impedimentum non habuisset.
- 4 Si usus tui privilegij non est extra territorium concedentes prohibitus iure communi, aut speciali constitutione illius loci, tunc illo poteris.
- 5 Secus est, si obstat legibus, & constitutionibus contrarium respicientibus.
- 6 Expenditur, utine possit privilegio ab Episcopo concesso, si eius usus obstat legibus communibus, vel municipalibus illius loci, qua transit? Responditur, ut probabiliter, et uti non posse, si usus aduersetur speciali constitutioni illius loci, secus si communi.
- 7 Proprietas aliquot oblationes.
- 8 Illis si satis.

Primo certum est privilegium concessum absolute, & sine ulla limitatione valere pro omni loco, & territorio concedentis; quia non est maior ratio de uno loco, quam de alio. Ergo ne iniuriam sit, ambiguum, & incertum pro omni loco intelligendum est, adde, si legislator non vellet pro determinato loco privilegium valere, ipse se debet explicare: cum autem non se explicaverit; prudenter intelligitur pro omni loco concessisse, praecipue cum sit regitur §. 5. contra eum, qui legem aperte dicitur possit, est interpretatio faciendae. sic Suarez lib. 8. cap. 26. num. 2. Bonacina disp. 1. q. 3. punct. 5. num. 1.

Secundo certum est, si ab ipso concedente privilegium limitatur pro aliquo loco, extra illum extendi non posse, quia non potest extendi ultra intentionem concedentis, cum ex eius intentione, totus valor privilegij pendat: haec autem limitatio colligi potest, vel ex verbis, quibus privilegium conceditur, vel ex fine, ob quem conceditur, vel ex materia circa quam conceditur. Quando ex verbis privilegij limitatio constat, tunc conclusio est clara, ultra illa extendi non posse. Si vero verba sint indifferencia, & ex fine, aut ex materia concessiois appareat pro aliquo determinato loco privilegium concedi, ultra illum extendendum non est. Haec ratione dicunt plures Doctores privilegium Bullae cruciatu concessum Hispanis comedendi la-

eticinia tempore Quadragesimae; non posse extra Hispaniam extendi, quia ob inopiam piscium Hispanis conceditur. Credo tamen non esse hunc finem, sed icium rigorem temperare summentibus bullam, ob subsidium, & elemosinam ab ipsis datam: alias habitantes in locis maritimis, ut sunt plures in Hispania, privilegio illo uti non possent. Sed quidquid sit de hoc exemplo, regula est certissima, vnicuique conferri finem concessiois esse pro loco limitato, non debere ultra illum extendi. Hic autem finis ex tenore ipsius privilegij cum antecedentibus, & consequentibus, & ex materia ipsius coniecturandus est.

Tertio certum est, si ratione alicuius impedimenti, inhabilitatis, irregularitatis functionibus communibus, & dispensatis in supradicto impedimento, vbi libet poteris uti functionibus communibus, ac si impedimento nunquam fuisset ligatus, hoc enim non est concedere privilegium pro omni loco, sed tollere impedimentum, quod tuam habitatem impediobat: sic exoratus impeditur ob vorum castitatis, vel ob asinitatem contractam petere debetur, si dispensationem impedimenti obtineat, vbi libet debetur petere potest: & irregularis, suspensus, & excommunicatus, qui ratione excommunicationis, suspensionis, aut irregularitatis impeditur erat ordinis, aut beneficium suscipere: si dispensationem obtineat, habilis vbi que manebit. sic Th. Sanchez lib. 8. dispensat. disp. 3. num. 27. aduersus aliquos num. 16. r. late.

Quarto certum est, si usus tui privilegij illo in loco, qua transit, non est prohibitus iure communi, neque aliqua synodali, aut municipal constitutione, te illo uti posse, quia aliunde, quam ex iure communi, constitutione, aut mandato speciali superioris illius loci impediti non potest. Neque obstat, concedentem tibi privilegium exercere iurisdictionem extra territorium suum; quia non exercet iurisdictionem contentiosam, cum strepitu iudicij, sed voluntariam, quam vbi que exercere potest.

Quinto est certum, si privilegij usus obstat legibus, & constitutionibus respicientibus contra eum, vel bonum commune illius loci, qua transit, quibus legibus diximus in omnium sententia persequi, & forenses teneri, te illo privilegio uti non posse extra locum concedentis, quia concedens non habet potestatem (ut suppono) te a iurisdictione superioris illius loci eximere, qui non est superior illo: ac proinde non potest te liberare ab obseruatione illarum legum, qua reliqui peregrini, & forenses tenentur. In his consentiunt Doctores, ut constat ex Suarez & Bonacina supra.

Difficultas est, an uti possis privilegio a tuo Episcopo concesso, quando in alieno territorio existis; si eius usus obstat legibus communibus, vel specialibus constitutionibus, aut mandatis illius loci, qua transit? v.g. Obtinuit privilegium eligendi confessorum, comedendi carnes diebus prohibitis, non recitandi horas, laborandi festis diebus, legendi libros haereticorum: quae omnia possunt esse & prohibita lege communi, & speciali aliqua constitutione, aut mandato. Difficultas ergo est, an possis uti illo privilegio, vbi conque existat?

Censo resolutionem huius difficultatis pendere ex illa, an forenses teneantur legibus, constitutionibus, & mandatis loci illius, qua transeunt. Nam in sententia illorum, qui dicunt non teneri, manifeste inferitur uti non posse privilegij supradictis: siquidem mandato, lege, aut constitutione locali impediti non potes. At qua nos, ut probabiliter, retulimus, forenses non solum legibus per modum statuti, sed etiam per modum sententiae, hoc est, constitutionibus, & mandatis localibus ligari, sicut ligantur vicini, & naturales; ideo censo te supradictis privilegij uti non posse, si illo in loco, qua transit, est specialiter aliqua constitutione, aut mandato prohibitis illorum usus: quia ab obligatione illius constitutionis, & mandati, quam contrahis ratione transiens habitacionis, exemptus esse non potes virtute privilegij alibi tibi concessi, quia privilegium illud non est ab aliquo, qui potestatem habeat remittendi obligationem impositam tibi per superiorem illius loci, qua transit; quia non est superior illo, & ita docet Suarez lib. 8. cap. 26. a num. 7. Salas disp. 17. sect. 10. num. 54. Bonacina disp. 1. q. 3. punct. 6. num. 4. Aduerte, est Bonacina: & Suarez, cum de obligatione forenium legibus loci, qua transeunt, loquerentur, affirmarent, non teneri mandatis, & sententis superioris illius loci; nihilominus in praesenti dicunt privilegium his teneri: neque uti posse privilegio eligendi confessorum; aut comedendi carnes, si specialiter prohibetur a super ore illius loci, quod non videtur satis consequenter. Aduerto secundo ex benigna interpretatione voluntatis superioris illius loci, qua transit, praesumere potes te obligatum non esse eius legibus a quibus in tuo territorio exemptus es, & quae specialiter loci illius non sunt propriae. sic Salas disp. 17. sect. 10. numer. 56. Bonacina disp. 1. q. 3. punct. 7. numer. 6. Suarez supra.

Si autem usus tui privilegij non sit contra aliquam specialem constitutionem, aut mandatum loci illius, qua transit, sed solum aduersetur legi communi aequae in tuo, ac in alieno territorio obliganti, ut probabiliter existimo te exemptum esse, licet que uti posse tuo privilegio, quia obligatio illius legis eadem est.

DE
ASTRO
PALACIO
TOM.
II
EL

est in tuo, ac in alieno territorio, sed ab obligatione illius legis exemptus es virtute privilegij: ergo ubique exemptus es. Et confirmo. In lege communi, & generali non dispensat Episcopus, nisi ex commissione Pontificis: sed si Pontifex dispensat, valet dispensatio, & privilegium pro omni loco. Ergo etiam valet, quando dispensat Episcopus. Quia ratione dicitur communiter Doctores dispensatum ad plura beneficia à legato Sedis Apostolicæ, posse vbi libet ea retinere, & accipere, quia nomine Pontificis dispensatio in iure communi facta est: & ita docet Suarez libro 8. cap. 26. à num. 15. & seqq. Salas disp. 17. sect. 10. Bonacina disp. 1. qu. 3. punct. 6. num. 4. Sanchez l. 8. de matrim. disp. 31. num. 17. Azor lib. 5. cap. 23. quæst. 6. & alij plures ab eisdem relati.

7 Sed obicitur primò. Si ea, quæ sunt prohibita iure communi, speciali etiam constitutione, & mandato superioris illius loci prohibentur, privilegium te liberare non poterit ab illorum obligatione: ergo neque liberat, quando solum iure communi sunt prohibita. Probo consequentiam, quia prohibitio specialis non addit specialem obligationem; aliàs grauius delinquerent subditi, quousque à pluribus superioribus illis materia prohiberetur. Secundo Episcopus illius loci tibi prohibere potest vsum privilegij à tuo Episcopo concessi: quia constitutioibus, & mandatis illius Episcopi, vbi relidit, obligaris, sicut ceteri commorantes. Item si est privilegium de non ieiunando diebus prohibitis ab Ecclesia, potest tibi impetare ieiunium, cui præcepto debes obedire. Ergo signum est privilegij non integrè liberatum te esse à præcepto. Tertio ideo teneris seruare statuta, & leges loci, quia transis; quia per habitationem etiam transeunt factus es pars illius loci, & est inconueniens, quod pars discorret à toto, sed eadem ratio, imò efficacior militat in lege vniuersali. Ergo. Quarto ideo privilegium tui Episcopi non ieiunandi, non te eximit à constitutione, & lege ieiunij alterius Episcopi, quia est diuersa lex, & diuersa obligatio ab ea, à qua dispensationem obtinisti: sed lex communis, & generalis, est physice vna, & eadem in omni loco videatur esse: at moraliter, & secundum obligationem, in quolibet loco distincta est, quod ex eo sufficienter constat, quia abrogari potest consuetudine in vno loco perseverando in alio. Ergo licet tuus Episcopus tibi privilegium concesserit in lege communi, non inde infertur in omni illius obligatione concessisse, sed solum in obligatione sui territorij. Ergo obligatio alterius territorij, qua transis, te ligat.

8 Verum etiam hæc argumenta, & præcipue quartum satis probabilem reddant sententiam affirmantem privilegium à tuo Episcopo concessum non te liberare ab obligatione legis communis quantum in alio Episcopatu commoraris: nihilominus, quia contractum est communiter receptum, ideo retinendum est. Quare ad primum dicimus prohibitionem factam per statutum speciale, non addere supra communem legem specialem obligationem in his, qui lege communi ligantur; quousque illi privilegium manifestes, quia ad manifestationem te obligare potest. sic Suarez illo cap. 26. num. 17. Ex quo fit, si licentiam habeas celebrandi, administrandi sacramenta, eligendi Confessorem, comedendi carnes diebus prohibitis, &c. debere Episcopum examinato privilegio tibi liberum vsum relinquere.

Ad tertium concedo ideo forenses obligari constitutionibus loci, qua transit, quia est factus pars illius, & non habet privilegium exemptionis ab illorum obligatione: quia ab obligatione legis communis habet privilegium exemptionis, ideo lege communi non tenetur.

Ad quartum concedo te obligari lege, & constitutione municipalibus, quia est diuersa lex à diuerso legislatore proveniens, à quo non habes exemptionem: at non obligaris lege communi, quia esto in diuersis locis habeat distinctam obligationem, ab omnibus illis exemptus es per privilegium concessum ab ipso legislatore, nomine enim ipsius tuus immediatus Prælati privilegium, & dispensationem concessit: & cum dispensatio facta sit facta absolute, pro omnibus locis debet intelligi.

PUNCTUM VII.

Utrum privilegiatus teneatur suo privilegio vti.

- 1 Nemo tenetur speciali privilegio vti.
- 2 Excepitur, nisi per privilegium legi subiciatur, cum antea subiectus non esset.

3 Explicatur supradicta limitatio.

1 Resolutio communis est neminem teneri suo speciali privilegio vti, cap. si de terra, de privilegiis. quod enim in fauorem alicuius factum est, non debet in grauum eius retorqueti, ex regul. 61. de regul. iur. in 6. Neque contra hanc resolutionem obstat, quod clericus debeat vti privilegio fori, & canonis, si casus occurrerit, quia non cogitur vti privilegio sibi specialiter concessio, sed privilegio concessio statui clericali: & cum ipse statum clericalem à se abdicare non possit, neque etiam privilegium poterit abdicare.

2 Aliqui limitant supradictam resolutionem, dummodo per privilegium non fiat actus licitus, qui antea illicitus erat, & legi subiciatur: nam in huiusmodi casu tenetur privilegiatus suo privilegio vti. Exemplum adhibent in præcepto audiendi Missam tempore interdicti, quo ratione interdicti excusaris: at si privilegium habeas audiendi Missam tempore interdicti, illam audire tenentis. Ecce qua ratione privilegio vti cogaris: sic Bonacina disp. 1. quæst. 2. punct. 4. sim. Idem est in coniuge votum castitatis habente, qui ob matrimonij ius tenetur reddere debitum petenti: at si alter coniux adulterium commiserit, iam ratione illius excusatur à redditione, & non solum excusatur, sed neque potest reddere, quia tunc votum castitatis seruari potest, ut docet Sanchez lib. 9. de matrim. disp. 6. num. 15.

3 Verum, ut rectè notat Suarez lib. 8. de legib. cap. 23. n. 9. circa finem, hæc non est limitatio communis resolutionis, quia obligatio in supradictis casibus non provenit ex privilegio, sed ex voto, aut Ecclesiæ præcepto, nam in illo casu interdicti privilegium tollit interdictum respectu privilegiati: sublato autem interdicto, præceptum Ecclesiæ manet, & privilegiatus obligatur. Ergo non ex privilegio, sed ex præcepto Ecclesiæ nascitur obligatio. Et idem est in illo coniuge votum castitatis habente, impediebatur enim ab obseruatione voti ob ius alterius coniugis petentis debitum, quo iure priuatur per adulterium, & sic cessat impedimentum, quod coniux innocens habeat seruandi integrè votum, tenetur ergo postea adulterio illud seruare, quæ obligatio non oritur formaliter ex privilegio obtento per adulterium, sed ex voto facto.

PUNCTUM VIII.

Utrum privilegiatus vti possit suo privilegio aduersus pariter privilegiatum?

- 1 Affirmatiuè respondetur.
- 2 Quid dicendum, si in re diuersa alius privilegiatus sit?

1 Conclusio est affirmatiua, & ratio euidens, quia si tuum privilegium æquale est alteri privilegio illo non derogabitur: vti ergo illo poteris, non obstante alterius privilegio. Explico conclusionem. Exemptus es à decimis soluendis, alius item similiter exemptus est, exemptio alterius non potest tuam impedire, valet ergo omnino per accidens, aliàs implicaret simul pluribus idem privilegium exemptionis concedi, si vnus privilegium alterum impedire posset: sic Couar. in reg. passor. 2. p. 5. num. 4. Suarez lib. 8. cap. 23. num. 3.

2 Difficultas ergo solum est, an vti possis tuo privilegio aduersus illum, qui in re non similis, sed diuersa est pariter privilegiatus, v. g. exemptus es à decimis soluendis: alius habet privilegium accipiendi decimas à quocunque, in suo territorio existit. Item habes privilegium, ne ob debita possis vinculis alligari, alius vero habet privilegium comprehendendi quemlibet sibi debitorem, poteritne vti tuo privilegio: nam si illo vteris, iam tuum privilegium superius est alio, siquidem præualeat aduersus illum.

Dicendum ergo est in supradicto casu te vti posse tuo privilegio, nisi per privilegium alterius sit specialiter derogatum, quia cum tuum privilegium sit speciale, & aliud sit generale, speciale præualeat: quia generi derogatur per speciem, ex reg. 34. de reg. iur. 6. Neque obinde fit tuum privilegium præualeat aduersus aliud generale, quia in generali subintelliguntur excepti privilegiati specialiter: sicut in omni lege generali subintelliguntur excepti qui privilegium exemptionis habuerint: & ita non sunt privilegia formaliter contraria, licet videantur esse, sed vnus est generale, & aliud speciale, non specialiter oppositum generali, sed ab illo exceptum, & ita tradit Eman. Rodriq. tom. 1. qq. regul. quæst. 9. artic. 11. vbi duplici exemplo conclusionem illustrat, quæ ibi videri possunt, & tradit optimè Salas disp. 17. sect. 14. sub num. 74. Quod si privilegia reperiantur contraria, neque aliqua via appareat, quomodo in concordiam reduci possint, ut vtrunque valeat, tunc examinandum est, quod sit antiquius, vel ab alicui Prælato concessum, & illud iudicandum est præuolare: aliud verò illi contrarium cessare. sic Suarez lib. 8. cap. 23. num. 5. & 6. Ex quo colligit Emanuel Rodriguez suprad. Si aliquid monasterium edificatum privilegio gaudeat, ne aliud intra ceteras cannas edificetur, & alteri sit concessum intra cannas illas edificari, nisi supradicto privilegio derogetur

tar, non censetur habere privilegium aduersus monasterium...

PUNCTVM IX.

Qua ratione privilegium interpretandum sit.

- 1 Privilegium verbis clari concessum interpretatione non indiget...
2 Privilegium derogans iuri communi...
3 In privilegio interpretatione seruanda est verborum proprietates...

Alia sunt, in quibus Doctores conueniunt. Primò, Doctores conueniunt, si privilegium feratur verbis clari...

Deinde duplex est privilegium, aliud dicitur derogans iuri communi...

Item in privilegij interpretatione seruanda est verborum proprietates quoad fieri possit...

Hæc autem proprietates verborum attendenda est penes vltim, & stylum concedentis...

concessa ad augendum numerum, etiam si redditus crescant, quia minueri non significat proprie augere...

Rursus nunquam est facienda interpretatio privilegij ita strictè, vt reddat privilegium inutile...

PUNCTVM X.

Quod privilegium late, vel strictè interpretandum sit.

- 1 Privilegium in nullius præiudicium cedens late est interpretandum.
2 Privilegium derogans iuri communi regulariter est strictè interpretandum.
3 Explicatur exemplis.
4 An extendatur hæc doctrina ad privilegium derogans statuto, vel consuetudini speciali.
5 Limitatur doctrina in privilegio cedente in fauorem religionis vel pia causa.
6 Item in privilegio inserto in iure communi.
7 Item in privilegio ex certa scientia concessio.
8 Privilegium derogans alterius iuri strictè interpretandum est.
9 Privilegium derogans iuri communi, an debeat continere clausulam derogatoriam expresse?
10 Limitatur doctrina, dummodo ius commune privilegia non resistat.
11 Derogans iuri alterius debet habere clausulam expresse derogatoriam.

Primo. Privilegium, quod in nullius præiudicium cedens late est interpretandum, ex e. polim, de verborum significat. tum quia est purum beneficium...

DE ASTRONOMIA

posthumi, & ex regula iuris, *Olia restringi, fauores communis ampliari*. Neque obstat, si dicas privilegium nunquam esse ita fauorabile, quin etiam aliquod prauiudicium afferat; afferit enim prauiudicium concedenti, qui privilegii concessione priuatur potestate, alii idiplam donandi: prauiudicium item aliis sua singularitate, & exceptione. Ergo ex hac parte limitandum est. Non, inquam, obstat; quia prauiudicium concedentis est ab iplomet concedente intantum; eo enim iplo, quod concedit beneficium, & suam mentem non satis explicat, prauiudicium concedere ample, quia sic decet eius liberalitatem: singularitas autem, & exceptio privilegij, si ex iusta, & rationabili causa facta est (vt semper prauiudicium debet fieri) aliis non nocet; sed potius utilis est; quia illa incitantur ad simile privilegium merendam. sic Salas *disp. 17. sect. 6. numero 44.* Bonacina *disp. 1. quest. 3. punct. 7. §. 1. num. 4.* Suarez libro 8. cap. 27. num. 3.

2 Dico secundo. Privilegium derogans iuri communi regulariter est strictè interpretandum, ex *cap. san. de cap. porro, de privilegiis*. Ratio est manifesta, quia quae parte derogat legi communi, includit dispensationem, quae strictè est interpretanda. Adde bonum commune regulariter esse particulari praefertendum: adde bonum commune in casu dubio pro iure communi, & non pro particulari privilegij est iudicandum: & ita docet Panormitanus in *cap. quod dicitur de eo, de consanguinit. et affinit. cap. quia circa, de privileg. cap. olim, c. Abbate, de verborum signific. Sylva, verbo privilegium, quest. 3.* Suarez lib. 8. cap. 27. num. 5. Thomas Sanchez lib. 8. disp. 1. n. 1. & 5. Bonacina §. Salas n. 44. & alij plures ab eisdem relati.

3 Ex his fit, si illegitimo concedatur privilegium ad ordines, intelligendum est de minoribus ordinibus: tum quia permissio in genere mediocritatem respicit, ex *l. in §. 1. C. communis de legatis, c. legatio generaliter, ff. de leg. 1. ac ordines minores sunt medijs inter consulari, & sacros*. Ergo. Tum etiam, quia est odiosa dispensatio: & sic quod minus fieri possit, debet laedere ius commune. sic Doctores statim referendi. Excepi, nisi iam illegitimus minoribus esset insignitus; quia tunc ne privilegium esset frustaneum, & inutile de maioribus debet intelligi, sic Syluest. *verbo clericus, 1. quest. 4. c. verbo privilegium, quest. 3.* Salas *disp. 17. sect. 8. num. 49. c. 50.* Bonacina *disp. 1. quest. 3. punct. 7. §. 1. num. 10.* Azor. lib. 5. cap. 23. quest. 2. Suarez lib. 8. cap. 28. num. 16. Sanchez lib. 8. disp. 1. num. 25. qui hoc limitat cum Bellameta, quando Pontifex dispensans nouit illegitimum minoribus initiatum, secus si id ignorabat. Idem docet Salas *disp. 20. sect. 10. num. 91.* Quod si Pontifex dicat, Dispensatio cum illegitimo ad omnes ordines, de minoribus, & maioribus est intelligendum; quia caute addita est illa particula, omnes, vt ordines etiam facti intelligerentur, sic glossa *cap. fin. veri ad omnes, de filiis presbyter. in 6.* & alij relati à Sanchez *suprà*, quos ipse sequitur. Item si cum illegitimo, vel alijs irregulari dispensetur ad beneficia, privilegium, & dispensatio intelligenda est de simplicibus, non de dignitatibus, & curatis. sic Salas *disp. 17. sect. 8. num. 50.* Bonacina, Sanchez, & Suarez *suprà*. Si verò dicat Princeps: Dispensatio cum irregulari in irregularitate, quam habet, censetur tollere vinculum omne, ac proinde habilem reddere ad omnes ordines, & beneficia. Adde in illis verbis non esse fundamentum vilius, vt possit magis de ordinibus, quam de beneficijs intelligi. Ergo de vtroque est intelligenda dispensatio, non ambigua, & incerta, ac inutilis reddatur. sic Sanchez *suprà* num. 28.

4 Sed inquires, an extendenda sit haec doctrina ad privilegium derogans statuto, vel consuetudini speciali.

Respondeo. Probabilius est extendi debere, modo statutum, vel consuetudo non contrarietur iuri communi, sic Suarez *suprà* num. 16. Bonacina num. 8. esto contra teneat Salas *sect. 8. num. 52.* Azor *cap. 23. quest. 1.* Ratio est clara, quia tale statutum, & consuetudo est iustitiam communitatis iuris. Ergo praefertendum est iuri speciali privilegij. Ex quo fit dispensatus ab ordinibus, debet intelligi de ordinibus, extraordinarijs, & non ordinarijs. sic Syluest. *verbo privilegium, quest. 9.* Suarez *suprà* n. 16. cum Bart. in *l. 2. ff. de iure communitatis*. Ratio omnium est, quia privilegium, quod secum trahit dispensationem in iure communi, strictè est interpretandum: ita vt quod minus fieri possit, ius commune laedatur, ex *cap. cum dilectus, de consuetud. & ibi glossa.*

Dixi, modo statutum, aut consuetudo non contrarietur iuri communi nam si contrarietur, tunc privilegium late explicandum est, quia eius explicatio lata fauet iuri communi. sic Salas *disp. 20. sect. 10. num. 70.* Sanchez lib. 8. disp. 1. num. 12. Bonacina num. 9. Henriquez lib. 7. cap. 30. num. 3.

5 Supradicta conclusio aliquas patitur limitationes. Prima & principalis est, vt non intelligatur, quando privilegium cedit in fauorem religionis, aut pie cause, tunc enim, est aliquo modo derogat ius commune, late explicandum est; quia iustum ius est, quod pro religione facit. *I. sunt persona, ff. de relig. c. sumpt. funerum.* Quia ratione privilegium concessum filiis familias contra commune ius strictè est explicandum; ita vt solum pro filiis legitimis intelligatur, iuxta *l. g. vlt.*

Cede his, qui veniam aetatis impetrauerunt, & Bart. in l. omnes populi, ff. de i. stir. c. iure, n. 60. c. 62. Ad si privilegium cedit in fauorem religionis, & pie cause, ad legitimatos per privilegium extenditur: tradit Suarez lib. 8. c. 27. n. 7. Salas *disp. 17. sect. 6. n. 43.* cum Bart. in *l. si constanter, ff. soluto matrim. n. 44.* & videri potest Titaeque *tratt. de pia causa, n. 160.* Tale est privilegium concessum militibus, religiosis, & alijs similibus; expedit enim maxime reipublicae, religioni, & communi bono his personis fauere; quo bono compensatur sufficienter vulneratio iuris communis per dispensationem facta, sic Suarez *suprà* Salas *sect. 8. n. 52. c. disp. 20. num. 90. vers. sexio.* Bonacina *disp. 2. qu. 3. punct. 9. §. 1. n. 5.* Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 1. n. 33. Eman. Rodriq. tom. 1. regul. 99. q. 11. ar. 6. vers. decima regula. Hinc inferit Sanchez num. 14. Salas sub num. 90. vers. sexto. Si tibi Episcopus dispensationem concedat colligendi fructus in absentia causa studij, esse late interpretandum; quia non tam ob personam, quam ob causam publicae utilitatis conceditur dispensatio.

7 Secunda limitatio est ad privilegium non insertum in iure communi, quia si in iure communi insertum sit, late est interpretandum. Ratio est manifesta, quia non est privilegium contra ius absolute, sed potius iuri conforme, cum ius commune constituit, sic Suarez lib. 8. c. 27. n. 8. Bonacina *suprà*, Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 1. n. 7. Hinc inferitur privilegia omnia, quae in perpetuum religionibus conceduntur, late esse explicanda: tum, quia fauent religioni: tum, quia reputantur ob eorum perpetuitatem, ac si corpori iuris inserta forent, sic Sanchez lib. 8. disp. 1. n. 13. Henriquez lib. 7. de indulg. c. 22. n. 3. c. 24. n. 4. sine. Bonacina *disp. 1. quest. 3. punct. 7. §. 1. n. 6. c. 7.* & alij apud ipsos. Extenditur haec limitatio ad privilegium de materia iuris communis; quia tunc secundum ius commune debet intelligi, quia ratione dicit alios referens, Salas *disp. 20. sect. 10. n. 90.* & Sanch. *suprà* num. 8. Bonacina n. 7. est dubitauer, dispensationem in tertio consanguinitatis gradu extendi ad secundum cum tertio; quia est conforme iuri communi, vt gradus delimitatur ab eo, qui à stirpe remotior est, *cap. fin. de consanguinit. & licentiam testandi concessam Episcopis prodesse, vt testamentum ante illam factum conualecat;* quia est conforme iuris dispositioni, vt testamentum valeat, si facultas testandi tempore mortis existeret. *I. si quis filio exheredato, §. irritum, ff. de in iudic. rapto testam. Matien. lib. 5. recept. tit. 4. leg. 3. glossa 3. num. 4.* Bart. Anton. Gom. & alij apud Sanchez num. 9. Salas *disp. 20. sect. 10. n. 90.*

7 Tertia limitatio est de privilegio, proprio motu, vel ex certa scientia concessio; hoc enim late explicandum est, quantum sit contra ius commune, iuxta *cap. si motu proprio, de prebendis, in 6.* quia tale privilegium est concessum, est proprium beneficium Principis, ac proinde decet eius honorem, & liberalitatem lata interpretatio. sic plures referens Sanchez lib. 8. disp. 1. num. 5. c. 6. Suarez lib. 8. de legibus cap. 27. num. 8. Bonacina *disp. 1. quest. 3. punct. 7. §. 1. num. 7.* Salas *disp. 20. sect. 10. num. 89.*

8 Dico tertio, Privilegium derogans iuri alterius restringendum est, quantum patitur proprietates verborum, quia non prauiudicium Princeps velle hinc iuri derogare, nisi id expresserit, sumitur ex *l. 2. §. 1. verb. merito, ff. ne quis in loco publico, l. ord. anus. C. de emancipat. lib. c. plicet in corrigendo, de officio ord. c. ex tuarum, de auctoritat. c. vsu pallij, & tradit Panormit. in c. 1. de iudic. c. consuetud. de rescriptis, n. 9. Sanch. lib. 8. disp. 7. n. 6. Suarez lib. 8. de leg. 27. num. 9. c. cap. 28. num. 10. Salas *disp. 17. sect. 8. ad fin.* Bonacina *disp. 1. quest. 3. punct. 7. §. 1. n. 33.* & alij plures apud ipsos.*

Ex his fit privilegium ad lites concessum strictè explicandum esse; quia praebet occasionem litigandi, & vexandi alios, ac frequenter inuit inferiorum iudicum potestatem: sic communiter Doctores. Et idem est de privilegio ambitioso, quale reputatur ad plura beneficia obtinenda; semper enim haec derogant vel ius commune, vel alterius tertij, ac proinde strictè sunt explicanda. Idem est de privilegio concessio ad beneficia vacantia conferenda, quod non est intelligendum de beneficijs prouidentibus ab ordinario, nisi exprimat. sic Sanchez lib. 9. disp. 2. n. 3.

9 Sed inquires, quibus verbis ferendum est privilegium derogans ius commune, vel tertij, vt intelligatur derogare iuri communi, vel alicuius tertij?

Respondeo de privilegio derogante ius commune, est probabilis sic requiritur clausula expressam derogatoriam iuris communis, cui privilegium opponitur: at probabilius existimo sufficere ipsius privilegij concessionem, nulla derogatione superaddita. Probo, quia Princeps non prauiudicium ignorare ius commune, sed potius illud scire, *cap. 1. de constitutionibus in 6.* Ergo datus privilegium derogatum iuris communis, prauiudicium velle illud derogare; alijs prauiudicium nihil velle concedere, sed tantum actionem inutilem efficere: & confirmari optime potest ex *cap. in his de privileg. vbi privilegium datum minoribus celebrandi in altari portali absque clausula derogatoria iuris communis requiritur licentiam Episcopi, vim habet absque illa:* sic glossa in *dicto cap. 1. de constitutionibus, & verbo nos a. m. Felino alios referens in cap. nonnulli, de rescript. re. gub. n.*

gul. 2. fallent. 2. num. 11. Bald. in l. item lapid. ff. de rerum divif. num. 3. Suarez lib. 8. cap. 14. num. 4. & 5. Ex quo inferitur, si tibi concedatur privilegium aduersus privilegium in corpore iuris infortium, valebit privilegium ob rationem iam dictam ? quia preteritur Princeps scientiam huius privilegii in corpore iuris inforti habere, & quia idem iudicium sciendum est de illo, ac de iure communi. sic Suarez n. 8.

10 Limitantia tamen est hæc doctrina dummodo ius commune privilegii non resistat si enim resistit derogando, seu remouendo illa, debet privilegium, vt effectum habeat huic iuri sic fortificato derogare, alias nullius valoris erit. Ratio est, quia omnia efficacia privilegii derogatur clausula illa iuris communis. Ergo dum illius clausulæ efficacia non tollitur, effectum non potest habere privilegium. Et confirmo: si privilegium absque clausula derogatoria valeret derogare legem sic fortificatam, cuius utilitas erat illa roboratio, si eodem modo ac si non esset roborata, per privilegium, derogetur? Neque obstat illam resistantiam privilegiorum esse de iure communis: proinde non esse præsumendum à Principe ignorari; quia illo non præsumatur ignorari; potest tamen præsumi nolle illi derogare, cum privilegium verbis communibus concedit absque clausula derogatoria, sed satisfacere tantum importunitati petentium, sic Felinus, & Suarez supra.

11 Verum si privilegium sit contrarium iuri alterius; vel considerandi aut statuto speciali, nullo modo vim habebit, nisi addatur clausula reuocatoria talis iuris, consuetudinis, aut statuti, etiam si privilegium sit proprio motu concessum. Quia nunquam præsumitur Princeps iuris specialibus derogare nisi illorum faciat mentionem, eo quod ignoret illa præsumatur, ex cap. 1. de constitutionibus, in 6. sic Suarez lib. 8. cap. 14. num. 8. & cap. 22. fine. & cap. 28. num. 8. & 10. ubi alios refert Emanuel Saa verbo gratia, num. 1.4. in vtraque clausula.

PUNCTUM XI

An privilegium, seu potestas dispensandi, absoluedi à referuatis latæ, vel strictè interpretanda sint

- 1. Proponitur ratio dubitandi.
- 2. Potestas dispensandi personis non expressis, latè est interpretanda.
- 3. Solutio ratio dubitandi.
- 4. Si potestas dispensandi concedatur expressa personæ, distinctione vtiatur Sanchez.
- 5. Semper esse strictè interpretandum resoluitur vt probabilius.
- 6. Potestas concessa Episcopis in Trident. sess. 24. cap. 6. latè est interpretanda.
- 7. Quid de potestate concessa per Lubiazum & Bullam cruciatæ Resoluitur latè interpretandam esse.
- 8. Quid de potestate concessa alicui eligendi Confessorem, An sit intelligendum de peccatis commissis vel committendis Resoluitur de commissis, si in bonum sit concessa sit potestas.

Ratio dubitandi est, quia hoc privilegium in ordine ad actum, & propter illum conceditur: actus autem, qui est dispensatio, seu à referuatis absolutio stricti iuris est. Ergo etiam debet esse ipsamet potestas; debet enim imitari naturam illius, propter quod est vt tradit Bart. in l. constitutionibus, n. 1. ff. ad municip. Adde, quidquid derogat iuri communi, strictè admittit interpretationem, sed hæc potestas dispensandi, & absoluedi à referuatis, derogat ius commune? commune enim ius est neminem dispensati posse, aut à referuatis absolui nisi à proprio iudice. Si ergo aliis datur facultas dispensandi, & absoluedi, iam lædiatur huiusmodi ius. Ergo ex hac parte strictè interpretandum est hoc privilegium: & ita sentit videtur glossa in cap. de rescriptis, in 6. verbo processus, & in cap. soler, de censent. excommunicat. in 6. verbo per superiorem, Anton. de Roliella tractatus de legitimis lib. 2. §. 2. de causa matrimonii, num. 10.

4 Nihilominus tenenda est communis sententia potestatem dispensandi, & absoluedi à referuatis non expressis personis absoluedis, vel dispensandis, latè esse interpretandam. Ratio est quia nulli iuri est contraria talis potestas: nullum enim est ius prohibens ordinario delegare facultatem, quam habet, imò potius iuri est maxime conformis hæc delegatio, quia sic occurrentibus necessitatibus facilius subuenitur. Item hæc facultas delegata nemini nocentem afferet, nam si alicui afferret, afferret iudici ordinario: huic non potest dici afferre nocentem, cum potius nomine ipsius habeatur, & exerceatur: dato quod ipsi nocentem aliquod afferret, cum in illius voluntate consentiat, non est reputandum alicuius considerationis, vt ob eam causam restringenda sit facultas. Adde Potestatem ordinariam dispensandi latè est interpretanda, ex cap. per

venerabilem, qui filij sint legitimi, & cap. fin. de simonia. Ergo etiam delegata, quia ideo ordinaria latè interpretatur, quia nec respicit personam aliquam specialem, sed communitatem, cui necessaria, & utilis est hæc potestas; sed potestas delegata nullis expressis personis respicit communitatem, ad cuius regimine multum interest talis potestas. Ergo. Et ita tenet innumeros retere Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 2. num. 1. Salas de legibus, disp. 20. sect. 11. num. 110. Saa verbo dispensatio, num. 7. Bonacina disp. 1. quæst. 3. punct. 7. §. 1. num. 14. Molin. tractat. 3. de iustit. disp. 173. versic. obseruandum est. Suarez lib. 8. de legibus, cap. 17. num. 11. Couatr. 4. decret. 2. part. cap. 8. §. 8. num. 6. & alii apud ipsos.

3 Neque obstat ratio dubitandi. Fateor, inquam absoluedionem & dispensationem esse strictè interpretandam, quia ius commune vulnerat: nego tamen potestatem dispensandi eiusdem rationis esse, quia non datur propter dispensationem aliquam specialem, & determinatam, sed pro omnibus illis, quæ communi bono, & rectæ gubernationi vix fuerint expedire: quod certe beneficium est, & reipublicæ necessarium, & iuri conforme. Alias etiam potestas ordinaria dispensandi esse strictè interpretanda, cum sit propter dispensationem. Ad confirmationem dico ius commune dicere, neminem absolui, aut dispensati posse, nisi à proprio iudice, vel ab illo, qui vices illius gerat, qualis est, qui potestatem habet delegatam.

4 Verum si persona, aut personæ absoluedæ, vel dispensandæ exprimentur, distinctione vtiatur Sanchez, illa disp. 2. n. 6. Salas disp. 20. sect. 11. num. 110. Bonacina disp. 1. quæst. 3. §. 1. versic. quarta, num. 19. dicunt enim si in gratiam dispensatur concedatur facultas dispensandi, latè esse interpretandam: secus verò si in gratiam eius, cui est concedenda dispensatio. Et mouetur ex cap. sic nulla, de præbendis, in 6. vbi facultas alicui concessa prouidendi de beneficiis vacaturis, nulla expressa persona, non expirat morte concedentis secus verò si super prouisione certæ personæ faciendæ sit data potestas eidem, non ob suam, sed eius, cui prouideri mandatur, gratiam, vel fauorem; illa verò expirat omnino, si concedens re integra moriatur.

5 Ceterum probabilis censo, in vtroque casu idem esse dicendum, nempe facultatem dispensandi cum determinata persona, siue in gratiam dispensantis siue in gratiam eius, cui est faciendæ dispensatio, strictè interpretandam esse: sic docet doctissimus, & nunquam satis laudatus P. Franciscus Suarez noitæ Societatis, & religionis Christianæ optimè meritis lib. 6. de legibus, cap. 17. num. 7. & adducit Angel. verbo dispensatio num. 9. Syluest. quæst. 5. num. 9. Gambara de autoritate legati, lib. 10. num. 200. Francisc. in cap. si quis, de filiis presbyter. inc. Tabien. verbo beneficium, 2. num. 16. Sayto tom. 3. cap. 18. num. 8. fine. Ratio est; quia dari facultatem dispensandi cum determinata persona in gratiam dispensatur, vel in gratiam eius, cui est concedenda dispensatio, non immutat facultatem, cum huiusmodi finis sit extrinsecus; sed cum datur in gratiam eius, cui est concedenda dispensatio, est strictè interpretanda; quod quod sit inchoata, & quasi virtualis dispensatio. Ergo similiter interpretanda est, cum datur in gratiam dispensatur quia tunc est inchoata, & virtualis dispensatio. Et confirmo sæpè dispensandus potest esse æquè dignus fauore, & gratia, ac est dispensans. Ergo in illo casu æquè erit fauorabilis, & amplianda vel restringenda facultas alicui data in gratiam eius, vel in gratiam eius, cui est danda dispensatio. Caput autem, si cui, de præbendis in 6. non tegit ad decidendum, an gratia, & facultas concessa exprimentando personam, sit latè, vel strictè interpretanda; sed solum an expirat morte concedentis & ibi affirmatur: si gratia sit in fauorem eius cui prouideri mandatur, expirate re integra secus verò erit dicendum, si esset in gratiam eius qui prouideri debebat; quia tunc gratia sortita erat suum effectum, ex hoc autem non inferitur, sitne gratia strictè, vel latè interpretanda cum ipsamet Sanchez lib. 8. disp. 28. num. 87. & sequentib. affirmet mandatum ad dispensandum dispensatione necessaria non perire mortuo mandante, & tamen est strictè interpretandum. Ergo durare privilegium post mortem concedentis non inferat latam eius interpretationem.

6 Ex his inferitur primò, potestatem concessam Episcopis in Trident. sess. 24. cap. 6. de reformis, esse latè interpretandam; tum, quia est facultas data non expressis personis & ob bonum commune Ecclesiæ, & in corpore iuris inclusa. Ergo est latè interpretanda, & ita sentit Henriches lib. 10. de sacrament. ordinis, cap. 20. num. 2. & lib. 14. cap. 18. num. 2. Bonacina disp. 1. quæst. 3. punct. 7. §. 1. num. 19. Sanchez. l. 8. disp. 2. à n. 10. & seqq. & in summ. lib. 4. cap. 54. n. 7.

7 Secundo infero quid dicendum sit de potestate concessa per Lubiazum & Bullam cruciatæ eligendi confessorium, qui absoluat à referuatis, vel dispenset in votis & aliis canonicis impedimentis Sanchez lib. 8. disp. 2. n. 7. Nauas, lib. 2. consil. tit. de iure iurando, in 2. edit. consil. 1. n. 6. Salas disp. 20. sect. 11. num. 100. sine existimant strictè interpretandam esse, quia est beneficium, & fauor accipiat Bullam, & obtineat Lubiazum. Item est inchoata dispensatio siquidem tenetur electus si causa subit dispensationis, dispensationem concedere vt bene

probat ipse Sanchez *disp. 28. num. 98.* Verum est attenda hac ratione hæc facultas esse ita interpretanda ob fines & circumstantias huius concessionis latæ explicanda est; sicut de dispensatione in fauorem pæ causæ, & religionis diximus. Nam siuis præcipuus huius facultatis non est aliquid priuatum commodum sustentis aulicæ, & obsequii lubilæ, sed est commune bonum Ecclesiæ & subuentio illius in aliqua publica necessitate. Ergo ex hac parte latam accipit interpretationem, item hæc potestas dispensandi, & absoluedi ordinatur ad lucrandum efficacius indulgentiam, & remissionem peccatorum concessam: indulgentia autem & remissio cum sit Principis beneficium nemini nocens, nec iuri communi aduersum, latæ est explicandum. Ergo etiam hæc potestas: & ita tenet Suarez *lib. 6. de voto. cap. 16. num. 3.* Bonacina *disp. 1. q. 3. punct. 7. §. 1. num. 17.* & de indulgent. punct. 7. ad finem. Henricus *lib. 1. de indulgent. cap. 30. in prin.* Ludouic. Lopez *2. p. tit. de clauis cap. 9. col. 6.*

8. Tertio inferunt, quid dicendum sit de potestate alicui concessa eligendi confessorum qui cum absoluat à censuris & cænis reuocatis; Azor *lib. 5. cap. 23. quasi. 2.* affirmat strictè interpretandam esse ac potestatem limitatam ad censuras, & peccata præcedentia facultatem, nisi aliter constet de mente concedentis. Mouetur quia si pro peccatis committendis datur, antequam pœoret libertas peccandi: Ergo non est extendenda ad illa. Frustra ratio, cum hoc per accidens sit, & non à facultate promouens, sed à materia obiectis. Quapropter Bonacina *disp. 1. quasi. 3. punct. 7. §. 1. num. 11.* Salas *disp. 17. sect. 8. num. 51.* exiit manè latè esse interpretandam hanc facultatem, comprehendente non solum commissa sed committenda: tum quia verba generaliter prolata generaliter sunt intelligenda tum quia fauor animæ saluti, ne peccator in peccatis tordeat. Mihi tamen absolute dicendum videtur hanc facultatem strictè interpretandam esse si ob bonum priuatum ipsius absoluedi concessa fuerit: ac proinde ad solas censuras conuictas, & peccata commissa extendi posse, non ad committenda quia est fauor singularis personæ derogans legi communi reuerentioni: est enim illa facultas in hostia dispensatio & exemptio à lege communi qua ceteri adire sapientem tenentur pro absolutione, ipse vero ab illa obligatione eximitur. Ergo tanquam dispensatio in lege est strictè interpretanda. Ergo non debet extendi ad omnes casus, quibus verba adaptari possunt. Notanter appositum sit ad interpretandam esse si ob bonum priuatum absoluedi concessa fuit facultas si ob bonum commune vel ob aliquid singulare ita graue & necessarium ut eius grauitas præponderet derogationi legis communis concessa facultas latè tunc interpretanda erit eaque de causa Salas *illa disp. 17. sect. 8. num. 51.* sibi contrarius his quæ dicitur *disp. 10. sect. 11. sine.* dicit facultatem eligendi Confessorum per Bullam cruciatæ ampliandam esse ut non solum extendatur pro peccatis commissis ante suptionem Bullæ sed etiam pro committendis quantumuis fuerint in confessorum Bullæ.

PUNCTUM VIII

An privilegium fauorabile extendatur ad alios præter expressos

1. Non extenditur ad alios præter expressos. Explicatur exemplis. In aliquibus privilegiis qui censentur ex p. esse.
2. Proponitur quadam obiectio. soluitur.

1. Regula generalis est non extendi ad alios præter ibi expressos quia tota efficacia privilegii pendet ex intentione significata concedentis quæ intentione verbis significatur. Ergo ultra expressionem verborum non potest extensio fieri. Hinc est quod communiter dicitur, privilegium valere tantum quantum sonat, & quibus exemplis regula illustratur privilegium concessum religiosis illis ordinis, in his, quorum sunt capaces & quis in illo priuilegio satis exprimitur, siquidem non attenditur sexus, sed qualitas. Manuel Rodriguez *tom. 1. regul. 99. quasi. 13. art. 21.* Bonacina *disp. 1. quasi. 3. punct. 7. §. 2. num. 2.* Suarez *lib. 8. cap. 10. n. 7.* Verum si in privilegio dicitur, *viris religiosis* ut dicitur in *cap. pastoralis, de privilegiis* hinc ad feminas non extenditur, quia ratio illius nominis viri feminas non exprimitur, sed potius excluduntur. si Suarez, & Bonacina *supra.* Item privilegium concessum filiis filiis comprehendit quia nomine filii & filiarum sunt intelligendæ ex *l. i. §. 1. filii cognoscere de verb. sign. & trad. opimè Marienzo lib. 5. recopilat. tit. 7. §. 11. à num. 5.* Secus verò & si dicitur filiis masculinis, feminas tunc manent exclusas sic Rebuff. *in l. 1. de verborum significat. verbo masculinis.* Suarez, Bonacina *supra.* Esto contra videatur tenere Emanuel Saa *verbo gratia, num. 1. in vtraque editione;* ibi in privilegio nomine marium comprehenduntur etiam feminæ: & *verbo interpretatio, num. 3.* dicit in fauorabilibus masculinum comprehendere femininum scus in contractibus, item privilegium fratibus, sororibus est commune nisi aliunde ap-

pareat restrictio; quia sub nomine fratrum sorores veniunt intelligendæ ex *l. Lucius. 93. §. quæsumum ff. de legat. 3.* ubi dicitur nomine fratrum in testamento sorores intelligi, nisi aliud de mente testatoris constet. Idem habetur in *l. yres fratres ff. de passis. & tradit Tiraquell. lib. 1. de retract. lignagier §. 1. glossa 9. num. 200.* Suarez *lib. 8. cap. 10. num. 7.* Bonacina *num. 4.* Nominem autem filiorum non veniunt nepotes regulariter loquendo, quia sub nomine filii in iuroribus significatio non comprehenduntur: sic Rebuff. *in l. i. §. de verborum significat. Barbosa in l. maritum. num. 80. ff. de matrimonio.* Quare in privilegio concessum filiis, ad nepotes extendatur, debet ex iuris dispositione, vel alia via de mente concedentis constare. sic Suarez *lib. 8. de legibus. cap. 11. num. 6.* & sic intelligit authent. *si quis. C. qui potiores in signore habeantur, & l. i. §. 1. ff. de verborum obligation. in quibus locis nomine filiorum solent nepotes intelligi.*

2. Sed obici potest primo privilegium concessum Sacerdoti celebranti tempore interdicti, conceditur ministro eius, & domino conceditur secus: ac nec minister sub nomine Sacerdotis, nec seruus sub nomine domini exprimitur. Ergo iam privilegium extenditur ad alios præter ibi expressos. Secundo privilegium nobilitatis concessum marito ad uxorem extenditur, & concessum patri, ad filios: ac vxor sub nomine mariti non comprehenditur neque filius sub nomine patris. Ergo.

Facilis est horum solutio.

Ad primum dico. Dupliciter aliqua in privilegio exprimi possunt, formaliter: vel virtualiter quoumque autem modo in privilegio exprimitur ad illa privilegium extenditur. Exprimitur autem virtualiter omnia illa, sine quibus privilegium iuribus redderetur. Nam concedens privilegium intendit commodum eius vsum concedere, & consequenter omnia illa quæ huiusmodi vsum vel ex præcepto, vel ex consuetudine annexantur: cum autem ceteris actioni annexat minister, si conceditur privilegium Sacerdoti & ministro virtualiter conceditur: sic privilegium concessum Sacerdoti ad celebrandum, vel cultum alteri ad audiendum diuina tempore interdicti, conceditur etiam familiaribus qui cum comitari solent, *cap. licet, de privilegiis, in 6.* quia alia inutilis redderetur concessio, si quidem ex consuetudine habet, cum pergit ad audienda diuina deferre illum comitatum. Hinc inferit Suarez *lib. 8. cap. 11. num. 7. & 8.* & ex illo Bonacina *disp. 1. quasi. 3. punct. 7. §. 2. num. 6.* si Sacerdoti concedatur privilegium recitandi matutinum statim post meridiem (ut ipsemet Suarez habebat) concedi consequenter socio cum illo recitanti, quia conceditur privilegium iuxta vsum ab Ecclesia receptum at vsum Ecclesiæ est recitare cum socio. Ergo socio conceditur, alias fore inutile est privilegium, siquidem cogetur sæpe recitare solus, cum raro inuenitur socium qui recitare vellet scens obligationi propriæ non satisfacere. Indicat Saa *verbo gratia, num. 30.*

Ad secundum fateor privilegium nobilitatis marito concessum, ad uxorem extendi, & concessum patri ad filios, non ex vi illius privilegii quo maritus, & pater nobilitantur, sed ex alia iuris dispositione, quæ causet quousque marito aut patri, privilegium nobilitatis conceditur, vxorem, & filios illo gaudeat ex *l. femina, ff. de Senatoribus, & l. 1. Cod. de dignitatibus, lib. 1.* Hæc autem nobilitas communicatur vxori, & filiis, si uti communicatur marito. Quocirca, si nobilitas marito ingenti sit, vxor per participationem, tam viuentis marito, quam illo mortuo nobilitas permanet, & idem est de filiis: si autem nobilitas non ex sanguine, sed ex officio, & munere marito adueniat tunc distinguendum est: si perpetua sit in matris etiam renunciant officium, ad vxorem, & filios transit illo etiam mortuo si autem cum officio coniuncta sit nobilitas, solum dum illud durat, nobilitas existit maritus & filii: sic Suarez *lib. 8. de legibus, cap. 11. num. 2. §. 4.* consentit ex parte Azor *lib. 5. cap. 23. quasi. 4.* cum Patroimian. in *cap. licet, de censibus, & Cyno in l. 2. Codic. de Episcopis & clericis Syluester privilegium, quasi. 5. Salas disputat, 17. sect. 11.* Bonacina *disputat, 1. quasi. 3. punct. 7. §. 2. num. 10.* Officium ergo ex his veram esse regulam positam, nunquam privilegium extendit ad alios præter expressos formaliter, vel virtualiter in privilegio siquidem: ut privilegium nobilitatis extenditur ad vxorem, & filios necessaria sunt noua iuris dispositio. Quapropter si privilegium exemptionis à tributis concedatur marito, ob eius necessitatem, aut aliam rationem, excepta nobilitate, non extenditur ad vxorem neque ad filios sic Azor, Salas, & Suarez *supra.* Sicut privilegium canonis fori concessum clerico coniugato non extenditur ad eius vxorem & filios, quia nec iure habetur talis extensio neque etiam erat conueniens siquidem clerico conceditur ob dignitatem clericalem, quæ vxori communicari non potest: ac tandem ratione matrimonij in ipso clerico eius privilegium coarctatur, ut constat ex *cap. unico de coniugato, in 6.* & Tridente *sect. 23. cap. 6. de reform. eo quod non sit ita ad diuinum obsequium expeditus ac si liber existeret:* Ergo longè erit ab extensione in ordine ad alios sic Sanchez plures inferens *lib. 7. disp. 47.*

diff. 47. n. 1. Et 3. Suarez lib. 8. de legibus, c. 11. n. 3. Bonacina diff. 1. quat. 3. punct. 7. §. 2. n. 9.

PUNCTUM XIII.

Extendaturne privilegium ad casus alios, vel personas, in quibus est similis, vel efficacior ratio.

- 1. Negativè respondetur.
- 2. Proponuntur quedam obiectiones.
- 3. Quid sentiat Sanchez.
- 4. Responditur non esse extensionem faciendam etiam in favorabilibus de casu ad casum, nec de persona ad personam.
- 5. Satisfacti postis obiectionibus.
- 6. Quid dicendum de potestate legitimandi adulterinum, & incestuosum, si utrumque vitium in eadem persona concurrat? Proponitur dubitandi ratio.
- 7. Resolvitur te posse legitimare.
- 8. Quomodo limites Sanchez, Explicatur eius limitatio.

EX supradicta regula in puncto præcedenti opposita liquet videtur conitari, privilegium extendi non posse ad casus alios, vel personas ob similitudinem, vel maiorem rationem, tenet expressè Salas diff. 20. de legibus, sect. 11. num. 10. Suarez lib. 8. cap. 28. n. 11. Bonacina diff. 1. de legibus, quat. 3. punct. 7. §. 1. num. 13. Et §. 1. num. 11. Et §. 12. & alii plures, quos ipsi referunt. Ratio est manifestata, quia tota efficacia privilegij ex voluntate concedentis significata pendet: ipse autem concedens verbis exprimit suam voluntatem, cum legitur hæc verba casum, vel personam similem non comprehenditur, ad illos privilegium extendi non potest. Item privilegium est quedam lex privata, quam Princeps alicui concedit ob specialem rationem. Ergo etiam eadem, & efficacior ratio sit in alio, non obinde inferretur Principem illi privilegium concessisse, ac proinde neque privilegium habere, sed solum inferretur esse privilegium dignum. Deinde etiam in alio similis ratio sit, ut Princeps privilegium concedat: si prius privilegium concessum non fuisset: at posita iam priori concessione, sæpe non videtur sufficere: efficacior enim ratio requiritur, ut pluribus communicetur idem privilegium, quam si tantum uni concedatur. Denique si ob similitudinem rationis liceret privilegia extendere, nihil esset in privilegiis firmum, & plures contra voluntatem privilegiantis privilegium haberent: concessio enim patri privilegio, esset concedendum filio, imò extraneo, si in eo eadem ratio militat: & concessio alicui speciali religioni omnibus aliis alicuius esset concedendum, & uni militi, omnibus aliis militibus æ qualibus, quæ omnia sunt absurda: non igitur est extendendum ad casus similes.

3. Sed obijci potest primò, quia in lege datur extensio ob similitudinem rationis. Ergo etiam in privilegio. Et confirmo ex eo, quod dicitur, de consensu, vtili, vel iniuriis, vbi ex eo, quod admittitur reses aliàs non admittendi, arguit Pontifex se moveri ad concedendam innovationem privilegiorum, eiusdem æquivalens similitudinem prouocatus. Ergo datur in privilegiis extensio ob similitudinem rationis.

Secundò probatur ex cap. ex parte tua, 27. de decimis, vbi privilegium concessum percipiendi decimas de laboribus terrarum parochiarum, extenditur ad novalia; quia vbi maius conceditur, minus concessum esse videtur, facit regulam iuris 53. in 6. Cui licet quod est plus, licet vti que. §. si minus.

Tertio ex cap. per venerabilem, qui filij sunt legitimi, vbi Pontifex probat dispensationem illegitimo concessam ad actus spirituales, extendi ad temporales, quia quod in maiori conceditur, licitum esse videtur & in minori.

Quarò privilegium ad dispensandum in votis, extenditur ad vota iurata, quia est eadem ratio, item extenditur ad illa commutanda: & privilegium testandi extenditur ad faciendum codicillum, vel donandi causa mortis. Et facultas concessa clerico beneficiario accipiendi fructus in absentia causa iudiciali Theologiam, extenditur etiam ius canonicum audit. Ergo iam privilegium extenditur ad casum similem.

3. Propter aliqua ex his argumentis Sanchez lib. 8. diff. 1. num. 35. Et sequenti, est admittat in dispensationibus odiosis, non valere argumentum à paritate rationis, vel à maiori ad minus: ac in favorabilibus admittit valere quidem, & num. 34. dicit valere argumentum à maiori, quando casus, in quo dispensatur, rationem expressam concessionis continet, & n. 36. concedit valere argumentum à maiori ad minus in his quæ à ratione, vel lege inducuntur; secus verò in dispensationibus ab homine concessis, & diff. 3. num. 1. dicit potestatem dispensandi non extendi ad casus, qui non comprehenduntur sub lata forma concessionis, extendi tamen ad consecutiva, etiam separabilia, in quibus est eadem, vel maior ratio. Et Emanucl Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars 1.

Sua verbo gratia, n. 14. dicit absolute privilegia extendi ad casus similes.

4. Ceterum retinenda est indennis conclusio posita, non solum in dispensationibus, & in privilegiis odiosis, in quibus est regula iuris in 6. Quia à iure communi exhorbitant, non sunt ad consequentiam trahenda, sed etiam in favorabilibus, quantumvis sint à iure concessa, & in eis exprimat ratio concessionis: nullo modo, inquam, valere argumentum à paritate rationis, neque extensionem faciendam esse de casu ad casum, vel personam similem. Quæ ratio superior assignata æquè de omnibus probat. Non enim extendi potest dispensatio, aut privilegium, quantumvis favorabile, nisi ex voluntate concedentis, quam si verba privilegij non manifestant, nullo modo efficaciam habet. Quòd autem in privilegio exprimat ratio concessionis, non facit concessionem ad plura se extendere; talis enim expressio solum declarat motum concedentis, non extendit concessionem. Probarique potest exemplis, si enim Petro ob eius merita in privilegio expressa concedatur pluralitas beneficiorum, vel privilegium non decimandi, vel non soluendi tributum, vel habendi oratorium, non obinde inferretur tecum dispensatum esse, & omnia illa privilegia concessa, etiam si tua merita aequalia, vel maiora existerent. Item si moniali ob eius infirmitatem in privilegio expressam concedatur e monasterio egressus, non obinde est concessus aliis æquè infirmis: & ita tenet Felinus cap. postulasti, numer. 9. limitat. 1. de rescriptis. Salas diff. 20. sect. 10. num. 95. Balilius de Leo lib. 8. cap. 21. num. 3. & seq.

Quapropter ad obiectiones factas respondeo. Ad primum concedo gratis legem favorabilem extendi ad casum, in quo est eadem ratio; quia lex pendet à ratione: at privilegium non à ratione, sed à voluntate concedentis.

Secundò dico nunquam legem extendi ad casum non comprehensum, etiam in illo sit similis ratio; sed ex vno casu per legem deciso, alius à iudicibus decidendus venit, non ex necessitate, sed ex quadam æquitate, & conuenientia. Confirmatio ex cap. eum dilecti, solum probat, quoties adest similis ratio, sufficiens esse, ut Princeps idem decernat, & simile privilegium concedat; quod satis innuit illis verbis, ob eiusdem æquivalens similitudinem prouocatus id est, prouocatus fuit privilegium innovationis concedere, non tamen de se concessum erat.

Ad caput ex parte, concedo privilegium concessum illi Abbati percipiendi decimas extendi ad novalia; quia vbi maius conceditur, concessum est minus, quod est in maiori inclusum; in illa enim priori concessione, attenda verborum proprietate novalia includebantur; siquidem novalia terra erat illius Abbatis. Ergo si illi Abbati concessæ erant decimæ ex laboribus terrarum parochiarum suarum, & novalia conceduntur secundum laram interpretationem, ac proinde non est extensio de vno casu ad alium, ob similem rationem, sed est casus in privilegio comprehensus. Et eodem modo intelligenda est l. neque ea, 22. ff. ad legem Iuliam de adulter. vbi dicitur, qui occidere potest adulteram, multo magis contumelia potest iure eum afficere; quia contumelia in ipsam occisione videtur inclusa. Quapropter habens potestatem in vitam alicuius, & in eius bonis videtur habere, quia & sunt accessoria vitæ, & tacite inclusa; sic bannitum spoiare potes, quia potes interficere: sic glossa cap. litteris, verbo prado, in fine, de rescriptis. Salas Sanchez supra.

Caput per venerabilem, fateor esse difficile, ut dixit glossa.

Primò responderi potest esse allegationem partis, valere argumentum de maiori ad minus à legitimitate in spiritualibus, ad legitimitatem temporalem; non decisionem Pontificis.

Secundò respondeo in illo casu valere, si penes concedentem legitimationem in spiritualibus, sit potestas legitimandi in temporalibus, non quia privilegium de vno casu ad alium extendatur, si casus sunt separabiles: ac quando ex decentia, & æquitate separari non possunt; sed vnius concessio aliam secum trahit: tunc in concessione vnius aliud virtualiter continetur. Quia ratione diximus privilegium concessum alicui audienti diuina tempore ineredicti, extendi ad eius familiares: in presenti autem legitimitas in temporalibus, annexa legitimitati in spiritualibus, ne legitimitas in spiritualibus indecens esset, & monstruosa, siquidem (ut dicit Pontifex) monstruosum videretur, ut qui legitimus ad spirituales fieret actioes, circa seculares actus illegitimus remaneret.

Ad quartum præmitto privilegium dispensandi in votis extendi ad vota iurata, quia est accessorium, & extendi ad ea commutanda, quia commutatio, quæ ratione deficit ab æquitate, pars dispensationis est. Item privilegium testandi extendi ad codicillum, vel tanquam accessorium testamento, vel tanquam sub nomine testamenti comprehensum; excepto enim vtu, & vulgari significatione, quilibet dispositio causa mortis testamentum vocatur, ut dicitur l. Marcellus, ff. de bonis

DE
CASTRO
DALAZ
TOM.
LIB.
EIVS

denationibus causa mortis, ibi, Nam & mortis causa donare poterit, cui restari concessum est, atque adeo non est excocto ad alium casum extra privilegium, sed ad causam in privilegio comprehensum: sic Mandos, in praxi signatura gratia, verbo licentia, versio, ubi etiam ambiguitas. Molina, tom. 1. de iustit. tract. 2. disp. 147. ad finem. Suarez lib. 8. de legibus, cap. 28. num. 15. Sanchez alios referens lib. 8. disp. 1. num. 3. Bonacina disp. 1. quest. 1. punct. 7. §. 2. n. 11. Salas disp. 20. sect. 10. n. 96. Eadem ratione inferi Sanchez, Salas, & Bonacina supra, licet lacticia comedere habenti privilegium comedendi carnes die ieiunii, quia est accessoria prohibitio: & dispensatione facta in principali, censetur facta in accessorio. Similiter habenti privilegium comedendi ovis, & lacticia esse licita, quia nec lacticia, neque ova prohibentur, quatenus talia sunt, sed quatenus sementiam trahunt originem a carnibus, ut dicitur in cap. denique, & distinct. Quapropter dispensatione facta in aliquo ex illis, in omnibus facta est: quia ratio prohibitionis eadem, & non similis in omnibus originatis a carne invenitur.

9 Ex his venit decidenda questio, an habens potestatem legitimandi adulterium & incestuosum, possit legitimize, si utrumque vitium in eadem persona concurrat?

Ratio dubitandi est, quia esset extendere potestatem ad casum in privilegio non comprehensum, laborans enim in utroque vitio non comprehenditur sub illo, qui aliquo tantum laborat, quia dicitur mixtum a simplici. Item magis odiosus, & execrands est natus ex adulterio, & incestu simul, quam natus ex altero tantum, vel ex incestu tantum, adulterium cum incestu, in prin. ubi Batt. ff. ad legem Italianam, de adulter. Ergo ex facultate legitimandi adulterium, & incestuosum, non venit utroque vitio laborans: & confirmo ex cap. parvo, de privilegiis, ubi non censetur concessum maius ex concessione minoris: ac legitimize utroque vitio laborantem, maius est, quam legitimize laborantem unico vitio, Ergo in concessione legitimandi laborantem unico vitio, non est concessa facultas legitimandi laborantem utroque.

7 Ceterum dicendam est tanquam probabilius, te posse legitimize laborantem utroque vitio, si habes potestatem legitimandi adulterium, & incestuosum (eosdem sumptos. Ratio precipua est, quia illa vitia, siue in duobus subiectis, siue in vno existant, eadem sunt: sed cum in duobus subiectis existunt, potes illa tollere. Ergo etiam cum in vno existunt. Et constituitur ex l. si ita, in princip. ff. de liberis, & posthumis, ubi sub simplici mixtum comprehenditur, precipue in materia facultabilis, qualis est potestas legitimandi non expressis personis concessa: & ita tenet Mandos, regul. 10. Cancellaria, quest. 3. num. 10. Emanuel bas in utraque editione, verbo dispensatio, num. 7. Henriquez lib. 1. de irregularitate, cap. 14. num. 10. Sylvest. verbo dispensatio, num. 10. Thomas Sanchez plures referens lib. 8. disp. 2. num. 28. Neque obstat ratio dubitandi, quia laborans utroque vitio simul, esto non aequivalat laboranti vno tantum: at aequivalat pluribus, qui singulis laborant.

8 Limitat tamen Thomas Sanchez cum multis aliis, ut non intelligatur si de praedictio tertij tractetur. Sed ego hanc limitationem intelligendam puto, quando potestas data esset pro personis expressis: tunc enim quia est dispensatio quasi inchoata, limitari debet iuxta dicta: at quando hac potestas conceditur personis non expressis, late interpretari debet, esto exercitium potestatis strictè interpretandum sit, si in praedictum strictus vertat.

PUNCTUM XIV.

De privilegiis amissione. An, inquam, amitti possit privilegium ex solo lapsu temporis.

- 1 Multis modis amittitur privilegium.
- 2 Privilegium pro limitato tempore concessum illo transacto finitur.
- 3 Idem est, quando desicit conditio privilegio inhærens.
- 4 Quando privilegium conceditur ad aliquod agendum, non finitur actu inualido.
- 5 Neque etiam unico actu, si verba sint indifferencia. Probat Sanchez, Suarez, Salas.
- 6 Communis sententia docet unico actu finiri.
- 7 Quid sentiebatur sic.
- 8 Explicantur plures casus a fficiles, in quibus unico actu videtur privilegium finiri.

1 **C**ertum est multis modis privilegium amitti. Primò cessatione causæ finalis. Secundo morte privilegiati, vel concedentis privilegium. Tertio renuntiatione expressa. Quarto renuntiatione tacita, scilicet non usu, vel usu contrario, vel abusu. Quinò per renunciationem concedentis, de quibus in seqq. In præsentem autem dubitamus, an ex solo lapsu temporis amittatur.

2 Certum est privilegia pro limitato tempore concessa, finito eo tempore finiri: quia cum tota virtus, & efficacia privilegij pendat ex voluntate concedentis, & hæc non extendatur ultra tale tempus in privilegio signatum, efficiunt sane neque privilegium extendi posse, summa que ex l. 1. §. 4. C. de precibus Imperatori offerend. Et cap. de causis, de officio delegati. Idem est de privilegio concessio dependente ab aliqua conditione, illa enim sublata privilegium evanescit, ratione supradicta, quia concedens privilegium annectit illud conditioni apposita. Quia ratione privilegium clerico, & monacho concessum peribit, si mutat statum, quia sub conditione clericatus, vel monachatus conceditur.

3 Aduertendum tamen est cum Suarez lib. 8. cap. 9. num. 5, conditionem appositam posse se tenere, vel ex parte concessio-nis, vel ex parte privilegiij, vel ex parte usus, & exercitij privilegij: si ex parte concessio-nis se tenet conditio, privilegium ab illa in consecutus non pendet, sed solum in fieri, quia solum ad dandum privilegium fuit conditio requisita, non ad illud conferendum. Exemplo res illustretur. Concedit Pontifex monasterio privilegium non solvendi decimas, si Episcopus consentiat, consentiente Episcopo semel, privilegium manet firmum, quamvis postea muet voluntatem & dissentiat, quia eius consensus requisitus fuit ad effectum privilegij, non ad illius conferendum. At si ex parte privilegiij conditio insit, quia videlicet concedens significat concedere privilegium, quamdiu illa conditio existat. Verbi gratia, quamdiu fueris monachus, sis à tributo exemptus, quamdiu Episcopus consentit, non solvas decimas, tunc perente conditione privilegium perit. Verum si conditio ex illis est, quæ semel sublata faciliè possunt redire, ut in casu de consensu Episcopi: tunc existimò privilegium non omnino perire, sed suspendi, quoad eius usum. Quod à fortiori constat quando conditio vsui privilegij esset apposita; ut si diceret Pontifex, Concedo tibi ne solvas decimas, possis ministrare sacramenta, conconari, consentiente Episcopo, æquivaleret enim huic, ne solvas decimas, conconaris; ministras sacramenta; quamdiu, vel quoties Episcopus consentit. Quocirca his conditionibus, quæ varietatem communiter recipiunt, non censetur privilegium, quoad usum esse annecti, sed quoad usum, ac proinde sedente conditione, privilegio vsui privilegijatum posse.

4 Hinc venit decidenda questio illa, an privilegium absolute concessum, ad aliquid agendum, vel omittendum unico actu finiat?

Et quidem quando verba privilegij clara sunt pro unico actu, nemini est dubium illis inhærendum esse, neque vitia esse extendendum: debet tamen actus esse validus, nam irritus reputatur, ac si non esset appositus, ex regul. vulg. Quod nullum est, nullum fortiri potest effectum: & tradunt Doctores statim referendi, & Emanuel Sas verbo interpretatio, num. 12, in utraque editione. Excipe, nisi ex voluntate, & scientia nullitas factus fuerit à privilegiario, quia tunc ne commo-um ex sua iniquitate reportet, eo actu privilegium finitur: sic multis relacis docet Tiraquell. in l. bonis, §. hoc sermone, limit. 2. à n. 1. Et seqq. precipue num. 29. Ancharan. cap. 2. quest. penult. de filiis presbyter. in 6. & ibi Dominic. num. penult. Francus n. 13. Quare difficultas est, quando verba sunt ambigua, & indifferencia, ita vt possint ad vnum actum limitari, vel ad plures extendi, quæ regula sit servanda?

5 Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 31. num. 8. Salas de legibus, disp. 20. sect. 19. n. 127. Suarez lib. 8. de legibus, cap. 29. n. 8. Bonacina disp. 1. quest. 3. punct. 8. §. 2. num. 2. affirmant unico actu non finiri tale privilegium nec dispensationem, excipit tamen Sanchez, nisi cesset omnino causa, ob quam concessum. Mouentur, quia quando dispensatio, & privilegium pro unico actu tantum conceditur, clarè significatur, Addi possunt, pro hac vice duntaxat, semel in vita, vel in morte, & similia, quæ clarè denotant restrictionem. Ergo quando hæc significatio non est clara, sed dubia, non debet ad vnum actum limitari. Ex quo inferi Sanchez num. 10. cum Ioann. Andr. cap. 1. de filiis presbyter. in 6. Et cap. non potest, n. 5. de presbendis, in 6. Angel. verbo beneficium, num. 24. & ibi Armilla n. 29. Sylvest. verbo beneficium, 4. quest. 11. num. 14. Tabiena eod. 2. quest. 17. num. 19. illegitimum dispensatum absolute ad beneficium posse illo dimisso aliud accipere: quia illa dispensatio tendit ad reddendam personam habilem ad vnum beneficium, qua habilitate supposita beneficium retinere potest. Secundo inferi, si cum habente vorum castitatis dispensetur ad matrimonium, dispensationem intelligi non de solo vno matrimonio, sed de aliis prioribus dissoluto. Tertio inferi, si cum religioso, vel sacris ordinato dispensetur ad matrimonium, non solum prima vice, sed secunda, posse matrimonio iungi persequentem causa dispensationis: secus verò si ea causa non persequatur: unde si ob successorem in regno fuisset dispensatum, & habet sobolem, vel in eorum esse matrimonium dissolutum, vt generare non possit, nequit ad aliud transire. Quarto inferi, si cum habente vorum castitatis dispensetur, ad hoc tantum, vt possit cum Maria contrahere, eo quod ipsa famæ iacturam patiarur.

PUNCTUM XV.

Qua ratione privilegium cesset, cessante causa finali, ob quam fuit concessum?

- 1 Si privilegium nondum sit integrè concessum, cum cessat causa finalis, cessat privilegium.
- 2 Expenditur illa gravis difficultas. An causa privilegij, & dispensationis Romæ concessa verificanda sit tempore concessionis, vel tempore, quo ab ordinario expeditur? Resolvitur utroque tempore.
- 3 Privilegia non habentia tractum successuum, si tempore concessionis adest causa finalis, valent, tamen si postea cesset.
- 4 Quando dispensatio, seu privilegium ad effectum integrum productum non est, si cessat causa, defendit Sanchez, cessare dispensationem.
- 5 Non admittitur supradicta sententia.
- 6 Privilegium, & dispensatio de obligatione diuidua, & ob causam similiter diuiduam, cessat cessante causa.
- 7 Si causa concessionis integrè existit, cum conceditur privilegium, vel dispensatio, non cessat, cessante causa successuum temporis.
- 8 Quoties ex aliqua causa redditur privilegij usus iniquus, cessat privilegium.
- 9 Sancti argum. n. 4. adductis.
- 10 An peccet utens dispensatione, cessante causa illius.

1 **P**ramittenda sunt aliqua, in quibus ferè omnes conveniunt, ut gradum faciamus ad ea, in quibus est specialis difficultas.

Primò, conveniunt Doctores: si privilegium nondum sit integrè concessum, quando omnino cessat causa finalis concessionis, nullam esse illius concessionem, quia cessat intentio concedentis, quæ est concedere privilegium ob illum finem, sic Tiraquell. plures referens in tractat. *cessante causa, tota limitat. 12. Menoch. lib. 4. de presump. 189. circa finem, n. 196. & 197. Sanchez lib. 3. disp. 30. n. 8. & 9.*

2 Hinc deciditur gravis illa difficultas, quando debet verificari causa finalis privilegij, & dispensationis, quæ Romæ obtinetur ad contrahendum matrimonium: an, inquam, sufficiat verificari, quando Romæ impetratur dispensatio, an quando ab ordinario, vel confessorio expeditur, an utroque tempore simul? Cui difficultati respondeo, utroque tempore verificandum esse causam dispensationis, & quidem de tempore, quo Romæ impetratur, (quamvis Nicol. Garcia 6. part. de benef. cap. 2. numer. 263. affirmet non requiri, tunc verificari, sed solum tempore quo ab ordinario, vel confessore exequuntur.) probabilius censo oppositum, quia tunc est vera concessio, donatio, seu dispensatio ob finem, & causam allegatam, quæ si falsò allegetur, nulla est concessio ex defectu intentionis in concedente: & est decisio textus in cap. quia circa de consanguin. ubi nulla est dispensatio secundum glossam, & Doctores ibi, in gradibus prohibitis ad matrimonium contrahendum, eo quòd i fuerit falsò allegata proles, siquidem unica filia, quam habebat ille nobilis, cum quo dispensabatur, iam erat mortua; clarior deciditur in cap. si eo tempore, de rescriptis, in 6. ubi nulla est provisio de beneficio curato facta, qui tempore datæ carebat legitima ætate, quamvis tempore collationis illam habebat.

De tempore autem, quo ab ordinario, vel confessorio expeditur dispensatio, an tunc debeat causa finalis verificari?

Negat Maleard. de probation. conclus. 1188. num. 22. ubi in hæc verba dicit. Quisquid conclusionem declarabis, ut tunc impetranti necesse sit probare narrata esse vera tempore impetrationis, per cap. quia circa, de consanguinitatibus, & affinit. ubi habetur: si quis narret habere filiam, & habeat tempore impetrationis, quæ postea tempore comprobationis mortua sit, sufficiat probare, se habuisse tempore impetrationis, sicuti dicitur de latione probanda tempore contractus, in l. 1. si voluntate, Cod. de rescind. vendit. sic affuerunt Rebuff. in presat. de rescriptis, num. 56. vers. 14. consentit Emanuel Saa in utraque editione, verbo gratia, num. 9. & 10. Et ratio esse potest, quia ordinario, vel confessorio committitur executio dispensationis. Ergo dispensatio iam ante illorum expeditionem facta est.

Verùm probabilius existimo illo etiam tempore, quo ab ordinario, vel confessorio expeditur dispensatio verificandam esse causam concessionis; quia vetè ordinarius, vel confessor dispensat. Quod constat tum ex verbis indoliti, quæ dicuntur in decretis, si preces veritatis nitantur, cum illis dispenses, &c. Tum etiam, quia ante hanc expeditionem dispensationis, si matrimonium contraheretur, nullum erat. Ergo signum est non esse dispensatum ante, ergo si tunc dis-

peniatur, tunc debet adesse causa dispensationis: sic Couarr. 4. decret. 2. part. cap. 6. § 9. num. ultim. Mandol. praxi signaturæ titul. de dispensation. versicul. dispensatio est. Gallego de cognition. spirituali, cap. 1. num. 23. & cap. 4. num. 17. & alij, quos refert, & sequitur Sanchez lib. 8. disputat. 30. numer. 12. Nicol. Garcia illa 6. part. cap. 2. à numer. 270. & num. 289.

3 Secundo, certum esse debet, si privilegium sit ex illis, quæ actione ipsius concedentis perficiuntur, neque habent tractum successuum, si tempore concessionis vera fuit causa finalis, ob quam fuit concessum, etiam si postea cesset, non perit privilegium. Exemplis rem declaro. Abolutus fuit ab excommunicatione, dispensatus in irregularitate in voto, vel alio impedimento, si tempore dispensationis, vera fuit causa allegata, etiam si postea cesset non cessat dispensatio, ex reg. 73. de reg. iur. in 6. ibi, factum legitime retractari non debet, licet casus postea eveniat, à quo non potuit inchoari. Item donasti Petro centum ob pauperem, quam habuit tempore donationis, venit postea ad pinguiorem fortunam, non cessat donatio. Ratio est, quia effectus iam consummatus non dependit à causa concessionis; causa enim solum ad productionem illius, non ad conservationem necessaria fuit. Adde similia privilegia abolutè concessa cessare non possunt ipso facto, sed indigent reuocatione concedentis. Ergo dum non adest talis reuocatio, ipsa privilegia, & dispensationes perseverant. Denique aliqua ex lapsis nec reuocatione cessare possunt; omnia enim illa privilegia, & dispensationes, consistunt in remotione alicuius impedimenti, si semel illud impedimentum tollatur, iam redire non potest, non enim redire potest excommunicatio, irregularitas, votum sine voluntate votantis: si semel sublata sint, & ita relato Batt. Lafone, & alij docet Menochius lib. 4. presump. 189. circa finem, num. 197. Tiraquell. in tractat. quod cessante causa, cesset effectus, 1. part. limit. 22. Suar. lib. 6. de legibus, cap. 30. à num. 4. Sanchez lib. 8. de dispensat. disp. 30. num. 10. Emanuel Saa verbo gratia, num. 6. Ex quo fit, si cum irregulari dispenseret ob eius paupertatem ad beneficium, & ordines, & ordinibus susceptis, & beneficio acquisito diues factus esset, non cessat, nec cessare potest eius dispensatio, quia iam habuit suum consummatum effectum; sic Doctores supra relati. Et idem est de matrimonio contracto virtute dispensationis ob paupertatem factæ, nam etiam postea puella diues eff. cta est, matrimonio dispensatio non reuocatur. Neque in his, & similibus est difficultas.

4 Quare difficultas est, quando dispensatio ad effectum integrum perducta non est, & cessat integrè causa dispensationis, antequam perducatur, an tunc cesset dispensatio?

Sanchez plures referens lib. 8. de dispensat. disp. 30. num. 12. existimat cessare dispensationem; ita ut eius plus non solum illicitus, sed inualidus sit. Addit tamen num. 17. non ita cessare, quin si postea redeat causa, ob quam fuit concessa dispensatio, & ipsa dispensatio redire non possit. Quocirca affirmat non proprie cessare, sed suspendi eius valorem, quovis causa concessionis præstitit, variis argumentis suam sententiam probat. Primo ex cap. generaliter, 16. quæst. 1. & cap. ius, de cleric. non resident. & cap. Abbate, in fine, de verbis, signis. ubi reuocatus gratia, & privilegium cessante causa. Secundo ex l. Vranus, 2. versic. sed cum duo ff. de fideiusso. ubi quædam fideiussoris obligatio extinguitur, & reddunt ratio his verbis: ut quemadmodum incipere alias non possunt, ita nec remaneant. ubi gl. verb. remaneant, inde inferit, quod impedit faciendum, destrucere quoque iam factum: quod impedit, inquam, faciendum per modum cause finalis, impedit iam factum quoad illum effectum, qui non est in esse productus, vel si partim productus est, impedit effectum successuum, qui commode diuidi potest. Tertio, quia facilis tollitur privilegium, seu ius extraordinarium, & speciale, quale est dispensatio, quamvis commune, l. ius militis, § 1. & ubi gl. verb. quocumque modo, Cod. ad senatusconsult. Velleianum, & docent multi alij, quos refert, & sequitur Tiraquell. in tract. cessante causa, limit. 11. sine. At ius commune cessat, cessante causa eius finali, ut apud omnes est competentum. Ergo à fortiori ius speciale. Et confirmat, quia lex generalis indulgens privilegium aliquod cessat, cessante causa eius finali. Ergo à fortiori, privilegium, & dispensatio priuata cessabit. Tum quia maiori firmitate gaudere debet privilegium omnibus per legem indultum, quæ tanta consultatione fit, quam privilegium priuata personæ, quæ passim conceditur. Tum etiam, quia privilegium per legem indultum latè est interpretandum; secus veto privilegium, & dispensatio communi iuri derogans. Quare probat, quia actus non operantur ultra agentium intentionem; cap. quemadmodum, de iur. iurand. at in omni dispensatione subintelligitur condicio, si causa permaneat. alij iniquus esset dispensator si velle dispensationem extendi ad eum casum, quo causa protus cessaret. Et confirmat ex l. facto, in princ. ff. de vulgar. & pupil. substit. ubi deciditur privilegium patri concessum substituendi filio furioso, cessare filio sane mentis effecto, & euanescere substitutionem illi antea factam; cum tamen privilegium iam esset ad effectum

effectum deductum : quia is reuocabilis erat , & reddidit textum rationem his verbis , etenim iniquum incipit fieri beneficium Principis ; si adhuc id ualere dicamus , auferretur enim testamenti factum homini sine merito . sic ergo in nostro casu , cum cessante causa incipiat esse iniqua dispensatio : ut pote que cessante causa incipiat esse tunc eximit priuilegium a iure communi , obsequi uia ratione ex tunc eximit priuilegium a iure communi , vel ea uia diuina , in prauiudicium communitatis , cui diu scanda- lio est , cessabit tunc quoad effectum , qui commode reuocabili- tas est . Et confirmat amplius , quia paria sunt nullam ab initio fuisse causam , & fuisse aliquam , sed illam omnino finitam esse , respicit probatur ex l. i. ff. de conditione sine caus. c. l. nihil ut expresse probatur ex l. i. ff. de nauicio fenore . & docet Afflicus , quem refert , inu. ff. de nauicio fenore . & docet Afflicus , quem refert , inu. ff. de nauicio fenore . & docet Afflicus , quem refert , inu. ff. de nauicio fenore . & docet Afflicus , quem refert , inu. ff. de nauicio fenore .

Ceterum hac sententia sic uniuersaliter posita mihi probati non potest ; contradicere enim formae dispensationis abolutae , & facit omnes dispensationes fieri conditionaras , ut statim uidebimus . Quocirca distinguendum cenfeo inter cau- sas dispensationis ; alae enim sunt integre existentes , quando conceditur dispensatio ; alae uero habent tractum successiuum , sicut & ipsa dispensatio habet . Exemplo distinctionem manifestam . Dispensa regum Pontifex in uoto castitatis ob car- nis tentationem , & in impedimento matrimonij ob paupertatem , & in pluralitate beneficiorum ob minus , quod peris : inte- gra causa dispensationis adest , quando conceditur dispensatio , quia non conceditur dispensatio in uoto castitatis ob tentationem praeteritam , neque futuram : neque dispensatur in matri- monij impedimento ob paupertatem , quae non est ; sed ob illam , quae de praesenti existit . Verum si Pontifex regum dispen- set in eiu carnium ob dubiam infirmitatem , & in recitatione horarum , ob imminentes occupationes , causa dispensationis non integre existit , sed uocedit , sicuti succedit usus dispensa- tionis , & cum illo commemoratur ; dispensat enim Pontifex regum in eiu carnium hoc mense , propter infirmitatem huius mensis : at ob haec non potest dispensare , ut sequenti men- se carnes comedas , sed ob infirmitatem , quam tunc habebis , quia infirmitas huius mensis parum desinit ad honestandum eiu carnis in mense sequenti , quod si infirmitatem mense sequenti non habes , iam cessat causa dispensatio- nis pro illo mense , pro quo dispensatio illam requirebat . Hoc posito .

6 Dico primo . Quotiescunque priuilegium , & dispensatio de obligatione diuidua , & successiua est , & est concessa ob causam similitur diuiduam , & successiuam : cessante causa cessat dispensatio , quia dispensatur in obligatione , quandiua facit causa , & cum sit multiplex obligatio multiplicem cau- sam requirit ad illius exemptionem : & in hoc sensu uera est sententia Sanchez supra relata , quam etiam docet Suarez lib. 8. capite 30. num. 18. & Tiraquell. plures referens in dist. tractatu esse esse causa , l. i. u. 23. numero 11. Et satis aperte confirmatur de dispensatione ieiunij , & recitatione horarum , ob infirmitatem dubiam , quamuis Salas statim allegandus etiam in hoc exemplo affirmet non cessare dispensationem , quod non probat .

7 Dico secundo . Quoties dispensatio , aut priuilegium con- cedatur ob causam , quae integre tunc existit , nullo modo definit , aut suspenditur ob causae cessationem : sic docet Suarez libro 8. de legib. cap. 30. n. 12. Salas disp. 20. sect. 6. n. 67. c. seq. Gutier. con. in quib. lib. 1. cap. 15. num. 22. inu. c. sine . c. lib. 2. cap. 15. n. 10. c. 132. Tiraquell. tract. cessante causa , in prin. p. n. 92. c. 94. Syluest. uerbo dispensatio . qu. 6. Eman. Saa uerbo gratia . num. 6. & alij plures relati a Sanchez lib. 8. disp. 30. n. 13. quam licet ipse Sanchez non sequatur , affirmat esse probabilem . Probo primo , quia tota equalis , quam priuilegium , & dispensatio ad sui ualorem requirit , est cum priuilegium , & dispensatio conceditur , ut suppono . Ergo quod in posterum cesset , nihil interest priuile- gio , & dispensationi ; quia non propter futuram causam , sed propter actum praeteritum fuit concessum . Secundum per priuile- gium , & dispensationem legitime factam , est ius priuilegiario acquisitum ; quia eo ipso , quod est legitima dispensatio , & le- gitimum priuilegium , habet ius utendi illo : at ius semel quaeritum non reuocatur ex cessatione causae , ob quam fuit prius concessum , ut optime a iis relatis docet Menoch. lib. 4. praesumpt. 189. n. 197. Gutier. & Tiraquell. sup. Ergo . Tertio communis est distinctio dispensationis , & priuilegij in absolutum , & condi- tionatum : & priuilegium conditionatum uocatur , quod depen- det ab aliqua conditione conceditur . Ita ut priuilegij duratio

commensuretur cum causa duratione ; ut sumi potest ex c. Ab- bate , de uerbor. signif. ubi tandem monasterium prerogatiua ibi praecipua debet gaudere , donec in illo uiguerit obseruantia regularis . Priuilegium uero absolutum est quod non attenditur durationi alicuius conditionis , sed ob causam semel postam conceditur . Ergo quod postea cesset causa , priuilegium cessare non debet ; causa enim temporalis , & transiens honestate potest concessionem aliquam , & priuilegium perpetuum . Quasid pro- bo aliquibus exemplis ; si enim cum muliere ob eius paupertatem dispensaretur in impedimento consanguinitatis , & antequam matrimonium contrahat , diues facta sit , non ex eo amittit dis- pensationem , neque eius usus suspenditur , quia non fuit con- cessus sub conditione , si paupertas perseverauerit toto tempore ante matrimonium ; neque hoc intelligatur a contrahentibus , essetque occasio non leuis scrupulorum : ut bene dicit Nicol. Garcia 6. p. de benef. c. 2. n. 291. Item datur puellae dispensatio in uoto castitatis , ob periculum incontinentiae , ex vi huius dispen- sationis absolute concessae soluitur uinculum uoti . Ergo illa non solum semel ; sed pluries potest nubere , etiam iam pericu- lum incontinentiae non habeat ; quia alias non fuisset facta relaxatio uoti & obligationis ad Deum , sed suspensio . Deinde pri- uilegium concessum religioni accipiendi , uel non soluendi decimas , ob eius regularem obseruantiam , & singularem fructum in proximos , etiam si postea cesset huiusmodi causa , & deueniat ad statum , in quo Pontifex tale priuilegium minime concederet , non obinde cessat priuilegium ipse facto ; quia non fuit concessum sub illa expressa conditione , sicuti in cap. Abbate , de uerb. signif. fuit concessum .

8 Dico tertio . Quotiescunque ex aliqua circumstantia priuilegij usus reddatur iniquus , cessat pro tunc priuilegium . Conclusio est omnino , & ex terminis liquet , aliis liceret , quod illicitum est . Qui modus cessandi priuilegium uocatur a Suarez lib. 9. cap. 30. num. 6. per cessationem causae finalis contrariae ; quia contrariatur causae , ob quam fuit concessum : quod non mihi plene satisficit , quia priuilegium decimandi ex aliqua Ecclesia concessum alicui ob specialem seruitutem Romanae Ecclesiae factam , suspendi potest , si Rector illius Ecclesiae non habet congruam sustentationem , & tamen tunc non cessat ratio concessionis ; haec enim cessare non potest , siquidem non potest non esse factum illud seruitium Ecclesiae Romanae : necessitas autem rectoris non est contraria illi speciali seruitio , sed exem- ptioni . Ergo non bene explicatur hic modus cessationis , per cessationem causae finalis contrariae . Sed est questio de nomine , ac proinde parui momenti ; quod enim ab omnibus admitti de- bet . est cessare usum priuilegij , quoties redditur ex aliqua circun- stantia iniquus .

At dices , quando cessat causa finalis concessionis priuilegij pri- uilegij usus est iniquus . Ergo semper cessat priuilegium cessante causa finali illius .

Respondeo negando antecedens , quando propter causam integre existentem concessioni fuit priuilegium , aut dispensatio concessa , quia tunc iam habet usus dispensationis sufficientem honestatis rationem , scilicet dispensationem legitime factam , & utilitatem ipsius priuilegiati : uade si ex alia circumstantia non uitiatur , licitus erit illius usus . Dixi cessare pro tunc priuile- gium , quia non extinguitur , sed opituit , argum. cap. Abbas , de uerborum signif. in fine . & tradit ibi glossa uerbo donec . Suar. lib. 8. cap. 30. num. 12. Sanchez lib. 8. disp. 30. num. 17. cum Men- cha lib. 1. controuers. illustr. c. 46. n. 3. c. lib. 1. de successuum pro- gressu . in praesertim . n. 67 .

9 Argumenta pro sententia Sanchez adducta nobis non ad- uerfantur ; probant enim cessare priuilegium cessante causa con- cessionis , quando concessio petit causam successiuam concessionis commemoratam ; uel quando concessio redditur iniqua ex ali- qua circumstantia superueniente . Sed ut clarius ueritas constet , placeat omnia argumer- trere .

Ad primum ex cap. 2. aliter , quod desumptum est ex Cod. Iustiniani , constat , dari priuilegium immunitatis ab omni iurata , & cura cuiuscunque generis , & cuiuscunque personae , omnibus Episcopis , Presbyteris , Diaconis , & Subdiaconis , & Monachis , qui apud sanctas Ecclesias , uel monasteria perma- neant non diuagantes : quare si diuagantes officij diuini non interint , perdant huiusmodi immunitatem , quia propter hoc ipsum conceditur , ut ibidem dicitur . Ecce quomodo causa con- cessionis est successiua , scilicet permanentia . Eodem modo respon- detur c. tua , de clericis non residentibus , ibi enim studiorum gratia erat canonicis indultum . ut in absentia fructus percipiant praebendarum suarum : ipsi uero accepta licentia ad illas so- transferunt . Dicit , inquam , Pontifex Innocent. praefatam indulgentiam illis competere non debere , & merito ; quia ob causam successiuam , scilicet existentiam in studiis , illis fuerat concessa , quae expositio clarius competit cap. Abbati , de uerbor. signif. ubi conceditur cetero sancti Bertini , ut ex illo Alcia- rensi . Monachi sibi elegant personam idoneam in Abbatem tandiu , donec ibidem uiguerit obseruantia regularis . Ecce priuilegium dependens a uiridi obseruantia , quae est causa successiua .

Ad secundum ex l. Yranus respondeo illam obligationem omnino

DE
ASTRO
PALATIO
TOMI
LIV

omnino extinguit, quia pervenit ad statum, à quo incipere non potuit, non propter cessationem causae finalis, sed propter circumstantiam advenientem, quae reddit illius obligationis usum iniquum: & cum glossa dicit, quod impedit faciendum, destrucere iam factum intelligendum est, quando est impedimentum honestati contrarium; scilicet vero, quando est impedimentum per praedictam cessationem causae.

Ad tertium cum eius confirmatione concedo facilius mutari posse privilegium, quam legem: tum revocatione, tum decessione; quia facilius à Principe revocari potest, & facilius laborari potest aliqua circumstantia, quae usum privilegij impediatur: at non inus sequitur debere cessare ex omni causa, quae lex cessat; lex enim cessat deficiente causa eius finali adaequata, quia ex huiusmodi defectu redditur inutilis: at iniustum est obligare subditos ad observantiam legis inutilis. Ergo, Privilegium vero & dispensatio, etiam si cesset causa, ob quam fuerunt concessa, vtilia esse possunt privilegiato, & ex alia parte non obligantur ad illius usum. Ergo.

Ad quartum concedo privilegium non operari ultra concedentis intentionem: at intentio concedentis absolute privilegium, est, ut utatur privilegiatus in eo etiam cessante causa, ob quam fuit concessum. Neque obinde sit peccare privilegiatum, neque peccare concedentem: non peccat privilegiatus, quia privilegio tunc concessio videtur, neque peccat concedens privilegium, cum ob legitimam causam concedat, quae causa non requiritur, ut semper existat, quoties fuerit usus privilegij. Neque obstat tunc adesse causam, ex qua posset privilegium incipere, quia plus requiritur ad inceptioem privilegij, quam ad eius continuationem, ut optime ipsemet Sanchez probat *illud disput. 30. num. 8.* Ex qua doctrina inferri ipse non cessat dispensationem, si causa finalis non omnino cessavit, quamvis reliquae manentes non iudicentur sufficientes ad priorem dispensationis concessionem. Ergo idem debet dicere, etiam si omnino causa cesset.

Ad confirmationem ex *l. ex f. llo*, respondeo substitutionem illam evanescere, si filius sanae mentis efficiatur, quia ex subiecta materia constat fuisse conditionalem, nempe si filius in furore usque ad mortem perseveret, alias ut bene dicitur textus, iniqua esset substitutio: & ratione circumstantiae, quae reddit substitutionem iniquam, cessat substitutio.

Ad secundam confirmationem ex *l. i. ff. de conditione sine causa, & ad l. nihil interest*, respondeo, sicut ad quartum dixi magis requiritur ad honestam inceptioem privilegij, & dispensationis, quam ad illorum continuationem: ad inceptioem enim requiritur legitima causa; scilicet vero ad illius continuationem, decess enim concessum à Principe beneficium esse mansurum: *reg. decret. 17. de regul. iur. in 5.*

Ad quintam ex *regula in ambiguis*, dico probare cessante causa concessionis posse scriptum à Principe renovari privilegium; at non probat Decius ipso facto privilegium cessare.

Ad vltimum negat Salas *ad spur. 20. sect. 6. sine*, absurdum esse sic dispensatum veluti canibus, etiam si iam causa infirmitatis cessaverit, quia retinet dispensatio suam viam, eo quod data fuerit ob infirmitatem, non solum praesentem, sed quam probabiliter concedens exspectabat futuram. Ac credo in tali casu cessare dispensationem, quia dependentem à causa futura fuit concessa, quae cum cesset, cessabit dispensatio.

10 Ex his patet decisio illius quaestionis, an peccet verus dispensatione cessante causa illius?

Respondeo iuxta supradicta non peccare, si dispensatio fuit concessa ob causam actu existentem, quia verè manet dispensatus, legibusque solutus: at peccare, si dispensatio sua ob causam successivam, & usum dispensationis commenturatum, quia cessat dispensatio, & creditur eam dependentem ab illa causa fuisse concessam, siquidem praesens infirmitas non est sufficiens causa concedendi perpetuam dispensationem in ieiunio: concedere autem dispensationem sine causa, vel sine causa sufficienti, etiam in propria lege non est praesumendum de Principe. Ergo asserendum est dispensationem esse dependentem ab existentia causae, ac proinde illa cessante cessare dispensationem, esto contra tenent Salas *supra dicta disput. 20. sectione 6. à num. 66. vers. ego in hac re*, & *seqq.* & *num. 65.* referit aliquos recentiores id probabile existimare.

PUNCTUM XVI.

Utrum cesset privilegium, rescriptum, & dispensatio morte concedentis.

EX huius puncti enodatione pender decisio plurium difficultatum, idcirco placet exactius rem explicare, neque brevitatis solitè oblitiscar: si enim privilegium, rescriptum, & dispensatio, non fuerint in statu integro, morte concedentis non pereunt, ut dicemus ex omnium sententia. Quapropter investigandum est, quando dicantur esse in statu integro, quando in statu inceptioem, & primo loqui debemus de rescriptis iusti-

tiae, & ex ibi dictis facile erit inferre, quid dicendum sit de rescriptis gratiae.

S. I.

Quando rescripta iustitiae, & gratiae dicantur esse in statu integro, quando dicantur esse incepta.

- 1 Triplicem sententiam refert Sanchez, qui sentit per solam citationem iuridicam desinere rem esse integram, & perpetuam iurisdictionem in rescriptis iustitiae.
- 2 Censet rem probabilis sufficere iudicem iurisdictione incepta, si citationem non fecerit. Sed quia communis est citationem requiri, illud est sequendum.
- 3 Sufficit citationem egressam esse à delegato, si tamen parti in iurisdictione non fuerit, defendit Sanchez, ut probabilis.
- 4 Censet probabilis oppositum.
- 5 An requiratur citatio in casibus, in quibus per editum citari qui potest, ut perpetuam iurisdictionem in Probabilis videtur sufficere citacionem.
- 6 Perpetuam iurisdictionem ex eo quod delegatus subdelegaverit in Probabilis est non perpetuam, si tamen paribus praesentibus fiat.
- 7 Per rescripti praesentationem non firmatur iurisdictionem.
- 8 An per unam citationem firmetur iurisdictionem rescripti plures causas continens? Sed distinctione respondetur.
- 9 Quid si constitutus iudex delegatus ad univocitatem causarum, & citationem in una causa faciat? Affirmat cum Sanchez si matam esse circa omnes iurisdictionem.
- 10 Si causa commissa non indige citatione, prima manentis executionis facta, firmatur iurisdictionem.
- 11 In rescriptis gratiae ex revocatione partis dicitur negotium completum.

DE rescriptis iustitiae refert Sanchez, *lib. 8. disp. 28. à n. 8.* descriptam sententiam. Prima affirmat desinere rem esse integram, eo ipso, quo iudex ceperit iurisdictionem sibi data vti. ubi citationem non fecerit. Quia modus firmandi, & radicandi iurisdictionem est per usum ipsius. Si igitur ante citationem vti iurisdictione potest, iam iurisdictionem firmat. Adde, iurisdictionem delegatam tunc dici potest esse integra, quando nullum illius usum habuisti. Ergo si in virtute illius aliquem usum exercuisti, qualis est signare locum iudicij, non nate Notarium, testes percipere, rodigi litteras in publica forma, verè iurisdictionem integra non est, sed potius cepta. Fauter huius sententiae *cap. licet vndique, de officio delegati, & cap. si à subdelegato, eod. tit. n. 6.* in quibus solum expulsiatur ad perpetuam iurisdictionem, quod delegatus iurisdictione delegata vti non ceperit, sed in aliquo ex illa processum non fecerit: neque ibi astatur ad usum per citationem, vel per litis contestationem, vel per sententiam, vel per nominationem Notarij, aut significationem loci. Ergo non est cur aliquis determinatus usus expulsiatur, & pro hac sententia adducit Sanchez, plures Doctores, & videri potest vltimè *verbo d. legatus, q. 6.*

Secunda sententia docet iurisdictionem delegatam integram esse, quousque lis contestata sit. Moveretur ex *cap. relatum, de officio delegati*; ubi deciditur exprime iurisdictionem delegatam non contestatam; & idem habetur in *l. regia, c. 1. tit. 4. par. 3.* & vltis Doctores, quos Sanchez allegat, potest allegari Salas *disput. 20. sect. 17. num. 125.* ubi, *erit autem causa saltem cepta, quando lis fuerit contestata.* Aug. de Barbosa de *potestate Episcopi, 2. allegat. 39. n. 29.* ubi tenet delictum non dici deductum ad forum contentiosum, quousque lis contestata fuerit, quia forum contentiosus dici non potest, nisi inter partes contentio fiat: non est autem perfecta contentio, quousque contestetur lis. Ergo neque forum contentiosus, quousque lis sit contestata. Ergo neque iurisdictionem contentiosa exercita ante litis contestationem; omnia enim alia praesambula illius dicuntur ex resolutis per *Alin. praxi Florent. §. 1. cap. num. 14. & seqq. Lancel. de arbitrat. in praxi, num. 7.* Petog. *var. lib. 2. sub rub. de conditionib. n. 54.* & tradit alios referens Sigismund. *Seaccia d. iudic. cap. 2. num. 22. & cap. 8. num. 15.* Ergo iurisdictionem iudicialis non erit exercita; nisi post litis contestationem. Item lis non mouetur, quousque contestata non fuerit, ex text. in *c. ex p. re 30. d. verb. significat.* & tradit Mariana *de ordin. iudic. p. 5. tit. 2.* & omnia sunt durante infirmitate, *num. 64.* *Surd. de alim. tit. 5. q. 8. n. 4.* Ergo neque iurisdictionem ad iudicandum concessa si mata, seu exercita cessabit, quousque lis mota sit, & immedatè delegatus ceperit.

Tertia sententia, cui tanquam probabiliori adhaeret ipse Sanchez docet per solam citationem iuridicam desinere rem esse integram, & perpetuam iurisdictionem, ducitur ex *cap. gratiam, de officio delegati*, ubi ad firmandam iurisdictionem solum petit citationem, ubi, *cum citatione facta negotium sit quasi ceptum*, &

Et ubi de officio legati, dicitur petere iurisdictionem, si citatio non processit, per quos text. affirmat explicandos esse relatos non processit & secunda sententia; quia correctio iurium vitanda pro prima & generaliter dicunt requiri viam iurisdictionis, intelligendi tunc de vfa, qui ad minus sit per citationem thonis, intelligendi tunc de vfa, qui ad minus sit per citationem thonis, intelligendi tunc de vfa, qui ad minus sit per citationem thonis...

2. Mihi vero maxime aridet prima sententia, quam ipsemet Sanchez valde probabilem dicit; tum ob rationes, quas ibi addit, tum quia deest beneficium Principis esse mansurum: tam quia licet citatio sit primus actus iudicii, est tamen primus actus iurisdictionis, cum ante citationem plures exerceri iurisdictionis possit. Verum, quia video communi Doctorum sensu probatum citationem requiri, ut res desinat esse integra, ideo in praxi iudico hoc esse sequendum, quodque defendit Molin. tract. 5. disp. 9. n. 12. Et 24. disp. 19. n. 3.

3. Sed dubium est, an sufficiat citationem egressam esse ad delatio, etiam si parti inimica non fuerit, ut censetur res non integra?

Sanchez alios referens n. 13. probabilis censet sufficere. Monet, quia in egratum, de officio delegati, solum requiritur, ut negotium sit quasi ceptum, quod propositum sit citationis edictum. Deinde, quia citatio tribus partibus constat, ex mandato iudicis, & ex parte citanda, scilicet ex citatione nuntij, & ex illius assensione se citationem scilicet: at ex his tribus solum mandatum est vus iurisdictionis. Ergo solo illo iurisdictionis ratiocatur, item solus iudicis actus est pensandus ad perpetuandam iurisdictionem, qui perfectus est per solum actus mandatum.

4. Ceterum tenenda sententia, non per quemcumque actum iurisdictionis, sed per citationem desinere rem esse integram ad effectum perpetuandi iurisdictionem in delegato, probabilis censio non sufficere citationem egressam esse ad iudice, nisi parti inimicetur: sic docet Mol. illa disp. 9. num. 3. Ratio est, quia vique parti inimicetur, non est vera citatio, sed expeditio citationis neque enim dici potest pars citata, ex eo quod mander iudex eam citari. Deinde, quia in cap. gratum, non expeditio citationis, sed ipsam citationem factam expostulat Pontifex, ut negotium sit quasi ceptum, inquit Urbanus I I I. Nos autem inquisitioni tuae aliter respondemus, quod cum in casu priori citatione facta negotium sit quasi ceptum. Et licet in principio dicitur, proposito citationis edicto, hae verba non indicant citationem non esse factam, sed potius indicant esse factam: nam si propositum fuit citationis edictum, alicui fuit propositum, atque adeo alicui fuit citatus. Adde illa verba, a parte fuerunt dicta, non a Pontifice approbata; ipse enim absolute dicit, citatione facta. Deinde iura expostulantia citationem, de citatione perfecta, & consummata debent intelligi: argumento sumpto ex cap. quia propter, & cap. cum s offi positum, de electione; sed in ratione citationis non est perfecta, & consummata, quovisque ad partis notitiam devenire possit. Ergo, si dices mandatum citationis esse citationem perfectam, quoad effectum inchoandi in iudice delegato iurisdictionem, ad cuius effectum fuit requisita. Sed respondeo non esse perfectam, quoad hanc effectum, eo ipso, quod petatur citatio ad inchoandam iurisdictionem. Facit, inquam per mandatum citationis aliquo modo inchoari iurisdictionem, imperfecte quidem; sed quia non inchoatur per citationem, quae est primus actus iudicij, ea de causa non dicitur proprie inchoari iurisdictionem ad cum effectum, ut perpetuetur mortuo delegante. Et per hanc partem rescripto ad rationes oppositas. Dico ergo, non solum iudicem exercere iurisdictionem, quando pronunciat citationem faciendam, sed etiam quando ipse Notarius illam facit. Non enim Notarius est, qui citat, sed iudex est, qui citat partes medio Notario, sicut voce praecons legistator legem promulgat.

5. Insuper dubitari secundò poterat, an si haec citatio fiat per edictum, seu proclamationem, in his casibus, in quibus de iure fieri potest, debeat esse trina, ut censetur iurisdictione perpetua, & res inchoata? Aliqui videti possent trinam requiri, eo quod nullus censetur citatus per edictum, quovisque trina fuerit publicatio illius iuxta Authenti, qui semel. Et tres denominationes, C. quomodo & quando iudex, & tradit Menoch. lib. 2. de arbitrar. cens. 5. casu 464. n. 4. Ceterum probabilis censio sufficere vnam citationem, etiam per edictum, ut intelligatur iurisdictione delegata esse incepta; tum quia in cap. gratum, & cap. si a subdelegato, & aliis relatis, non expostulatur, nisi citatio: ac verò illa vocatio per edictum, etsi vnicia sit, citatio est, licet non sufficiens, ut condemnentur citatus. Ergo firmatur ex illa delegari iurisdictione; & ita aliis relatis docet Sanchez n. 14. Et num. 16. aduerit optime citationem illam debere esse validam; nam si ex aliquo capite irrita fuerit, reputatur, ac si non facta; quod enim nullum est nullum potest producere effectum.

6. Tertio dubitatur, an ex eo quod delegatus subdele-

ganerit causam, vel partem illius, censetur perpetuata iurisdictione?

Puribus, quos recenset Sanchez num. 18. placet esse perpetuata, quia verè delegatus vus fuit iurisdictione: subdelegatio enim illa facta actus iurisdictionis est. At mihi cuius eodem Sanchez, ibi, & Mol. disp. illa 9. num. 3. probabilis videtur firmatam non esse iurisdictionem; tum quia subdelegatio non est vus iurisdictionis delegata, sed est vus iurisdictionis à lege concessa. Lex enim concedit in his, & illis casus subdelegare ac proinde est vus iurisdictionis non delegata, sed potius ordinaria. Excipit tamen Sanchez ibi, nisi praesentibus partibus subdelegatio facta fuisset; quia tunc existimat talem subdelegationem citationi aequivalere. At credo hoc concedendum non esse. Nam cap. si a subdelegato, de officio, & potestate iudicis delegati, quo mouetur ipse ad affirmandum subdelegationem praesens non firmare iurisdictionem delegati, non distinguit, an fuerit praesentibus partibus facta, vel absentibus, imò potius supponit ex consensu partium factam fuisse. Item subdelegatio siue sit praesente parte, siue absente, non est vus iurisdictionis delegata, sed à lege concessa. Ergo semper manet res integra. Adde iura ad minus citationem expostulare pro forma, ad firmandam iurisdictionem delegati, ut ipsemet Sanchez num. 10. fatetur. Sed cum aliquid expostulatur pro forma, non impietur per acquipollens: ut tradit Gutierrez canon. qq. lib. 2. tom. 2. cap. 15. à num. 112. cum seq. Bart. in l. nemi, C. de advocatis divers. iudic. lalon in l. si procurator, C. de procuratorib. n. 2. confirmat Beronius in cap. cum sit Romana, de appellacionib. n. 78. Denique pla subdelegatio non potest dici aequivalere citationi, eo quod fiat praesentibus partibus; siquidem partes citandae sunt denuo, ut ipse subdelegatus possit in causa procedere.

7. Quarto dubitatur, an per rescripti praesentationem desinat res esse integra, & firmetur iurisdictione?

Respondeo cum Sanchez lib. 8. disp. 28. num. 19. & aliis ab eo rearis, nullo modo firmari iurisdictionem; quia acceptans rescriptum, non illo vitatur, sed potius se dispent ad vrendum, ut manifestè constat ex cap. is qui, de procurator. in c. ibi, post mandatum su ceptum, etiam si eo vus non fuerit. At rescriptum firmari non potest, nisi aliquem illius vum habueris. Ergo.

8. Quintò dubitatur quando multae causae distinctae tibi in vno rescripto delegantur, vel circa vnam, vel circa diuersas personas, & vnam citationem facis, an eo ipso incepta sit quoad omnes iurisdictione?

Respondeo breuiter, si citatio illa communis fuit, eo quod citaveris vniuersaliter, ut compareant coram te partes interellectes, tunc clauum est circa omnes causas firmatam esse iurisdictionem, quia omnes illas causas citatio comprehendit; ac proinde verum est esse illarum omnium citationem factam: si verò circa vnam tantum causam citatio facta sit, etsi non desinat Doctores, qui affirmant perpetuati iurisdictionem quoad omnes, eo quod vus sit rescripto tibi concessa, & iurisdictione data per illud. Nam esto sit citatio de vna tantum causa, videtur sufficiens ad verificandum absolutum vsum illius rescripti. At probabilis censio non perpetuati iurisdictionem, quoad reliquas, sed solum quoad illam, de qua fuit citatio facta. Quia illud rescriptum, etsi materia iter vnicum sit; ac formaliter multiplex est iuxta multipliciter causam, seu personarum, quae in illo rescripto continentur: ac proinde ex vtu illius rescripti circa vnam causam, non videtur probari vsum absolutum quoad reliquas. Et confirmari potest ex l. scire debemus, in princip. ff. de verborum obligat. vbi statuitur multiplicari stipulationes ad multipliciter rerum specialiter designatarum, secus verò, si nulla specialiter designentur, etiam si plures sub vniuersalitate comprehendat: & ita tenet Bart. in l. more, n. 14. ff. de iurisdic. omnium iudic. Imola cap. pastoralis, §. quoniam, num. 9. de rescriptis. Sanchez alios referens lib. 8. disp. 28. n. 25. Molin. tract. 5. de iuris. disp. 19. num. 4. Excipe, nisi vna causa sit alteri annexa: nam tunc ex citatione illius perpetuatur in altera annexa iurisdictione ob connexionem, ex l. fin. C. de duobus reis, & tradit Panorm. cap. licet, de off. deleg. num. 5. Molin. supra Sanchez n. 22.

9. Sextò dubitatur, si constituaris iudex delegatus ad vniuersaliter aliquam causam, an tunc citatione facta circa vnam causam, cepta sit iurisdictione circa omnes?

Affirmat Sanchez referens plures num. 27. & Molin. disp. illa 19. num. 4. Monetatur, quia tunc est vnicia commissio vniuersaliter plures causas comprehendens. Ergo vtendo iurisdictione circa vnam causam, censetur vti illa circa omnes; cum enim in rescripto, & commissione facta, nulla causa specialiter designetur, efficitur iam quando aliquam causam specialem iudicatur, illam iudicare ex iurisdictione tibi vniuersaliter tradita; ac proinde iam firmas iurisdictionem communem.

Sed obijcies, ex citatione, & contestatione litis circa vnam causam, non inferatur citationem esse factam circa aliam. Ergo neque negotium quasi ceptum circa illam; ergo neque firmatam iurisdictionem respectu illius, item partem referre videtur

DE
ASTRO
DALAC
TOM,
E

detur ad rem moralem causas singulariter esse positas in scripto, vel vniuersaliter esse datam commissionem respectu illatum. Tum quia iurisdictione in vtraque delegatione per modum vniuersalis datur, & potest esse æque vniuersalis: siquidem possunt enumerari omnes causas, quæ contigerunt in illo anno in tali territorio, respectu cuius constituitur iudex delegatus vniuersalis. Tum etiam, quia in *l. quid tamen, in princ. ff. de arbitris, pura compromissa reputantur, si compromissum plures causas comprehendat?*

Respondet ex citatione circa vnam causam non inferri esse citationem factam circa alias: ac inferri te vnum esse iurisdictione quam habes circa illas; quia est eadem iurisdictione omnium. Ad confirmationem nōgo parum refert ad perpetuandam iurisdictionem circa omnes causas esse commissionem per modum vniuersalis, vel plarium; siquidem quando nominatur causa, non est vniuersalis, sed plures formaliter commissiones: ac quando causa non nominatur, etiam æquivalenter sunt plures commissiones, formaliter tamen vniuersalis est, & consequenter incepta iurisdictione ratione vniuersalis causæ, circa omnes censetur incepta. Ad legem *quid tamen, respondet optimè Decius in cap. pastoralis §. quoniam num. 19, de rescriptis*, reputari; inquam, plura compromissa non verè proprie, sed virtualiter. Quapropter tertius non dicit absolute esse plura compromissa, sed quasi plura denotans solum virtualiter esse plura.

Aduertit tamen eum Molin. *illa disp. 19. num. 4.* si tibi aliquid minus delegerit, cuius exercitium citatione non indiget, quale reputari solet. minus visitandi pronuntiam aliquam religiosorum; tunc prima muneris illius executione circa aliquid eorum. ad quæ id minus se extendit dicitur iurisdictione incepta, quia non habet alium modum inceptiois.

Et ex his deducitur, quando rescripta gratiæ dicantur esse in statu integro, & quando in statu inceptiois; cum enim in his rescriptis non habeat locum citatio iudicialis, sed loco illius succedat vocati partem, cum qua est dispensandum, eo ipso, quo authoritatè illam voces censetur iurisdictione incepta. Item si mandes informationem fieri de veritate precum, quia iam est vñs authoritatè rescripti. Nullo tamen modo per præsentationem rescripti censetur rem inceptam esse, quia præsentatio rescripti non est vñs iurisdictionis per illud cancellariæ, sed est dispositio ad illius vñm, sic Felin. *cap. pastoralis, §. quoniam, n. 3, de rescriptis*. Sanchez *lib. 8. de dispensationibus, disp. 28. num. 20.*

Sed quid si rescriptum plures personas contineat, censetur biurque esse dispensatione vniuersalis incepta, quoad alias?

Respondet iuxta superius dicta censeri, si vocati communiter omnes, vel aliquem alium actum communem omnibus fecerit; secus verò si totum negotium circa vnam personam actum est, & rescriptum plures personas contineat, sic relato Felin. Angel. Syluest. & aliis docet Sanchez *num. 29.*

§. II.

Quando dicatur gratia facta, quando facienda.

- 1 Sumitur decisio ex cap. si cui, de prebend. in 6.
- 2 Obstat Suarez.
- 3 Defenditur, vt probabilior modus dicendi Sanchez. Et rationibus contrariis fit satis.
- 4 Limitatur doctrina, vt procedat de facultate, & mandato providendi certæ personæ, & de certo beneficio.
- 5 Neque intelligitur gratia facta, quousque acceptata sit.

VT videamus, quando rescripta gratiæ permanent morte concedentis, præsupponendum est, quando dicantur habere rationem gratiæ factæ, quando faciendæ.

Resolutionem huius facultatis colligit DD. ex cap. si cui, de prebend. in 6. vbi deciditur facultatem alicui concessam providendi personam, idoneam de beneficiis vacaturis esse factam gratiam; quia cum providendæ personæ non nominentur, tunc gratia videtur esse illius, cui conceditur facultas, ac proinde non expirat morte concedentis; secus verò si super provisione certæ personæ faciendæ, sit data potestas eidem non ob suam, sed eius, cui provideri mandatur, gratiam, vel fauorem: illa quidem expirat omnino, si concedens re integra moriatur. Quia illa facultas non censetur gratia illius, qui de beneficiis providere debet, quia non datur ei libera facultas providendi, quæm voluerit, vel de beneficiis, quæ vniuersaliter potius censetur gratia illius, qui providendus est, quia in eius utilitatem, & commodum eedit, quæ cum non reputatur facta, sed faciendæ, ea de causa perit morte concedentis, & non potest, circa eam extum obstat Sanchez *lib. 8. de dispensationibus, num. 87.* illam facultatem, quæ tibi datur de provisione certæ personæ in aliquo beneficio, vel de absolute, aut dispensatione aliqua faciendæ in fauorem eius, qui providendus, aut dispensandus est, esse gratiam faciendam, si liberè vii possis illa facultate; ac si tenearis ex præcepto & mandato (inquit) illam gratiam præstare, etiam gratia facta: probat, quia in priori casu gemini est ius

quodlibet per illas litteras non dispensatur, quia in eius fauorem illa facultas non conceditur, vt suppono, non dispensando, quia relinquuntur arbitrio dispensantis, velit ne dispensent. Ego non habet ius ad dispensationem, ac proinde non est gratia ei facta: ac si minister necessarius sis, iam censetur gratia facta dispensando, & solum exigitur tunc executio, quam negare non potes.

Sed aduersus hunc modum dicendi insurgit Suarez *lib. 4. de leg. c. 21. n. 13.* quia esse ministrum necessarium, seu ex obligatione, potius videtur obstat gratiæ factæ, quam illam statueret, nam illa necessitas transit in mandatum: mandatum autem perit morte mandantis re integra: ex cap. gratum, cap. relatum, de off. deleg. & l. mandatum, C. mandati. Et confirmat, quia difficile creditur esse, vt licentia data Sacerdoti ad re absolvendam in sui fauorem sit gratia faciendæ, & pereat, si nullum Sacerdoti præceptum de tali confessione audiendæ imponatur, & sit gratia facta, & duret, si præceptum imponatur, cum præceptum pereat morte mandantis. Propter hæc Suarez *num. 18.* censet spectandum esse, ad quem rescriptum directè referatur. Nam si dispensator referatur directè, vt re à peccatis absoluat, vel eum dispense, etiam si in fauorem tui datum illi sit rescriptum; affirmat non esse gratiam tibi factam, sed faciendam, quia per tale rescriptum solum videtur tibi paratum esse causam, quæ gratiam illam debet conferre. Ac si rescriptum ad re referatur, vt ratione illius eligas Confessorem, qui eum dispense, vel absoluat, vel de beneficio provideat, gratia censetur tibi facta, siue Confessor teneatur dispensare, absolue, & provideat, siue non; quia illa facultas tibi per rescriptum concessa, est quasi dispensatio facta in re. Et idem tenet noster Molin. *tract. 5. de iust. disp. 20. num. 4.* D. Sahagun de Villafra. in cap. relatum, de off. deleg. n. 14.

Cæterum retinendus est, vt probabilior, modus dicendi Sanchez, quem sequitur Nicol. Garc. *6. p. de benef. cap. 2. §. 3. à num. 304.* Non enim attendendum est, ad quem rescriptum gratiæ referatur, sed cui gratia in effectu fiat: in effectu autem sit gratia dispensando, siue rescriptum referatur ad dispensantem, siue ad dispensandum, cum in fauorem solum dispensandum sit. Quid enim tua interest dari hoc Sacerdoti licentiam, & mandatum re absolvendæ, & dispensandi, & in tui fauorem, si voluerit ad illum accedere, & elegeris in Confessorem, quàm dare tibi potestatem eligendi illum in Confessorem, qui eum dispense, &c. Imò, si bene adueris, in vtroque casu datur potestas Sacerdoti ad tuam electionem. Ergo si in vno casu est gratia facta, in vtroque esse debet esse. Quocirca existimo non solum rescriptam, in quo tibi conceditur beneficium primo vacaturum, esse gratiam factam, si mandatum ordinario vt re provideat, sed etiam si contra dirigitur mandatum ad ordinarium, vt re de primo beneficio vacaturo provideat, quia in vtroque casu non tam ordinarius tibi confert gratiam quàm exequitur gratiam à Pontifice factam. Neque obstant rationes adductæ pro modo dicendi Suarez. Fatetur enim mandatum expirare morte mandantis, & minuit gratiam, si sitet illi, cui imponitur mandatum: ac cum gratia non fiat ei, sed alteri, & vt firmitatem habeat, imponitur executio mandatum, mandatum non minuit gratiam, sed potius augeat. Neque difficile creditur esse facultatem in tui fauorem Sacerdoti concessam ad re absolvendam impositio præcepto de excipiendæ tua confessione esse gratiam factam tibi; secus verò si nullum sit illi præceptum impositum, quia quando nullum est præceptum impositum, non habet ius ad illum cogendum, vt tuam confessionem excipiat; secus verò posito præcepto.

Supradictam doctrinam, limitant Rota. Cigas, Mandos, Grassis, & alij, quos refert, & sequitur Nicol. Garc. *d. 6. p. de benef. cap. 2. §. 3. n. 301.* & docet Molin. *tract. 5. disp. 20. n. 2. circa fin.* vt intelligatur de facultate, & mandato providendi certæ personæ de certo beneficio. Et idem est de facultate cum aliquo dispensandi in re certa, & determinata: alij dicunt non esse gratiam factam, sed faciendam; quia cum non determinetur, in quo gratia fiat, non potest dici facta, sed faciendæ, & videtur probari ex supradicto cap. si cui nulla, vers. secus, vbi non censetur gratia providendi facta, potestas data alicui super eius provisione, quia non determinatur, cuiusnam beneficii debeat esse provisio. Neque obstat, quod Heronyn. Paulus in pract. Cancell. vers. præstantissime Doctor, & Rebuff. in concord. rubr. de mandatis Apostolicis, §. 1. verbo fuit purificatus. Gutierrez, *lib. 2. canon. q. 9. cap. 17. n. 5.* Thomas Sanchez alios referens *illa disp. 28. n. 87.* excludit hanc limitationem, & affirmat supradictum extum si cui debere intelligi de facultate simplici absolute mandato providendi certam personam de beneficio suo certo, siue incerto; quia vt bene aduerit Nicol. Garcia *n. 301.* violatur illa interpretatio licetia textus: siquidem ibi dicit mandatum.

Secundo limitari non potest vt non intelligatur gratia facta, quousque acceptata sit ab eo, cui gratia fit, quia hæc est quedam donatio, qua non censetur facta, quousque interueniat donatarij acceptatio, sic docet Bonacina *disp. 1. quaest. 3. punct. 8.*

excitatur per commissionem potestas antea habita, non peribit morte delegatis, & bene, quia non habet ex delegatione potestatem, sed solum mandatum exercendi iurisdictionem, quam habet. Ergo solum mandatum peribit, & non iurisdictione. Secundo temperat, nisi iurisdictione delegata sit accessoria gratiae iam factae. cum enim, ut postea dicemus, non perat gratia facta, morte concedentis, neque iurisdictione data ad illius executionem petire potest: tum, quia accessorium sequitur naturam principalis: tum, quia gratia redderet inutilis, si simul cum illa non concederetur potestas, quae accessoria est ad illius executionem. Tandem quia ita deciditur in *c. si super gratia, de off. deleg. in 6.* Tertio temperat, nisi ea potestas delegata, commissa sit nomine dignitatis: nam cum haec semper permaneat, & iurisdictione ab illa concessa semper permanere debet. Quando autem intelligitur facultas data nomine dignitatis, quando nempe personae, ex supradictis constat, & ex dicendis statim amplius elucidabitur. Adde si delegatus lege aliqua constitutus sit, perseverat delegatio, quando lex perseverat, sic Molin. tom. 5. de iustis, disp. 19. n. 5. fin. cum Panorm. & aliis in *c. in fratribus, de off. ordin.* Ex qua doctrina infertur Molin. ut quotiescumque in Concilio Tridentum alibi Episcopis committitur, ut procedant tanquam Sedis Apostolicae delegati, etiam si nunquam processerint, quia casus non occurrat, poterunt mortuo Pontifice conditore illius canonis procedere, quia lex perseverat, & consequenter iurisdictione data per illum. Quarto imperari potest in delegatis ad res fidei cognoscendas, cuius iurisdictione non perit morte concedentis re integra ob favorem fidei & religionis: habet expressè *c. ne aliqui, de heret. in 6.* & tradit Decius *c. pastoralis, §. quoniam, n. 18. de rescripte, l. on l. more, n. 6. §. ff. de iurisdict. omnium iudic.* Sanchez lib. 8. de matr. disp. 28. n. 27.

§. IV.

An rescriptum gratiae absolute concessum expiret finita iurisdictione concedentis.

- 1 Si gratia facta sit non expirat, secus si sit facienda.
- 2 Licentiam tibi datam in favorem penitentium ad audiendum illorum confessiones, qui affirmant perire morte concedentis.
- 3 Probabilis est oppositum, & sit satis contraria rationi.
- 4 Quod si indultum sit de absolutione faciendae alicuius certa persona, communis sententia docet perire morte concedentis re integra.
- 5 Non videtur carere probabilitate oppositum, tamen si in praxi non consulendum.
- 6 Satis sit rationi communis sententia.
- 7 Quid facultate tibi concessa eligendi Confessorem? Resolvitur non perire.
- 8 Idem procedit in dispensationibus, qua committuntur ordinariis, si preces veritatis nitantur.
- 9 Quid de mandato, ut providearis in aliquo beneficio vacante? Qui censentur expirare.
- 10 Probabilis est oppositum.
- 11 Idem dicendum de facultate, & licentia testandi Episcopis concessa.
- 12 Item de facultate à Rege concessa instituendi minoratum.
- 13 Dupliciter gratia, & privilegium concedi potest. Primum cum aliqua limitatione. Secundum absolute, si privilegium, & gratia absolute concedantur.

Regula communis est, & omnino certa, si gratia facta sit, non expirat finita iurisdictione concedentis; secus vero si sit facienda: colligitur ex *cap. si cui nulla, de praebend. in 6.* & tradunt ex supradictis rebus praecipue ex *cap. si cui nulla, gloss. ibi, nos ab. 1. Archid. ad finem, vers. secus faciendae.* Decius in *cap. relatum, de off. deleg. n. 3. & in nova edit. num. 21. Nauar. c. 27. n. 253. vers. 9. & lib. 1. consil. in 2. edit. tit. de off. de leg. consil. 2. n. 1. Gutier. lib. 1. canonic. 29. cap. 1. n. 24. & lib. 2. cap. 17. à prin. Molin. lib. 2. de primog. cap. 7. n. 63. Rebuff. in *pract. tit. de gratia, 2. §. rationi congruit.* Thom. Sanchez lib. 8. de matr. disp. 28. n. 64. Suarez lib. 8. de leg. cap. 31. numero 1. & alij plures ab eisdem relati. Quando autem sit gratia facta, quando facienda, iam supra diximus. Sed ut res clarius fiat, ad aliquos casus, in quibus potest esse aliqua difficultas, deveniamus.*

1. Primus est de licentia, & facultate tibi data à Pontifice, Episcopo, vel parochio audiendi confessiones in favorem penitentium, an perat morte concedentis, finita eius iurisdictione? Petire affirmat Philia. de off. Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 1. c. 24. ad finem, de licentia data per Episcopum, seu alium Papa inferiorum, docet Nauar. *summ. Hispan. cap. 27. numero 264. D. Antonin. 3. p. tit. 17. cap. 9. fin. Vgolin. de off. Episc. cap. 36. §. 10. num. 3. & alij in cap. 26. §. 21. num. 21. & de licentia data à parochio alteri Sacerdoti, docet noster Molin. *tit. 5. de iustis. disp. 20. n. 5.**

Præcipuum fundamentum est, quia iurisdictione delegata perit morte concedentis, si res fuerit integra, quia non radicatur in delegato, sed manet penes delegantem, quoque delegatus ea vi ceperit. Ergo similiter haec iurisdictione ad audiendas confessiones, ad dispensationes faciendas, peribit concedentis morte; siquidem est iurisdictione delegata. Item haec facultas semper videtur data in gratiam penitentium, sed illi non est gratia facta, sed facienda. Ergo perit morte concedentis.

3. Ceterum longè probabilis est licentiam concessam Sacerdoti, audiendi confessiones penitentium, per Pontificem, vel Episcopum, vel parochum, non petire morte concedentis. Quia est gratia, & favor factus, praecipue ipsi Sacerdoti, potius quam penitentibus, cum non sint expressi & nominati, & ad ipsorum petitionem: gratia autem facta non perit concedentis morte, ut diximus, Ergo. Et ita tenet Thomas Sanchez *illa disput. 28. numero 72. Nicol. Garcia 6. p. de ben. se. cap. 2. n. 321. Salas de legib. disput. 20. sect. 17. vers. dico sex d. Suarez 1. 8. cap. 31. num. 3. & 32. n. 9. Egid. de Goninck. disp. 8. dub. 10. n. 72. Saa verbo gratia, num. 4. Basil. de Leon lib. 8. de matr. cap. 19. §. 1. n. 2. & alij plures, quos ipsi referunt. Et licet aliqui ex illis solum in generali de licentia concessa loquantur; alij vero expressè dicunt, etiam si à parochio concessa fuerit, non petire; quia nulla est in hoc ratio differentiae. Ex ipsi gratia, de privilegiis, & gratiis Pontificum iura loquuntur. non quia ad sola privilegia Pontificis sit limitandum, sic Nicol. Garcia, Bassilius, & Gidius, Sanchez *supra*, Suarez *cap. 32. n. 9.**

Neque obstat fundamentum contrarium. Facemur iurisdictionem delegatam, si sit in materia iustitiae, perire morte concedentis, quia ita deciditur in *cap. gratum, cap. 2. latum, cap. 1. et de off. deleg.* at cum in materia gratiae nihil determinetur, non debet morte concedentis petire. Adde in materia iustitiae totam iurisdictionem delegatam ceteri factam in favorem, eorum qui iudicandi sunt non in favorem ipsius iudicis; secus vero in delegatione gratiosa.

Ad confirmationem respondeo non solum in gratiam penitentium, sed Confessoris datam esse, quando petitor non determinatur.

4. Secundus casus est, si detur tibi indultum, ut absolvas aliquas determinatas personas, vel cum illis dispenses ob illatum favorem: tunc si res integra sit, expirat morte concedentis; Sanchez libro 8. *disp. 28. n. 73.* ex communis sententia licet expirat, consentit Garcia 6. p. cap. 2. num. 37. Boracina *disp. 11. qu. 3. p. 8. §. 1. n. 25.* Moutenur, quia tunc est gratia facienda, & non facta, quae expirat morte concedentis re integra ex *cap. si cui nulla, de praebend. in 6.*

5. Fateor hanc esse communem sententiam, & in praxi consulendam; at reposito satis probabile, & securum in conscientia tibi indultum non perire; cetero enim potestatem tibi datam ad dispensandum, vel absolvendum, non solum esse gratiam illius, cui est absolutio, vel dispensatio concedenda, sed etiam tui, siquidem tu ut magis idoneus electus es ad illam dispensationem concedendam: & ita tenet Emmanuel Saa *verbo dispensatio, num. 6.* in editione genuina, & reformata, & indicat *verbo gratia, num. 4.* Salas illum referens *disput. 20. sect. 17. fine*, & in potestate ad absolvendum probabilis censet Suarez *cap. 31. num. 18. ad finem*, inclinat maxime, & securum reputat Bassilius de Leon libro 8. de *dispensat. cap. 19. §. 1. num. 5. & n. 8.* absolute tam tener.

6. Neque obstat textus in *cap. si cui nulla, de praebend. in 6.* ibi enim solum dicitur, facultatem concessam alicui super provisione certae personae facienda expirare, si non ob suam, sed eius, cui providendi mandatur, gratiam, & favorem sit concessa: quare si non solum ob gratiam eius, cui providendi mandatur, sed etiam ob provisorum facultas concedatur, gratia non expirat. At cum facultas absolvendi, & dispensandi videatur, non solum in favorem dispensandi, & absolvendi, sed etiam in favorem absolventis, & dispensantis fieri, perseverare dicendum est, quia saltem ex una parte iam est gratia facta, scilicet ex parte dispensantis: & cum hac perseverare non possit, nisi simul perseveret gratia facienda dispensando, vtraque perseverat, ut multis allegatis probat Sanchez libro 8. *disputat. 28. num. 80. & 81.* Adde satis probabile videri, quamlibet facultatem datam alicui ad effectum causandum in alio esse gratiam factam illi, cui data sit talis facultas, etiam si ex speciali intentione ad alium referatur, ac provide non perire morte concedentis, nisi in his casibus, in quibus ex iure aliud colligitur, qui solum duo sunt. Primus in materia ambitiosa, qualis est beneficalis, ex *ad hoc cap. si cui nulla, & cap. si super gratia, de officio delegat. in 6.* Alius in materia fore contentiosa, ut in *cap. gratum, cap. 2. latum, de officio delegat.* ad quem reducuntur exteri contractus, & negotia humana, & aliae leges quae statuunt mandatum expirat morte mandantis, sic Suarez lib. 8. c. 31. n. 24. & ex illo Basil. de Leon *lib. 8. c. 19. §. 1. n. 5.*

7. Tertius casus est de facultate ibi concessa eligendi Confessorem, siue determinatum, siue indeterminatum, qui à reseruatibus absolbat, vel tecum dispense: an inquam, haec facultas perat morte concedentis re integra? Et dicendum est nullo modo petire, quia est gratia iam facta tibi, & benefici

beneficium legitime à te possessum, ratione cuius potes Sa-
cerdotem eligere, sic tenet Navarr. c. plebanus, de penitent. disp. 6.
num. 35 & 161. Henricus summi lib. 7. cap. 21. §. 6. Suarez 4.
tom. de penitent. disp. 26. sect. 3. n. 7. & lib. 8. de legib. c. 1. num. 3.
& 19. Sanchez lib. 8. disp. 28. n. 72. & 75. Nicol. Garc. 6. part. de
viva. c. 2. §. 15. Basil. de Leon. lib. 8. c. 19. §. 1. n. 7. & alij, quos
ipji referunt, quamvis contra teneat Angel. Philarcus, Gome-
zius, & alij relati à Garcia numero 316. in licentia concessa per
Episcopum aut alium Papa inferiori. Quae doctrina proce-
dit à fortiori in facultate eligendi Confessorem data per Iobi-
dem, quia huiusmodi facultas est accessoria indulgentiae, seu
facultas lucrandi indulgentiam, quae cum sit gratia iam fa-
cta & morte concedentis non expirat, ut est communis senten-
tia, neque etiam potestas eligendi Confessorem, quae illi est ac-
cessoria. Item in facultate concessa eligendi Confessorem per
Bullam Cruciatæ, constat non expirare morte Pontificis con-
cedentis: tum quia est gratia iam facta Regi, in cuius fau-
orem, pro expeditione belli contra infideles conceditur, tum
quia conceditur pro tempore determinato: sic Sanchez alios
referens num. 78. Basilus de Leon. num. 9. Garcia numero 317.
& 318. Item in facultate recipiendi ordines extra tempora,
vel non feratis interdictis, celebrandi in privato oratorio, co-
municandi carnes diebus prohibitis, & aliis similibus, quia hæc
omnes sunt gratia factæ ipsi, cui tales facultates conceduntur,
et proinde perire non possunt morte concedentis, ut supradicti
Doctores autumant.

8 Quartus est de dispensationibus, quæ committuntur or-
dinaris in preces veritatis nituntur, dicendum inquam est, expediti
posse ab ordinariis, quia est gratia facta ipsi dispensando, etiamsi
res fuerit integra, quando Sedes Apostolica vacaverit, sic Basilus
numero 7. Sanchez numero 87. Garcia numero 312. Molin. tract. 5.
disp. 20. num. 4. Balas disp. 20. sect. 17. num. 115. Suar. lib. 6. de leg.
cap. 17. num. 9.

9 Quintus est, si pro te à Pontifice, vel eius Legato detur
mandatum, ut providearis in aliquo beneficio tunc vacante, an
hæc gratia, & mandatum expirat morte concedentis re integra?
Videtur expirare, quia mandatum morte mandantis expirat, leg.
mandatum, C. mandati, §. si re dicitur. In illis. eodem tit. 6. gratiam, cap.
restituam, de officio delegati. Item quia textus in casu cui nulla vide-
tur illi decidere siquidem dicitur, si super provisione certæ perso-
næ faciendæ detur potestas alicui, & res fuerit integra, cum con-
cedens moritur, petite gratiam: & ita tradit Staphileus de literis
gratiæ, quibus motu expirare licet ad beneficia, in princip.
num. 1. Zetola 2. p. praxis Episcopalis, verb. de legatus, §. 1.
Th. Sanchez in c. 1. lib. 8. disp. 28. n. 43. 64. & 81. Eman. Rodrig.
qq. reg. tom. 1. §. 9. art. 1.

10 Nihilominus, etsi supradicta sententia sit probabilis, pro-
babilior mihi videtur non perire tale mandatum. Quia eo ipso,
quo de provisione certæ beneficii obtinuit mandatum, acquisisti
hæc ad rem ad supradictam beneficium, quod nisi maxima gratia
reputari debet, ac proinde non cessat morte concedentis re inte-
gra, et cap. si super gratia, de officio deleg. in 6. & tradit Giga de
provisionibus quæst. 91. num. 4. Gutier. lib. 2. can. 99. c. 17. num. 5.
Henricus summi lib. 14. cap. 17. n. 7. Thom. Sanchez supra n. 87. Mandol.
reg. to. 3. num. 4. Nicol. Garc. 6. part. de benefic. cap. 2. num. 300.
& alij plures ab eisdem relati, Et ad rationem in contrarium fa-
cile respondetur, expirare quidem mandatum morte mandan-
tis, quando non est gratia factæ annexum; secus vero, si datum
sit pro illius executione. Textus autem in casu cui nulla, loquitur
quando non pro certo beneficio, sed incerto, & posito in
electione mandatarij conceditur mandatum, quia tunc non videtur
gratia facta certa, & determinata, sed faciendæ, vel ex Rota
Giga, Mandol. Rodrig. & alijs docet Garc. 2. 30. vel potest dici
loqui textus, quando non datur proprie mandatum, sed solum li-
centia, & facultas, quia tunc non est executor necessarius, sed
voluntarius; ac proinde cessat morte concedentis re integra:
sic ex Hieronymo, Paulo, Rebus, & alijs docet Sanchez num. 87.
95. Adde supradictam doctrinam procedere, etiamsi detur man-
datum de provisione certæ personæ ad certum beneficium cum
certæ cognitione, & citatione partis. Quia semper habet ratio-
nem gratiæ factæ, & executoris potestas accessoria gratiæ repu-
tatur, sic ex Paulo, Rebus, Gutier. Sanchez, num. 88. Garcia n. 303.
Quocirca si tibi sit gratia rescriptum concessum, ratione cuius
assignatur certæ pensio super aliquo beneficio, non expirat
hoc rescriptum morte Pontificis concedentis; sed executor po-
terit ad illius executionem procedere: sic Giga de pensionibus,
§. 9. Gutier. lib. 2. can. 99. c. 17. n. 5. Sanchez n. 88. Garc. num. 310.
si tamen committeretur assignatio pensionis, quæ executori vi-
deatur, tunc in opinione Garcia, Mandolij, Roderici, & aliorum
expirat, quia non censetur gratia facta, siquidem non est de re
certa, & determinata. At in opinione Sanchez quæ satis probabi-
lis videtur, non expirat; quia non est levis gratia habere manda-
tum super provisione incerti beneficii.

11 Sextus est de facultate, & licentia testandi concessa Epi-
scopis à Papa; quæ cum sit gratia facta, non expirat morte Papæ
concedentis re integra: sic Ioann. Gutier. lib. 2. part. 4. §. 75. noster
Mol. de iust. 1. tom. tract. disp. 241. ad finem. Sanchez lib. 8.
disp. 28. num. 81. Couart. in nova edit. in cap. cum in officio, de

testament. n. 8. Garcia 6. p. de benefic. cap. 2. num. 328. Fachin.
lib. 5. controvers. c. 99. & alij ab eisdem relati. Adde hoc verum
esse, etiamsi licet re expeditæ non fuerint, quia est gratia perfe-
cta eo ipso, quod Pontifex dixit, fiat: sic Sanchez, disp. 29. n. 7.
Gonzalez super reg. 8. cancellar. glossa 17. n. 45. Mol. tom. 3. de
iust. disp. 599. n. 6. Garcia n. 334. Saar verbo gratia, n. 11.

12 Septimus est de facultate data à Rege faciendi maiora-
tum, vel alienandi bona ipsius, & dicendum est non expirare
morte concedentis re integra: & est expressa decisio leg. 43.
Tauri, §. leg. 2. in 4. lib. 5. noua compilat. & tenent omnes:
quod non solum habet verum, quando licetæ huius facultatis
sint expeditæ, sed etiam licetis non impeditis: ut tradit Garcia
n. 331. Sanchez, disp. 29. n. 7. Gonzalez reg. 8. cancellar. glossa 12.
n. 45. Mol. de iust. tom. 3. disp. 599. n. 6. Ratio est, quia,
ut supra diximus, gratia, & privilegium non perit ad sui valo-
rem scripturam. Si vero facultas faciendi maiorum concessa
esset à ministris, & Regis consiliariis, dependenter tamen à
Principis subscriptione; quæ tamen subscriptio non esset facta,
quando Princeps moritur; tunc gratia facta à ministris Regis
expirat, neque illa uti poteris ad institutum maiorum, etiam
successore Principe subscriptente: nisi de plenitudine suæ pote-
statis veller concessionem ministrorum supplere; quia tunc
gratia non est perfectè facta, sed potius est in fieri: sic intelli-
gendus est Mol. de primog. lib. 2. c. 7. n. 64. Gutier. lib. 2. part. 4.
§. 74. in princ. & q. 7. n. 2. & lib. 2. canon. 99. c. 17. n. 14. Ma-
rienz. leg. 2. recop. tit. 7. lib. 5. gl. 2. n. 1. sine ibi Azeved. n. 11.
Anon. leg. 43. Tauri, glossa 1. n. 2. & alij qui affirmant facultatem
concessam instituci maiorum literis non expirare à Princi-
pe petite; loquuntur enim non de facultate à Principe, sed ab
ipso minister concessa, quæ est dependens à subscriptione Prin-
cipis, ut rectè explicuit noster Mol. 3. tom. disp. 599. n. 6. Thom.
Sanchez, lib. 8. disp. 29. n. 7. Gonzalez glossa 12. n. 45. Garcia n. 331.

§. V.

An rescriptum gratiæ pro limitato tempore con-
cessum expirat morte concedentis:

- 1 Non perit, quovisq; tempus finiat.
2 Sed quid si concessum sit sub hac forma, ad annum, ad
meum beneplacitum? Affirmant plures prorogari poss.
annum, si Princeps vivit.
3 Censet oppositum probabilis.
4 Quid de gratia, dum fuerit nostra voluntas, ad beneplaci-
tum nostrum? Probabilis est perire.
5 Non caret probabilitate oppositum.

1 Contingere potest, ut rescriptum gratiosum sit concess-
sum pro aliquo tempore limitato, v. gr. pro tempore
vnius anni; si intra illum annum concedens moriatur, non perit,
sed valet, quovisq; annus finiat, & hæc est vna ex ratio-
nibus, quare privilegia Bullæ cruciatæ non pereunt morte con-
cedentis intra illum annum contingente, quia pro duratione
vnius anni fuerunt concessa, & sic sunt gratia facta pro illo anno;
sic Basil. de Leon lib. 8. cap. 19. n. 7. Sanchez disp. 28. n. 50. &
specialiter de Bulla n. 78. Suar. lib. 8. cap. 32. num. 10. Henric.
lib. 7. de indulg. cap. 2. n. 4.

2 Sed quid si dicat Princeps: Concedo tibi licentiam ad
annum, ad meum beneplacitum, peribit ne licentia, si intra an-
num moriatur, vel ultra annum prorogabitur, si Princeps vivit?
Affirmat Sanchez num. 51. prorogari post annum consentit
Henric. lib. 7. de indulgent. cap. 2. n. 4. Anton Gabriel tom. 3.
commun. opin. lib. 6. tit. de pbened. concl. 2. n. 31. Quia illa con-
cessio facit hunc sensum: Concedo tibi licentiam ad annum, &
ulterius ad meum beneplacitum.

3 Ceterum probabilis censet non prorogari post annum
etiamsi vivat concedens. Quia illa verba, ad beneplacitum
meum, non videntur extensiva prioris facultatis, sed potius res-
trictiva illius: & facere hunc sensum, ad beneplacitum meum
tibi concedo licentiam per annum: id est, licentiam tibi con-
cessam per annum volo esse dependentem à mea voluntate. Et
confirmatur. Si Princeps concederet licentiam per annum, &
addiderit, nisi reuocauero, clarum est non prorogari ultra annum;
ergo neque cum dicit ad beneplacitum. Præterea quia sensus
ille pro sententia Sanchez allatus extra proprietatem verbo-
rum esse videtur, facit enim duplicem confessionem, scilicet
ad annum, & ulterius ad beneplacitum, cum tamen verba eam
non admittant: non enim est concessio facta per propositionem
hypotheticam, sed categoricam, neque per copulatiuam, sed
per simplicem: & ita tenet Suarez cap. 32. num. 11. §. 12. Ex
quo mihi etiam satis probabile videtur, si intra annum moriatur
concedens perire licentiam sub illis terminis datam, quia
datur per annum ad beneplacitum: & cum beneplacitum pe-
reat, pereunt persona, perit concessio. Possit tamen non incon-
gruè habere hunc sensum supradicta propositio; scilicet con-
cedo tibi licentiam ad beneplacitum meum, id est, ex beneplaci-
to meo, qui sensus non denotat conditionem concessionis, sed
potius

DE
ASTRO
PALAT
TOM.
LIB. 8.

potius causam illius: ac proinde perseverat pro toto anno, etiam mortuo concedente intra illum, sic Suar. *lib. 1. cap. 32. in fine*, & Henric. *c. 1. num. 4.*

4 Quando autem Princeps concedit gratiam, apponendo illam dictionem, *ad beneplacitum meum*, vel quamdiu voluero, aut fuerit nostra voluntas, dubitari potest, an peccat concedentis morte? Et quidem perire probabilis est, quia post mortem neque est voluntas, neque illius velle, nec beneplacitum; ac proinde cessat conditio, sub qua fuit gratia facta: *cap. si gratiosè, de rescriptis, in 6.*

Dices, ergo si non adderentur illa verba, sed absoluta esset concessio, periret gratia, siquidem periret voluntas, & beneplacitum, ex quibus habet gratia efficaciam.

Respondet ex voluntate postrema concedentis habere gratiam efficaciam, vt sit, non tamen, vt conferretur; non enim indiget ad sui conseruationem postrema voluntate concedentis; solum enim requirit, ne adit contraria voluntas, scilicet reuocatio. At quando sub illis terminis conceditur; tunc indiget postrema voluntate conferuante, quia sub illa conditione conceditur: quate si hæc absoluta cesset, cessat & gratia: sic docent Sanchez plures referens *disp. 27. n. 52.* Menoch. *lib. 1. de arbitrar. quasi 69. n. 2.* & *sen. Couarr. 3. var. cap. 15. n. 3.* Bilius *lib. 3. cap. 19. §. 1. n. 9.* & *10.* Suarez *lib. 8. de legibus, cap. 32. num. 3.*

5 Addeam tamen existimo, non carere probabilitate ex illis verbis non limitari gratiam ad vitam concedentis, sed protogari post illam, quouique reuocetur; quia videntur in communi loquendi modo æquiualeere illa verba ad beneplacitum meum, illis verbis, donec reuocauero, seu aliter ordinauero, quia dum aliter non ordinatur, semper videtur esse, & perseverare eadem voluntas. Et confirmari potest ex usu, & consuetudine ordinariorum, cum faciunt talem religiosis, & alijs personis concedunt admittendi sacramenta, subiungunt *ferè* semper, se velle, vt illa licentia efficaciam habeat, dum fuerit nostra voluntas: at ex his verbis non reputatur licentia cessare, quouique reuocetur; ergo, & ita tenet Emanuel Saa *verbo gratia, num. 7.* in vtraque editione genuina, & reformata: ibi gratia, in qua dicitur, donec voluero, vel donec aliter ordinauero, vel ad beneplacitum Sedis Apostolicæ, dura mortuo concedente. Ecce qua ratione pro eodem vsurpat illa verba donec voluero, vel donec aliter ordinauero: & in editione genuina subiungit (etiam contra habeatur in reformata) quod si dicat Papa, ad nostrum beneplacitum, expirat eo mortuo quidam putant, alij negant: & remittit se ad id, quod dixerat *verbo delegatus*, vbi in *n. 3.* inquit: Delegatio non expirat delegante excommunicato, aut suspensio, neque ipso mortuo, si est data ad eius beneplacitum.

§. VI.

An rescriptum gratiæ, & iustitiæ morte delegati, vel eius finito officio expirat.

- 1 Delegatio personalis expirat, secus realis.
- 2 Si sub nomine proprio delegatio fiat, regulariter censenda est personalis.
- 3 Si sub nomine dignitatis realis, & ad successores transit.
- 4 Extenditur, siue res integra sit, siue non.
- 5 Item etiam si nudum factum committatur.
- 6 Item esse si consanguineus delegantis.
- 7 Si in commissione exprimitur nomen proprium, & nomen dignitatis, censenda est commissio personalis.
- 8 Apponuntur duæ limitationes: una approbatur, altera rejicitur.

1 Omnes conueniunt delegationem personalem expirare; locus verò realem. Quando autem commissio sit personalis, quando realis, non est facile explicari; quia contingere potest, esse commissionem personalem, etiam si solum dignitas delegati exprimitur: si in commissione addantur tales circumstantiæ, quæ indicant sufficienter electam esse industriam personæ, vt supra diximus latius, cum de priuilegio reali, & personali loqueremur, videri potest de hac re doctissimus Menochius *lib. 1. de arbitrar. quasi 68. à num. 1. usque ad 25.*

Sed claritatis gratia notandum est tribus modis fieri delegationem posse. Primum expresso nomine delegati tantum, secundò hoc tacito, expresso tamen officio, & dignitate. Tertio expresso vtroque nomine; & proprio, & dignitate.

2 Dico primò, si commissio nominis proprio fiat v.g. Petri, regulariter censenda est personalis: nisi ex circumstantiis, & subiecta materia aliud manifestè colligatur. Conclusio est ferè omnium Doctorum, quos statim referemus. Et ratio est clara, quia ad iure forem non potest transire, nisi ex voluntate delegantis explicata: cum autem id non explicetur, sed potius signando personam contrarium significauerit, efficitur sane commissionem esse personalem esse vt illius.

3 Dico secundò si commisso sub nomine dignitatis facta sit verbi gratia, Episcopo Salmantino, Decano talis Ecclesiæ, realis, est, & ad successorem in dignitate transit; quia tunc commissio non est facta personæ, ratione illius, sed ratione dignitatis sibi inherentes; & cum hæc perpetua sit, & ad successores transit, transit & commissio: habetur expresse *in quoniam Abbas, de offic. delegat. ibi, quia sub expressis nominibus locorum, & non personarum commissio emanauit id ita tenet glossa ibi, Abbas numero 8.* Menoch. *lib. 1. q. 68. de arbitrar. n. 21.* Salas *disp. 20. de legib. c. 17. c. nel. 1.* Sanchez *lib. 8. disp. 27. n. 6.* Bonacina *disp. 1. q. 3. p. 8. §. 1. n. 3. versus respondeo secundò.*

4 Extenditur conclusio, siue res integra sit, siue non; quia esse rem integram, vel non esse, non immutat concessionem: & cum hæc dignitati potius, quam personæ facta sit, cum illa transit, sic Panor. *in cap. quoniam Abbas, num. 12.* Menoch. *num. 22.* Sanchez *num. 7.* Salas Bonacina *supra*, & reliqui omnes Doctores; excepto Angelo, vt testatur Menoch. & Sanchez *supra*.

5 Extenditur secundò, vt locum habeat, etiam si solum nudum factum committatur; quia nudum factum minus exigit indultum personæ: ergo facilius potest ad successorem transire. Adde etiam iudicium exercenda committitur, quæ transit ad successores, plures actus ibi committuntur, qui nudum factum respiciunt. Ergo iam commissio nudi facti transire ad successores potest: sic cum Abbate & Deco defertur vt probabilis Menoch. *de lib. 1. quasi 68. um. 23.* Sanchez alios referens. *num. 14.* Bonacina *disp. 1. q. 3. p. 8. §. 1. num. 16.*

6 Extenditur tertio conclusio, vt habeat locum, etiam si ille, cui committitur delegatio sub nomine dignitatis, sit consanguineus, aut amicus delegantis: adhuc censenda est commissio realis, si commissio sit ex illis, quæ solum personam concernunt in dignitate regulatæ sunt, iuxta *cap. status, de rescriptis, in 6.* quia tunc qualitates illæ consanguinitatis, vel amicitie non principaliter spectantur: at verò si commissiones sint ex illis, quæ nudo ministerio contentæ sunt, tunc præsumptio non leuis est esse commissionem personalem: & ad successores non transit; quia videtur spectata qualitas amicitie, vel consanguinitatis potius, quam dignitatis: sic legatum relictum Archiepiscopo consanguineo, vel amico, præsumitur relictum personæ, non dignitati. *cap. requisitus, de testamentis.* Et idem est si illam in executionem nominis quæ ad executionem testamenti potius amicitia, quam dignitas procedit: sic docet Menoch. *lib. 1. de arbitrar. quasi 68. num. 25.* & adducit pro se lafon in *l. more, num. 65. versus quando limitat. ff. de iur. fidei. omnium iud. Couarr. in rescriptis, de testamento, & glossam in. religio, in glossa penult. de testam. in 6.* Sanchez *lib. 8. disp. 27. num. 15.* Secus verò dicendum si in Archiepiscopo non esset illa qualitas amicitie, vel consanguinitatis, quia tunc præsumitur legatum ad successorem transire, vt optime probat Menoch. *lib. 4. p. 2. sumpt. 121. num. 5.*

7 Dico tertio, si in commissione exprimat nomen proprium delegati, & simul eius dignitas, reputanda est commissio personalis, & non realis, etiam si nomen proprium fuerit postpositum nomini dignitatis: sic docent alios referentes Flamin. *de rescriptis, lib. 1. qu. 11. n. 12.* Salas *disp. 20. de leg. sect. 17. n. 12.* cont. 2. Sanchez *lib. 8. disp. 27. num. 20.* Bonacina *disp. 1. q. 3. p. 8. §. 1. n. 3.* Guierri, *de matr. cap. 15. n. 1. §. 9.* Ratio est, quia nomen personæ in commissione positum restringere videtur vniuersalem significationem pronuntiam esse nomine dignitatis; ac proinde facit, vt solum verba personæ communetur commissio, & non pro omnibus habentibus illam dignitatem: aliter si omnibus communicatur, nomen personæ in rescripto positum esset inutile, & confusionem causeret; quod non est dicendum, quia verba in rescripto semper debent habere effectum *ex l. si quando, ff. de legatis 1.*

Dices, etiam nomen dignitatis, inutiliter ponitur; siquidem ratione illius non extenditur rescriptum amplius, quam si solum sub nomine personæ latum esset.

Respondet negando esse inutiliter positum, quia licet nomen dignitatis non deseruiat ad extendendam commissionem, deseruit tamen vt clarior, & euidens cognoscatur persona, cui est facta commissio: non enim tunc nomen dignitatis gratia disponendi fuit appositum, sed potius gratia demonstrandi, cui dispositio concedebatur. At si commissio esset generalis facta omnibus habentibus talem dignitatem, nomen speciale, & proprium vnius personæ in commissione positum ad nihil aliud, nisi ad confusionem posset deseruire.

8 Limitant plures Doctores hoc esse intelligendum, quando delegatus cognitus erat deleganti; secus verò si illi esset incognitus, quia tunc videtur nomen proprium non esse in consideratione; ac proinde nomen dignitatis, vt potentius, & firmitus præualere: sic docent Barr. in *l. si seruus communis, ff. de stipul. serui, per textum ibi, Abbas in cap. quoniam Abbas, n. 8. de officio del. g. Berolius ibi n. 91.* & dicit esse communem Gregor. Lopez. *leg. 47. fin. tit. 18. part. 3.* Menoch. *de arbitrar. lib. 1. q. 68. num. 16. §. 17.* & alij relati à Sanchez *lib. 8. disp. 27. num. 19.* Verum hæc limitatio mihi non probatur: tam quia rationes supra

supra

supradicta in hoc etiam casu militat, scilicet inuoluntate fore appositum tunc nomen personae: tum etiam quia in e. quoniam Abbas, de officio delegati. ubi declaratur quoniam sit commissio realis, dicitur esse in qua sub expressis nominibus locotum & non personatum fit. Ergo à contrario, ubi sub expressis nominibus personatum sit commissio, non realis, sed personalis censenda est: & ita tenet Sanchez, Bonac. Flamin. Salas, & alii supra relati nihil distinguentes.

Secundo limitat Sanchez, Bonac. Salas, & alii supra ut intelligatur commissio esse personalis nisi ex circumstantiis reddeatur, vel damosa alteri, iniusta, vel inutilis, quia semper in casu dubio praesumendum est delegatam non velle suam dispositionem inuoluntate vel inutilem esse.

§. VII.

Quae dignitas successorem habeat.

- 1 Proprietas quatio & distinguuntur dignitates
- 2 Commissiones factae legato non transeunt ad successorem.
- 3 Commissiones factae canonico, qui existimant non transire ad successorem, probabiliter censentur appositum in Ecclesia, ubi est certus numerus canonicorum.
- 4 Iudici synodali factae commissio ad successorem non transit.
- 5 Vicarius Episcopi non habet dignitatem perpetuam.
- 6 De rigore iuris commissiones illi factae non debent ad successorem in officio transire ac transeunt ex consuetudine.
- 7 Nominis vicarii, seu officialis non comprehenditur Episcopus, etiam mortuo, seu remoto ab officio vicario.
- 8 Neque nuptius, seu legatus Apostolicus.
- 9 Neque auditor camerae Apostolicae.
- 10 De vicario capituli sede vacante qui affirmat nomine officialis, & vicarii diocesani intelligi, ac proinde exquiri posse commissiones diocesano factas
- 11 Quid dicendum.
- 12 Sed quid si duo sint officiales principalior eligi debet, si aequè sint principales in gratiosis referentibus quilibet eligi potest in contentiosis varianti Doctores: censentur probabiliter recurrendum esse ad de legantem
- 13 Electio uno officiali in rescriptis pro foro externo, non potest alius adiri, secus in foro poenitentiae.
- 14 Non potest Episcopus ab uno has commissiones auferre & alteri committere, si in officio vicariatus illum teneat.
- 15 Sub nomine vicarii diocesani intelliguntur vicarii palatiorum habentium iurisdictionem, quasi Episcopalem.
- 16 Vicarii foranei non possunt commissiones factas diocesano expedire.

Pro intelligentia superioris doctrinae restat explicare quae dignitas intelligatur successorem habere vt sic commissio facta alicui ratione dignitatis ad successorem illius transeat. Et ratio difficultatis est. Nam commissio facta Vicario Legato à latere, Canonico, & iudici synodali videtur ad successorem transire: cum tamen haec dignitates proprie successorem non habeant.

Vt ergo cum distinctione procedamus.

Primo dicendum est de Legato.

Secundo de Canonico.

Tertio de iudice synodali

Quarto de vicario.

1 Ex primo de legato dicendum est commissiones illi factas etiam sub nomine solius dignitatis, non transire ad successorem in legatione, sed esse personale ac proinde finito eius officio exingui. Ratio est clata quia dignitas Legati successorem non habet quia non est dignitas permanens in Ecclesia, sed ad voluntatem Pontificis constituitur: ac proinde quoties alicui legatio committitur, de nouo creati Legatus dicitur, non succedere praeterito. Quapropter provisiones, & reservationes beneficiorum à Legato factae, si effectum sortitae non sunt, finita legatione expirant: vt habetur in c. praesenti, de officio legati, in 6. & tenet Sanchez alios referens lib. 8. disp. 27. n. 11. Gutierrez de matrim. 125. n. 4. Bonacina disp. 1. q. 3. punct. 8. n. 5. Salas disp. 20. sect. 17. sub numer. 124. versic. ex dictis Gutierrez. de matrim. cap. 125. num. 14. Nicol. Garc. de benefic. 6. part. c. 2. n. 34. & alii apud ipsos.

2 Secundo de Canonico dubitari potest, an commissio illi facta, etiam sub nomine solius dignitatis, transeat ad successorem.

Respondet Sanchez aliis relatis lib. 8. disp. 27. num. 12. siue in Ecclesia sit certus numerus Canonicorum, siue non; commissio facta Canonico ad successorem non transit de rigore iuris; quia non habet successorem, bene tamen ex benigna interpretatione voluntatis Pontificis, sicuti de vicario dicimus: consentit Bonacina disputat. 1. quaest. 3. p. 8. §. 1. num. 14.

At mihi probabilius est, si in Ecclesia sit numerus certus Canonicorum, quorum quilibet habet suum titulum vt in multis Hispaniae Ecclesiis contingit commissio facta Canonico S. Petri, sub nomine dignitatis ad successorem transeat. Mouerit Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars I.

quia verè huiusmodi canonicatus est beneficium perpetuum, quod petit successorem, siquidem tenetur Praelatus de illo providere, neque potest diuidere, aut extinguere. Caput autem dilectio, de praebenda, §. praeterea ubi dicitur canonicatum cum Canonico nasci, & desinere cum defuncto, loquitur quando in Ecclesia non est certus numerus praebendarum quia tunc per mortem vnius Canonici nulla dignitas vacat: si quidem liberum est electoribus de nouo illum creare: in Ecclesia ubi est certus numerus praebendarum praebenda verè dicitur vacare, vt colligitur ex illis verbis, vno individuo iure vacante, sic tenet relato Anastasio Germonio, Nicol. Garcia 6. p. de benefic. cap. 2. num. 37.

4 Tertio dubitari potest de iudice synodali an inquam, ad successorem transeat: Et breuiter dicendum est, nullo modo transire, sed cum ipso exingui: tum quia huiusmodi iudices debent designari nominatim, & in particulari: vt colligitur ex Trident. sess. 25. de reformis, cap. 10. ubi statuitur designari personam, quae qualitates habeat iuxta ca. statutum, de rescriptis, in 6. quibus causae à Romano Pontifice delegari possint. Ergo eorum assignatio non transit ad successorem in praebenda, tum quia esto assignarentur in genere, & sub nomine dignitatis, verbi gratia, sit, iudex synodalis Decanus huius Ecclesiae: illo mortuo non transit ad successorem decanatus quia non transit iudicatura, sed cum primo assignato expirat sic docet Garcia 9. p. de benefic. cap. 2. n. 349. cum Michaeli Acofta in cap. quoniam Abbas de officio delegati, & referet ita declaratum fuisse in regia Cancellaria Pintia & à sacra Congregatione super Concilium illo c. 10. quam declarati nem referet, Barbol. super Concil. in noua edit. Flamin. de rescriptis, lib. 1. q. 11. n. 14. Cualos commun. contra comm. q. 66. 6.

5 Quarto dubitatur de vicario & quidem statuendum est vicarium Episcopi non habere dignitatem perpetuam, quia vicariatus non est dignitas, quae successorem exoptulat. Non enim tenetur Episcopus mortuo vicario alium substituere, sed pro libito illum substituit, sicuti & pro libito illum in officio conseruati poterat enim ab officio remouere, quae omnia constant ex c. 1. & 2. de officio vicarii in 6. & Clem. 2. de rescriptis, trad. Rebuffit. de forma vicarii n. 192. Barbosa de potestate Episcopi 2. part. allegat. §. 4. n. 170. & multis citatis n. 145. Quapropter vicarii dignitas, quae nulla alia est quam iurisdictio ab Episcopo delegata, perit morte vicarii, vel remotione illius ab officio: & quando alius loco illius assumitur, non debet dici subrogari in eadem potestate dignitate, sed in alia simili: & sic proprie est de nouo creatus, non tamen est proprie successor. Ex qua doctrina videbatur inferri necessario commissiones factas vicario Episcopi etiam sub nomine dignitatis, tantum esse personales: quia eius dignitas personalis est non perpetua, neque illi per se inherens, sed ex voluntate alterius contingens: sic tradit late probans, & alios allegans Menochius lib. 4. praesumpt. 121. n. 5. & de arbitrio lib. 1. q. 68. num. 24. Mantica de coniecturis, lib. 8. tit. 17. n. 3. Flamin. de rescriptis, lib. 7. q. 24. n. 76. & alii plures relati à Garcia 6. part. de benefic. cap. 2. num. 32. Sanchez lib. 8. disp. 27. num. 8.

6 Nihilominus est hoc de rigore iuris verum sit: attentione consuetudine, & stylo curiae commissiones factae vicario sub nomine dignitatis ad successorem in vicariatu transeunt: praesumitur enim intentionem Pontificis ita esse, ne passim rescripta vicariis Episcoporum commissa pereant, & ne sumptus in nouis expeditionibus multiplicentur: neque conscientiae multorum diu sint vinculis alligatae, & grauatæ dilatione neque expeditionis. sic docuit Abbas in cap. quoniam Abbas, n. 11. de officio delegati, Cardinal. ibi, & in Clem. 2. de rescriptis, q. 5. ubi gloss. verbo principalis Hieronym. Gabr. cons. 33. hb. 2. Thom. Sanchez. n. 10. & 31. Bonacina disp. 1. q. 3. punct. 8. num. 5. Salas disp. 20. sect. 17. sub numer. 124. versic. ex dictis Gutierrez. de matrim. cap. 125. num. 14. Nicol. Garc. de benefic. 6. part. c. 2. n. 34. & alii apud ipsos.

7 Sed adhuc est difficultas, qui vegiant nomine vicarii Episcopi, seu officialis diocesani intelligendi, vt possint dispensationes, & commissiones factas vicario Episcopi, seu officiali diocesano expedire;

Et primo dicendum est nullo modo venite intelligendum ipsemet Episcoporum etiam mortuo, vel remoto ab officio vicario, quia Episcopus non est vicarius, neque dignitas Episcopi est dignitas vicariatus, sed omnino distincta: vt constat ex cap. venerabilibus, in primis de sentent. ex commun. in 6. Neque obstat esse idem tribunal Episcopi, & vicarii, vt possit Episcopus causas commissas vicario expedire quia est idem tribunal in his, quae competunt vicario ex commissione Episcopi & iure ordinatio, non ex commissione, & delegatione Pontificis sic Nauarr. lib. 1. consil. in 2. edit. de officio delegati, cons. 5. n. 4. Sanchez plures referens lib. 8. disp. 27. n. 30. Bonacina disp. 1. q. 3. punct. 8. §. 1. n. 11. Gutier. de matrim. cap. 125. n. 11. Salas disp. 20. sect. 17. versic. ex dictis.

8 Nec videtur intelligendus nomine vicarii, seu officialis diocesani, Nuntius seu Legatus Apostolicus tum quia Legatus Apostolicus non est vicarius neque officialis diocesanus cuius commissio talis facultas: tum quia Legatus non potest se intromitti

DE
ASTRO
PALAT
TON.

intromittere in his, quæ à Sede Apostolica specialiter delegantur: iuxta cap. *Anduisti*, 2. de officio legati. & ita tenet relato Sahagun, Nicol. Garcia 6. part. de benef. cap. 2. sub num. 58. ver. sic sed restat.

9. Tertio nec videtur intelligendus auditor cameræ Apostolicæ: nam licet hic sit litteratum Apostolicarum vniuersitatis executor, id est, ubi alij executores deputati non fuerunt, at ubi deputati sunt, solum potest accumulari cum illis litteras expedire, sic Garcia *suprà*.

10. Quarto de vicario Capituli Sede vacante plures affirmant nomine vicarii dicecclani venire intelligendum: ac proinde litteras commissas vicario Episcopi, seu dicecclani, posse illas expedire docet Cardina. *Clement. 2. de rescriptis. quest. 13. n. 15. Sanchez. disp. 27. n. 10. 31. & 33. Zechus de vicario Episcopi. c. 23. §. 1. n. 1. indicat Salas disp. 20. c. d. 17. ver. ex dictis; præcipue h. sub nomine vicarii dicecclani commissio facta est. Mouentur; quia hic vicarius Capituli Sede vacante vetè est vicarius dicecclanus: imò vetè dici potest vicarius Episcopi, id est, illius qui Episcopalem habet iurisdictionem.*

11. Verum si commissio facta sit vicario Episcopi, censetur non venire intelligendum vicarium Capituli Sede vacante; quia proprie, & in rigore vicarius Capituli, non est vicarius Episcopi sed iurisdictionis Episcopalis, vt docet glossa in *Clement. 2. de rescriptis. verbo Episcopi*. Lambertinus de iure patronatus. 3. p. 2. l. *quasi*, 1. ar. 7. n. 3. Garcia 6. p. de benef. c. 2. n. 41. vbi plures referunt Bonacina disp. 1. *quasi*, 3. punct. 8. §. x. n. 7. ver. ergo vero. August. Barbol. de potestate Episcopi. 2. p. allegat. 54. num. 142. Si autem commissio facta fuerit vicario seu officiali dicecclano, vt communitè fieri solet tunc probabilis, imò pro certo existimo non venire intelligendum vicarium Capituli Sede vacante in dispensationibus matrimonialibus, & rescriptis iustitiæ, & gratiæ quæ dantur in forma dignum; quia auctoritate consuetudine, & stylo curiæ Romanæ non censetur commissio vicario Capituli; siquidem semper committuntur Episcopo viciniori, aut eius vicario; neque vicarius Capituli audeat illas litteras expedire sine noua commissione. sic Hieronym. Paul. de præd. Cancellar. in princ. ver. circa qualitatem personarum. Leo in thesauro fori Ecclesiastici cap. 10. n. 8. fallent. 5. & 6. Sahagun in c. quoniam Abbas. n. 1. Garcia Pluribus decisionibus Kote comprobans 6. p. de benef. cap. 2. num. 44. vsque 58. Bonacina *suprà*. August. Barbol. de potestate Episcopi. 2. p. allegat. 54. n. 158. Notanter dixi non posse vicarium Capituli Sede vacante expedire dispensationes matrimoniales, & rescripta, quæ dantur in forma dignum, commissio officiali dicecclano; quia ex stylo curiæ contrarium habetur, vt intelligas commissiones, & executiones in forma gratiosa seu in forma commissoria quæ non sit in forma dignum, & executiones pensionum, & delegationes causatum, & litium posse per vicarium Capituli Sede vacante expediri, si fuerint vicario, seu officiali dicecclano commissæ: tum, quia in his non habetur in contrarium stylus curiæ, tum quia nomine vicarii, seu officialis dicecclani venit intelligendum vicarius Capituli Sede vacante, vbi contrarium de stylo non constat: vt docet glossa *Clement. est principalis de rescriptis, verbo Episcopi*. Imola, Anchar. & alij, quos sequitur Sanchez lib. 8. disp. 27. num. 32. & 33. & plures, quos refert & sequitur Garcia 6. p. cap. 2. num. 47. & ita tenet ipse Garcia sub num. 58. cum D. Sahagun, in c. quoniam Abbas, de officio deleg. n. 15. & addit delegaciones factas à Nuntio Apostolico in Hispania vicario dicecclano, etiam in forma dignum. posse expediri per vicarium Capituli, quia solum ex stylo curiæ Romanæ non venit intelligendus vicarius Capituli nomine vicarii dicecclani non tamen ex stylo Nuntii & aliorum.

12. Sed quid si eiusdem Episcopi sint duo officiales quibus poterit expedire litteras officiali dicecclano commissas?

Respondeo, si vnus est principalior, eo quod magis latam iurisdictionem habeat, is solus poterit expedire quia is solus nomine officialis dicecclani intelligitur in rescriptis Pontificis, vt constat ex *Clement. 2. de rescriptis*, & ibi glossa verbo principalis. Item quia nomen dignitatis absolute prolatum stat pro principaliori significato. Quocirca si plures in vna Ecclesia essent Archidiaconi, & commissio facta esset Archidiacono absolute, intelligi debet esse facta principaliori: sic Sanchez alios referens n. 36. alas *scilicet* 17. sub nu. 14. Gutierrez de matr. cap. 12. §. num. 14. Bonacina num. 10.

Si autem vterque officialis esset æque principalis, tunc distinguendum est inter dispensationes, & rescripta contentiosa, & non contentiosa nam pro dispensationibus, & rescriptis, quæ contentiosa non sunt neque inter partes agitantur, poterit quamlibet illorum eligere, qui nullum inde sequitur inconueniens, & videtur esse mens concedendæ: sic glossa *cap. quoniam Abbas, verbo substitutum, de officio deleg. Sanchez num. 37. sine Bonacina & Salas supra*. Pro dispensationibus vero, & rescriptis contentiosis tenet glossa *supradicta* loco esse iudicem quem actor maluerit, quia in fauorem eius rescriptum concessum est, sic videtur electio eius voluati remitti. Alii vt Broius de c. quoniam Abbas, d. 77. censent ambos esse simul iudices, & neutrum fecerim, quia non maior ratio vnus, quam alterius. Salas autem, & Bonacina *suprà*, censent con-

sententibus partibus quemlibet eligi posse, quia quislibet habet auctoritatem, neque vlli sit iniuria: at dissentientibus partibus concurrentium esse ad Principem, vt determinet. Mihi vero probabilis videtur neutrum à partibus eligi posse, sed electionem, & determinationem faciendam esse à delegante. Mouentur, tum quia hæc est communis sententia, vt videri potest in his, quos refert, & sequitur Sanchez n. 37. tum quia tota iurisdictione, & potestas iudicandi, quam quilibet illorum officiarum habere potest, est ex commissione non ex electione partium. Ergo si commissio non magis vnus, quam alium iudicem signat, partes non poterunt vnus potius, quam alium designare. Vtrumque autem designate non possunt, quia non duobus, sed vno tantum commissio facta est. Adde quando vna pars in assignatione discedit, non potest iudex assignatus ab alia parte concedere, & non ob aliam rationem, nisi quia in rescripto non fuit actori talis potestas eligendi concessa, sed neque etiam fuit concessa, quando alia pars consenserit. Ergo, Dices, ergo manebit inritum rescriptum quia est incertum iuxta cap. *ad hac, cap. fin. de rescriptis*.

Respondeo negando consequentiam; quia non est incertum rescriptum: sed certum, de re, inquam, certa, & de persona certa sub distinctione: quod est hæc sit aliqua incertitudo, non vitiat rescriptum, quia purgari potest ex assignatione delegantis, nulla facta in rescripto mutatione: vitiat autem rescriptum, si omnino incertus iudex eligeretur: at quia, in presertim ex certis personis iudex eligitur, non incertus omnino, sed certus reputari debet: & ita cum Bero. de defid. Sanc. illo. n. 37.

13. Vnum tamen est omnino aduertendum, in rescriptis pro foro externo electo vno officiali, quando partes illium eligere possunt, non posse alium æque principalem adiri. Probant aliqui, quia vbi conceptum est iudicium, ibi terminari debet, vbi cap. 30. ff. de iudicijs. Sed finis ratio, quia per solam rescripti presentationem iudicium conceptum non est, vt supra diximus, sed per citationem, vel litis contestationem. Ratio autem vera est, quia electione illius facta per rescripti presentationem, cum animo procedendi circa illum, acquirit iudex signatus iurisdictionem, quæ tamen pro voluntate partis tolli non potest, neque ipse in alium nisi subdelegando in causis, in quibus subdelegare permittitur, transferre potest. sic Antonn. cap. licet vnusque, num. 13. de officio deleg. glossa illo quoniam Abbas, verbo substitutum. Sanchez num. 38. Bonacina num. 30. At si electus moteretur, deponeretur, aut alia via alius loco illius subrogaretur, hic posset causam finire, sic Salas, Sanchez *suprà* quia vnus successores reputat eadem personam cum illo, qui fuit primo electus. In foro autem contentiosæ satis probabile est electo vno iudice alium adiri posse quouisque inuenias, qui dispensationem in tui fauorem expediat. Quia videtur concessa facultas iuxta naturam fori penitentialis, quæ est vt possit penitens electo vno Confessore, illum relinquere, & alium adire, & ab eo abolitionem impetrare. In electione Confessoris delegati videtur dicendum te posse, si eius sententia non placeat, alium eligere, qui iudicet, quia censetur tibi data potestas eligendi, quouisque impetres rescripti consummationem. sic Sanchez lib. 8. disp. 27. num. 40. cum Suarez tom. 4. de penitentijs. disp. 27. sect. 4. dub. 2. num. 7. Salas num. 124. sine, aduersus Nauarr. lib. 1. consil. in 2. editione. Tit. de officio delegati consil. 8. num. vnico.

14. Secundo aduerto, nullo modo posse Episcopum à suo vicario has commissiones auferre, & alteri concedere, manente priori in officio vicariatus, quia non pendet ab Episcopo vicarius in hatum commissionum expeditione: neque potest ad solas harum commissionum expeditiones vicarium statuere, quia iste non esset vicarius Episcopi proprie, quod requiritur, vt capax sit harum delegationum sic Salas disp. 29. *scilicet* 17. sub num. 124. sine. Sanchez lib. 8. disp. 27. num. 42. Bonacina disp. 1. *quasi*, 3. punct. 8. §. 1. num. 11. librum tamen est Episcopo vnum vicarium ab officio remouere, & alium constituere: & tunc nequit prior dispensationes sibi presentatas tanquam vicario expedire, sed expediendæ erunt per successorem: sic doctores nuper relati quod examinandum est in § sequenti.

15. Quinto de vicarijs Prælatorum habentium iurisdictionem, quasi Episcopalem, est dubium, an veniant intelligendi sub nomine vicarii, seu officialis dicecclani, cui committuntur rescripta?

Plures, quos refert Sanchez lib. 8. disp. 27. num. 34. negant cum glossa in *Clement. est principalis de rescriptis. verbo Episcopi*, censent nouissimè Augustin. Barboza de potestate Episcopi; 2. part. allegat. 54. num. 143. Sbrozus lib. 2. *quasi*, 23. num. 8. Mouentur, quia hi non sunt capaces harum delegationum, eo quod non habeant dignitatem. Ceterum probabilis censetur capacitas harum delegationum: tum quia hi verè habent dignitatem, sicuti vicarij Episcopi, habent enim ream Ecclesiasticarum administrationem cum iurisdictione, in quo consistit dignitas Ecclesiastica, vt testatur multis r-latis Sbrozus us. l. 2. c. 17. n. 11. Barboza de potestate Episcopi. 2. p. allegat. 54. n. 133. tum quia verè hi vicarij sunt vicarij dicecclani, neque quæ vnus alius ibi adest: tum denique, quia ita videtur in præ-

rescriptum

receptum, ne deterioris conditionis sint illae diceceses omnibus: & ita tenet Sanchez alios referens supra numero 34. Flores de Meno variat. lib. 3. quest. 4. a. num. 14. Bonacina disp. 1. q. 3. p. 8. n. 1. num. 9.

16. Sexto dubitari potest de vicariis Episcopi foraneis, an, inquam, expedire litteras commissa vicario dicecesano possit?

Et pro certo tenendum est non posse, quia non sunt vicarij dicecesani: ita aliis relatis docet Barbosa numero 139. Adde vicariatum foraneum non proprie dici obtinere dignitatem, sed officium, ut testatur Aloysius Riccius in praxi fori Ecclesiastici, decis. 377. num. 1. in 1. edit. & in 2. edit. refol. 551. Barbosa supra num. 140.

Sepimo de vicario Episcopi electi, sed nondum consecrati, an, inquam, possit expedire has litteras commissa vicario Episcopi?

Respondeo probabiliter posse: tum quia hic verè est vicarius Episcopi, & nullus alius ibi adest, qui has litteras expedire possit. Tum quia de se capax est huius delegationum, utpote in dignitate constitutus, sic glossa verbo Episcopi, in Clement. 1. §. 1. principalis, de rescriptis. Sanchez libro 8. disp. 27. n. 35. Barbosa de potestate Episcopi, 2. part. allegat. 54. num. 138. & alij apud ipsos.

§. VIII.

An si delegatus, cui sunt commissa rescripta Pontificia, remoueat a dignitate, verbi gratia, canonicus à canonicatu, vicarius à vicariatu, possit eas litteras expedire.

1. Si commissio facta est ratione officij, expirat.
2. At si facta sit personalis? Proponitur dubitandi ratio.
3. Censet expedire commissio nem posse, si aliquem ex supradictis titulis habuit tempore commissionis.
4. Satisfit rationi contraria.
5. Excepit, nisi delegatus priuatus fuerit in pœnam dignitatis.
6. Item si delegatus transiit ad statum incompatibilem.

1. **ET** quidem si commissio fuit facta ratione dignitatis, seu officij, certum esse debet relicto officio extingui commissionem, siue res incepta sit, siue non. Quia cessat conditio sub qua commissio fuit facta, sic glossa verbo principalis, Clement. 2. de rescriptis. vbi Cardinal. numero 7. Imola numero 11. & 12. Abbas, Bald. Henricus, Ioann. And. Bellanera, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez libro 8. de dispensat. disp. 27. numero 23. & 28. sine. Bonacina disputat. 1. quest. 3. punct. 8. §. 1. num. 13. Etozios lib. 3. quest. 47. Barbosa de potestate Episcopi, 2. p. allegat. 4. num. 156. Fiamm. lib. 1. quest. 11. num. 16. Garcia de benef. 6. part. cap. 2. numero 49. Gutier. de matrim. cap. 15. num. 13.

2. Si autem commissio facta fuit personalis, non caret difficultate, an delegatus possit illas litteras expedire? quia illæ litteræ committunt non possunt, nisi in dignitate constitutus, ut constat ex cap. statutum, de rescriptis. in 6. & Trident. sess. 25. c. 10. de reformis. sed ille delegatus iam non est in dignitate constitutus. Ergo iam non valet illas litteras expedire. Probo consequentiam: quia ratio, quare in delegato Sedis Apostolicæ expostulatur dignitas, est, ne Papa, & Sedes Apostolica à vili ministro represententur: ut tradit glossa in supradicto capite statutum, verba committantur. ibi, ne vispendantur à tali ministro. Sed hæc ratio militat tam in principio causæ, quam in medio, & fine: imò magis in expeditione causæ, quam in eius acceptatione. Ergo.

3. Nihilominus tenendum est, posse huiusmodi delegatum, cui sub nomine proprio commissio facta est, litteras expedire, quatenus nec dignitatem, personam, aut canonicatum habet, modo aliquem ex his titulis habuerit quando commissio illi facta fuit, docet glossa in supradicto capite statutum, verbo committitur, in fine. Decius cap. quoniam Abbas, de officio deleg. n. 6. Berouius n. 95. Felinus n. 5. Cæuallos pract. quest. 666. n. 5. & quest. 667. n. 10. sine. Sanchez plures referens libro 8. disp. 27. num. 28. Flamin. lib. 1. quest. 11. num. 6. & seqq. Bonacina disp. 1. quest. 3. punct. 8. §. 1. numero 17. Augustin. Barbosa de potestate Episcopi 2. part. allegat. 54. num. 155. Garcia 9. p. de benef. cap. 2. num. 351. & alij apud ipsos: & testatur Garcia, Barbosa, Flamin. Sanchez, sic decimum fuisse à facta Congregatione, quas decisiones ipsemet Flamin. & Garcia referunt, & nouissime adducunt à Ioanne Gallemar illo capite 10. Concil. sessio. 25. de reformis. Probatur, quia illa commissio personæ, & non dignitatis facta est. Ergo si illa persona capax fuit illius commissionis, quando illi commissio facta est, nequit illam deperdere, ob deperditam dignitatem, quia non videtur in consecrati, pendere à dignitate, sicut donationem factam pauperi non deperdit pauper, ex eo quod postea diues factus fuerit, quia non pauperat, sed personæ pauperi facta.

Ferr. de Castro Sum. Mor. Pars I.

Et est. Ratio est, quia huiusmodi qualitas non expostulatur adesse, nisi tempore commissionis, quod constat ex illis verbis dicti cap. statutum Sancimus, ut nullis, nisi dignitate prædicta, aut personatum obtinentibus, seu Ecclesiarum cathedralium canonicis causa, auctoritate litterarum, Sedis Apostolicæ, vel Legatorum iussu de cetero committantur. Ergo, si dignitas adfuit tempore commissionis, commissio habuit effectum. Ego etiam si postea deperdat dignitas, non deperdetur commissio; quia nullibi habetur ad executionem litterarum requiriti, sed solum ad illarum commissionem. Vide Flamin. illa q. 11. multis hæc rationem exornantem.

4. Neque obstat ratio in contrarium, cui bene satisfacit Flamin. cum Imola in Clement. 1. §. 1. principalis, de rescriptis. cel. 4. Negat enim dignitatem expostulatam esse à delegato, tanquam finalem causam, ne à vili ministro Sedes Apostolica representetur. nam licet hæc ratio fuerit impulsua, non tamen finalis, finalis enim fuit: ne ab imperitis, & inhonestis Sedes Apostolica representetur, argum. cap. cum in euntia, de electione. Quæ ratio semper permanet, etiam si dignitas cesset. nam propter qualitatem præcedentem tempore commissionis, semper præsumptio est peritiæ, & honestatis in delegato. Adde, etiam si detames finem expostulandi dignitatem in delegato esse, ne à vilius personis Sedes Apostolica representetur, non cessare huiusmodi finem, etiam si cesset dignitas, modo non cesset per priuationem, aut inhabilitatem aliquam, quia iam illa persona qualificata est ob dignitatem tempore commissionis habitam, neque viliis reputari potest.

Ex quo fit limitanda esse primò hæc doctrinam, ut intelligatur, nisi delegatus in aliquo delicti pœnam priuatus fuerit tali dignitate, quia tunc cessat finis, ob quem diximus, dignitatem in delegato expostulari, qui est mortui honestas, & peritiæ. Adde esse personam vilem & indignam representandi Sedem Apostolicam, sic tradit Sanchez n. 26. cum Bald. l. generaliter. C. de Episcopis, & clericis. num. 7. Decius cap. quoniam Abbas num. 58. de officio deleg. & ibi Felin. num. 5. Berouius num. 96. & probat ex text. in l. C. sicut, sed ff. de Senatoribus, vbi remouetur à senatu ob turpitudinem iudicare nequit, secus si ob aliam causam.

6. Secundo limitanda est doctrina cum eodem Sanchez numero 27. Decio, Felin. & Berouio supra Flamin. lib. 1. q. 11. n. 25. Bonacina disp. 1. quest. 3. punct. 8. §. 1. numero 13. ut intelligatur, nisi delegatus transierit ad statum incompatible delegationis, eo quod factus fuerit incapax iurisdictionis Ecclesiasticæ; ut quia contraxit matrimonium, vel quid simile fecit, nam in hoc casu non poterit illam causam expedire, quia non presumitur Pontifex velle, ut eius iurisdictione utatur, qui sic est impeditus.

PUNCTVM XVII.

An priuilegium, & dispensatio cessent renuntiatione ipsius priuilegiati.

1. Controversa est de priuilegio in fauorem priuilegiati concessio, non de priuilegio in bonum commune, quod renuntiare non potest.
2. Clericus renuntiare non potest priuilegio fori, & canonico. Quid de filiisfamilias in priuilegio Macedoniano, & de minore in beneficio restitutionis in integrum?
3. Vinculum, quod semel per priuilegium, seu dispensationem sublatum est, non redit renuntiatione.
4. Renuntiatio priuilegij non est non usus illius.
5. Ad renuntiationem, per quam priuilegium cessat, requiritur voluntas libera renuntiantis.
6. Sed an hæc sufficiat, sub distinctione responderetur.
7. Proponitur obiectio, & soluitur.
8. Electus renuens consentit electioni, mutata voluntate consentire potest.
9. Limitatur supradicta doctrina in vinculo voti, & iuramenti, sed cum declaratione.
10. Renuntiatio priuilegij acceptari debet à concedente priuilegium.
11. Qua sit renuntiatio tacita.
12. Per ipsam, nisi à concedente acceptetur, non amittitur priuilegium.
13. Si obtinuit dispensationem, ut ducet Mariam, duxisti aliam, ea mortua potes priorem ducere.
14. Dispensatus ad beneficia, si ad nuptias transte, non ob id cassatur dispensatio, sed mortuo uxore illa vti poterit.

1. **P**onendum est primò, sermone esse de priuilegio, & dispensatione, quæ in bonum priuilegiarum, primò & per se cedunt, quia hæc solum sunt, quæ renuntiare possunt, ex l. quod fauore, C. de legib. & l. pacisci. ff. de pactis, & l. pactum inter heredes eodem, l. ff. de feruis, & l. si iudex ff. de minorib. & cap. ad Apostolicam, de regularibus. Priuilegia namque, quæ in bonum commune directè ordinantur, renuntiare nulli modo possunt à partiu

particularibus, quia non sunt propria bona cuiusque leg. cum publicum ff. de pactis, cap. si diligenti, de foro competenti, & alii. Ad hæc reducitur, si privilegium sit pluribus pro indiviso concessum: non poterit quilibet eorum renuntiare, quia non poterit unus iuri alterius præiudicare.

2. Ex his fit nullum clericum renuntiare posse privilegio fori, & canonis; quia statui clericali concessum est. Item nec villos religiosus privilegii suæ religioni concessis; & in his omnes conveniunt. An vero filius familias possit renuntiare privilegio Macedoniano, quod non possit ex mutuo pecunie obligari, & minor beneficio restitutionis in integrum, & mulier privilegio Velleiani; ut fideiussio sit firma? alterius est loci. Breuiter dico filium familias, id est, illum, qui est sub potestate, non posse privilegio Macedoniano renuntiare, quia non in fauorem ipsius tantum, sed præcipue in fauorem patrum concessum est, quorum indemnitas per tale privilegium intenditur. Cum autem nullus possit privilegio in fauorem alterius concessio renuntiare, non poterit filius huic privilegio renuntiare: & ita tenet Anton. Gom. 2. var. cap. 6. num. 1. paulo post princ. cum glossa, & com. Doct. in l. a. v. ff. ad Maced. n. Azor tom. 1. lib. 5. cap. 22. quæst. 10. Salas disp. 17. de legib. sect. 2. num. 25. Et sect. 12. n. 69. Bonacina disp. 1. quæst. 3. punct. 8. §. 6. n. 11. Et de contr. disp. 3. §. 3. punct. ad finem. Idem dicendum est de minoribus, non posse, inquam renuntiare beneficio restitutionis in integrum; quia hoc privilegium non est concessum minoribus, ut singulis personis, sed potius statui minorum, ob eorum imbecillitatem, & pericula deceptionis, quæ illis poterunt occurrere. sic Salas illa sect. 13. ad finem. Adde tamen Bonacina disp. 1. §. 3. n. 8. huic beneficio posse minores renuntiare, si addant iuramentum se non vituros hunc privilegium, vel si petant à Principe ætatis veniam. At credo ex solo iuramento non renuntiare hoc privilegium, est iuramentum seruandum sit, dum non relaxatur, at relaxatione obtenta poterit agere minor beneficio restitutionis, neque poterit ei opponi iuramentum factum: sic in filio familias docet Anton. Gom. cum Barr. & aliis supra. Eodem modo dicendum est de muliere, quæ non poterit pro marito fideiubere, neque renuntiare privilegio Velleiani; quia hoc privilegium non fuit introductum in fauorem cuiusque, sed in fauorem status, & ut imbecillitati mulierum prospiceretur. sic Salas illa disp. 17. sect. 13. fin. Azor tom. 1. lib. 5. cap. 22. §. 10. sub fine Anton. Gom. plures referens tom. 2. var. cap. 13. n. 17. vbi aduertit in nostro regno valere prædictam renuntiationem; quia ita statuit l. 3. tit. 12. part. 5. At si huiusmodi renuntiationi accedit iuramentum solvendi, & fiat instrumento publico, tunc quidem fideiussio firma est, si conscientia erat mulier absque iuramento illo præstito non tenet: ut multis relatis docet Sanchez libro 4. de matrimonio disp. 9. numero 15. quia iuramento firmatur contractus, & purgatur deceptio. Et idem est si coram magistratu sit facta renuntiationis quia ita cauetur in l. fin. §. fin. ff. ad Tell. ianum propter authoritatem, & vigorem iudicij.

3. Ponendum secundò est, privilegium, & dispensationem alicuius vinculi, quod semel sublatum fuit, non posse per renuntiationem privilegij redire; non enim potest dispensatio facta in consanguinitate, in irregularitate, aliòve simili impedimento deficiente effectum habere, quantumvis tu dispensationis factæ pœnitentia, quia non stat in tua voluntate cassam reddere dispensationem, quæ iam habuit effectum.

4. Ponendum tertio renuntiationem privilegij non esse formaliter non vitum illius, potes enim privilegio, & dispensatione tibi concessa non uti, & nihilominus tamen nolle privilegio renuntiare; quia privilegium consistit in facultate utendi, cum volueris; quæ facultas remanere potest, etiam si illa de facto non utaris. Exempli gratia. Data est tibi facultas non ieiunandi, ieiunas, non ob id renuntias privilegio: in his Doctores omnes conveniunt.

5. Quocirca explicandum est, quæ renuntio sufficiat, ut privilegium amittatur: amitti namque renuntiatione constans est Doctorem sententia, ex cap. si de terra. cap. arcidienibus, de privileg. cap. ad Apostolicam, de regul. l. si quis in consensu, C. de pactis. Ad hanc autem renuntiationem requiritur voluntas libera renuntiantis, hoc est, non coacta, qua scilicet velit abdicare à se ius, & potestatem sibi concessam, vel in totum, si sit totius privilegij, vel in parte, si sit renuntio alicuius partis privilegij.

6. Sed an hæc voluntas sola sufficiat, est controversia. Et quidem si privilegij renuntio eide in aliorum utilitatem; quia scilicet renuntiatione ius aliis conferatur, vel remittitur, ut contingit in privilegio non solvendi tributum, exigendi decimas, & similia, tunc certum est renuntiationem etiam exterius manifestatam non amitti privilegium, nisi accedat acceptatio eius, cui iurest; quia illa renuntio reuocabilis est: sicut & qualibet alia donatio, dum à donatario accepta non fuerit, sic glossa ex cap. cum venerit, de eo qui mittitur in possessionem, verbo obtuli. ubi notat Bald. n. 3. lal. in l. postquam lit. C. de pactis, n. 1. cum aliis. Basilus de Leon. lib. 8. de dispensat. cap. 18. §. 2. m. 17. Suarez lib. 8. cap. 33. numero 9. Si autem privilegium sit ex illis, quæ solum spectant privilegij, neque alteri damnum inferunt, ut sunt privilegium eligendi Confessorum, recitandi ante hotam conuictum, comedendi carnes diebus prohibitis, Probabilis censo non amitti, nisi concedens privilegium acceptato renuntiationis accedat. sic docet Sanchez libro 8. disp. 32. num. 2. Salas disp. 20. sect. 19. sub numero 118. Bonacina disp. 1. quæst. 3. punct. 8. §. 4. numero 3. Suarez libro 8. cap. 33. numero 18. Basilus de Leon. lib. 8. de dispensat. cap. 18. §. 2. numero 18. Ratio est, quia per renuntiationem non immutatur voluntas concedens privilegium; sed cum perseverat voluntas concedens, perseverat privilegium, cuius vis, & efficacia ab illo dependet. Ergo. Et explicatur amplius discutendo per privilegia, quæ tibi possunt concedi; alia enim sunt, quibus à lege communi eximere; & hæc non videntur posse salua tua voluntate perdi, quia voluntas propria non est sufficiens imponere tibi novam legis obligationem; à qua iam per privilegium exemptus eras; si enim exemptus fuisti per privilegium ab observatione alicuius interdici, quomodo per voluntatem tuam iterum contrahere poteris illius obligationem? Est enim obligatio non ex tua voluntate, sed ex lege. Si autem privilegium sit facultatis, & iurisdictionis concessum, ut contingit in privilegio absoluti penitentes, iudicandi reos, & similia: iam illud privilegium à tua voluntate in consecrati non pendet, sed permanent est, quoties concedens non reuocauerit, quia ita communi bono, & rectæ gubernationi expediat. Quæ omnia satis confirmantur ex capite licet. de preteritis, in 6. vbi licet is, qui procurator constituitur ab absente, dixerit præsentatum sibi suscipere nolle mandatum: hoc tamen nequaquam obstat, quando constitutus in eadem per se vitæ voluntate, ipsum accepit: are poterit, quamvis nunquam placuerit. Ecce quia ratione sola renuntiatione non amittitur mandatum procurandi. Ergo neque etiam privilegium.

7. Dices. Pendet quidem privilegium à concedente, sed est concessum sub hac tacita conditione, dum privilegij illud acceptauerit: cum autem per renuntiationem iam privilegij non censetur acceptum privilegium, cessat quidem privilegium, quia cessat etiam voluntas concedentis illud. Quod autem sub hac conditione fuerit concessum, inde probatur. Tum quia est in fauorem privilegij, & fauor inuito non debet concedi. Tum quia ea de causa à principio expostulatur acceptatio privilegij, ut (suum est) dicitur loturati privilegij. Ergo.

8. Sed contra, quia concessio privilegij fuit absoluta, ut suppono. Ergo non debemus facere illam conditionalem contra verba privilegij; deest enim beneficium Principis permanere, & itam interpretationem habere. Alias liceret etiam dispensationem aliquam concessam in consanguinitate, affirmatæ, & irregularitate affirmatæ, dæm esse sub conditione, id est, dum dispensatus uti illa voluerit. Item si aliqua conditio, quæ fauorem privilegij continet, in concessione privilegij includatur, ea est, ut privilegij habeat privilegium, quando voluerit habere; & careat quando voluerit, ut sit in voluntate privilegij privilegium positum sit, quæ gratia, & sine fundamento dicatur, ac prouide affirmandum est concessio, & acceptatio privilegij, temper perseverare, quoties concedens renuntiationem illius non acceptauerit; acceptando enim renuntiationem, reuocat privilegium. Acceptatio autem in principio expostulatur, quia natura privilegij, sicut & cuiuslibet donationis, acceptationem requirit.

9. Ex quo fit electum tenentem consentire electioni, posse mutata voluntate eandem acceptare electoribus in eadem voluntate perseverantibus. Et idem est de iudice delegato & arbitro, qui delegationem repudiarunt, & de beneficiario, cui beneficium collatum est, posse etiam prius collationi dissentire, et consentire, & beneficium obtinere, dummodo confers in priori voluntate perseveret, sic docet Sanchez libro 8. disp. 32. num. 2. cum gloss. Ioan. Andr. Archid. & alii.

10. Limitat autem Sanchez illa disp. 32. num. 3. ut prædicta doctrina intelligatur in privilegiis, & dispensationibus aliarum legum; scus vero in dispensatione voti, & iuramenti; quia obligationem aliarum legum non potest quilibet sibi pro libito imponere: alia obligationem voti & iuramenti cum à propria voluntate pendat, poterit quilibet, etsi dispensatus sit, sibi iterum imponere: conferatur autem sibi imponere, quoties renuntiat dispensationi sibi factæ in tali voto, & iuramento; quia hæc renuntio nihil aliud esse videtur, quam voluntas redeundi ad priorem obligationem. Ergo per renuntiationem solum absque illa acceptatione amittitur in voto, & iuramento dispensatio concessa. Verum si bene pendatur hæc limitatio, nobis contraria non est. Aliud enim est dispensationem, & privilegium concessum tolli voluntate privilegij tantum, aliud indigere noua dispensatione, & nouo privilegio, si nouum vinculum contrahatur. Fateor ergo dispensationem in voto, & iuramento posse demò vocari, & iurare, & nouum vinculum sibi imponere, indigens noua dispensatione; sicut qui ab irregularitate homicidij est dispensatus, poterit nouam irregularitatem alio homicidio contrahere. At hoc non probat, dispensationem

in voto priori, & iuramento renuntiare posse; quantumcumque enim velis illi renuntiare, non poteris obtinere, quia iam à tua voluntate non dependet, sublatum enim illo vinculo, semper manet sublatum, etsi possis aliud denuo, & omnino simile tibi imponere. Adde contingere posse te velle renuntiare dispensationi concessæ in voto, aut iuramento, quin votum, aut iuramentum denuo facias, quod contingit, quando ignoranter existimas in tua voluntate esse positum prodesse, vel non prodesse dispensationem; & insuper habes voluntatem non rependi votum; tunc enim votum non repetis, & renuntiationi non habet effectum. sic Salas disp. 20. §. 19. fin.

10 Sed inquires, quis possit hanc renuntiationem privilegij, & dispensationis acceptare?

Respondio nullum alium præter concedentem privilegium, aut habentem ab illo commissionem: cum enim hæc acceptatio renuntiationis, sit virtualis revocatio concessionis factæ; à nullo alio otiri potest, nisi ab illo à quo fuit facta concessio, aut ab illo, qui ab eo habet commissionem. Hanc autem commissionem non censetur habere executor dispensationis, & privilegij, quia hic non est delegatus ad revoandam dispensationem, sed potius ad illam exequendam, & ita aliis relatis docet Sanchez lib. 8. disp. 22. n. 4.

11 Sed quid dicendum de tacita renuntiatione? Tacitam renuntiationem appello eam, quæ desumitur ex actibus, qui non videntur stare posse cum animo vtendi dispensatione & privilegio, verbi gratia dispensatus fuit in aliquo impedimento ad contrahendum matrimonium cum Maria, contraxit postea cum Carolina, videtur renuntiare dispensationi tibi concessæ. Item dispensatus fuit ad beneficia obtinenda, dicit uxorem, videtur renuntiare dispensationi factæ.

12 Credo tamen huiusmodi actus stare optime posse sine voluntate renuntiandi dispensationem, & privilegium concessum, quia potest habere animum retinendi privilegium pro tempore, quo eius usus licitus illi fit. Sed demum fieri illos actus animo revocandi privilegium, vel dispensationem, non obinde dispensatio, aut privilegium amittitur; quia si renuntiatione expressa privilegij non valet cassare privilegium, nisi acceptata sit à concedente privilegium, neque etiam renuntiatione tacita illam efficaciam habebit, quovis per concedentem privilegium fuerit acceptata. Requiritur ergo, vt privilegium, & dispensatio cessent per renuntiationem, tacitam acceptatam à concedente.

13 Ex his inferitur primò si dispensationem obtinueris, vt consanguineam duces & duxisti aliam, vel castitatis votum fecisti, poteris mortua vxore, vel dispensato voto, vti priori dispensatione; quia illa dispensatio non fuit amissa, habuit enim effectum, qui non revocatur. Quod verum est, etiam si reperis instumentum, vel iudicium dispensationem continens, quia hoc solum impedit, ne facta fides in foro exteriori, non tamen invalida dispensationem iam concessam, sic Sanchez disp. 32. n. 6. Basilus de Leon lib. 8. c. 18. §. 3. n. 20.

14 Inferitur secundo, si illegitimus impetrat dispensationem ad beneficia, vel quilibet alius ad plura beneficia habenda, & obtenta dispensatione ad nuptias transierit: adhuc non contingit dispensationem, sed mortua vxore posse beneficia consequi. Ratio est, quia matrimonium non reddit cassam dispensationem sed illius usum suspendit. Item quia dispensatio illegitimitatis tollit inhabilitatem ad beneficia; quæ inhabilitas semel sublata non redit per matrimonium contractum; non igitur matrimonium facere potest, vt iterum censetur illegitimus. Si autem dispensatio sit ad plura beneficia obtinenda, est dispensatio in lege statuente, neminem posse plura beneficia retinere, sed votum tantum. At ex tali dispensatione non conceditur dispensatio ius aliquod ad beneficium, quia neque est iustitio, neque electio, nec presentatio, sed solum redditur habilis, & capax illorum; siquidem lege prohibente pluralitatem beneficiorum solutus est. Hanc autem capacitatem, & habilitatem: quia non est ius ad beneficium, non tollit matrimonium, sed suspendit eius usum. sic Sanchez lib. 7. de impedim. dispensat. 42. num. 9. & consentire videtur Basil. loco citato.

PUNCTUM XVIII.

An privilegium, & dispensatio amittatur per non usum.

- 1 Amitti per non usum. Et qui non usus debeat esse.
- 2 Proponitur efficax dubitandi ratio.
- 3 Privilegia quæ in aliorum gravamen non cedunt, non peruntur per non usum.
- 4 Quæ cedunt, tunc amittuntur, quando gravati præscribunt.
- 5 Excipit, nisi in privilegio fuerit appositum, vt raritas illo tuo arbitratu.
- 6 Decennium affirmat communis sententia sufficere, vt gravati præscribant adversus privilegium, privilegium non vitentem.

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pais I.

7 Resolvitur dari non posse regulam generalem, sed aliquando decennium, aliquando vicennium, & ultra est requisitum.

8 Amittuntur hæc privilegia tam in foro exteriori, quam in conscientia.

1 **Q**uestio procedit solum in privilegijs, & dispensationibus respicientibus actum aliquem positivum, qualis est accipiendi decimas, comedendi carnes diebus prohibitis, eligendi ad beneficia, & similia, quia solum in his potest inveniri non usus, hoc est, carentia huius privilegij, sic DD. statim referendi.

De his ergo privilegijs regula generalis est per non usum amitti: sic docent glossa, Abbas, Innocent. Felin. Decius, in cap. cum accessissent, de consuet. Azor lib. 5. c. 4. q. 8. & c. 42. q. 8. Salas de legib. disp. 17. §. 1. n. 63. & disp. 19. §. 1. n. 115. Suarez lib. 8. c. 34. num. 2. Bonacina disp. 1. q. 3. p. 8. §. 5. n. 3. Basil. de Leon lib. 8. de matr. c. 18. §. 3. n. 22.

Pro huius regulæ explicatione advertendum est primò, non deperdi privilegium, per quemlibet non usum illius, sed per non usum voluntarium, & liberum, data occasione vtendi privilegio, qui vocatur non usus privatus, seu omissivus. Nam si longissimo tempore nunquam se obtulit occasio vtendi privilegio, vel obligata occasione non potuisti illo, vt per talem non usum amitti non potest privilegium, quod constat ex leg. vnum ex socijs §. vlt. c. l. §. ff. de servit. rust. praed. vbi habetur non amitti servitutem mihi debitam, de aqua ducenda in fundum meum si illa vis non fuerit, quia fors exauit. sic Doctores supra relati. Ex quo fit, si vniuersitati sit concessum privilegium scholasticis ad gradus magistrj, vel Doctoris promovendi: & per decennium, vel longius tempus neminem promovit, quia nullus promovendi voluit privilegium non amittere. Excipit, nisi vniuersitas causam dederit scholasticis, quare nolint promoveri, quia tunc est idem, ac si noluisset promoveri volentem. Idem est si privilegium habes à Principe exigendi aliquod tributum, vel excludendi milites à civitate: & nulla se occasio obtulit exercendi privilegium, privilegium non amittit, sic Basil. Salas, Azor, Bonacina, Suarez supra, cum alijs. Ad idem est, si privilegio non vtaris ob conventionem factam cum alio. Bonacina numero 5. Suarez cum Felin. libro 8. capite 34. num. 26. ad fin. quia tunc ratione conventionis factus es impositus vtendi illo, vel, vt melius d. cam videtur æquivalenter privilegio vti, si aliquid pro non usu illius recipis.

2 Sed circa supradicta est prima difficultas, qua ratione per non usum possit privilegium, quod ab initio, & absque determinatione temporis conceditur, amitti? Ratio difficultatis est, quia non usus rei propriæ non tollit dominium illius; hoc enim dominium non deperditur præcisè ex eo, quod te propriæ non vtaris. Ergo non deperditur privilegium per non usum. Aliàs dominium pecuniæ, & vestium, aliarumque rerum mobilium, & immobilium deperderes eo solum, quia illis non vtaris, quod est falsum. Requiritur ergo ad minus quædam illas relinquant, & te abiciat, & quasi pro derelicto velis habere, ex l. 1. c. 2. ff. pro derelict. Ergo quoties privilegium à te non abicit, quod renuntiatione debeat fieri, non poteris illud per non usum amittere. Deinde non usus in tantum esse potest causa amittendi privilegium, in quantum indicat illius renuntiationem, vel est occasio, quod gravatus privilegio adversus privilegium præscribat. At nequa ex his rationibus probat amitti privilegium per non usum. Ergo. Probo minorem quoad primam partem. Nam licet non usus privilegij indicet renuntiationem illius, & renuntiatione etiam expressa non amittitur privilegium, quovisque acceptetur à concedente. Ergo ex non usu, quatenus significat renuntiationem, amitti ipso iure non potest. & sic vltra DD. superiori §. relator docet Suar. illo cap. 34. num. 27. Adde ex non usu privilegij præsumi non posse renuntiationem illius; quia ob alios fines potest privilegiatus privilegio non vti, vt notavit Basil. de Leon illo cap. 18. §. 1. c. 3. cum Valquez 1. 2. disp. 177. n. 54. & 55. Suar. c. 4. n. 17. c. leg. Quod autem ex non usu, quatenus occasio est, quod gravatus privilegio adversus privilegium præscribat, amitti non possit, sic probo. Tum quia hoc non esset amittere privilegium per non usum formaliter, sed solum occasionaliter tantum: quia non in omnibus privilegijs potest dari præscriptio. Quæ enim præscriptio dari potest, in privilegio tibi concessio comedendi decimas, recitandi ante horam consuetam & aia similia, quæ solum privilegium respiciunt, neque versantur circa alios, vel tollendo ab illis commoditatem aliquam vel imponendo novum onus, siquidem præscriptio non est sine possessione continuata rei, quæ præscribitur: at huiusmodi privilegia non habent viam, qui extra privilegium egrediatur. Ergo in illis nullus potest præscribere. In alijs autem privilegijs, quæ in alio um gravamen, & servitutem redundant, vt sunt privilegia decimandi, imponendi tributa, etji videntur posse gravari illis privilegijs præscribere adversus privilegium: at hæc præscriptio tolli videtur à concedente privilegium, siquidem in voluntate privilegij constituit usum eius. Quoties autem voluntati privilegij remittitur usus privilegij censent plures non contentandi Doctores non posse adversus

ius privilegiarium præscribi, sic Felin. in cap. cum accessissent, de consuet. n. 2. 6. & 27. Decius n. 27. Balb. de præscript. q. 5. prim. vers. quare quare, n. 4. Gloss. ordinis c. vi. privileg. gloss. pen. in fin. de privileg. vbi Anton. Molin. de Hispan. primog. l. 2. c. 7. fin. §. sed variis videtur Azuced. lib. 5. tit. 7. l. 2. noua compilat. sine Azot lib. 5. c. 4. q. 8.

3 Pro resolutione huius difficultatis dicendum est primò privilegia, quæ in aliorum grauamen non redundant, qualia sunt privilegium non ieiunandi, non recitandi, comedendi lacticia, dicendi sacrum ante horam conseruatam: quibus etiam annecti debet privilegium audiendi confessiones, ministrandi sacramenta, eligendi Confessorem; quia ex tali privilegio non derogatur ordinata potestas, siquidem integra manet, & ex alia parte leuat eius onus, & animarum salutem maximè prodest: vt bene dicit Suarez n. 15. Bonacina n. 5. Basil. de Leon n. 22. De his ergo privilegiis, probabiliter censco, nunquam perdi per non vium quantumcumque continuatum; quia nulla est lex statuens hæc privilegia amitti per non vium, leges enim statuentes privilegia per non vium amitti vt l. 1. ff. de nundinis; & in nostro regno l. 42. tit. 18. p. 3. l. 2. p. 5. loquuntur de privilegiis, quæ in grauamen aliorum cedunt, vt legenti constabit. Ergo non sunt extendenda ad hæc privilegia. Tum quia restititio privilegiorum, & illorum decisio est quid odiosum: quum quia est diuersa ratio, siquidem in illis, quæ circa aliorum actus versantur, potest dari præscriptio: at in his privilegiis, quæ solum privilegiarij actiones respiciunt, nulla esse potest, vt ex ratione dubitandi constat. Ergo. Et ita sentit Suarez n. 16. Bonacina, Basil. de Leon supra.

4 Dico secundo, privilegia, quæ in aliorum grauamen cedunt, tunc amittuntur à privilegiario per non vium, quando grauati aduersus privilegiarium præscribunt. sic docet Basil. de Leon lib. 8. c. 18. §. 3. n. 22. Suar. llo c. 34. à n. 16. præscript. num. 20. & segg. Bonac. n. 5. Salas, Azot & alij in principio relati. Ratio est, quia præscriptio vim habet mutandi rerum dominia, & consequenter aufertur ab alio, quod sibi proprium erat. Ergo si grauati aliquo privilegio aduersus privilegiarium præscribunt, præscriptio facta peribit in privilegiario privilegium: dicitur autem petite per non vium illius, quia ex non vtu orta fuit formaliter præscriptio. Quod autem in his privilegiis præscriptio inveniri possit, probatur facili, quia vel illa privilegia sunt de exercenda aliqua actione illis onerosa, vel de exigenda ab illis, quocumque eam modo sit privilegium, si privilegiarius eo non vtitur longo tempore, alij præscribere poterunt contra privilegiarium, ne illo privilegio utatur. Ergo. Probo minorem. Nam ex eo quod privilegiatus tali privilegio non utatur alij possident se, & sua pro libito, siquidem privilegiatus illos non grauatur ex actione alicuius operis, vel impositione illius. Sed possessio hæc longo tempore continuata, est præscriptio. Ergo.

5 Limitant tamen hanc conclusionem gloss. Balb. Decius, Molin. Azot. & alij relati supra in ratione dubitandi, vt intelligatur, quando non est in privilegio expressè appositum, vt vtrius illo pro tuo arbitrato: nam si tunc voluntarius vltus liberè relicta est, censent hi DD. non præscribi aduersus illud, quia dici non potest dum vita durat, te non vti privilegio, siquidem privilegium dicit: Vtatis illo, quandiu volueris. Ergo dum potes velle vti privilegio, concessioni illius non contradicis. Et confirmo. Si privilegium diceret: Concedo tibi facultatem instruendi maioratum in tua vita, vel tempore mortis, tale privilegium pro tua vita per non vium amitti non poterat, quia dum vita finita non est, iudicari non potest te privilegio non vti, vt expressè tradit in hoc casu Molin. de promog. illo cap. 7. fin. Azuced. l. 2. fin. tit. 7. lib. 5. noua compil. Mol. Theol. tom. 3. de iustit. m. 2. disp. 599. fin. n. 10. Sed idem casus esse videtur, quando tua voluntarius vltus privilegij relinquatur; facit enim huic sensum: Si velis in tua vita hoc privilegio vti, tibi est concessa facultas. Hæc limitatio displicet nostro Mol. Theol. sup. Salas disp. 19. de leg. fin. n. 15. Suar. lib. 8. c. 34. n. 28. & displicet Abbati in e. vt privileg. de privileg. & Iacobi sub dubio in l. 1. n. 57. ff. de consen. prim. p. Anton. de Padilla in l. 2. C. de iur. iur. rescript. 5. Quia in quolibet privilegio tacite inest hæc conditio, si illo vti voluerit privilegiatus, non enim obligatur illo vti.

Cæterum mihi retinenda videtur limitatio supradicta, vtpote maiori Doctorum calculo firmata. Fateor ergo in quolibet privilegio subintelligi illam conditionem vt privilegiatus illo utatur, si voluerit, sed non subintelligitur eodem modo, ac quando exprimitur; quando enim exprimitur illa conditio, extenditur pro tota privilegiata vita, ac proinde impeditur præscriptio aduersus illud, durante vita; at quando illa conditio non apponitur, solum intelligitur concessa facultas pro tempore, quo alius aduersus privilegiarium non præscribit. Moueor ad hanc distinctionem apponendam, ne cogar dicere illa verba, quibus vltus privilegij liber voluntarij privilegij remittitur, esse inuoluntarij appositã.

6 Secunda difficultas est, quantum tempus requiratur, vt aduersus hæc privilegia, quæ in aliorum grauamen cedunt, detur præscriptio? Communis sententia docet requiri, & sufficere decennium, sic Felin. Panorm. Decius in cap. cum accessissent, de

constit. Bath. Iafon. & alij in l. 1. ff. de nundinis, & in l. falso C. de diuersis refer. Rebuff. in pract. tit. de different. inter privileg. & rescripta. num. 41. Mandol. ar. de privileg. ad instar gloss. 1. num. 5. & alij plures relati per Bald. tr. de præscr. 4. p. 5. prim. vers. quare quare, Mouentur ex suprad. l. 1. ff. de nundinis, vbi facultas concessa à principe celebrandi nundinas, si per decennium illis non fuerit vltus, amittitur. Et confirmari potest ex l. 42. tit. 18. part. 3. vbi affirmatur privilegia, quæ dantur ad aliquid agendum, quæ aliis non licent, decennio petire, si illis privilegiatus non fuerit vltus: & ponit exemplum in privilegio nundinarum extrahendi à regno recita, vel vendendi ea, quæ vendete non licebat, seu per aliam menturam inconstatam, & his similia; hæc enim privilegia vltus legi, semper durant, si vsaren dellos fasta diez annos desde el dia, que les fueren dados, mas si fasta este tiempo no vsaren dellos, desde adalante perdense, e no deben valer.

7 Cæterum existimo regulam generalem statui non posse, sed attendendas esse leges præscriptiois, vt inde colligatur, quando hæc privilegia amittantur; aliquando enim in præscriptioe sufficit decennium, aliquando verò requiritur vicennium, vel triennium, vel quadragennium. Ergo cum hæc privilegia non amittantur præcisè ex non vtu, sed ex præscriptioe, tempus, quod fuerit ad præscriptionem requiritur, erit etiam ad amissionem horum privilegiorum: & ita tenet Suarez lib. 8. cap. 34. num. 20. Basil. de Leon lib. 8. cap. 18. n. 23. Menoch. lib. 6. præsumpt. 41. sine. & lib. 8. consil. 727. in fine num. 13. in nouissima editione, in quibus locis plures Doctores referunt, affirmantes decennium solum intelligi de privilegiis singularibus concessis, non de privilegiis concessis communibus, & Ecclesiasticis personis, in quibus longus tempus ad eorum amissionem requiritur: regulatit enim decennium inter præsentem requiritur, vicennium inter adentes, quia hoc tempus sufficiens est ad præscriptionem seruatum; & iurium incorporatum; vt tradit Anton. Gomez libro 2. var. cap. 25. Couar. lib. 2. var. cap. 17. Molin. Theol. tract. 2. de iust. disp. 7. ad quæ privilegia reduci possunt. At si privilegia sunt Ecclesiis, aut monasteriis concessa: tunc quadragennium est necessarium ex cap. necedentibus, de privileg. c. illud, de præscript. & licet in c. si de terra, de privileg. videatur expostulati, vt sufficiens triennis præscriptio; at per caput accidentibus, correctum esse videtur, vt ibi tradatur glossa, Feñu, Abbas, & alij communiter.

In nostro tamen regno privilegia ad agendum concessa deperdunt per non vltum illorum intra decennium à concessione: privilegia verò ad non agendum, sciunt ad non soluendum tributum non deperdunt, nisi per non vltum per triginta annos, quæ omnia constat ex l. 42. tit. 18. part. 3. & ibi Lopez Matiezco lib. 5. tit. 10. l. 1. gloss. 17.

Neque obstat aduersus hæc l. 1. ff. de nundinis; tum quia hæc loquitur in speciali casu, & qui maximè præiudicat vniuersis, idèoque breuiori tempore amittitur, vt dixit gloss. ibi, & in l. falso, verbo peracta, C. de diuers. res. tum quia et privilegium laicis concessum, quod decennio amitti potest præscriptioe in contrarium. Et eodem modo explicanda est l. 42. supra relata. Adde carere probabilitate in nostro regno non amitti privilegia illa ad agendum, vel non agendum concessa: si in primo decennio, vel triennio à die concessiois illis vltus fuerit, etiam si infra illud decennium, vel triennium longissimo tempore illis vltus non fuerit, quia ita videtur decidi in suprad. l. 42. illis verbis, Tales privilegios como estos durã por siempre, pero perdense, si los cubieren no vsaren de ellos, fasta treinta años del dia, que les fueren concedidos, Idem habetur in l. 3. tit. 7. 1. 5. in fin. & infra loquens de privilegiis ad agendum dicit duran siempre, si vsaren de el, fasta diez annos desde el dia, que les fueren dados. Vnde ad perpetuam horum privilegiorum solutum videtur expostulati, vt in primo decennio, vel triennio, illius legis constat, & tradit Gregor. Lopez ibi, verbo fasta treinta años, & probabile reparat Suar. n. 24. Basil. de Leon n. 23, est probabilis censent per non vltum decennij, quocumque tempore sit, amitti.

8 Tertia difficultas est, an hæc privilegia, quæ per non vltum cum auctus præscriptioe amittuntur, non solum in foro externo, sed etiam in interiori amittantur?

Respondeo affirmatiuè, quia præscriptio præbet iustum titulum possidendi rem, & tollit potestatem à quocumque alio illa vltendi, sic docet Suarez lib. 8. cap. 34. num. 26. Bonacina disp. 1. q. 1. 3. p. 1. n. 8. §. 5. sine Basil. lib. 8. de matre, n. 8. §. 3. n. 24. Salas disp. 17. §. 1. n. 64. vers. ubi dominus.

PUNCTVM XIX.

An privilegium amittatur per actum contrarium illius.

- 1 Non amittitur, si privilegium solum favorem privilegij respicit.
- 2 Cessat privilegium, si tractum successuum non habens.

- 3 Quae cedunt in aliorum grauanem, non admittuntur nisi ipsi praescribant.
- 4 Quoad valorem actuum, quibus priuilegium contradicis, cessat priuilegium, tamen si alij non praescripserint.
- 5 Si habes priuilegium non soluendi vectigalia, & permittas te scribi in libro, ubi ceteri non priuilegiari scribuntur, non amittis priuilegium.
- 6 Idem si priuilegium habeas, ne eligaris ad munera publica, & permittis te eligi.
- 7 Idem est de communitate exempta a decimis, si semel, vel iterum soluat.
- 8 Quae requiruntur ad praescriptionem contra priuilegiatum.
- 9 Quid dicendum, si condemnaris ante praescriptionem, in amissione priuilegij.

EX dictis in puncto praecedenti facili est huius difficultatis solutio. Dicendum ergo est primo, priuilegia absoluta, quae solum respiciunt priuilegiatum, nullo modo amittuntur per vium contrarium: cum quia contrarius vus priuilegij non inducit renuntiationem illius, cum possit ob alios fines haberi a priuilegiato, scilicet ob vitandam aliquam licentiam, aut in gratiam personae alicuius, quotiescumque autem aliqua, et si iuris conditio fieri potest alterius finis a renuntiatione, praescriptio renuntiationis excludenda est, quia talis, renuntiatione odiosa est, & restringenda, vt relatio Felin. Anton. & alij docent. *suar. lib. 8. cap. 35. num. 12. Basilus de Leon lib. 8. cap. 18. §. 3. num. 28. Bonac. disp. 1. quaest. 3. punct. 8. §. 6. n. 1.* Adde etiam praesumptum renuntiationem fecisse, ex illa non admittitur priuilegium, quovis accipitur renuntiatione a concedente, vt supra diximus. Ergo, Et ita tenet in his priuilegijs Suarez a. n. 7. Basilus n. 15.

2 Dico secundo, priuilegia, quae non habent tractum successuum, sed ad vnicum actum conceduntur, per contrarium vsum illius omnino cessant. Et in hoc sensu est verissima sententia communis, priuilegium amitti per contrarium vsum, de quo communitur DD. in cap. cum accessissent, de constitut. cap. si de terra, cap. accidentis, de priuileg. glossa in cap. ex ore, de his qui sunt a maiore, verbo renuntians, & in cap. gratum, de offi. deleg. verbo recessum. Bart. Iaf. & alij in l. vltim. ff. de iust. Princip. & tradunt Bonacina, Suar. Basil. Salas, Azor, Gregor. Lopez, & alij locis saepe allegatis. Ratio est manifesta, quia si priuilegium datum erat pro vno actu, & tu illum non efficias, sed potius contrarium, cessat tibi priuilegium.

3 Dico tertio, priuilegia, quae in aliorum grauanem cedunt, quaeque tractum habent successuum, eo quod tenent ad plures actus, non amittuntur neque vno, neque pluribus actibus contrariis, nisi ex parte illorum, qui grauari sunt, deur praescriptio. Probatur, quia huiusmodi actus non sunt toti priuilegio contrarij, cum non sint contrarij omnibus actibus, qui fieri possunt ex tali priuilegio, sed aliquibus. Ergo non derogatur priuilegium ex illis. Et confirmatur, si habeas priuilegium non soluendi tributa, & soluas haec occasione, & tempore potes nolle in posterum soluere. Ergo vna, vel altera solutio non integre contradicit priuilegio. Ergo non possunt ex illis actibus amitti. Quod satis probatur ex l. 2. de priuileg. veterum, ubi asseritur non labefactari priuilegium immunitatis ab oneribus ciuitatis, esse qui sponit aliqua munera subeat. Idem colligitur ex l. voluntaria, c. de excus. tut. l. 2. Cod. de his qui sponit munera subeant. lib. 10. & l. 43. tit. 18. part. 5. & cap. si de terra, cap. accidentis, de priuileg. & relatis alijs tradit Gregor. Lopez l. 43. tit. 18. p. 3. in prime. Suar. c. 35. n. 10. Bonac. disp. 1. q. 3. p. 8. §. 6. n. 1. Salas sect. 13. n. 66. Basil. n. 27.

4 Verum est hoc priuilegium non perdas contrariis actibus, quovis ex parte illorum, qui priuilegio grauantur, deur praescriptio: at quoad valorem illorum actuum, quibus contradicis priuilegio, cessat tibi priuilegium, neque a legare illud potes: sic glossa ex cap. gratum, de offi. deleg. cap. ex ore, de his qui sunt a maiore, & colligitur ex l. 2. §. 3. Cod. de his qui sponit munera subeant, lib. 10. & tradit Gregor. Lopez, Bonacina, Suar. Salas, Basil. supra. Ratio est manifesta, quia in eo, in quo vis contradicere priuilegio, non potes velle vti illo: si enim habeas priuilegium non soluendi tributum, & soluas, iam in illa solutione non vis priuilegio gaudere, sed potius renunciate. Qua ratione in l. 43. tit. 18. part. 3. fin. dicitur, habentem priuilegium super aliquas res, si de vna illarum conueniatur in iudicio, & condemnatur, eo quod non allegauerit priuilegium, priuilegium illi cessat, quoad illam rem tantum; ita vt amplius in iudicio allegari priuilegium super illa re non possit.

Hoc tamen intelligi debet; modo priuilegium sic est illis, quae in tui fauorem a te recte concessa sunt, quibus tu praediacare potes, alijs nihil priuilegio derogas, etiam si plures actus contrarij illi facias, vt notat Basil. n. 26. Suar. a. n. 11. Salas, & Bonacina supra.

5 Ex his inferitur primo. Si habeas priuilegium non soluendi vectigalia, & permittas scribi in libro, ubi ceteri non priuilegiati scribuntur: & intra decem dies non appelles a tali grauanem, non obinde amittis priuilegium; quia non pro-

cessit tempus requisitum ad praescriptionem, sed solum inferitur te velle illa vice soluere: sic tradit Iaf. in l. vlt. Cod. de constit. Princip. Alexand. cons. 33. quod refert, & valde commendat Gregorius Lopez supra, l. 42. tit. 18. part. 3. consentit Bart. in l. voluntaria, Cod. de excus. tutorum, & in l. vltim. ff. de constitut. Principum. Suarez num. 14. sine Basilus n. 28.

6 Secundo inferitur, si habeas vniuersale priuilegium ne eligaris ad munera publica, & permittis eligi, non ideo amittis priuilegium, ne ad alia munera eligaris, imo ne eligaris alia vice, sed solum amittis pro illa vice, qua electioni consentisti: colligitur ex supra, l. voluntaria. ibi, voluntaria iuxta munera priuilegij nihil derogant. hoc est, nihil derogant quoad alia munera praeter ea, quae sunt voluntarie suscepta, sic glossa ibi Basil. n. 28. Suarez cum Felin. Bart. & alij num. 12. & iuxta haec explicanda est l. fin. ff. de priuileg. veterum. Veteranos, si passim sunt se in ordinem legi, muneribus fungi cogendos esse, cogendos inquam, esse fungi his muneribus, quibus se subiecerant & quoad ea, quae inde consequuntur, non tamen cogendos esse fungi alijs muneribus.

7 Tertio infero. Si communitas priuilegio exempta a solutione decimarum, decimas semel, aut iterum soluat, non amittit priuilegium absolute, sed solum quoad illas decimas solutas; quia non est praesumendum voluisse integre renuntiare priuilegio, sed ad euandam licentiam, aut alia de causa id fecisse, sic docet Basilus illo num. 28. Gregor. Lopez supra, l. 42.

8 Dixi in conclusione non amitti priuilegium per actus contrarios, nisi accedat praescriptio illorum, qui grauari priuilegio sunt. Vt autem haec praescriptio accedat, non requiruntur plures actus contrarij priuilegio, sed sufficit si vnus addit contrarius, & sine vlla illius retractatione, quia tunc aduersus priuilegiatum in illo genere praescribitur, quod optime aduertit Suarez illo cap. 35. num. 20. vbi dicit. Si quis priuilegiatus semel soluit gabellam, etiam iterum non soluat, non ex vtili priuilegij, sed quia non occurrit occasio, & in eo statim permanet per legimum tempus, amittit priuilegium, saltem quoad illam speciem tributi, quae praescribitur, contra ipsum. Idem est, si passus est se eligi ad munus, ad quod erat immunis, vel passus est electionem fieri sine suffragio, ad quod habet priuilegium: nam licet nulla alia electio fiat, illa cum tempore sufficiente sufficit. Quod autem sit legitimum tempus ad praescribendum, iam dixi superiori puncto.

9 Dico quarto. Si in his priuilegijs, quae tractum habent successuum, condemnaris in amissione illorum ante tempus praescriptionis, eo quod feceris actum priuilegio contrarium, quia iudex praesumit te fecisse ex animo renuntians integri priuilegio, cum tamen non feceris, non tenetis in conscientia sententiae obediare, sed potes secluso scandalo priuilegio vti, quia sententia in falsa praesumptione fundata non obligat: at in foro externo debes te reputare, vt priuilegio destitutum; sic docet Bonac. illa disp. 1. quaest. 3. punct. 8. §. 6. num. 16. Suarez illo cap. 35. n. 25. circa fin.

Secus vero, si sententia daretur, non ob praesumptionem renuntiationis, sed ob contrauentionem priuilegij: nam tunc etiam in foro conscientiae, obediare ceteris, quia est iusta sententia; raro tamen sententia ob hanc finem pronuntiatur; sed solum, quia praesumitur priuilegiarius renuntiasse priuilegio, Suarez supra, cum glossa in cap. pro illorum, verb. auctoritate, de praebend.

PUNCTVM XX.

An priuilegium amittatur per illius abusum.

- 1 Quibus modis abuti potes priuilegio.
- 2 Quemcumque abusum exerceas, dignus es illius amissione.
- 3 Ipso facto propter abusum, non priuatur quis priuilegio nisi ex verbis priuilegij aliud constet.
- 4 Explicatur supra dicta doctrina, discurrendo per abusus communitur contingentes.

1 Priuilegio abuti potes tripliciter. Primo si exendas priuilegium ultra id, quod concedit. Secundo, si occasionem ex illo sumes delinquendi. Tertio addi solet, si fini priuilegij tuis prauis moribus resistis, v.g. est tibi concessum priuilegium, ne in Ecclesia resedas, vt licetis vacare; tu veto teis tempus, & vanis rebus occuparis, fini priuilegij resistis.

2 Quocumque autem ex his modis priuilegio abutaris; meritis illud amittere, iuxta doctrinam satis receptam: Priuilegium meretur amittere, qui concessa sibi abutitur facultate, cap. vbi, dist. 74. cap. priuileg. 12. quaest. 3. cap. licet, de regularib. cap. vt priuilegia, de priuileg. c. conuincit, de sent. excomm. & alibi saepe. Quia in quolibet ex his modis datur verus priuilegij abusus, ac proinde verum amissionis meritum, sic Salas disp. 17. sect. 13. num. 67. Bonacina disp. 1. q. 3. punct. vlt. §. vlt. n. 1. Suarez lib. 8. cap. 36. a. n. 4.

3 Difficultas est, an priuilegiatus propter abusum priuatur ipso

DE
ASTRO
PATA
TONI
ELV

ipso facto privilegio, vel veniat priuandus. Item an priuatur toto privilegio, vel parte illius, id est, valore actuum, quos virtute privilegij facit?

Cui difficultati respondeo, regulariter loquendo, nullum priuati suo privilegio ob illius abulum, sed solum venire priuandum, quia in allegatis textibus solum dicitur mereri amittere privilegium, qui concessa sibi abutitur potestate est, dignum esse amittere, sic docet Salas, Bonacina, Suarez *suprà* Basilius de Leon lib. 8. c. 18. n. 29.

Dixi in conclusionibus, regulariter loquendo, propter abulum non amitti privilegium ipso facto, vt intelligeres aliquando non amitti privilegium ipso facto, quia ex privilegij verbis debes colligere; quæ si hanc penam expressè non appoluerint, non debes censere ipso facto impositam, sed solum ferendam. Adde, etiam si ipso facto imposta sit, non teneris te privilegij vtu priuare, quousque adueniat sententia saltem declaratoria abusus, ob quem priuatur privilegio, iuxta dicta de lege pœnali; & tradit in præsentibus Suarez lib. 8. cap. 36. n. 8. Bonacina *disp.* 1. q. 3. p. 8. §. vlt. n. 1.

4. Vt autem supradicta clariùs intelligantur, placet discutere per modos, quibus abuti potes privilegio. Et quidem quando abuteris privilegio extendens illud ultra id quod potest, clarum est extensionem illam esse nullam, vt ipse factam sine potestate; ob illam tamen extensionem, & privilegij abulum mereris privilegio priuari; & de facto aliquando priuaris, vel toto privilegio, vel parte illius: vt in cap. 2. de postul. prælator. cap. cum in cunctis, §. vltim. & cap. cum vironensis, de elec. In quibus textibus priuaris pro illa vice potestate eligendi, eo quod elegeris indignum. Si autem secundo modo abutaris privilegio, occasionem ex illo delumens delinquendi, mereris quidem privilegio priuari: at factò ipso non es priuatus saltem, quousque adueniat sententia declaratoria criminis: vt videri potest in cap. contingit, 2. de sentent. excommunicat. vbi clericus incedens sine habitu, & contorta occasione libertus vnu ad, non amittit privilegium clericale, quousque ter monitus sit. Facta autem trina monitione iam illi privilegium prodesse non potest. Credo tamen non teneri ipsum se privilegio priuare, quousque per sententiam declaratur. Idem habetur in cap. ex litteris, de vita, & honestate clericorum, vbi clericus negotiator ter monitus non defenditur à solvendis tributis; quia factò ipso privilegium abiicit clericale: debet autem constare ter monitum esse, & insuper declarari, quoad prætermissis diuinis officiis secularibus negotiationibus inhiitit. Ad idem reduci potest: qui in Ecclesia delinquit eius immunitate priuatur, c. vlt. de immunit. Eccl. Quod si abusus privilegij tollat finem, & fundamentum illius: tunc clarum est cessare privilegium eo modo, quo cessat finis, & fundamentum illius; si enim finis, & fundamentum privilegij non omnino cessat, sed solum quoad aliquem actum, tunc privilegium pro illo actu cessabit, si verò in totum cessat finis, in totum etiam cessabit privilegium; sed hæc cessatio non est in penam abusus, sed ob defectum finis à privilegio intenti. Exemplis manifestatur; conceditur enim clerico coniugato gaudere privilegio clericali, si habitum deserat clericalem, & alicui Ecclesie deseruiat: quo privilegio priuatur eo ipso, quod laicè vivat; quia cessat tunc causa concessio: vt constat ex Trident. sess. 23. cap. 6. de reformat. & dictum erat in cap. ex parte, de clerico coniugato, cap. vnic. eod. tit. in 6. Sed hæc amissio non est absoluta, & in perpetuum, sed interim dum laicè vivit: nam si deposito habitu laico habitum clericalem deserat, & Ecclesie destinatus sit, gaudebit privilegio. Accipere aliud simile, quod adducit Didac. Perez lib. 8. tit. 2. lib. 1. ordinum. regul. Suarez lib. 8. de legib. cap. 36. n. 7. Bonacina *disp.* 1. quæst. 3. punct. vlt. §. 7. fine. Salas *disp.* 17. sect. 13. n. 68. de beneficiario, cui est privilegium concessum literandi fructus literæ præbendæ absque residentia ob studium literarum, qui si non student, amittit privilegium, non quidem absolute, sed quoad fructum illius, hoc est, pro tempore, quo non student, quia scilicet dum non student, non poterit gaudere privilegio, & virtute illius fructus præbendæ in absentia recipere: quia cessat conditio, seu causa sub qua privilegium est concessum: sicut enim beneficiarius absens à beneficio sine causa, non potest fructus illi temporè correspondentes lucrari; ita neque hic, qui illo tempore absque causa studij non vacat, non poterit similes fructus lucrari virtute privilegij; quia privilegium residentiam Ecclesie in studium commutare. vltim. est: quæ omnia non leuiter confirmantur ex cap. generaliter, 16. quæst. 1. quod est sumptum ex l. generaliter. Cod. de Episc. & cleric. vbi eos tamen clericos, & monachos habere huiusmodi beneficij exemptionis à tutela testamentaria, dativa, seu legitima sancimus, qui apud sanctas Ecclesias, vel monasteria permanent, non diuagantes, neque circa diuina ministeria desides, cum propter hoc ipsum beneficium eis indulgamus. Addit tamen Salas illo num. 68. & consensio Suarez, & Bonacina *suprà*, supradictam doctrinam procedere, quando ex privilegio constat solum ob illam causam, quæ cessat, esse privilegium concessum; scus verò si ob aliam quæ principaliter concessum fuisse, quæ tamen non cessaret, item quando cessat ob causam cessationem, privilegium non cessat in se, sed quoad fructum eius pro tali tempore, seu

modo operandi. Nam si postea velis bene vti, poteris fructu privilegij gaudere.

PUNCTVM XXI.

De amissione privilegij per reuocationem.

Prætermitto primò privilegium esse in triplici differentia: Primò est privilegium gratuitum, id est, ex libera Principis voluntate concessum. Et hoc contingit dupliciter. Aliud consistens solum in potestate, & licentia delegata ad aliquem vltim contra legem, vel præter legem: aliud, per quod ius in privilegiarium transferatur. Secundo est onerosum, & lucratiuum, quod datur ob aliquod onus, vel lucrum à privilegiario exhibitum. Tertio est privilegium remunerarium, quod datur in præmium, & remunerationem seruitiorum, quæ à privilegiario sunt Principi exhibita.

Præmitto secundo, privilegium & subdito, & non subdito concedi potest.

Præmitto tertio, privilegium, siue gratuitum siue onerosum, aliquando inuoluit dispensationem legis, aliquando non.

§. I.

An privilegium gratis concessum reuocari possit.

1. Privilegium datum ob aliquem vltim validè reuocari potest absque causa, sed peccatum veniale committitur.
2. Privilegium transferens dominium privilegiarium nequit à concedente, neque ab eius successore reuocari.
3. Satisfit euidam obiectioni.
4. Expenditur, quæ causa sufficit ad reuocandum privilegium acceptatum, cuius privilegiatus habet dominium.
5. Princeps reuocans privilegium, quod sine causa reuocare non potest, tenetur probare causam adesse reuocationis.
6. An requiratur ad huius reuocationem ultra legitimam causam compensatio privilegij? Probabilis est non requiri.

1. Dicendum est, si privilegium consistat in facultate, & licentia delegata ad aliquem vltim, vel contra communem legem, vel præter illam, potest validè concedens, & eius successor reuocare, quando voluerit: peccabit venialiter: si absque vlla causa id fecerit, sic cum communi sententia tradit Felix, n. 8. 9. & 10. de iud. Thomas Sanchez lib. 8. de dispens. c. 33. n. 1. Suarez de legibus, lib. 8. cap. 37. n. 10. Salas *disp.* 17. sect. 14. n. 70. & *disp.* 20. sect. 18. n. 126. Matiez, lib. 5. in. 10. l. 6. num. 5. Bonacina *disp.* 1. quæst. 3. punct. 8. §. 3. n. 1. Basilius lib. 8. de matrim. cap. 19. num. 11. Prior pars conclusionis, scilicet validè posse reuocare hanc facultatem, constat; quia hæc est, quasi quedam delegatio: delegatus autem nomine delegantis operatur. Ergo ex voluntate delegantis cessare potest. Quod si hæc facultas, & licentia operandi contra communem legem, alicui subdito sit concessa; clarius constat reuocari posse à concedente, quia potest ipse concedens exemplum à lege subditum iterum legi subijcere: quia cum non amiserit potestatem iurisdictionis in illum, poterit, circa illum exerce- re, denovo imponens præceptum, quod per privilegium sublatum fuit. Secundam partem conclusionis, scilicet in hac reuocatione peccatum veniale admitti, probao. Quia sine causa voluntatem mutare, leuitatis, & inconstantis est, & contra naturam beneficij Principis, quod decet esse mansuram, ex reg. decet, de reg. iur. in 6. & tradit pluribus exorans Molin, de primogen. lib. 4. cap. 3. n. 20. Sanchez num. 11. Bonacina n. 6. Salas *disp.* 17. n. 70. Limitat tamen Sanchez num. 6. & 7. supradictam doctrinam in concessione iurisdictionis, quam dicit reuocari posse pro libito absque causa, etiam sine vilo peccato, quia videtur semper hæc excepta, vt dicit, quoties concedenti placuerit. At credo retinendam esse communem sententiam, vs peccatum sit veniale hanc reuocationem facere absque causa, quia arguit leuitatem, & mutationem, & docet Suarez, Molin, Salas & alij, locis allegatis.

2. Verum si de privilegio, quod dominium transfert in privilegiarium, loquamur, siue subdito, siue non subdito concessum sit, non poterit concedens, neque eius successor reuocare validè absque causa, si iam fuerit acceptatum; quia donatio acceptata non potest ad libitum donantis reuocari. Aliàs absque causa poterit quis priuari rebus suis, sic cum communi sententia docet Suarez illo cap. 37. num. 7. Bonacina num. 5. Sanchez n. 2. Matiez, supradicta gloss. 1. num. 6. vbi plures refert. Molin, *suprà* n. 21. Ex quo fit, si tibi privilegium sit concessum, decimandi, exigendi aliquid tributum, non potest Princeps pro libito à te tollere, quia possides illud tanquam bonum proprium, quo sine causa priuari non potes.

3. Neque obstat l. v. tit. 10. lib. 5. noua compil. vbi dicitur, Tenemos por bien y mandamos que las mercedes que se hizieren por

ita voluntaria de los Reyes, que se puedan del todo reuocar. Quae
lex videtur esse contraria, tum dicitur l. 6. cod. rir. 10. l. 5. vbi dicitur, Las causas que el Rey diere a alguno, no se las pueda
quitar ni ni otro alguna sin culpa. Quia, vt bene explicat Ma-
tienz. l. 5. loquitur in quodam specialis facto, scilicet in benefi-
ciis factis à Rege ex sola eius voluntate, sine consilio procedi-
tum, vel loquitur de beneficiis, quae à Rege sunt de redditibus
sibi propriis, quales Hispanie vocantur *luros*. Si enim de his
feodum gratis alicui concedatur à Rege, poterit pro libito reuo-
cari, quia conceditur sub hac conditione, vt duret, quoties
concedenti placuerit: & traditur in l. 1. sine, tit. 26. part. 4. In
aliis vero priuilegiis, & concessionibus retinenda est communis
sententia, non posse pro libito concedentis reuocari.

4. Sed inquires, quae causa legitima sit ad reuocandum
priuilegium acceptatum à priuilegiato, & cuius ipse habet
dominium?

Respondeo, si priuilegium non subdito fuit concessum, &
ab illo acceptatum, nulla in concedente relinquatur reuocandi
potestas, nisi in casu, in quo donatio perfecta reuocari potest;
quia concedens non habet potestatem, neque in personam pri-
uilegiati, neque in bonis illius; non igitur poterit priuilegia-
tum acceptato priuilegio priuare: sicut enim Princeps ob bo-
nam sui regni, non potest alterius regni subditum priuare bo-
nis, ita neque poterit priuilegiis illi concessis, quia iam illa pri-
uilegia bona sunt illius, & non concedenti subiecta: sic cum com-
muni sententia docet Anon. Gabr. lib. 3. tit. de iure quæstia non
soluenda, conclus. 6. num. 20. Matienz. lib. 5. recopil. tit. 10. l. 6.
gloss. 1. n. 4. Dixi, nisi in casu, in quo donatio perfecta reuocari
potest: quia huius priuilegij concessio, est quædam donatio;
ac proinde ex illa causa, ex qua donatio reuocari potest, & pri-
uilegium hoc reuocabile est: & notauit Matienz. cum aliis
supra.

Sed dices. Poterit priuilegium non subdito concessum cede-
re in graue detrimentum concedentis vel regni. Ergo in tali
casu poterit reuocari.

Respondeo ex illa causa, etiam donatio perfecta videtur
reuocabilis, quod mirum si etiam priuilegium reuocetur: Adde
illam proprie non esse reuocationem, sed cessationem priuilegij
ex noua rerum mutatione; videtur enim concedi sub tacita
conditione, dummodo damnum non sit concedenti, & regno.
Aliis si concessum fuisset ea intentione vt extendere-
retur ad euentum, in quo præiudicium graue concedenti vel eius
regno afficeret, esset irrationabilis concessio, sic Suarez lib. 8. c. 37.
num. 3. Si vero priuilegium subdito fuerit concessum, clarum
est reuocari posse ex illis causis, quibus donatio perfecta reuo-
cabilis est. Item quoties in grauem iacturam Regis, vel regni
cedit, vt ex non subdito diximus. Adde non solum ob has ratios-
nes posse subdito reuocari priuilegium acceptatum, & cuius ip-
se habet dominium, sed etiam, quoties ad publicam utilitatem
spectauerit talis reuocatio; quia cuiusvis bona subditi subdan-
tur dispositioni Principis in ordine ad publicam utilitatem, Ergo
in illis casibus, in quibus potest Princeps subditos priuare
bonis suis, poterit & priuilegia illis concessa reuocare. Adde
hanc non esse tam reuocationem, quam cessationem priuilegij;
videtur enim sub hac tacita conditione concessa, vt duret,
quoties ad publicam utilitatem, eorum cessatio non pertinuerit:
sic docet multis relatis Matienz. lib. 5. tit. 10. l. 6. gloss. 1.
num. 11. & 12. Suarez numer. 5. Basilus lib. 8. cap. 19. §. 22.
num. 13.

5. Sed inquires secundo, an quoties Princeps reuocat pri-
uilegium alicui concessum, quodque absque causa valide reuo-
care non potest, reuocatur probate causam, vel sufficiat, si adesse
affirmet?

Respondeo probabilis videri teneri probare causam; aliis
nihil esset firmum, sed facilissimo negotio posset Princeps ius
tertio quantum auferre: sic docet multos allegans Matienz.
lib. 5. recopil. tit. 10. leg. 6. glossa 1. n. 16. reddi que rationem;
quia vbi aliquid pertinetur ex aliqua causa, & ea deficiente est
prohibitum, satis non est causam exprimere, nisi verè proberetur:
& docet Bart. in l. si forte, per illum textum, ff. de castrensi pe-
cunio, & in l. si donatione, vbi late moderni Cod. de collacione
lib. Ripa lib. 2. respons. tit. de scriptis, cap. 19. num. 19. latissime
omnium Aymon Craterra de antiquis, tempor. in princ.
num. 16. & deinceps vt que in finem.

6. Inquires tertio, an requiratur non solum iusta causa ad
validam reuocationem huius priuilegij, sed etiam aliqua illius
compensatio? Videtur requiri, quia priuatur priuilegiatus ius-
tam quæsitio. Ergo est illi debita satisfactio: si enim aliis bonis
priuatur, debet Princeps recompensationem quoad posse
facere. Ergo etiam debet pro priuilegio, quod bonum illius
est, nihilominus tamen probabilis censo, non requiri ex ius-
tissima compensationem. Quia licet priuilegium sit bonum pri-
uilegiati, est tamen bonum gratis illi donatum. Ergo habet
conditiones donationis, quae reuocari absque compensatione
potest, cum adest legitima causa reuocandi. Non enim concedens
priuilegium gratis, intendit hanc sibi obligationem im-
ponere non reuocandi, causa iusta intercedente, nisi facta re-
compensatione; sed potius præsumitur concedere sibi potesta-

re reuocandi absque recompensatione, cum iusta causa inter-
cesserit: & ita relato Decio in cap. nouit, num. 7. verbo quar-
da fallit, de iudiciis, docet Suar. lib. 8. cap. 17. num. 9. Basil. de
Leon lib. 8. cap. 19. §. 22. n. 13. Bonacina disp. 1. quæst. 3. punct. 2.
§. 3. num. 3.

§. II.

Reuocari posse priuilegium onerosum, &
remuneratorium.

- 1 Non potest hoc priuilegium reuocari, nisi causa boni commu-
nis intercedat, & satisfactio à reuocante exhibeatur.
- 2 Dispensationes concessa pro foro externo non possunt, nisi su-
pra dictis conditionibus intercedentibus reuocari.
- 3 Priuilegia concessa in Bulla non reuocantur anno lubilai.
- 4 Extenditur doctrina ad priuilegium remuneratorium.
- 5 Probabilitate non caret ad huius reuocationem requiri com-
pensationem.
- 6 Explicatur quid requisitum, vt priuilegium censetur con-
cessum in remuneracionem.
- 7 Censeantur probata merita, si concedens adesse affir-
met.

Priuilegium concessum per contractum, id est, sub onere
alicuius pretij, vel operis exhibendi, reuocari à conceden-
te non potest, nisi legitima causa interueniat, quae nulla alia est,
nisi communis boni, & utilitatis publicae; iuxta superius dicta;
& in iure tenetur reddere pretium, si accipit, quod si pretium
non accipit, sed opus iniunxit, tenetur reddere æquivalentiam
illius operis, aliis nulla erit reuocatio, vt potest inuisa sic multis
allegatis probat Matienz. lib. 5. noua compilat. tit. 10. leg. 6.
gloss. 1. n. 13. Gregor. Lopez leg. 2. tit. 1. part. 2. verbo, buen
cambio, per lex. 101. Sanch. lib. 8. disp. 33. n. 9. Suar. alios alle-
gans lib. 8. cap. 17. n. 5. Salas disp. 17. sect. 14. n. 70. & disp. 20.
sect. 4. n. 22. vbi prædicta temperat, præcipue tamen sect. 18.
n. 26. Bonac. disp. 1. q. 3. §. 3. n. 2. Valquez in opusculo
c. 6. §. 2. dub. 1. num. 55. & dub. 2. n. 33. Lessius lib. 2. de iustit.
c. 33. dub. 4. n. 35. Bail. de Leon lib. 8. de mutim. cap. 19. §. 2.
num. 13. Azuea, lib. 1. recopil. tit. 3. leg. 4. n. 41.

2. Ex hac doctrina inferunt primo dispensationes concessas
pro foro externo à Pontifice in gradibus prohibitis ad con-
trahendum matrimonium, non posse ab eodem reuocari, nisi
causa iusta intercedat, & in iure reddatur pretium ei, cum quo
fuit dispensatum; sic Sanch. supra n. 13. Bonacina n. 11. Bail.
n. 13. Salas disp. 10. sect. 18. sub finem. Et ratio est manifesta:
quia data est dispensatio, & priuilegium ob pecuniam solu-
turam.

4. Inferunt secundo, priuilegia in Bulla cruciata concessa
non reuocari per lubilium, quod olim centesimo anno conce-
di solebat, & nunc 25. anno conceditur, quamvis Pontifex di-
cat se reuocare omnes gratias, priuilegia, & faciat res singula-
ribus personis quacunque dignitate fulgentibus, etiam Regi-
bus ex quacunque causa sint concessa: ad ius non reuocantur
concessa in Crucjata, quia illa sunt concessa sub contracto onero-
so, cuius debebat specifica mentio fieri; concessa enim sunt
priuilegia Bullæ singulis, quia singuli signantur illam elemo-
synam tribuunt, & non aliis; vt constat ex illi. vbi, porque days
tanta limosna os concedo, &c. debebat in iure reddi vnicuique
elemosyna data, aliis reuocatio esset iniusta, & nulla: & ita
tradit Henric. lib. 7. de indulg. cap. 21. n. 7. Manuel in exposi-
tione, §. 12. num. 13. Bonacina disp. 1. quæst. 3. punct. 8. §. 3.
n. 13. Salas disp. 20. de legit. sect. 18. circa finem, §. hinc colligi-
tur, Sanch. disp. 13. n. 10. & testatur Clementem VIII. sic ex-
plicasse, & anno 1615. in tota Hispania publicata fuit Crucja-
ta, & valorem habuit, & Pontifex Virbanus VIII. declarauit 15.
Februarij non esse eius mentem per lubilium Romanum gratias
indulgentias, & facultates in Crucjata concessas suspendi,
idem tradit Bail. de Leon lib. 8. de dispensationibus, cap. 19.
n. 13. vbi addit hæc valide obseruanda esse ad ea, quæ nonnulli
dicunt de reuocatione Bullæ comparatione Religiosorum.

4. Idem quod dicimus de priuilegio dato per contractum
onerosum dicendum est de priuilegio remuneratorio, siue re-
muneratio fuerit debita ex iustitia siue ex gratitudine; quia
quocunque modo debita sit, cedit priuilegiatus illius debito ob
priuilegium sibi concessum: eaque de causa transit in contra-
ctum sic relato Felino cap. nouit. de iudiciis, n. 11. docet Sanch.
supra n. 5. Basil. n. 13. Suarez n. 6. Matienz. lib. 5. recopil. tit. 10.
leg. 6. glossa 1. n. 18. latius dixit tit. 7. leg. 1. glossa 1. & glossa
9. Bonacina n. 2.

5. Sed est difficultas, an non solum ad huius reuocationem
causa publica requiratur, sed etiam aliqua compensatio. sicuti
diximus de priuilegio concessa per contractum onerosum?
Negant, erit dubitantes. Suar. Basil. Bonac. quando remuneratio
non est debita ex iustitia sed solum ex gratitudine. Et ratio est
potest, quia reuocans priuilegium reducit res in pristinum
statum; & consequenter reddit priuilegiato sua merita, quo-
rum

DE
ASTRO
PALATIO
PON.
IIII
E. IV.

rum cessionem fecerat ob privilegium: cum autem illa merita non exposuerit ex iustitia compensationem, non videtur compensatio illi debita esse. Faceret hoc esse satis probabile: ac probabilitate non caret requiri compensationem ex iustitia, non quidem propter merita praeiudice, sed propter cessionem illorum, quam fecerat ob privilegij consecutionem; quae cessio pretio quidem est aestimabilis, cum sit actio libera damnosa cedenti, & utilis cessionario: quae tamen nunquam redit, etiam si redeant merita. Quapropter reliqui omnes Doctores eodem modo de privilegio remuneratorio, ac de privilegio per contractum onerosum, & lucratum loquuntur.

6 Secunda est difficultas. Quid requiratur, ut privilegium censetur concessum in praemium, & remunerationem meritorum?

Respondeo non sufficere generalem mentionem meritorum, sed requiruntur specialis; ita ut expressè dicat: Ob haec, & illa merita tibi hoc privilegium concedimus. Ratio est, quia privilegium ob merita concessum debet meritis adaequari, sed non potest constare haec adaequatio, nisi merita exprimentur. Ergo. Secundo, quia generalis mentio meritorum in privilegio facta potius videtur pro honore privilegij fieri, quam pro veritate. Quapropter repuranda est, ac si facta non fuisset, argument, l. quod venditor, & ibi notatur, ff. de aolo, & l. si quid venditor, & l. seg. ff. de adlit. edict. Tertio, quia obscura, & dubia locutio nullius effectus esse videtur, ex l. ubi autem, §. qui illud, ff. de verb. obligat. l. cum incertis, ff. de legatis 1. l. ultim. C. de annal. except. At generalis locutio meritorum dubia est, & obscura, ex l. prator edixit, in princ. ff. de minoribus. Ergo non amplius valet, quam si apposita non fuisset; & ita tradit pluribus exornans Tiraquell, in l. si unquam, C. de reuoc. donat. verbo donatione largitus, n. 85. Socin, conf. 395. n. 8. vers. 4. casus, lib. 2. Matienz. lib. 5. recop. tit. 10. l. 15. gloss. 12. n. 2.

7 Tertia est difficultas, an haec merita censentur probata ex eo solum, quod concedens privilegium illa esse asseruerit?

Respondeo, si merita specialiter fuerint expressa, sufficienter censentur probata ex Principis asseritione, maxime si per instrumentum publicum id asserit: sed si solum generaliter dixerit, quia est bene mentus, sic laf. consil. 227. vol. 9. vers. 9. pro ista parte, lib. 2. Gregor. Lopez in l. 3. tit. 10. p. 2. verbo la mercede, & multis allegatis Matienz. lib. 5. recop. tit. 10. l. 6. gloss. 1. n. 19. & l. 15. gloss. 12. n. 5. Limitat autem hanc asseritionem Matienz. & Greg. Lopez, & Tiraquell, in d. l. si unquam, verbo donatione largitus, num. 77. dummodo Princeps prohibitus non sit alienare, nisi praecedant merita: nam tunc secundum communem sententiam merita non probantur, etiam si expressa fuerint. Quia praesumuntur expressa, ut eius donatio valeat, ex l. qui testam. & ibi gloss. ff. de probation. Quod adeo vetum est, ut non sufficiat, etiam si iuramentum in eius confirmationem addiderit, ut ipse Tiraquell. num. 79. & Matienz. l. 15. gloss. 12. n. 7. probant.

§. III.

Quis possit supradicta privilegia gratuita, onerosa, & remuneratoria reuocare, casu quo reuocabilia sint.

- 1 Concedens, & eius in dignitate successor optime potest.
- 2 Quid dicendum de dispensatione inferioris in lege superioris? Affirmant aliqui posse reuocare.
- 3 Probabilis est oppositum.
- 4 Duo inde inferuntur notanda.
- 5 Quid dicendum de inferiori praelato? An illius superior possit reuocare dispensationem ab illo factam.

1 Clarum est fieri posse à concedente privilegium, & eius successore; quia habet eandem cum illo iurisdictionem. Quod non solum in supremo Pontifice, in quo resolutio certa est, sed etiam in quolibet inferiori habet vetum: licet Anton. Gabr. alios referens lib. 3. tit. de iure quasto non tollendo concl. 7. n. 9. contrarium dicat absque fundamento, ut bene aduertit Suarez illo cap. 37. num. 12. Basil. cap. 19. num. 15. Ratio est, quia privilegium solum iurisdictionem concedentis spectat, & ab ipsius solum voluntate pendet. Ergo poterit sicut supremus illud tollere; quia in illius concessionem tanquam supremus operatur.

2 Difficultas est, an sicut privilegium concedens contra ius proprium, potest validè illud reuocare absque legitima causa; id ipsum possit inferior dispensans, vel concedens privilegium contra legem superioris, quando illi concessa est facultas dispensandi?

Affirmant aliqui fieri posse. Tum quia facultas ab his Praelatis concessa habet tacitam conditionem, ut perscreret quoties ab ipsis non fuerit reuocata. Tum quia ipsi intendunt per dispensationem factam non derogare suae iurisdictioni, sic tra-

dit Bonacina disp. 1. q. 3. punct. 8. §. 3. n. 11. reputat probabile Suar. lib. 8. cap. 37. n. 15.

3 At mihi probabilis est, validè inferio rem absque causa, reuocare non posse dispensationem à se factam: causa autem interueniente, posse, docet Sanch. disp. 33. n. 12. cum glossa e. cum ex eo, verbo septennium, de elect. in 6. & ibi Archidia. Dominic. Francus, & alij. Romao. singul. 519. Salas disp. 20. de legibus, sect. 18. fn. Basilius de Leon lib. 8. cap. 19. num. 15. & reputat probabile Suarez num. 14. & 16. addit: cum conceditur pro tempore limitato dispensatio, valde probabile esse reuocari non posse, argument. textus in cap. unico, de commo. dano, ubi dicitur rem commodatam ad certum usum, vel tempus, non posse ante illud repeti: & subdit rationem, cum non deceat beneficio nos decipi, sed iuari. Item quia pro toto illo tempore abstulit legem superioris, quam ipse inferior restituere non potest. Ratio vero generalis ea est, quia inferior non potest validè dispensationem in lege superioris, concedere, absque causa. Ergo neque etiam poterit dispensationem iam concessam absque causa reuocare: cum enim ex voluntate superioris operatur, non est vnde colligatur voluntatem superioris esse, ut validè absque causa reuocet, eam tamen absque causa non possit validè concedere? Neque obstat ratio in contrarium, quia dispensatio fuit absoluta, & grauis fingetur habuisse conditionem.

4 Ex quo inferunt primò, non posse absque causa Episcopum reuocare licentiam parochi concessam ad non refundendum, vel ad differendos ordines ratione studij, quia est dispensatio in lege superioris, quae ipse demò stabilire non potest: sic docent Sanchez, Salas, Basil. & alij, num. praecedenti telati. Secundo inferunt dispensationes à sacra Penitentia concessas non posse absque causa ab ipsamet reuocari ex eadem rationem. Quia voluntas Pontificis est, ut semper causa interueniente vtatur iurisdictione, sic Salas suprà, & tenentur reliqui consentire.

5 Sed quid dicendum de inferiori Praelato, an illius superior possit reuocare dispensationem ab illo datam valide absque causa?

Respondeo, si Pontifex sit, qui reuocat, validè reuocare, quia ab illo omnis iurisdictione pendet; & quia potest denuo legem ablatam imponere, & subditum ab alio exemptum illius obligationi subdere: At inferiores Praelati non videntur posse, eo quòd videatur iniustum priuare inferiorem viù legitimo suae ordinariae iurisdictionis: sic docet Sanchez disp. 33. numer. 7. cum Suarez, tom. 4. in 3. part. disputat. 26. sect. 3. num. 3. & lib. 8. de legib. cap. 37. num. 17. sine. Basilius lib. 8. c. 19. num. 15. sine.

§. IV.

Qua ratione facienda est renocatio privilegij, vel dispensationis, ut censetur effectum habere.

- 1 Dupliciter reuocari privilegium potest.
- 2 Clausula generalis in renocatione expressa sufficit.
- 3 Excipiuntur privilegia concessa per modum contractus, oneris, sive remunerationis.
- 4 Item privilegia habentia clausulam, ut non possint derogari.
- 5 Item privilegia inserta in corpore iuris.
- 6 Quid si privilegia sint in Concilio generali, debet expressè illius mentio fieri.
- 7 Sublimitanda haec sunt, nisi aliter constet de voluntate derogantis.
- 8 Derogatio tacita, quae consistit in contrarietate posterioris privilegij, cum antiquo derogat antiquum, si concedatur ex scientia prioris privilegij.
- 9 Quomodo praesumitur haec scientia, distinguuntur ad eius explicationem triplex derogationis modus.
- 10 Si privilegium insertum sit in corpore iuris lege vniuersali contraria derogatur, secus si extra corpus iuris sit.
- 11 Idem dicendum, cum alio privilegio contrario derogatur; si in corpore iuris sit insertum.
- 12 Proponitur obiectio, & si illi satis.
- 13 Extra corpus iuris privilegium non derogatur, nisi illius fiat mentio, qui tenentur.
- 14 Probabilis est secundum privilegium valere non obstante generali priori.
- 15 Satisfit arg. n. 13. adductis.
- 16 Per sententiam derogari privilegium; quibus probetur.
- 17 Reuocatur, si condemnatur reus in amissione privilegij, seu per sententiam contrariam.
- 18 Satisfit rationibus, n. 16. adductis.

1 Dupliciter reuocari privilegium, vel dispensatio potest. Primò expressè. Secundo tacitè. Expressè reuocatur, quando verbis expressis reuocatio fit. Tacitè reuocatur,

atur, quando Princeps actum facit, qui cum privilegio stare non potest.

2 Loquendo igitur de revocatione expressa, dicendum est, regulariter loquendo, sufficere clausulam generalem, quia Princeps dicit velle tale privilegium, vel constitutionem valere, non obstantibus quibusvis privilegiis in contrarium; quia hæc de se sufficiens est qualibet contraria privilegia abrogare: sic Doctores statim referendi.

3 Limitanda tamen est primò in privilegiis concessis per modum contractus, siue onerosi, siue remunerativi, hæc enim revocata non censetur sub quacunque clausula generali, nisi exprimitur in revocatione privilegia etiam per contractus revocata; quia cum hæc privilegia irrevocabilia sint ob ius tertio quæsitum, nisi causa publica intercedente, & compensatione, quoad fieri possit, facta, nullo modo illorum revocatio debet præsumi, quovisque exprimat: sic aliis relatis Sanchez disp. 33. num. 8. Suarez lib. 8. cap. 38. num. 3. Bonacina disp. 1. q. 3. punct. 8. n. 11. Salas disp. 17. sect. 14. n. 71. 73. & 79. ad finem. Azor lib. 5. cap. 12. q. 11. Basil. lib. 8. c. 19. n. 16. Azuced. lib. 1. resp. tit. 3. leg. 14. n. 42.

4 Limita secundo in privilegiis habentibus clausulam, vt derogari non possint, nisi eorum specifica mentio fiat. Tunc enim vt revocata censentur, debet addi aliqua clausula, qua hæc privilegia videantur contineri, vt si dicat Princeps: Revocatas privilegia in contrarium, etiam clausulam habeant, vt derogari non possint, nisi de verbo ad verbum illorum fiat expressa mentio. Tunc enim clarum est derogari; quia illa lege, quam sibi Princeps imposuit, ne revocare censeatur, nisi exprimendo privilegium revocatum, iam dispensat per illam revocationem. Adde sufficere, si dicat se revocare privilegia in contrarium, sub quacunque forma concessa sint: nam illa verba, sub quacunque forma concessa, aiquid operari debent, ac prout de revocatori debent esse privilegiorum habentium clausulam revocatoriæ quorumcumque privilegiorum, aliis suspensibus essent, contra textum in cap. si papa, de privilegiis, in 6. ibi, cum verba alicui operari debeant, & 13. in princ. ff. de iurisdictione, ibi, nec frustra adhibetur, sic Doctores in cap. nonnulli, de rescript. per textum ibi. Felin. num. 6. & habetur Clem. 1. & 2. de sepulchris, & tradit Suar. cap. 38. n. 2. Basil. n. 36. Bonacina n. 11. Salas disp. 17. sect. 14. n. 71.

5 Limita tertio in privilegiis insertis in corpore iuris: hæc enim, quia non solum sunt privilegia, sed canones, & leges, quovisque legum, & constitutionum fiat derogatio, non censentur derogata, tradit Basil. num. 16. Suarez num. 1. Salas disp. 17. sect. 14. sub n. 73. cum glossa in l. 3. C. de silentiariis, & de iurisdictione lib. 10. lal. in l. 1. ff. soluto matrim. glossa, & Doctores Authen. quia in provincia. C. ubi de crimine agi oportet, verbo omni privilegio.

6 Addendum tamen est, si privilegia sint à Concilio aliquo generali stabilita, tunc non sufficit clausula derogatoria quorumcumque privilegiorum, sub quacunque forma fuerint concessa, aut constitutum, & canonum, vt censentur revocata, sed insuper debet exprimi Concilium, saltem sub generalibus verbis, dicendo non obstante quacunque constitutione, etiam in Concilio generali edita: colligitur ex cap. ex parte, cap. volumus, de capellis monach. cap. nonnulli, de rescript. & tradit Couart. 4. var. cap. 16. num. 6. & 4. decretal. 1. part. cap. 8. §. 9. n. 6. Menoch. volum. 3. consil. 294. n. 11. & 12. Mol. de iur. tract. 2. disp. 173. v. occasione, pag. mihi 630. Sanch. lib. 3. disp. 26. n. 7. vbi prius refert. Bonacina disp. 1. quæst. 3. punct. 8. n. 13. Padilla in L. vniuersi. C. de diversis rescriptis (esto contra tenet Basil. de Leon lib. 6. cap. 1. q. 1. n. 19. vbi affirmat ita declarasse Pium V. in quadam extrauaganti, & praxim Ecclesie idem testari. Fallitur tamen meo iudicio: si enim Pius V. ita declarasset, & praxi Ecclesie ita esset receptum, ignorari non poterat à tot ita doctis, & eruditis viris. Item debebat ostendere extrauagantem, in qua Pius V. declaravit. Præterea addit pro se glossam in cap. ex parte, de capellis monach. approbatam ab Innocent. & aliis, quæ illi non fauet, sed potius oppositæ sententiæ, nam in illo cap. ex parte, verbo, nulla mentio, dicit. Si quis litteras impetret contra aliquod ius, siue Concilium, non valent, nisi fiat mentio de illo iure: & refert se ad cap. nonnulli, de rescript. vbi verbo fecerit mentionem, dicit: Receptum debet facere mentionem de constitutione, ad hoc, vt ei præiudicet: & in magis ne additur, communiter non exprimitur nomen constitutionis, sed dicitur: Non obstante constitutione de duabus dicitur edita in Concilio generali. Ecce qua ratione mentio faciendæ est illius constitutionis, vel in genere constitutionis, addendo conciliaris. Rationem reddit Menoch. & Sanch. quia constitutio Concilij generalis ob eius grauitatem censetur habere tacitam clausulam derogatoriæ ad postea concedenda, & unico, de excessibus Prelatorum, Innocent. & Ioann. And. in cap. ex parte, de capellis monach. Ergo non censetur derogata, nisi illius fiat specifica mentio, Attameo Sanchez, cum Henric. lib. 7. de indulgent. cap. 16. n. 3. Vivald. candidab. 3. p. cap. 12. n. 12. Si Concilium generale modernum sit, quale est Tridentinum, non sufficere clausulam derogatoriæ cuiuscunque Concilij; sed requiri specifiçam Tridentini mentionem. Sed non video, quo

fundamento hoc dicatur, cum omnia Conciliorum decreta æqualis autoritatis sint. Imò potius pro decretis Trident. censo non esse necessariam specialem, imò neque generalem derogationem, eo quòd in decreto vltimo eiusdem Concilij sess. 25. declaratur omnia in dicto sacro Concilio statuta de morum reformatione & Ecclesiastica disciplina ita decreta fuisse, vt in his salua semper authoritas Sedis Apostolicæ, & sit & esse intelligatur: ac prout cum contrarius Pontifex diceretur, Concilio non contradicere, sed facultate ibi expressa vitur. Ergo si indiget derogatione, sic aliis relatis docet Nicol. Garcia 4. part. de benef. cap. 5. n. 30. & n. 32. adducit motum proprium Pij V. editum anno 1570. in quo declarauit neque speciali, neque generali derogatione Concilij Tridentini opus esse in quibusvis concessionibus Apostolicis propria manu Papæ signatis.

7 Hæc tres limitationes sublimandæ sunt, nisi aliter constet de voluntate derogantis; si enim clarè constet velle Principem sub verbis generalibus privilegia hæc exempta derogare, derogata erunt; quia hæc, vel illa verba apponit derogans, ad denotandam suam voluntatem. Ergo quocumque modo voluntatem clarè significet, etiam formam communem clausulæ derogatoriæ non seruet, privilegium reuocabit: & ita tradit Bonacina n. 13. circa finem. Iulius Clatus dicens esse communem lib. 3. receptorum, §. testamentum, q. 99. versic. carorum. Sarmiento lib. 3. select. cap. 14. n. 7. Henric. lib. 7. de indulg. cap. 26. n. 3. Couart. rubr. de testamentis, 2. part. n. 19. versic. quarta conclusio. Sanchez lib. 3. disp. 26. n. 7. in medio, & habetur in decisionibus Fatimacij decess. 614. n. 1. tom. 3. pag. mihi 84. Ex quo fit dispensationes super impedimento affinitatis & consanguinitatis obtentas à Pontifice, vel à sacra Penitentiaria cum clausula, Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus, Apostolicis ceterisque contrariis quibuscumque, validas esset, etiam non fecerint expressè mentionem constitutionis contrariæ Concilij generalis, relati in cap. non debet, de consanguinit. & affinit. Quia ex vlt. & praxi satis iudicatum est voluntatem Pontificis esse pro illo casu speciali, & certo Concilij generalis dispositioni derogate. Præterea, quia illa generalis derogatio solum habere potest effectum circa illius Concilij generalis dispositionem; quia nullibi est alia prohibitio. Ergo reputari debet, ac si derogatio esse specifica, ex l. 2. ff. de liberis, & posthum. vbi lal. & ita tradit, relato Felin. Ioann. Sanch. lib. 8. de matr. disp. 35. n. 17.

8 Si autem derogatio non expressa sit, sed tacita, eo quòd lex, vel privilegium nuper laum contrarietur præcedenti, non leuis est inter Doctores controversia quòd debeat præualere: Alij affirmant præualere primum, alij secundum.

Et quidem si secundum privilegium contrarium priori concedatur, ex scientia, & notitia prioris privilegij, certum est derogare illud ea in parte, in qua illi est contrarium, quia aliàs intenderet concedens facere actum nullum, quod non est de Principe præsumendum. Dixi, derogare primo privilegio ea in parte, in qua illi est contrarium; quia contingere potest, vt secundum privilegium, vel dispensatio salua ur, cum sola derogatione prioris privilegij quoad partem: & tunc solum quoad illam partem debet censeri privilegium derogatum. Vt si alicui habenti privilegium non soluendi tributum, exigatur de mandato Regis tributum, reparandum est exigi pro illa vice, vel pro illo anno: & tunc secundam illam, & quoad illam partem privilegium derogabitur, non tamen omne privilegium, sed integrum manebit pro annis sequentibus: derogatio enim est odiosa, ac prout restringenda: sic docet ex communi sententia Suarez lib. 8. cap. 38. num. 6. Basilius de Leon lib. 8. cap. 19. §. 1. num. 17. Bonacina disp. 1. quæst. 3. punct. 8. n. 4. sine. Dixi insuper debere secundum privilegium vel actum prioris privilegij contrarium, procedere ex notitia & scientia prioris privilegij, aliàs non derogabit; quia hæc derogatio debet esse libera, & voluntaria, & consequenter ex cognitione saltem virtuali derogati procedens. Quod aperè colligitur ex c. nonnulli de rescript. c. 1. de consil. in 6. & ex litem Vipian. §. sum. & alij, ff. de excusat. tutor. vbi facultas concessa tutori ad mutandum domicilium censetur virtualis facultas dimittendi manus, & sollicitudinem tutoris, si data fuerit ex rescripto Imperatoris scientis illum tutorem esse; quare seclusa illa scientia talis voluntas præsumitur.

9 Tota ergo difficultas sita est in explicando, quando præsumenda sit & scientia, & voluntas in Principe, cum verba privilegij, legis, vel rescripti nihil aliud contineant, quàm nomen dispositionem repugnantem priori privilegio. Pro cuius explicatione suppono tripliciter privilegium derogari posse, Primò lege aliqua generali contraria supradicto privilegio. Secundò privilegio contrario alio concessio. Tertio sententia data contra primum privilegium.

10 De primo ergo modo derogationis per legem aliquam vniuersalem, in qua non adest clausula derogatoria, distinguendum est, aut privilegium derogandum est insertum in corpore iuris, aut extra illud: si est insertum in corpore iuris, illa lege vniuersali derogatum manet; quia ea quæ sunt in corpore iuris inserta, non præsumuntur à Principe ignorata ex

c. 1. de consuet. in 6. Adde. huiusmodi privilegium insertum in corpore iuris, est lex communis. Lex autem communis alia communi lege contraria abrogatur absque eo quod præcedentis fiat mentio; ut videtur constare ex l. sed & posteriores ff. de legibus l. i. n. si contraria sint. & tradit glossa in supradicto. c. 1. verbo reuocare & verbo noscitur. & Doctores statim referendi. Si vero privilegium derogandum extra ius commune sit, non derogatur lege vniuersali illius mentionem non faciente quia non præsumitur in Principe illius privilegii scientia ut pote ius speciale, & priuatum, quod ad notitiam Principis non semper venit iuxta cap. 1. de constit. in 6. l. i. licet. Princeps presumat scire ea quæ sunt iuris communis, tamen ignorare posse iura facta, & consuetudines priuatas. sic ex communi sententia docent Salas disp. 17. sect. 14. num. 74. Bonacina disp. x. quest. 3. punct. 8. §. 3. n. 15. Basil. lib. 8. cap. 19. num. 19. Suarez, lib. 8. c. 39. num. 2. pluribus exornans Matienz. lib. 5. recopilat. tit. 11. l. 8. gloss. 12. numer. 6. & 7. & constat ex cap. cum ordinem. cap. nonnulli. de rescriptis. & tradit glossa ibi & in cap. 1. eod. tit. & in l. 3. C. de silentiariis, lib. 12.

11 De secundo modo derogationis, alio scilicet privilegio; distinguendum similiter est de privilegio inserto in corpore iuris, & extra illud Et dicendum. si privilegium sit insertum in corpore iuris, derogatur secundo privilegio, ea in parte, quia illi contra unum est, etiam illius mentionem non facit, quia præsumitur scitum à Principe, ex cap. de constitutionibus. in 6. Quod verum habet, siue secundum privilegium derogans sit speciale, siue generale, siue inseratur iuri, siue non. sic docent Salas numer. 75. Basilus numer. 19. Bonacina numer. 17. Suarez numer. 2. & 5. & alii ab eisdem relati. Esto contra teneat Saa verbo gratia, num. 19. in vtraque editione.

12 Sed obicies. Rescriptum, seu mandatum contra communem legem non habet effectum, nisi illius mentionem faciat iuxta l. rescripta. C. de precibus Imperatori offerendis, & habetur in cap. rescripta. 2. §. quest. 1. & tradit glossa in cap. nonnulli. de rescriptis. verbo securis mentionem. & in cap. ex parte de capellis monach. verbo nulla mentio. & ibi Abbas, referens multos alios: & rationem reddunt, quia rescriptum est particularis actus, qui non præsumitur factus cum tanta consideratione: & aduertentia ad leges oppositas. Ergo etiam privilegium contrarium iuri communi non habet effectum, nisi iuris communis mentionem faciat.

Propter hanc objectionem respondeo primò limitandam esse communem sententiam, ut intelligatur de privilegio perpetuo, quod quia matura consideratione conceditur, præsumi debet consideratum etiam ius, cui opponitur. At si privilegium sit temporale pro aliquo actu vel pro limitato tempore, tunc præsumi potest in concedente ignorantia iuris communis oppositi, ac proinde illius debet mentionem facere; hoc enim privilegium sic limitatum non videtur differe à rescripto. Fauerit huic modo dicendi aliquantulum Salas disp. 17. sect. 14. circa finem, num. 77.

Respondeo secundo concedendo antecedens, & negando consequentiam. Et ratio disparitatis est, quia rescriptum debet esse iuxta commune ius, quando aliud non exprimitur: ac dispensatio, & privilegium potius est illi contrarium; eaque de causa rescriptum non derogans ius commune, non valet, valet tamen privilegium & dispensatio.

13 Quod si primum privilegium sit extra corpus iuris, nunquam derogatur subsequenti privilegio, nisi illius mentionem faciat, siue utrumque sit generale, siue utrumque speciale, siue primum speciale, & secundum generale. Ratio est, quia præsumitur secundum concessum ex ignorantia prioris ex c. 1. de consuet. in 6. & videtur satis probare ex c. cum ordine. de rescriptis. vbi privilegium Cisterciensibus concessum non derogatur per subsequens privilegium illius mentionem non faciens. sic Suarez num. 6. Basilus num. 21. Salas sect. 14. num. 74. Bonacina disp. 1. quest. 3. punct. 8. §. 3. n. 17. circa finem. At si primum sit generale, & secundum speciale videtur primum semper præuolare, si illius non sit facta mentio: tum quia præsumitur semper ignoratum, eo quod non sit in iure communi insertum, cuius tantum scientia præsumitur: tum quia videtur esse privilegiatio ius quæsitum, cui non censetur Princeps derogare velie, nisi illius fiat specifica mentio. Tum denique, quia in cap. ex parte. d. officio delegati, vbi rescriptum speciale ad Archidiaconatum auunculi obtinendum, non derogat priori rescripto generali ad Archidiaconatum primo vacatum obtinendum. Item in cap. ex tua, de filiis presbyterorum, secundum scriptum speciale priori generali non derogat. sic glossa in reg. generali de reg. iuris in 6. Panormitan. c. veniens de prescriptionibus, num. 12.

14 At probabilius censo secundum privilegium valere non obstante generali priori. Moueor tum quia regula est in iure expressa, genus derogari per speciem maximè, quando species subsequitur reg. 4. de regul. iuris in 6. tum quia secundum speciale privilegium non est directè contrarium primo generali; sed solum est quadam exceptio illius. Quam exceptionem faciendi non est credendum Principem sibi abdicasse po-

restatem, cum primum privilegium generale concessit: & tradit glossa cap. 1. de rescriptis, cap. pastorali. §. quoniam, eodem. & in reg. generali lib. 6. & in l. doli clausula. ff. de verbo obligatio. & probatur satis ex cap. dudum §. nos igitur de præbendis in 6. & c. quamuis tibi eodem tit. & tradit Basil. lib. 8. cap. 19. num. 21. Suarez lib. 8. cap. 39. num. 7. Bonacina num. 17. vers. secundo limitat. Salas num. 74. & 79. Limitanda tamen est supradicta doctrina, casu quo privilegiatus generaliter non acquirit virtute privilegii ius in re, circa quam secundum privilegium conceditur: nam tunc est censendus reatus in cap. fin. de concess. præbenda. in 6. sic Panormitan in d. c. veniens n. 12. Suarez n. 8. Bonacina n. 17. fine. Salas n. 74. fin. Basil. illo c. 19. circa finem, num. 26 & facinus ea, quæ tradit Molin. de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 3. num. 13. num. 21.

15 Neque obstant rationes adductæ pro sententia Panormit.

Ad primam concedo generale privilegium ignorari, cum speciale conceditur, sed illam ignorantiam non obitare, quominus secundum privilegium speciale validum sit: tum quia non est propriè contrarium priori privilegio, sed quadam illius exceptio tum quia illa ignorantia censetur concomitans, quia eodem modo conceditur privilegium secundum cognitio priori, ac illo ignorato; ut dicitur in supradicto cap. dudum; & notat Basil. num. 25. Suarez num. 8. Bonacina n. 17. Salas num. 74.

Ad secundam concedo, si virtute privilegii cesset ius in re quæsitum privilegiato, non derogat secundo privilegio: sed quia sæpè ex privilegii concessione non acquiritur ius in re, quouque privilegio vis fuerit; ideo potest Princeps pro aliqua illius parte minuire causa rationabili interueniente.

Ad tertiam ex cap. ex parte, dico primum rescriptum non fuisse generale, sed speciale quoad effectum: verificatur enim, & complebitur primo Archidiaconatum vacante & consequenter secundum rescriptum non poterat aduersus illud præuolare, ut rectè dixit glossa, & notius in cap. 1. de rescriptis, & tradit Basil. num. 23. vbi aduertit si secundum rescriptum non concurreret cum primo, eo quod Archidiaconatus primo vacans, non fuit Archidiaconatus auunculi, sed alius, quem occupauit primo privilegiatus, non potest secundo privilegiatus visui rescripti obtinere Archidiaconatum auunculi, non quia opponatur priori rescripto, sed quia itrogaretur præiudicium Ecclesie, grauando illam duobus mandatis de providendo, quod non est præsumendum de Pontifice nisi clarè constet vel colligi potest ex d. c. ex parte. vers. quoniam igitur ibi nullatenus scripsimus & ex cap. literis de rescriptis, in 6.

Ad tertiam ex cap. ex tua respondeo utrumque rescriptum esse generale & circa diuersa: nam primum rescriptum fuit concessum Episcopo Ebotacensi, ut filiis presbyterorum bonæ vitæ, posset præbendas parentum conferre: secundum rescriptum fuit obtentum, ut hi filij priuarentur præbendis obtentis: quod rescriptum si intelligatur de illis, qui præbendas habuerunt ex dispensatione, nullum est; quia tacita est veritas: si autem intelligatur de illis, qui sine dispensatione Episcopi præbendas obtinerent, tunc validum est, neque contrarium priori.

16 De tertio modo derogationis per sententiam privilegio contrariam defendunt plures reuocati privilegium, si lata sit ab eo qui privilegium reuocare potest. sic Azor lib. 5. cap. 22. quest. 9. Salas disp. 20. sect. 14. n. 71. fine. & sect. 15. nu. 78. Bonacina disp. 1. quest. punct. 8. §. 3. num. 18. Mouentur quia sententia æquipatur iuri, & legi, sed lege, & iure contrariò reuocatur privilegium. Ergo & sententia. Deinde in cap. suborta, de sententia. & re iudic. ad finem, dicitur: Si Innocentii privilegium fuit Alexander in iudicio representatum, & ipse iulii sceleratiam aduersus illud, intelligitur reprobasse vel ut alii legunt, intelligitur reuocasse. Nam ut glossa ibi dicit, instrumentum reprobatum censetur, eo ipso quod cum iudice ostenditur, contrarium iudicat, & alios casus allegat ibi glossa verbo reprobasse. Aduertunt tamen Salas, Bonacina, Azor supra, sententiam debere esse iustam, & latam ab eo, qui privilegium reuocare potest, aliàs non esset reuocatio. Secundo cum cogitatione privilegii.

Pro resolutione supponendum est aliud esse reuocare privilegium, & aliud aliud reprobare, Reuocare privilegium est aufere privilegium, quod verum est, & validum: ac reprobare est excludere privilegium tanquam nullum, vel quia subreptitium, vel quia abolum vel ob alium defectum. His positis.

17 Dicendum existimo per sententiam tunc reuocari privilegium quando privilegiatus in penam delicti commissi privilegio priuatur: at tunc illa non est tacita reuocatio, sed expressa, & de hoc modo reuocationis nullus dubitat; debet tamen fieri vel à concedente privilegium vel ab alio ex eius licentia; quia alias inferior non potest privilegiis à superior concessis subditos priuare. At per sententiam contrariam privilegio, quæ scilicet reus condemnatur non obstante privilegio nullo.

